

Priručnik za općinske/gradske vijećnike u Federaciji Bosne i Hercegovine

Uređivanje i revidiranje Priručnika omogućeno od strane:

The Norwegian Association of Local
and Regional Authorities

PRIRUČNIK ZA
OPĆINSKE/GRADSKE VIJEĆNIKE
2009

Izdavač:

SAVEZ OPĆINA I GRADOVA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Musala broj 5/1
71 000 SARAJEVO

Za izdavača:

Vesna Travljanin

Lektura i korektura:

mr. sc. Uma Isić

Štampa:

„Arka Press”, Sarajevo

Godina izdanja:

Maj 2009.

Tiraž:

500 primjeraka

**SAVEZ OPĆINA I GRADOVA
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

*"Države nastaju i propadaju, a u njima gradovi i sela i dalje traju,
možda baš zbog toga što ih je povijest prerasla i svoja vrenja i
sukobe preselila na šire razine".*

Eugen Pusić

Savez općina i gradova Federacije BiH se zahvaljuje svojim saradnicima koji su učestvovali u izradi i revidiranju ovog Priručnika:

Uma Isić, Hajrudin Katardžić, Selver Keleštura i Adnan Bešlagić

SADRŽAJ

1. Pravni okvir

2. Parlamentarne procedure

3. Uloge i odgovornosti vijećnika

4. Učešće građana u lokalnoj samoupravi

5. Odnosi sa javnošću

6. Budžet općine

7. Popratni dokumenti

1. Evropska povelja o lokalnoj samoupravi

2. Model kodeksa ponašanja za izabrane zvaničnika (Dodatak uz Preporuku br. R (2000) 10 Komiteta ministara zemljama članicama o Kodeksu ponašanja za javne zvaničnike)

3. Vijeće ministara - Komitet ministara (PREPORUKA br. R (2001) 19 KOMITETA MINISTARA ZEMLJAMA ČLANICAMA O UČEŠĆU GRAĐANA U JAVNOM ŽIVOTU NA LOKALNOM NIVOU)

4. Zakon o izboru, prestanku mandata, opozivu i zamjeni načelnika općina u Federaciji Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

5. Zakon o izboru, prestanku mandata, opozivu i zamjeni načelnika općina u Federaciji Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

6. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)

7. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

8. Zakon o budžetima Federacije Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
9. Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
10. Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

PRAVNI OKVIR

1. Pravni okvir

1.1. Pravni okvir lokalne samouprave

1.2. Federacija Bosne i Hercegovine

1.2.1. Uvod

1.2.2. Pravni status općina propisan Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine

1.2.3. Organi općine

1.2.4. Općinsko vijeće (predstavnički organ)

1.2.5. Općinski načelnik (izvršni organ)

1.2.6. Pravni status prema Zakonu o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine

1.2.6.1. Određenje jedinica lokalne samouprave

1.2.6.2. Organi jedinica lokalne samouprave

1.2.6.3. Nadležnosti predstavničkog organa

1.2.6.4. Nadležnosti izvršnog organa:

1.2.6.5. Finansiranje

1.3. Republika Srpska

1.3.1. Uvod

1.3.2. Pravni status opština prema Ustavu Republike Srpske

1.3.2.1. Jedinice lokalne samouprave

1.3.2.2. Poslovi opštine

1.3.2.3. Organi opštine

1.3.2.4. Nadležnost skupštine opštine (predstavnički organ)

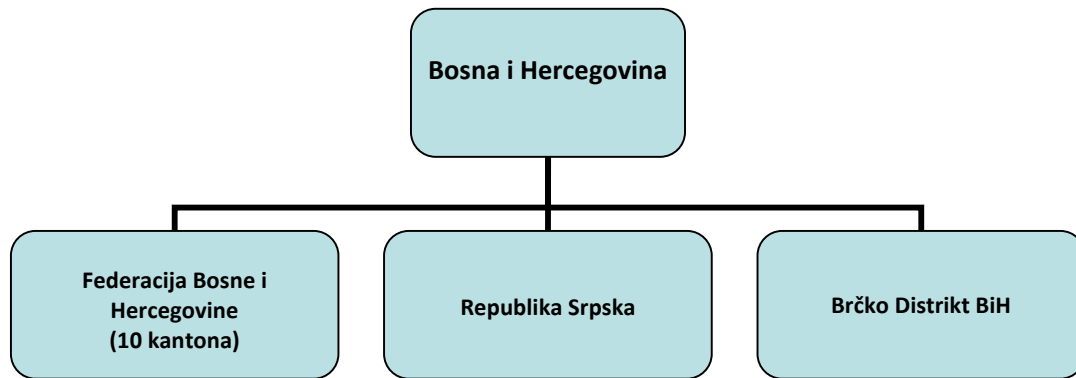
1.3.2.5. Nadležnost načelnika opštine (izvršni organ)

1.3.2.6. Imovina jedinica lokalne samouprave

1.3.2.7. Finansiranje jedinica lokalne samouprave

1.3.2.8. Nadzor nad radom jedinica lokalne samouprave

Osnovu šeme administrativno - pravnog sistema Bosna i Hercegovina čini država Bosna i Hercegovina sastavljena iz dva entiteta i jednog distrikta:

Vlast na sva četiri nivoa se dijeli na:

- **Zakonodavnu vlast**
- **Izvršnu vlast**
- **Sudsku vlast**

Ustavno - pravni sistem Bosne i Hercegovine čine:

- Ustav BiH
- Ustav Federacije BiH
- Ustavi kantona
- Statut Brčko Distrikta BiH
- Ustav Republike Srpske

Ustavno - pravni sistem BiH je određen hijerarhijom pravnih akata. U samim ustavima, kao najvažnijim i hijerarhijski najvišim aktima države i entiteta, te kantona, nalaze se:

- Ustavne odredbe koje se odnose na sistem lokalne samouprave.
- Ustavne odredbe koje se odnose na zakone o lokalnoj samoupravi.

Neki od najvažnijih zakona od uticaja na jedinice lokalne uprave a koje preporučujemo vijećnicima kao obavezno štivo su:

1. Izborni zakoni:

a) Izborni zakon BiH ¹

¹ ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06 i 32/07)

b) Zakon o izboru, prestanku mandata, opozivu i zamjeni načelnika općina u Federaciji BiH ²

2. Zakon o lokalnoj samoupravi, i to:

a) Evropska povelja o lokalnoj samoupravi

b) Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH³

c) Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske⁴

3. Zakon o slobodi pristupa informacija Federacije BiH ⁵

4. Zakona o sukobu interesa u organima vlasti u Federaciji BiH ⁶

1.1. PRAVNI OKVIR LOKALNE SAMOUPRAVE

Ustav Bosne i Hercegovine (Anex 4. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH - Dejtonski sporazum) uopće ne sadrži odredbe o lokalnoj samoupravi. Takođe, na nivou Bosne i Hercegovine nije donesen zakon koji uređuje ovu oblast, iako je bilo zagovornika da se donese tzv. krovni Zakon o lokalnoj samoupravi. Dakle, lokalna samouprava je izvan ingerencija državne vlasti Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina je ratifikovala Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi 12.jula 2002.godine a što je bila obaveza preuzeta prijemom BiH u članstvo Savjeta Evrope aprila 2002.godine.

Ustavi entiteta Federacije BiH i Republike Srpske sadrže odredbe o lokalnoj samoupravi, a oba entiteta imaju svoje zakone kojima uređuju status lokalne samouprave, dok Federacija BiH ima i kantonalne ustave i zakone o lokalnoj samoupravi koji sadrže relevantne regulative iz ove oblasti.

² ("Službene novine Federacije BiH", broj 21/08)

³ ("Službene novine Federacije BiH", broj 51/06)

⁴ ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 101/04)

⁵ ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/01)

⁶ ("Službene novine Federacije BiH", broj 72/08)

1.2. FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

1.2.1. Uvod

Pravni status općina, kao i nadležnost općinske izvršne i zakonodavne vlasti je uređen:

1. Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi,
2. Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine,
3. Ustavima kantona,
4. Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH,
5. Zakonima o lokalnoj samoupravi kantona.

U tekstu ćemo se osvrnuti na Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine koji je 2006.godine usvojen u oba Doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.⁷

1.2.2. Pravni status općina propisan Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine

Ustavotvorna skupština Federacije Bosne i Hercegovine je na svojoj sjednici, održanoj 30. marta 1994.godine, proglasila Ustav Federacije Bosne i Hercegovine.

Ustav ne uređuje u čijoj je nadležnosti lokalna samouprava - federalnoj ili kantonalnoj. Pošto lokalnu samoupravu ustavnom normom nije eksplicitno dao u nadležnost, pa je ispravno zaključiti da zakonsko reguliranje lokalne samouprave spada u zajedničku nadležnost Federacije i kantona, ali i kao nadležnost kantona koja nije izričito provjerena Federaciji.

Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine u VI poglavlju se govori o općinskim vlastima. Prema tim odredbama općina je jedinica lokalne samouprave, tj. u općini se ostvaruje lokalna samouprava. Općina ima statut koji mora biti u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, kantonalnim ustavom i kantonalnim zakonodavstvom.

Svaka općina u vršenju svojih nadležnosti:

1. poduzima sve potrebne mjere u cilju osiguraja zaštite prava i sloboda utvrđenih u članovima II. A.1. do 7. i u instrumentima navedenim u Aneksu;
2. vodi računa o nacionalnoj strukturi stanovništva u općini;
3. konstitutivni narodi i pripadnici ostalih biće proporcionalno zastupljeni u općinskim organima vlasti. Takva zastupljenost će održavati popis stanovništva iz 1991.godine do potpune provedbe Anexa 7. u skladu sa članom IX. 11. a. ovog Ustava.

⁷ («Službene novine Federacije BiH», broj 51/06)

1.2.3. Organi općine

Općina ima općinsko vijeće i općinskog načelnika.

Mandat članova općinskog vijeća i općinskog načelnika je četiri godine. **Općinske vijećnike i općinskog načelnika** biraju, demokratskim putem, birači na neposrednim i tajnim izborima na cijelom području općine na način utvrđen zakonom. Svaki birač, u skladu sa zakonom, može biti biran za općinskog vijećnika ili za općinskog načelnika.

Općinski načelnik i predsjedavajući općinskog vijeća u općinama ili općinskim vijećima višenacionalnog sastava ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda odnosno iz reda ostalih, izuzev u onim općinama u kojima jedan konstitutivni narod čini više od 80% stanovnika, prema posljednjem propisu stanovništva u Bosni i Hercegovini.

1.2.4. Općinsko vijeće (predstavnički organ)

Općinsko vijeće:

1. priprema i dvotrećinskom većinom glasova usvaja statut općine;
2. usvaja općinski budžet i donosi propise o oporezivanju i na druge načine osigurava potrebno finansiranje koje nisu osigurali kantonalni ili federalna vlast; i
3. donosi druge propise u izvršavanju općinskih nadležnosti.

Općinsko vijeće stvara uvjete za izbor općinskog načelnika i donosi svoj poslovnik koji mora biti u skladu sa federalnim i kantonalnim zakonodavstvom.

Općinsko vijeće zasjeda javno, osim u izuzetnim okolnostima predviđenim u svom poslovniku i vodi zapisnike o donesenim odlukama.

Općinski propisi stupaju na snagu kao što je u njima propisano ali ne prije nego što budu objavljeni.

1.2.5. Općinski načelnik (izvršni organ)

Općinski načelnik nadležan je za:

1. imenovanje i smjenjivanje općinskih službenika;
2. provođenje općinske politike, izvršavanje općinskih propisa, i delegiranih ili prenesenih nadležnosti općini od kantonalne i federalne vlasti;
3. osiguranje saradnje općinskih službenika sa obdusmenima; i
4. podnošenje izvještaja općinskom vijeću i javnosti o provođenju općinske politike i svojim aktivnostima.

Ovlasti općinskog načelnika u segmentu organizacije općinske uprave (službi za upravu, posebnih službi, upravnih organizacija) uređene su Zakonom o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine F BiH», br. 35/05).

1.2.6. Pravni status prema Zakonu o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine je 2006.godine donio Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon). O Nacrtu ovog Zakona je provedena široka javna raspava u stručnim i drugim krugovima u okviru koje su istaknute značajne primjedbe, sugestije i prijedlozi.

1.2.6.1. Određenje jedinica lokalne samouprave

Prema čl. 3. Zakona općine i gradovi su jedinice lokalne samouprave u kojima se organizira i ostvaruje lokalna samouprava.

Općina je jedinica lokalne samouprave koja je na osnovu ispunjavanja propisanih kriterija uspostavljena zakonom. Zanimljiv je stav 2. člana 5. Zakona koji predviđa da se općina čije urbano jezgro, u skladu sa urbanističkim planom, ima najmanje 10.000 stanovnika, može proglasiti gradom.

Odredbama člana 8. Zakona utvrđen je djelokrug nadležnosti jedinica lokalne samouprave.

„Jedinica lokalne samouprave ima vlastite nadležnosti ustanovljene ustavom i zakonom i ima pravo baviti se svim pitanjima od lokalnog značaja koja nisu isključena iz njene nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost neke druge vlasti na osnovu ustava i zakona.

Ona će biti samostalna u odlučivanju o pitanjima iz vlastitih nadležnosti, koje ne mogu biti ograničene ili uskraćene od federalnih ili kantonalnih vlasti, osim u slučajevima i u okvirima utvrđenim ustavom i zakonom.

U vlastite nadležnosti jedinice lokalne samouprave posebno spadaju:

- osiguranje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Ustavom;
- donošenje budžeta jedinice lokalne samouprave;
- donošenje programa i planova razvoja jedinice lokalne samouprave i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje;
- utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline;
- donošenje prostornih, urbanističkih i provedbenih planova, uključujući zoniranje;
- utvrđivanje i provođenje stambene politike i donošenje programa stambene i druge izgradnje;
- utvrđivanje politike korištenja i utvrđivanje visine naknada za korištenje javnih dobara;
- utvrđivanje i vođenje politike raspolaganja, korištenja i upravljanja građevinskim zemljištem;

- utvrđivanje politike upravljanja i raspolaganja imovinom jedinice lokalne samouprave;
- utvrđivanje politike upravljanja prirodnim resursima jedinice lokalne samouprave i raspodjele sredstava ostvarenih na osnovu njihovog korištenja;
- upravljanje, finansiranje i unapređenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture:
 - o vodosnabdijevanje, odvođenje i prerada otpadnih voda,
 - o prikupljanje i odlaganje čvrstog otpada,
 - o održavanje javne čistoće,
 - o gradska groblja,
 - o lokalni putevi i mostovi,
 - o ulična rasvjeta,
 - o javna parkirališta,
 - o parkovi;
- organiziranje i unapređenje lokalnog javnog prijevoza;
- utvrđivanje politike predškolskog obrazovanja, unapređenje mreže ustanova, te upravljanje i finansiranje javnih ustanova predškolskog obrazovanja;
- osnivanje, upravljanje, finansiranje i unapređenje ustanova osnovnog obrazovanja;
- osnivanje, upravljanje, unapređenje i finansiranje ustanova i izgradnja objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta;
- ocjenjivanje rada ustanova i kvaliteta usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta, te osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice lokalne samouprave;
- analiza stanja javnog reda i mira, sigurnosti ljudi i imovine, te predlaganje mjera prema nadležnim organima za ova pitanja;
- organiziranje, provođenje i odgovornost za mjere zaštite i spasavanja ljudi i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa;
- uspostavljanje i vršenje inspekcijskog nadzora nad izvršavanjem propisa iz vlastitih nadležnosti jedinice lokalne samouprave;
- donošenje propisa o porezima, naknadama, doprinosima i taksama iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave;
- raspisivanje referendumu za područje jedinice lokalne samouprave;
- raspisivanje javnog zajma i odlučivanje o zaduženju jedinica lokalne samouprave;
- preduzimanje mjera za osiguranje higijene i zdravlja;
- osiguravanje uvjeta rada lokalnih radio i TV stanica u skladu sa zakonom;
- osiguravanje i vođenje evidencija o ličnim stanjima građana i biračkih spiskova;
- poslovi iz oblasti premjera i katastra zemljišta i evidencija o nekretninama;
- organiziranje efikasne lokalne uprave prilagođene lokalnim potrebama;
- uspostavljanje organizacije mjesne samouprave;
- zaštita životinja.

Osim ukoliko zakon ne odredi da neku nadležnost treba smatrati povjerenom, nadležnost, ustanovljena ili predviđena zakonom, smatra se vlastitom nadležnosti jedinice lokalne samouprave“.

1.2.6.2. Organi jedinica lokalne samouprave

Organi jedinica lokalne samouprave su predstavnički i izvršni organi (član 12. Zakona).

Predstavnički organi su:

- * u općini – općinsko vijeće, a
- * u gradu – gradsko vijeće (član 13. stav 1. Zakona).

Izvršni organi su:

- * u općini – općinski načelnik/ca, a
- * u gradu – gradonačelnik/ca (član 14. Zakona).

1.2.6.3. Nadležnosti predstavničkog organa

Odredbama stava 2. člana 13. Zakona utvrđuje se da općinsko vijeće u okviru svojih nadležnosti:

- priprema i dvotrećinskom većinom glasova usvaja statut jedinice lokalne samouprave;
- usvaja budžet i izvještaj o izvršenju budžeta jedinice lokalne samouprave;
- donosi razvojne, prostorne i urbanističke planove i programe, te provedbene planove, uključujući zoniranje;
- donosi propise o porezima, taksama, naknadama i doprinosima jedinice lokalne samouprave u skladu sa zakonom;
- donosi odluke o upravljanju i raspolaganju imovinom jedinice lokalne samouprave;
- donosi odluke o zaduživanju;
- donosi programe uređenja građevinskog zemljišta;
- donosi plan korištenja javnih površina;
- donosi odluke o organizaciji mjesne samouprave i nazivima ulica, trgova i dijelova naseljenih mjesta;
- donosi odluke o udruživanju jedinica lokalne samouprave u savez i druge oblike organiziranja;
- donosi odluke o proglašenju praznika jedinice lokalne samouprave;
- donosi odluke o nagradama i priznanjima jedinica lokalne samouprave;
- bira i razrješava predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg općinskog vijeća;

- donosi odluke o raspisivanju referenduma;
- razmatra godišnje izvještaje o provođenju politike jedinice lokalne samouprave i aktivnostima načelnika/ce;
- osniva preduzeća i ustanove za obavljanje poslova od interesa za jedinicu lokalne samouprave;
- donosi poslovnik o svom radu;
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

1.2.6.4. Nadležnosti izvršnog organa:

Odredbama člana 15. Zakona je određeno da je izvršni organ (načelnik/ca) jedinica lokalne samouprave nadležan da:

- predstavlja i zastupa jedinicu lokalne samouprave;
- donosi akte iz svoje nadležnosti;
- izrađuje i vijeću na usvajanje podnosi nacrt i prijedlog budžeta, ekonomske planove, razvojne planove, investicione programe, prostorne i urbanističke planove i ostale planske i regulatorne dokumente koji se odnose na korištenje i upravljanje zemljištem, uključujući zoniranje i korištenje javnog zemljišta;
- predlaže odluke i druge opće akte općinskom vijeću;
- provodi politiku jedinice lokalne samouprave u skladu sa odlukama općinskog vijeća, izvršava budžet jedinice lokalne samouprave i osigurava primjenu odluka i drugih akata općinskog vijeća;
- izvršava zakone i druge propise čije je izvršenje povjereno jedinici lokalne samouprave;
- utvrđuje organizaciju službi za upravu i drugih službi jedinice lokalne samouprave;
- donosi pravilnik o unutrašnjoj organizaciji službi jedinice lokalne samouprave;
- realizira saradnju jedinice lokalne samouprave s drugim općinama, gradovima, međunarodnim i drugim organizacijama u skladu sa odlukama i zaključcima općinskog vijeća i njegovih radnih tijela;
- podnosi izvještaj općinskom vijeću o ostvarivanju politike jedinice lokalne samouprave i svojim aktivnostima.

1.2.6.5. Finansiranje

Jedinice lokalne samouprave finansiraju se iz:

a) vlastitih prihoda:

- porezi za koje jedinice lokalne samouprave samostalno određuju stopu u skladu sa zakonom,
- lokalne takse i naknade čije iznose utvrđuje vijeće u skladu sa zakonom,
- kazne i kamate u skladu sa zakonom,
- prihod od upotrebe i prodaje imovine,
- prihod od preduzeća i drugih pravnih lica u vlasništvu jedinice lokalne samouprave, kao i prihod od koncesija u skladu sa zakonskim propisima,
- darovi, nasljedstva, pomoći i donacije,
- prihodi od samodoprinosu,
- prihodi od budžetskih korisnika,
- drugi prihodi utvrđeni zakonom ili odlukom vijeća;

b) drugih prihoda:

- prihodi od dijeljenih poreza, definirani zakonom,
- transferi i grantovi od viših nivoa vlasti,
- dug u skladu sa zakonom.

1.3. REPUBLIKA SRPSKA

1.3.1. Uvod

Pravni status jedinica lokalne samouprave (opštine i gradovi), kao i ostale nadležnosti lokalne samouprave je uređen:

1. Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi,
2. Ustavom Republike Srpske,
3. Zakonom o lokalnoj samoupravi Republike Srpske.

Lokalna samouprava je u Zakonu o lokalnoj samoupravi definisana kao pravo građana da neposredno i preko svojih slobodno i demokratski izabranih predstavnika učestvuju ostvarivanju zajedničkih interesa stanovnika lokalne zajednice, kao i pravo i sposobnost organa lokalne samouprave da regulišu i upravljaju, u granicama zakona, javnim poslovima koji se nalaze u njihovoj nadležnosti, a u interesu lokalnog stanovništva. Lokalna samouprava se ostvaruje u opštinama i gradovima, a izvršavaju je građani i organi jedinica lokalne samouprave. Na naprijed navedeni način implementiran je koncept lokalne samouprave utvrđen Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi, koji je na isti način definisan kao i u Zakonu o lokalnoj samoupravi.

1.3.2. Pravni status opština prema Ustavu Republike Srpske

Ustavom Republike Srpske, u poglavlju VI propisano je da se teritorijalna organizacija Republike i sistem lokalne uprave uređuje zakonom.

Opština preko svojih organa u skladu sa zakonom:

1. donosi program razvoja, urbanistički plan, budžet i završni račun;
2. uređuje i obezbjeđuje obavljanje komunalnih djelatnosti;
3. uređuje i obezbjeđuje korišćenje gradskog građevinskog zemljišta i poslovnog prostora;
4. stara se o izradnji, održavanju i korištenju lokalnih puteva, ulica i drugih javnih objekata od opštinskog značaja;
5. stara se o zadovoljavanju potreba građana u kulturi, obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, fizičkoj kulturi, informisanju, zanatstvu, turizmu i ugostiteljstvu, zaštiti životne sredine i drugim oblastima;
6. izvršava zakone, druge propise i opšte akte Republike čije izvršavanje je povjereno opštini, obezbjeđuje izvršavanje propisa i opštih akata opštine;
7. obrazuje organe, organizacije i službe za potrebe opštine i uređuje njihovu organizaciju i poslovanje;
8. obavlja i druge poslove utvrđene Ustavom, zakonom i statutom opštine.

3. Pravni status opština prema Zakonu o lokalnoj samoupravi

Narodna skupština Republike Srpske je 2004.godine donijela Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske (u daljem tekstu: Zakon), koji je objavljen dana 18.11.2004.godine u „Službenom glasniku Republike Srpske“ broj 101/04.

1.3.2.1. Jedinice lokalne samouprave

Jedinice lokalne samouprave su opštine i gradovi i u njima se organizuje i ostvaruje lokalna samouprava.

Opština je osnovna teritorijalna jedinica lokalne samouprave, koja se obrazuje za jedno ili više naseljenih mjesta, a može biti obrazovana i za dio naseljenog mjesta.

Opština ostvaruje svoje nadležnosti na osnovu Ustava, zakona i statuta opštine i ima pravo da se bavi svim pitanjima od lokalnog interesa, osim onih pitanja koja su dodjeljena u nadležnost nekom drugom nivou vlasti. Grad je jedinica lokalne samouprave koja se uspostavlja zakonom na urbanom području koje čini koherentnu geografsku, socijalnu, ekonomsku, istorijsku i teritorijalnu cjelinu sa odgovarajućim nivoom razvoja. Grad u svom sastavu može imati jednu ili više gradskih opština. Ako grad u svom sastavu nema više opština, ima nadležnost opštine, s tim što mu se zakonom mogu dodijeliti i dodatne nadležnosti.

1.3.2.2. Poslovi opštine

Poslovi opštine su poslovi iz samostalne nadležnosti preneseni poslovi državne uprave.

Poslovi iz samostalne nadležnosti opština obuhvataju poslove na planu regulatornih radnji i upravljanja opštinom i poslove pružanja usluga. U poslove regulatornih radnji i upravljanja opštinom spada donošenje razvojnih i drugih planova i programa, budžeta i završnog računa budžeta, upravljanje opštinskom imovinom, obrazovanje opštinske administrativne službe i dr. U poslove pružanja usluga spada uređenje i obezbjeđenje obavljanja komunalnih djelatnosti, obavljanje specifičnih usluga u oblasti kulture, obrazovanja, sporta, zdravstva, socijalne zaštite, turizma, ugostiteljstva, zaštite životne okoline i u drugim oblastima privrede i društvene djelatnosti.

Preneseni poslovi državne uprave su poslovi koje Republika prenosi na opštinu kad je to po zakonu uz prethodno obavljene konsultacije sa opštinama. Prilikom prenošenja poslova državne uprave na opštine, Republika je dužna opštinama dodijeliti i finansijska sredstva i obezbjeđiti druge potrebne uslove za njihovo efikasno izvršavanje.

1.3.2.3. Organi opštine

Organi opštine su skupština opštine i načelnik opštine. Novina po novom zakonu je to što lokalna uprava nije poseban opštinski organ, nego je kao dio izvršne funkcije odgovorna načelniku kao nosiocu izvršne vlasti opštini.

1.3.2.4. Nadležnost skupštine opštine (predstavnički organ)

Skupština opštine kao predstavnički organ donosi statut opštine, odluke i druge opštinske propise, budžet i završni račun budžeta, razvojne i druge planove i programe, vrši nadzor nad radom načelnika opštine i administrativne službe, bira opštinsko rukovodstvo (predsjednika, potpredsjednika i sekretara skupštine) i zamjenika načelnika opštine, donosi poslovnik o svom radu i vrši druge poslove utvrđene zakonom i statutom opštine. Skupštinu opštine čine odbornici koji se biraju na period od četiri godine u skladu sa izbornim propisima.

Skupština opštine donosi odluke i odlučuje o drugim pitanjima iz svoje nadležnosti većinom glasova ukupnog broja odbornika, a kvalifikovana većina za odlučivanje može se propisati zakonom i statutom opštine. Za izvršenje svojih zadataka skupština može osnovati stalne ili povremene organe (komisije, odbore i savjete), a njihova nadležnost, sastav i način rada propisuje se poslovníkom o radu skupštine opštine.

1.3.2.5. Nadležnost načelnika opštine (izvršni organ)

Načelnik opštine je, kao nosilac izvršne vlasti opštine, zadužen da provodi politiku i izvršava odluke i druga akta skupštine opštine i rukovodi administrativnom službom opštine. Načelnik opštine predlaže skupštini statut opštine, odluke i druga opšta akta, budžet, završni račun budžeta, programe i planove iz nadležnosti skupštine, odgovoran je za izvršenje povjerenih poslova državne uprave, osniva i uređuje organizaciju opštinske administrativne službe, podnosi izvještaj o svom radu i radu administrativne službe opštine, predstavlja i zastupa opštinu, odgovoran je za zakonitost akata koje predlaže skupštini, donosi akte i preduzima druge radnje u rukovođenju administrativnom službom opštine, te obavlja druge poslove utvrđene zakonom i statutom opštine.

Načelnik opštine samostalno utvrđuje unutrašnju organizaciju opštinske administrativne službe, koja se zasniva na kriterijumima efikasnosti, djelotvornosti i ekonomičnosti uz poštovanje zakonom uvrđenih principa.

1.3.2.6. Imovina jedinica lokalne samouprave

Zakonom o lokalnoj samoupravi su utvrđena neka od osnovnih pitanja koja se odnose na imovinu s tim da će se posebnim zakonom urediti sva druga pitanja u ovoj oblasti. Posebnim zakonom će se urediti prenos imovine iz državnog vlasništva na opštine i gradove, i to sve pokretne i nepokretne imovine potrebne za izvršavanje obaveznih funkcija lokalne samouprave

(objekti komunalne infrastrukture, objekti preduzeća i ustanova čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave, objekti koji su finansirani iz budžeta opština i gradova odnosno od strane građana i imovina koju je jedinica lokalne samouprave stekla na drugi način).

Od posebnog značaja je prenošenje državne imovine komunalnim i drugim preduzećima koja su osnovale jedinice lokalne samouprave a nalaze se u procesu privatizacije, te državne imovine u javnim ustanovama i drugim javnim službama koje su takođe osnovale jedinice lokalne samouprave.

Jedinice lokalne samouprave mogu svojom imovinom raspolagati i koristiti je bez ograničenja, a u interesu lokalnog stanovništva.

1.3.2.7. Finansiranje jedinica lokalne samouprave

Finansiranje lokalne samouprave je jedno od najznačajnijih pitanja u ovoj oblasti od uspjehnosti modela finansiranja zavisi efikasnost ostvarivanja lokalne samouprave u cjelini. Sredstva potrebna za pokrivanje troškova jedinice lokalne samouprave utvrđuju se njenim budžetom.

Prihodi lokalne samouprave su:

1. Lokalni porezi (porez na nekretnine, na prihod od poljoprivrede i šumarstva, na dobit od igara na sreću i ostali lokalni porezi uvedeni zakonom);
2. Lokalne takse (opštinske administrativne i komunalne takse i ostale lokalne takse uvedene zakonom);
3. Lokalne naknade (naknade za uređenje građevinskog zemljišta, za korištenje prirodnih i drugih dobara od opšteg interesa, za prostorno i urbanističko planiranje i druge lokalne naknade);
4. Prihodi od imovine (prihodi od najma, od kamata i od prodaje imovine koja nije neophodna za ostvarivanje funkcija jedinica lokalne samouprave);
5. Prihodi od samodoprinosu;
6. Prihodi od novčanih kazni izrečenih po prekršajima utvrđenim aktima jedinice lokalne samouprave i
7. Ostali zakonom utvrđeni prihodi.

Jedinica lokalne samouprave ima puni finansijski suverenitet i raspolaže prihodima budžeta u skladu sa zakonom. U određenoj mjeri, jedinica lokalne samouprave je nosilac fiskalnih ovlaštenja, može određivati stopu lokalnih poreza i taksa u skladu sa zakonom. Raspodjela zajedničkih prihoda Republike i lokalne samouprave (u prvom redu prometa na promet) vrši se u skladu sa stepenom razvijenosti opština. Ova sredstva imaju namjenu da dopunjavaju izvorne prihode lokalne samouprave kako bi se obezbjedilo efikasno izvršavanje njenih nadležnosti. Kriteriji za određivanje stepena razvijenosti opština utvrđuje Narodna skupština, a prema tim kriterijima opštine se dijele na: razvijene, srednje razvijene, nerazvijene i izrazito nerazvijene.

Kriteriji se utvrđuju za period od tri godine, a u skladu sa njima, stepen razvijenosti opština utvrđuje Vlada do 10. septembra za narednu godinu.

1.3.2.8. Nadzor nad radom jedinica lokalne samouprave

Ako organ lokalne samouprave duže vrijeme ne izvršava svoje nadležnosti čime ugrožava ostvarivanje osnovnih prava građana, nadležno ministarstvo upozorava organ lokalne samouprave i zahtjeva poduzimanje odgovarajućih mjera. Ako organ lokalne samouprave ne postupi po zahtjevu nadležnog ministarstva, ministarstvo će podnijeti tužbu nadležnom sudu sa zahtjevom da sud izrekne odgovarajuće privremene mjere kojima će se obezbjediti izvršavanje osporenih nadležnosti.

PARLAMENTARNE PROCEDURE

2. Parlamentarne procedure

2.1. Pravni izvori parlamentarnih procedura

2.2. Parlamentarne procedure

2.2.1. Pojmovno određenje parlamentarnih procedura

2.2.2. Organizacija parlamentarnih tijela - općinskih vijeća

2.2.2.1. Klubovi zastupnika - vijećnika

2.2.2.2. Radna tijela

2.2.3. Opozicija

2.2.4. Poslanička / vijećnička pitanja

2.2.5. Interpelacija

2.2.6. Osnovne parlamentarnih procedura

2.2.6.1. Prava, dužnosti i odgovornosti vijećnika

2.2.6.2. Rukovodstvo općinskog vijeća

2.2.6.3. Akti općinskog vijeća

2.2.6.4. Postupak donošenja akata općinskog vijeća

2.2.6.4.1. Prethodni postupak

2.2.6.4.2. Nacrt odluke ili drugog propisa

2.2.6.4.3. Javna rasprava o nacrtu odluke ili općeg akta

2.2.6.4.4. Prijedlog odluke ili općeg akta

2.2.6.4.5. Amandmani

2.2.6.4.6. Donošenje odluka i općih akata po skraćenom postupku

2.2.6.4.7. Donošenje odluka i općih akata po hitnom postupku

2.2.6.4.8. Donošenje drugih akata

2.2.6.4.9. Postupak davanja autentičnog tumačenja akata

2.2.6.4.10. Prečišćen tekst odluka i općih akata

2.2.6.4.11. Ispravke u odluci ili općem aktu

2.2.6.4.12. Potpisivanje i objavljivanje akta

2.2.7. Poslovni red na sjednici

2.2.7.1. Sazivanje sjednice

2.2.7.2. Učestvovanje u raspravi

2.2.7.3. Tok sjednice

2.2.7.4. Odlučivanje

2.2.7.5. Zapisnici

2.2.8. Odnos općinskog vijeća i načelnika općine

2.2.9. Javnost rada općinskog vijeća

2.2.10. Saradnja sa zakonodavnim tijelima drugih nivoa vlasti

2.2.11. Odnos općinskog vijeća prema političkim strankama i udruženjima građana

2.1. PRAVNI IZVORI PARLAMENTARNIH PROCEDURA

U najširem smislu pravnim izvorima parlamentarnih procedura mogu se smatrati sljedeći akti:

1. Usvojeni parlamentarni autoritet (npr. Robertova pravila procedure)
2. Ustavi Federacije BiH i kantona, te Ustav Republike Srpske,
3. Zakoni o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH i kantonalni zakoni o lokalnoj samoupravi, te Zakon o lokalnoj samoupravi i upravi u Republici Srpskoj,
4. Povelja (statuti gradova/općina - najviši izvor parlamentarnih pravila u nekoj općini/gradu)
5. Lokalni propisi (poslovnici, propisi o unutrašnjoj strukturi organizacije, propisi od značaja za jednu lokalnu zajednicu).

U Bosni i Hercegovini nema parlamentarnih zakona koji bi regulirali materiju parlamentarnih procedura, kao što je slučaj u nekim zapadnoevropskim zemljama sa dugom historijom parlamentarizma. Ustavima, zakonima o (principima)/lokalnoj samoupravi/i upravi, te statutima, u principu, regulirani su nadležnosti zakonodavne i izvršne vlasti političko - teritorijalnih jedinica (entiteta, kantona), te jedinica lokalne samouprave/ i upravi, dok se ovim zakonima ne propisuju procedure.

Općinski statut je "ustav" na lokalnom nivou. To je akt koji se bavi osnovnim načelima i principima reguliranja sistema vlasti na općinskom nivou. Statutom općine se utvrđuje temeljni okvir organizacije. On mora biti usaglašen sa zakonskim i podzakonskim aktima iz oblasti lokalne samouprave.

Strukturu općinskog statuta čine:

1. Opće odredbe;
2. Poslovi općine;
3. Organizacija i rad organa općine;
4. Organi općine - ovlaštenja i način rada;
5. Predsjedavajući općinskog vijeća i sekretar općinskog vijeća;
6. Načelnik općine;
7. Neposredno učešće građana u odlučivanju;
8. Mjesna samouprava (organizacija mjesnih zajednica);
9. Oblici suradnje sa drugim općinama;
10. Ostala pitanja od važnosti za rad lokalne samouprave – finansiranje, javnost rada, suradnja sa višim nivoima vlasti, propisi, akta, donošenje i promjene statuta općine, prelazne i završne odredbe;
11. Trenutno stanje usaglašenosti općinskih statuta sa zakonima i podzakonskim aktima iz oblasti lokalne samouprave.

Od naprijed navedenih ustava, zakona i drugih propisa, parlamentarne procedure u normativnom smislu propisane su jedino poslovnicima. Parlamentarne procedure parlamenti (Parlament Federacije BiH, Narodna skupština Republike Srpske, skupštine kantona, gradska i općinska vijeća odnosno skupštine opština) detaljno i precizno propisuju svojim internim aktima - poslovnicima. Poslovnik kao normativni akt ne podliježe nikakvoj kontroli bilo koje vanparlamentarne institucije/sudova, organa uprave/.

Poslovnik o radu općinskog vijeća je osnovni dokument na lokalnom – općinskom nivou koju uređuje tok sjednice općinskog vijeća. On mora biti usaglašen sa statutom općine, te sa zakonima i podzakonskim aktima iz oblasti lokalne samouprave. Svrha poslovnika da olakša obavljanje posla/izvršavanje nadležnosti općinskog vijeća.

On određuje:

1. Prava i dužnosti vijećnika
2. Konstituisanje i organizacija općinskog vijeća
 - općinsko vijeće
 - klubovi vijećnika
 - predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg općinskog vijeća
 - kolegiji općinskog vijeća
 - radna tijela općinskog vijeća
3. Oblasti rada vijeća
 - Uspostavljanje ciljeva
 - godišnja sjednica (uspostavljanje vizije, istraživanje resursa, određivanje prioriteta, određivanje politika i strategija)
 - Istraživanja i analize
 - radne sjednice posvećene razumijevanju problematike, identifikaciji problema, traženju rješenja, donošenju odluka na osnovu kompetentnih podataka.
 - Zakonodavna djelatnost
 - regulatorne sjednice (donošenje odluka, poduzimanje zvanične akcije, glasanje o odlukama, mobiliziranju podrške)
 - Odnosi sa zajednicom
 - komunikacija sa građanima (partnerski odnos radi zajedničkog interesa, kontinuiran uvid u probleme na terenu, rješavanje tekućih problema, stvaranje dugoročne podrške).
4. Prelazne i završne odredbe
5. Stupanjem na snagu
6. Prestanak važenja starog poslovnika
 - Neki od razloga i uzroka promjena poslovnika su:
 - a) promjena političkog sistema
 - b) neprilagođenost novim trendovima
 - c) neprilagođenost potrebama građana
 - d) nejasnost
 - e) nepostojanje sankcija

2.2. PARLAMENTARNE PROCEDURE

Utvrdjuju se načelno i garantiraju ustavom i statutima. Ovim se elementom, teorijski i praktično, osigurava legitimitet funkcioniranja parlamenata na svim nivoima. Samo odluke koje budu donesene u propisanim procedurama mogu dobiti puni legitimitet i legalitet. Povrede parlamentarnih procedura imaju za posljedicu nelegalnost zakonskih i drugih odluka. Naravno, nelegalne odluke tj. odluke donesene kršenjem parlamentarnih procedura mogu dovesti u pitanje funkcioniranje cjelokupne strukture vlasti na određenom nivou.

2.2.1. Pojmovno određenje parlamentarnih procedura

Parlamentarne procedure su skup pravnih pravila i općih principa kojima se uređuju postupci - rad i organizacija parlamentarnih tijela - općinskih vijeća.

Cilj parlamentarnih procedura:

1. Svi članovi imaju jednaka prava, privilegije i obaveze – pravila i procedure jednako važe za sve.
2. Obezbeđene pretpostavke da svi članovi parlamentarnog tijela - općinskog vijeća imaju jednaka prava na diskusiju/raspravu o svim prijedlozima, izvještajima i drugim pitanjima.
3. Svi članovi imaju potpuno i slobodno pravo na diskusiju o svim prijedlozima, izvještajima i ostalim pitanjima.
4. Obezbeđenje najjednostavnijih procedura u fazama:
 - A. pripreme sjednica
 - B. poslovnog reda na sjednicama, odnosno vođenje sjednica
 - a) prilikom raspoređivanja tačaka dnevnog reda voditi se logičkim redoslijedom,
 - b) odjednom se smije razmatrati samo jedan prijedlog,
 - c) članovi ne mogu predlagati ili učestvovati u debati ako nisu dobili odobrenje od strane predsjedavajućeg,
 - d) niko ne može govoriti dva puta o istom pitanju bez izričite dozvole ostalih članova,
 - e) članovi ne mogu napadati ili preispitivati motive drugih članova. U pravilu, sve primjedbe se upućuju predsjedavajućem.
 - f) prilikom glasanja, članovi imaju pravo u svakom trenutku znati šta pozitivno a šta negativno glasanje znači.
 - C. provođenja donesenih odluka, stavova, zaključaka, smjernica i sl.
5. Podizanje digniteta parlamentarnog tijela – općinskog vijeća u očima javnosti, građana.
6. Stvaranje pozitivne atmosfere u samom tijelu i odnosa povjerenja između različitih grupacija u samom parlamentarnom tijelu.

7. Konstruktivan rad kod razmatranja svakog pitanja i razvijanje pozitivnog mišljenja u uvjerenosti građana i drugih subjekata da se članovi parlamentarnog tijela brinu o javnim interesima i pokreću pozitivne promjene sredini (gradu, općini, mjesnoj zajednici).

2.2.2. Organizacija parlamentarnih tijela - općinskih vijeća

2.2.2.1. Klubovi zastupnika - vijećnika

Formiraju se od predstavnika iste političke stranke u cilju zajedničkog djelovanja zastupnika – vijećnika u procedurama određenog, parlamentarnog tijela kod zauzimanja stavova, učešća u raspravljanju, izjašnjavanju o prijedlozima odluka i sl.

2.2.2.2. Radna tijela

U cilju kvalitetnog rada i funkcioniranja parlamenata formiraju se uža tijela za pojedine oblasti rada. Nazivi tih tijela su različiti, a najčešće u našoj parlamentarnoj praksi su: komiteti, odbori i komisije. U praksi općinskih vijeća to su uglavnom komisije.

Uloga radnih tijela posebno je nužna kod pripremanja važnih zakonodavnih odnosno drugih odluka kojima se reguliraju određene oblasti života.

U okviru radnih tijela mogu se voditi široke i stručne rasprave o prijedlozima važnih odluka. U principu, bez prethodnog razmatranja na radnim tijelima ne mogu se donijeti odnosno biti usvojene važnije odluke na sjednicama parlamenta – općinskog vijeća. Rad radnih tijela parlamenta – općinskog vijeća bitno utiče na efikasniji rad parlamenata svih nivoa i na poboljšanje kvaliteta odluka koje oni donose.

Sastav radnih tijela odražava zastupljenost svih stranačkih grupacija u parlamentima, a u parlamentima multietničkog sastava odražava i zastupljenost etničkih grupacija.

Kako je naprijed pomenuto, osim stalnih radnih tijela česta je praksa da se formiraju i ad hoc tijela za razmatranje, istraživanje, rješavanje pojedinih pitanja.

2.2.3. Opozicija

Bez opozicije ne može biti parlamentarizma, a višestranačje u političkom životu ne bi imalo značaj koji ima. Opoziciju čine grupacije manjinskih stranaka u parlamentima.

2.2.4. Poslanička / vijećnička pitanja

To je specifična institucija u ostvarivanju funkcija parlamenata svih nivoa.

Poslanička/vijećnička pitanja podrazumijevaju korespondirajuća prava i obaveze aktera parlamentarnog života. S jedne strane, pravo je članova parlamenta da usmenim ili pismenim putem postavljaju pitanja i traže odgovore na njih o radu izvršne vlasti i uprave. S druge strane, obaveza je nosilaca izvršne vlasti i drugih relevantnih institucija da na istom zasjedanju odnosno sjednici parlamentarnog doma ili narednom zasjedanju daju usmene ili dostave pismene odgovore. O odgovorima na postavljena pitanja ne može se voditi rasprava ili polemika. Može se tražiti samo dopuna odgovora ili preciznije navođenje podataka, konstatacija i sl.

Na lokalnom – općinskom nivou značaj vijećničkih pitanja mogao bi se odrediti na sljedeći način:

- pomoću njih parlamentarna većina u općinskom vijeću vrši kontrolu rada načelnika i općinske uprave,
- opozicija izvrgava javnosti eventualne slabosti u radu načelnika i drugih nosilaca vlasti u općini, ističe njihove slabosti u funkcioniranju i nastoji prikazati u lošijem svjetlu njihov rad,
- informiše načelnika i druge nosioce vlasti i ukazuju im na određene probleme, tako da vijećničko pitanje može inicirati postupanje nadležnosti službi i institucija s ciljem sprečavanja određenih štetnih pojava (inspekcijski nadzor i sl.),
- vijećnici dobivaju relevantne informacije o određenoj problematici i aktivnostima nosilaca izvršne vlasti.

2.2.5. Interpelacija

Ovo je malo poznat instrument parlamentarne kontrole izvršne vlasti u našem parlamentarnom iskustvu. Predstavlja mogućnost da jedan ili više članova parlamenta – općinskog vijeća pokrenu određeno pitanje i traže njegovo rješavanje. Ako se parlamentarni dom izjasni da prihvata pokrenutu interpelaciju izvršna vlast je dužna postupiti po njoj. Pokrenuto pitanje može se odnositi na pripremu prijedloga određene odluke, da poduzme određene mjere i aktivnosti u određenoj oblasti života odnosno upravnoj oblasti u okviru nadležnosti.

Interpelacije su mnogo ubjedljiviji i efikasniji metod djelovanja parlamentarnog doma i njegovih članova u odnosu na poslanička - vijećnička pitanja, čiji je «domet» ograničen i ne obavezuje izvršnu vlast na postupanje u smislu poduzimanja mjera u okviru nadležnosti.

2.2.6. Osnovne parlamentarnih procedura

Osnove parlamentarnih procedura sadržane su u poslovnicima koje donose parlamenti na svim nivoima države. Posebna tema ovog Priručnika biće parlamentarne procedure koje se primjenjuju u radu općinskih vijeća.

Karakteristike dobrih parlamentarnih procedura poslovnika su sljedeće:

1. jasna, jednostavna i razumljiva pravila,
2. potpuno uređenje svih pitanja tako da nisu potrebni dodatni izvori,
3. ustrojenost tako da je pozivanje na pravila brzo i tačno,
4. omogućavanje brzog i lakog snalaženje vijećnika,
5. potpunost u skladu sa postojećim zakonima,
6. u slučaju sukoba, prednost ima hijerarhijski /nadređeni izvor.

Procedure su u funkciji uspješnog rada općinskog vijeća i ne smiju biti same sebi svrhom. Procedure daju ozbiljnost općinskom vijeću, osnažuju donesene akte/odluke i u funkciji su jačanja pravne sigurnosti, jer zapravo i rang odluka zavisi od složenosti i trajanja procedure. Akti koji se brzo i lako donose isto tako se brzo i lako mijenjaju, pa mogu biti na štetu pravne sigurnosti građana i organa.

Parlamentarne procedure su istovremeno čuvar slobode raspravljanja, odlučivanja i djelovanja. Parlamentarne procedure ne smiju biti instrument većine za nametanje svoje volje manjini, ali ni instrument kojim bi se određene interesne grupe mogle koristiti za opstrukciju rada općinskog vijeća.

2.2.6.1. Prava, dužnosti i odgovornosti vijećnika

Vijećnik ima pravo i dužnost prisustvovati sjednicama i učestvovati u radu općinskog vijeća i radnih tijela čiji je član, te da izvršava zadatke koje mu povjeri općinsko vijeće.

Vijećnik ima pravo:

1. učestvovati u pripremi programa rada općinskog vijeća;
2. podnositi prijedloge za donošenje odluka i drugih akata iz nadležnosti općinskog vijeća;
3. predlagati raspravu o pitanjima koja se odnose na rad načelnika i općinske uprave;
4. da bude informiran o pitanjima od značaja za ostvarivanje funkcije vijećnika, kao i mjesta i uloge općinskog vijeća;
5. da izvrši uvid u informativni i dokumentacioni materijal koji se izrađuje i pohranjuje u odgovarajućoj službi;
6. Vijećnik je dužan čuvati tajnost podataka i informacija povjerljive prirode i za to je odgovoran općinskom vijeću.

2.2.6.2. Rukovodstvo općinskog vijeća

Predsjedavajući i zamjenik predsjedavajućeg

Uobičajeni naziv za predsjedavajućeg u literaturi je predsjedavajući dužnosnik, dok se u našoj legislativi iz ove oblasti i lokalnim propisima koristi pojam predsjedavajući.

Predsjedavajući vijeća ima, sažeto kazano, slijedeće ovlasti i zadatke:

- predstavlja općinsko vijeće,
- učestvuje u pripremi sjednica općinskog vijeća,
- saziva i predsjedava sjednicama općinskog vijeća,
- pokreće inicijative za razmatranje pitanja iz djelokruga općinskog vijeća,
- stara se o realizaciji zadataka utvrđenih Programom rada općinskog vijeća,
- stara se o primjeni Poslovnika o radu općinskog vijeća,
- vodi brigu o suradnji i odnosima općinskog vijeća sa načelnikom općine i drugim općinskim organima i institucijama,
- potpisuje akte koje donosi općinsko vijeće,
- daje upute sekretaru i informira ga o inicijativama u vezi sa izvršavanjem poslova od značaja za ostvarivanje funkcija općinskog vijeća.

Predsjedavajućeg biraju članovi općinskog vijeća natpolovičnom većinom glasova, tajnim odnosno javnim glasanjem.

Predsjedavajući predstavlja općinsko vijeće i u biti poštivanje ove funkcije - dužnosti je i poštivanje općinskog vijeća kao institucije sistema.

Predsjedavajući, nije sporno, ima sva prava i dužnosti vijećnika, ali dok predsjedava općinskim vijećem ne bi trebao učestvovati u raspravi ili davati prijedloge niti podržavati prijedloge koje daju drugi učesnici rasprave odnosno vijećnici ili ovlašteni podnosioci prijedloga. On treba da se ponaša kao sudac, besprijekorno provodeći (parlamentarne) procedure utvrđene/propisane poslovníkom općinskog vijeća.

Ako, pak, zbog okolnosti i predsjedavajući želi uzeti učešće u raspravi o nekom pitanju/prijedlogu, svoje će mjesto ustupiti zamjeniku odnosno članu radnog predsjedništva.

Ako je potrebno da predsjedavajući nešto pojasni ili saopći neke važne činjenice ili interpretira pravila procedure/poslovnika, u tom slučaju nije potrebno da napušta svoje mjesto jer je to u funkciji vođenja sjednice općinskog vijeća.

Postupanje predsjedavajućeg treba biti prilagođeno situaciji, njegovi odgovori i reakcije ne bi se smjeli svoditi na mehaničke reakcije. On mora tretirati ravnopravno sve učesnike u raspravi, postupajući nepristrasno i u najboljoj namjeri. Predsjedavajući treba prepoznati pokušaje «proguravanje» prijedloga na brzinu, sa ličnom pozadinom i interesom pojedinaca i grupa, a koji nisu rezultat regularno prethodno provedenih procedura.

Predsjedavajući treba obezbjediti slobodnu raspravu sprečavajući nebitne stvari, ponavljanja i nepotrebne polemike i raspravljanje. Takođe, potrebno je da dobro ovlada vještinom dobrog praćenja izlaganja učesnika rasprave i «izvlačenja» relevantnih zaključaka i zajedničkog smisla iz različitih rasprava i prijedloga. Svojim usmjeravanjem rasprave predsjedavajući ne bi smio izazivati napetu atmosferu i sukobe.

Da bi naprijed izloženi zahtjevi bili zadovoljeni predsjedavajući mora dobro poznavati parlamentarne procedure utvrđene poslovníkom, te izvršiti kvalitetne pripreme (upoznavanje sa materijalom iz dnevnog reda) pred svaku sjednicu.

Snaga pozicije predsjedavajućeg funkcionera određenog parlamentarnog doma u biti ovisi od uticaja parlamenta – općinskog vijeća u ukupnim odnosima struktura vlasti.

Uticaj predsjedavajućih, njihova moć i pozicija u našim uslovima (u praksi) nisu naglašeni.

2.2.6.3. Akti općinskog vijeća

Općinsko vijeće je nosilac normativne funkcije (po svojoj prirodi to je zakonodavna vlast) koja podrazumijeva da ima ovlaštenje za donošenje općeobaveznih pravila, da donosi propise kojima uređuje određene društvene odnose na svom području u okviru svog samoupravnog djelokruga. U ostvarivanju svoje normativno - regulatorne funkcije općinsko vijeće donosi: odluke, planove, programe, budžet i završni račun općine, rezolucije, preporuke, smjernice, zaključke, rješenja i naredbe.

Stalna radna tijela općinskog vijeća - komisije donose zaključke.

S ciljem stvaranja pravilne predodžbe o karakteru, sadržaju, situacijama kad se donose i sl. daćemo kraći opis navedenih akata općinskog vijeća.

Odluka je općenormativni akt koji se donosi kao:

- akt ostvarivanja prava i dužnosti općine,
- akt izvršavanja zakona ili drugog akta višeg nivoa vlasti (kantona, Federacije BiH ili države BiH),
- akt utvrđivanja organizacije i odnosa u općinskoj upravi, odnosno općini kao instituciji.

Akti kojima se uređuje unutrašnja organizacija, rad i odnosi u općinskom vijeću donose se u formi **Odluke**, **Poslovnika** ili **Pravilnika**.

Planovima i **programima** se, kao programskim dokumentima, utvrđuju zajednički ciljevi za razvoj općine ili razvoj određenih oblasti društvenog života.

Budžetom općine utvrđuju se prihodi i rashodi općina u skladu sa zakonom. Budžet je instrument kojim se vrši finansiranje javnih potreba odnosno djelatnosti u okviru prava i dužnosti općine tj. javnog sektora. Političkim vokabularom kazano: «Budžet je spisak političkih ciljeva na koje je okačena cijena».

Rezolucijom se utvrđuje političko djelovanje u svim ili pojedinim oblastima iz djelokruga općinskog vijeća, te daju političke smjernice za rad načelnika općine i općinske uprave.

Preporukom se zauzima stav općinskog vijeća o pojedinim pitanjima i ukazuje na potrebu usklađivanja odnosa i razvijanja saradnje pravnih subjekata, koji rade i djeluju na području općine.

Smjernicama se utvrđuju obaveze načelnika općine, općinske uprave i javnih preduzeća u vezi sa provođenjem zakona i drugih propisa i usmjerava njihov rad.

Zaključkom općinsko vijeće zauzima stavove i izražava mišljenje o pitanjima o kojima se raspravljalo i daje saglasnost odnosno potvrđuje određene akte.

Rješenjem se rješava pojedinačno pitanje i vrši imenovanje.

Naredbom se naređuje ili zabranjuje određeno postupanje u određenoj konkretnoj situaciji koja ima šire ili opće značenje.

2.2.6.4. Postupak donošenja akata općinskog vijeća

Inicijativu za donošenje odluke ili drugog akta može pokrenuti širok krug subjekata. To su: vijećnici, radna tijela općinskog vijeća, mjesne zajednice, udruženja građana, privredna društva, ustanove i druga pravna lica.

Inicijativa se podnosi u pisanoj formi i treba biti obrazložena i upućuje se predsjedavajućem općinskog vijeća.

Predsjedavajući dostavlja inicijativu nadležnom radnom tijelu općinskog vijeća, odnosno načelniku općine.

Nadležno radno tijelo općinskog vijeća odnosno načelnik općine, u principu, bi trebali razmotriti inicijativu u roku od 30 dana i o zauzetom stavu obavijestiti podnosioc inicijative.

2.2.6.4.1. Prethodni postupak

Ovlašteni predlagači odluke ili drugog propisa mogu podnijeti teze (prednacrt) za izradu odluke ili drugog propisa, radi provođenja prethodne rasprave o potrebi donošenja tog akta, o osnovnim načelima i pitanjima koja treba urediti tim propisom.

Nadležno radno tijelo ocjenjuje da li će razmotriti teze i ako odluči da ih razmatra može ih uputiti predlagачu da pripremi nacrt odluke ili drugog propisa.

2.2.6.4.2. Nacrt odluke ili drugog propisa

Nacrt odluke ili drugog propisa može podnijeti svaki vijećnik, klubovi vijećnika, radna tijela općinskog vijeća i načelnik općine.

Nacrt odluke ili drugog propisa treba biti izrađen tako da se u njemu formulišu u vidu pravnih odredaba, rješenja koja se predlažu.

Pojedine pravne odredbe nacrtu mogu se predložiti u jednoj ili više alternativa.

Nacrt obavezno sadrži obrazloženje u kome se navodi: pravni osnov za donošenje, razlozi za donošenje; načela na kojima treba da se urede određena pitanja u odgovarajućoj oblasti; finansijska i druga sredstva potrebna za provođenje odluke ili drugog propisa i način obezbjeđenja sredstava i objašnjenje pravnih rješenja sadržanih u nacrtu; mišljenja organa i institucija koje su konsultirane u postupku pripreme nacrtu. Uz nacrt se podnosi i potrebna dokumentacija.

Kad se nacrtom vrše izmjene i dopune odluke ili drugog propisa, uz nacrt se dostavlja i tekst odredaba odluke ili općeg akta koji se mijenjaju, odnosno dopunjuju.

Nacrt odluke ili drugog propisa dostavlja se predsjedavajućem općinskog vijeća u pisanoj formi i u elektronskoj formi (disketa, CD).

U principu nacrt odluke ili drugog propisa ne može se pretresati u roku koji ne može biti kraći od sedam dana od dana dostavljanja vijećnicima.

Pretres nacrtu odluke ili općeg akta može biti opći pretres i pretres u pojedinostima.

Kad je riječ o općem pretresu pod njim se podrazumijeva iznošenje mišljenja o potrebi donošenja predloženog akta ili o načelima na kojima se nacrt temelji, o potrebnim finansijskim sredstvima i njihovim izvorima i sl.

Pretres o pojedinostima je raspravljanje o pojedinim rješenjima sadržanim u nacrtu odluke ili općeg akta.

Ako općinsko vijeće ocijeni da nije potrebno donošenje odluke ili drugog propisa, zaključkom će odbiti nacrt.

Po završenom pretresu općinsko vijeće zaključkom utvrđuje nacrt sa stavovima i primjedbama koje su dostavila radna tijela i vijećnici na sjednici i dostavlja ga podnosiocu.

Postupak donošenja odluke ili općeg akta obuhvata razmatranje nacrtu i prijedloga odluke ili općeg akta.

2.2.6.4.3. Javna rasprava o nacrtu odluke ili općeg akta

Općinsko vijeće može prilikom razmatranja nacrtu odluke ili općeg akta da ocijeni da je neophodno provesti širu raspravu o nacrtu kod zainteresiranih institucija - naučnih i stručnih, mjesnih zajednica i građana, te drugih subjekata. U tom se slučaju nacrt stavlja na javnu raspravu.

Zaključak općinskog vijeća o stavljanju na javnu raspravu sadrži naročito:

- način objavljivanja nacрта,
- određuje nosioca aktivnosti na organizovanju i vođenju javne rasprave,
- obim i nivo javne rasprave,
- potrebna financijska sredstva i izvore sredstava za provođenje javne rasprave,
- rok za provođenje javne rasprave,
- način prikupljanja i obrade mišljenja i prijedloga iz javne rasprave.

Po provedenoj javnoj raspravi općinskom vijeću se dostavlja izvještaj.

Predlagač odluke ili općeg akta dužan je da u pripremi prijedloga odluke ili općeg akta uzme u obzir prijedloge i mišljenja iz javne rasprave, te da obrazloži razloge zbog kojih nisu prihvaćeni određeni prijedlozi i sugestije.

2.2.6.4.4. Prijedlog odluke ili općeg akta

Prijedlog odluke ili općeg akta podnosi se u obliku u kojem se akt donosi.

Pravo podnošenja prijedloga odluke ili općeg akta ima svaki vijećnik, radno tijelo općinskog vijeća i načelnik općine.

Prijedlog odluke ili općeg akta dostavlja se predsjedavajućem općinskog vijeća i može se pretresati na sjednici općinskog vijeća po isteku roka od utvrđenog Poslovníkom. Taj rok je, u principu, sedam do 15 dana od dana dostavljanja vijećnicima.

Podnosilac prijedloga odluke ili općeg akta može prijedlog povući iz procedure prije otvaranja pretresa o prijedlogu.

Uobičajeno pravilo procedure je da ako podnosilac prijedloga odluke ili općeg akta želi prijedlog povući poslije otvaranja pretresa, o tome odlučuje općinsko vijeće. Razlog za takav pristup je činjenica (shvatanje) da poslije otvaranja pretresa prijedlogom disponira općinsko vijeće, te da u slučaju zahtjeva predlagača akta za povlačenje prijedloga o tome odlučuje općinsko vijeće.

Po zaključenju rasprave o prijedlogu odluke ili općeg akta općinsko vijeće može prijedlog usvojiti, odbiti ili vratiti predlagaču na doradu odnosno ponovnu obradu sa sugestijama u kojem pravcu/smislu treba akt dopuniti ili izmijeniti.

Veliki broj poslovnika sadrži odredbu za situaciju da se prijedlog akta, koji je odbijen iz razloga što je ocijenjeno da nema uslova za donošenje akta ili da ne postoji potreba za takvim aktom, ne može ponovo podnijeti općinskom vijeću prije isteka određenog roka (uobičajeno to je šest mjeseci).

2.2.6.4.5. Amandmani

Prijedlog odluke ili općeg akta može se promijeniti podnošenjem **amandmana**.

Amandmane mogu podnijeti ovlašteni podnosioci prijedloga odluke ili općeg akta.

Amandman na prijedlog podnosi se predsjedavajućem općinskog vijeća u određenom roku prije dana određenog za održavanje sjednice općinskog vijeća na kojoj će se raspravljati o prijedlogu akta. Poslovnica određuje rok i u principu to je jedan do tri dana.

Amandman se podnosi u pisanoj formi i mora biti obrazložen. Kad je riječ o formi amandmana, tekst amandmana treba da sadrži preciznu formulaciju norme ili dijela norme/rješenja prijedloga akta na koji se odnosi.

Predsjedavajući općinskog vijeća dostavlja amandmane, odmah po njihovom prijemu, predlažući odluku ili općeg akta i načelniku općine ako on nije predlažući, radi obrade amandmana i dostave mišljenja i stavova o amandmanima općinskom vijeću. Mišljenja i stavovi o amandmanima dostavljaju se općinskom vijeću najkasnije do početka sjednice.

Podnosilac prijedloga odluke ili općeg akta može podnositi amandmane do završetka pretresa. Načelnik općine može podnositi amandmane do završetka pretresa i na prijedlog odluke ili općeg akta čiji on nije predlažući.

Amandmani su važan proceduralni instrument kod donošenja akata, pa treba obratiti pažnju na situaciju kad predlažući odnosno načelnik općine podnese amandmane na prijedlog akta na samoj sjednici do završetka pretresa o prijedlogu. Naime, u toj situaciji pravo podnošenja amandmana pripada i vijećnicima.

U situaciji kad je amandman uložen na sjednici, članovi općinskog vijeća trebalo bi da se prethodno izjasne da li će razmatrati tako uloženi amandman, a tek po njegovom formalnom prihvatanju može se otvoriti rasprava o sadržani amandmana.

Ako se amandmanom bitnije mijenja tekst prijedloga odluke ili općeg akta o amandmanu se ne može odlučivati dok se o njemu ne izjasni predlažući odnosno načelnik općine ako on nije predlažući akta.

Kad amandman sadrži odredbu koja podrazumijeva angažman financijskih sredstava, podnosilac amandmana treba ukazati na izvore iz kojih će ta sredstva biti obezbjeđena.

Amandmani koje predlažući prihvati postaju sastavni dio prijedloga odluke ili općeg akta. O amandmanima s kojima se predlažući odluke ili općeg akta nije saglasio odnosno nije ih prihvatio, a podnosilac amandmana nije od njih odustao, općinsko vijeće glasa odvojeno.

2.2.6.4.6. Donošenje odluka i općih akata po skraćenom postupku

U određenim situacijama podnosilac prijedloga odluke ili općeg akta može umjesto nacrtu podnijeti prijedlog akta i predložiti da se prijedlog raspravlja po skraćenoj proceduri. Ovo je slučaj, naročito, kad je u pitanju jednostavan i kratak prijedlog akta ili kad to nalažu opći interesi.

Prijedlog akta u skraćenoj proceduri dostavlja se vijećnicima i, u principu, ne može se razmatrati u roku kraćem od sedam dana od dana dostavljanja teksta prijedloga vijećnicima.

Općinsko vijeće može prijedlog prihvatiti i razmatrati ga, a u slučaju da ne prihvati skraćeni postupak, prijedlog odluke ili općeg akta se može raspravljati kao nacrt.

2.2.6.4.7. Donošenje odluka i općih akata po hitnom postupku

Odluke i opći akti, u pravilu, ne donose se po hitnom postupku.

Po hitnom postupku može se donijeti samo odluka ili opći akt kojim se uređuju odnosi i pitanja za čije uređivanje postoji neodložna potreba i ako bi provođenje redovne procedure donošenja akta moglo dovesti do štetnih posljedica po interese općine.

Donošenje odluke ili općeg akta po hitnom postupku mogu predložiti: svaki vijećnik, radno tijelo općinskog vijeća ili načelnik općine, uz obrazloženje razloga hitnosti donošenja akta.

Općinsko vijeće bi trebalo da se o prijedlogu za donošenje odluke ili općeg akta izjasni kao o prethodnom pitanju u toku rasprave o dnevnom redu sjednice.

O prijedlogu odluke ili općeg akta vodi se rasprava, s tim što je potrebno da se o prijedlogu izjasni načelnik općine ako on nije predlagač.

Na prijedlog odluke ili općeg akta koji se donosi po hitnom postupku amandmani se mogu podnositi do zaključenja pretresa.

2.2.6.4.8. Donošenje drugih akata

Nacrt odnosno prijedlog **budžeta**, odluke o izvršenju budžeta i izvještaj o izvršenju budžeta utvrđuje načelnik općine i dostavlja ih predsjedavajućem općinskog vijeća sa obrazloženjem i potrebnom pratećom dokumentacijom.

Postupak za donošenje ovih akata je identičan postupku donošenja odluka i općih akata uz uvažavanje specifičnosti utvrđenih zakonom i drugim propisima kojima je uređena oblast budžeta, uključujući rokove propisane tim propisima.

Donošenje **planskih dokumenata** podrazumijeva izradu nacрта odnosno prijedloga koje utvrđuje načelnik općine i dostavlja ih predsjedavajućem općinskog vijeća sa potrebnom dokumentacijom. I u postupku donošenja ovih akata primjenjuju se procedure propisane za donošenje odluka i općih akata.

2.2.6.4.9. Postupak davanja autentičnog tumačenja akata

Autentično tumačenje je opći akt kojim se utvrđuje istinitost, vjerodostojnost, izvornost i pravilan smisao nedovoljno jasne odredbe odluke ili drugog općeg akta.

Autentično tumačenje primjenjuje se i važi od dana primjene odredbe odluke ili općeg akta na koju se odnosi.

Inicijativu za davanje autentičnog tumačenja odluke ili drugog općeg akta mogu podnijeti građani, političke stranke, udruženja građana, državni organi, preduzeća, ustanove i drugi subjekti. Prijedlog za davanje autentičnog tumačenja mogu dati ovlašteni predlagači odluka i drugih akata.

Prijedlog ili inicijativa za davanje autentičnog tumačenja podnosi se predsjedavajućem općinskog vijeća i moraju biti obrazloženi. Predsjedavajući općinskog vijeća upućuje prijedlog/inicijativu Komisiji za propise koja utvrđuje tekst autentičnog tumačenja odredbe odluke ili drugog općeg akta.

O prijedlogu autentičnog tumačenja odlučuje općinsko vijeće.

2.2.6.4.10. Prečišćen tekst odluka i općih akata

Prečišćen tekst odluke ili drugog općeg akta izrađuje se u slučaju većeg broja izmjena i dopuna tog akta.

Prijedlog prečišćenog teksta izrađuje odgovarajuća služba općinskog vijeća, a utvrđuje ga Komisija za propise.

Prečišćen tekst odluke ili općeg akta sadrži integralni tekst akta sa svim izmjenama i dopunama. Prečišćen tekst odluke ili općeg akta primjenjuje se, od dana objave u službenom glasilu općine, a važnost njegovih pravnih odredaba utvrđena je u aktima koji su obuhvaćeni prečišćenim tekstom akta.

2.2.6.4.11. Ispravke u odluci ili općem aktu

Ispravke štamparskih grešaka u objavljenom tekstu odluke ili općeg akta, poslije sravnjavanja sa izvornikom, daje ovlašteno lice – direktor / šef službe općinskog vijeća odnosno sekretar općine.

2.2.6.4.12. Potpisivanje i objavljivanje akta

Predsjedavajući općinskog vijeća, odnosno njegov zamjenik potpisuju akta koja općinsko vijeće donese.

Odluke i drugi opći akti općinskog vijeća objavljuju se u službenom glasilu općine, odnosno na drugi odgovarajući način.

2.2.7. Poslovni red na sjednici

2.2.7.1. Sazivanje sjednice

Predsjedavajući općinskog vijeća saziva sjednice samoinicijativno, na prijedlog određenog broja vijećnika (naprimjer 1/3) ili kluba vijećnika ili načelnika općine.

Za sjednicu se upućuje poziv najmanje sedam do deset dana prije održavanja sjednice. U hitnim slučajevima sjednica se može zakazati i u kraćim rokovima.

Uz poziv za sjednicu općinskog vijeća obavezno se dostavlja dnevni red, odgovarajući materijali i zapisnik sa prethodne sjednice.

Dnevni red predlaže predsjedavajući općinskog vijeća, a često je to poslije sastanka kolegija odnosno radnog predsjedništva općinskog vijeća koje utvrdi sadržaj dnevnog reda.

2.2.7.2. Učestvovanje u raspravi

Sjednicom predsjedava predsjedavajući općinskog vijeća, a u slučaju njegove spriječenosti zamjenik predsjedavajućeg.

Svi vijećnici imaju pravo učešća u radu i odlučivanju općinskog vijeća.

U radu sjednice mogu učestvovati, ali bez prava odlučivanja, i načelnik općine, poslanici/zastupnici u zakonodavnim tijelima viših nivoa vlasti, predstavnici organa uprave, javnih službi i preduzeća. Ostala lica mogu učestvovati samo po pozivu predsjedavajućeg općinskog vijeća.

Vijećnik odnosno drugi učesnici mogu govoriti na sjednici pošto zatraže i dobiju riječ od predsjedavajućeg. Prijave za učešće u raspravi mogu se podnositi sve do zaključenja rasprave o tački dnevnog reda.

Predsjedavajući daje riječ vijećnicima po redu kojim su se prijavili.

Izuzetno, ako član vijeća želi da govori o povredi poslovnika ili utvrđenog dnevnog reda, predsjedavajući će mu dati riječ odmah. Ovdje je riječ o tzv. privilegiranom prijedlogu odnosno pitanju.

Predsjedavajući prati izlaganje govornika i dužan je upozoriti ga u slučajevima udaljavanja od dnevnog reda.

U pravilu, član vijeća ili drugi učesnik u raspravi, može govoriti samo jedanput s tim da taj govor može trajati određeno vrijeme utvrđeno poslovníkom/pravilima procedure.

U praksi to je 5 ili 10 minuta.

Izuzetak predstavlja govor s ciljem ispravljanja pogrešnih navoda koji su povod nesporazuma, kao i u slučaju replike na govor nekog drugog govornika. Naravno, i dužina ovog govora je ograničena (u praksi tri do pet minuta).

Članovi općinskog vijeća mogu u toku sjednice izlaziti samo zbog neodložnih ličnih potreba, s tim što se duža izlaženja konstatiraju u zapisniku.

Predsjedavajući općinskog vijeća može opomenuti člana vijeća u slučaju povrede reda ili mu oduzeti riječ.

U slučaju teže povrede poslovnika/pravila procedure predsjedavajući može narediti da se iz sale odstrani svako lice koje narušava red.

Ako predsjedavajući ocijeni da ne može održati red na sjednici, može odlučiti da prekine sjednicu, a o nastavku će odlučiti kad se za to steknu uslovi.

2.2.7.3. Tok sjednice

Sjednica praktično počinje utvrđivanjem kvoruma od strane predsjedavajućeg općinskog vijeća.

Poslije utvrđivanja dnevnog reda prelazi se na rad po pojedinim temama/tačkama dnevnog reda.

Na sjednici se o svakom predmetu tački dnevnog reda raspravlja prije nego se pristupi odlučivanju.

Predsjedavajući općinskog vijeća zaključuje raspravu kada utvrdi da nema više prijavljenih govornika.

2.2.7.4. Odlučivanje

Za donošenje odluke odnosno pristupanje izjašnjavanju o određenim prijedlozima potrebno je prisustvo natpolovične većine članova općinskog vijeća.

U slučaju sumnje da sjednici prisustvuje dovoljan broj vijećnika predsjedavajući može tražiti prozivanje.

Općinsko vijeće odlučuje većinom glasova od ukupnog broja članova općinskog vijeća. Izuzetak je odlučivanje kod donošenja Statuta općine za što je potrebna dvotrećinska većina. Statutom općine i Poslovnikom općinskog vijeća mogu se urediti slučajevi u kojima je kod izjašnjavanja o prijedlogu odluke/akta potrebna kvalificirana većina.

Glasanje je javno i vrši se dizanjem ruke, odnosno kartona sa odgovarajućom oznakom («ZA», «PROTIV», «UZDRŽAN»).

Glasanje dizanjem ruke, odnosno kartona, vijećnici vrše tako što se na poziv predsjedavajućeg općinskog vijeća izjašnjavaju «ZA» prijedlog, «PROTIV» prijedloga ili kao «UZDRŽAN» od glasanja.

Glasanje može biti i pojedinačnim izjašnjavanjem, a vrši se u slučajevima kada se javi potreba za otklanjanjem svake sumnje u tačnost i regularnost glasanja. Ocjenu o potrebi pojedinačnog izjašnjavanja, vijećnika daje predsjedavajući. Kod ove procedure vrši se poimenično prozivanje vijećnika koje provodi sekretar općinskog vijeća.

2.2.7.5. Zapisnici

O radu na sjednicama vijeća vodi se zapisnik koji sadrži:

- redni broj sjednice, datum i mjesto održavanja,
- podatke o prisustvu vijećnika,
- pregled svih tačaka dnevnog reda,
- zaključke i rezultate glasanja,
- skraćeni prikaz toka sjednice.

Zapisnik se dostavlja svim vijećnicima i načelniku općine.

Svaki vijećnik ima pravo staviti primjedbe na zapisnik. O primjedbama na zapisnik odlučuje se na sjednici općinskog vijeća bez rasprave. Ako se primjedbe usvoje u zapisniku će se izvršiti odgovarajuće ispravke.

Zapisnik potpisuju predsjedavajući općinskog vijeća i zapisničar. Postoji praksa da pored predsjedavajućeg zapisnik potpisuje sekretar općinskog vijeća, koji je i odgovorna osoba za izradu zapisnika.

U principu sjednice općinskog vijeća imaju cjelovit tonski zapis, na osnovu kojeg se izrađuje transkript toka sjednice i zapisnik sa sjednice.

Svaki član općinskog vijeća ima pravo da traži da se izvrši redukcija njegovog izlaganja, bez unošenja bitnih izmjena u tekstu i izostavljanja izraženih misli.

2.2.8. Odnos općinskog vijeća i načelnika općine

Načelnik općine prisustvuje sjednicama općinskog vijeća i predstavlja izvršnu vlast i općinsku upravu.

Načelnik općine po svojoj inicijativi ili na zahtjev općinskog vijeća izvještava općinsko vijeće: o svom radu, sprovođenju politike u cjelini ili za pojedine oblasti društvenog života, o izvršavanju općih i drugih akata općinskog vijeća, o stanju i razvoju pojedinih oblasti društvenih odnosa, te o drugim pitanjima.

Rasprava o radu načelnika općine može se završiti:

- zauzimanjem stavova o radu načelnika općine i njegovoj odgovornosti,
- davanjem smjernica za njegov rad u vezi sa sprovođenjem utvrđene politike, odluka i drugih akata općinskog vijeća i izvršavanju zakona,
- utvrđivanjem obaveza načelnika općine u vezi s poduzimanjem određenih mjera, podnošenjem izvještaja ili prijedloga akata, ili s dostavljanjem informativnog i drugog materijala.

2.2.9. Javnost rada općinskog vijeća

Rad općinskog vijeća je javan što se obezbjeđuje blagovremenim, potpunim i objektivnim informiranjem javnosti o radu.

Općinsko vijeće obezbjeđuje svim sredstvima javnog informiranja, pod jednakim uvjetima, pristup informacijama o svom radu, a naročito omogućava uvid u materijale, izdaje službama saopćenja i organizuje konferencije za medije na inicijativu predsjedavajućeg općinskog vijeća.

Ograničavanje pristupa informacijama moguće je samo u slučajevima zaštite državne, vojne, službene ili poslovne tajne, na način utvrđen zakonom ili propisom donesenim na osnovu zakona.

Sekretar općinskog vijeća dužan je organizovati rad na način koji omogućava jednostran i brz pristup javnosti informacijama koje se odnose na rad općinskog vijeća u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH.

2.2.10. Saradnja sa zakonodavnim tijelima drugih nivoa vlasti

Općinsko vijeće ostvaruje saradnju sa zakonodavnim tijelima viših nivoa vlasti (kantoni, entiteti, BiH) u skladu sa ustavima i zakonima.

2.2.11. Odnos općinskog vijeća prema političkim strankama i udruženjima građana

Općinsko vijeće u ostvarivanju svog mjesta i uloge, razvija odnose saradnje i međusobnog uvažavanja sa političkim strankama i udruženjima građana na području općine.

Kad se u radu općinskog vijeća raspravljaju pitanja od posebnog značaja za općinu, općinsko vijeće može inicirati dogovor o tim pitanjima sa političkim strankama i udruženjima građana, putem svojih radnih tijela, kolegija ili klubova vijećnika.

Općinsko vijeće može u realizaciji određenih važnih aktivnosti zatražiti mišljenja i prijedloge od političkih stranaka i udruženja građana.

Ako političke stranke ili udruženja građana pokrenu inicijativu odnosno prijedlog za rješavanje određenih pitanja ili donošenje normativnih akata, općinsko vijeće je dužno da o tim inicijativama zauzme stav i o tome obavijesti podnosioca inicijative odnosno prijedloga.

Odnosi općinskog vijeća sa političkim strankama imaju nešto drugačiju dimenziju i intenzitet nego što je kod odnosa zakonodavnih tijela viših nivoa vlasti i političkih stranaka.

Naime, u općinama/gradovima, kao lokalnim sredinama, ne preslikavaju se svi politički odnosi koji postoje u vrhovima političkih stranaka (na entitetskom i državnom nivou). Nadležnosti lokalnih vlasti su male, tako da stranke nemaju preveliki prostor za međusobne razlike, jer tamo gdje se razgovara o vodi, kanalizaciji, upravljanju komunalnim otpadom, grijanju stanova, uređenju ulica, nema mjesta ideologiji i visokoj politici.

Dakle, sve stranke, pa i one manjinske, trebaju se uključiti u rješavanje komunalne problematike, kroz svoje uključivanje u rad općinskog vijeća i njegovih radnih tijela. Dogovaranje bi trebalo biti osnovni metod rada općinskog vijeća, jer pobjeda bez borbe i «gubitaka» jedina je prava pobjeda.

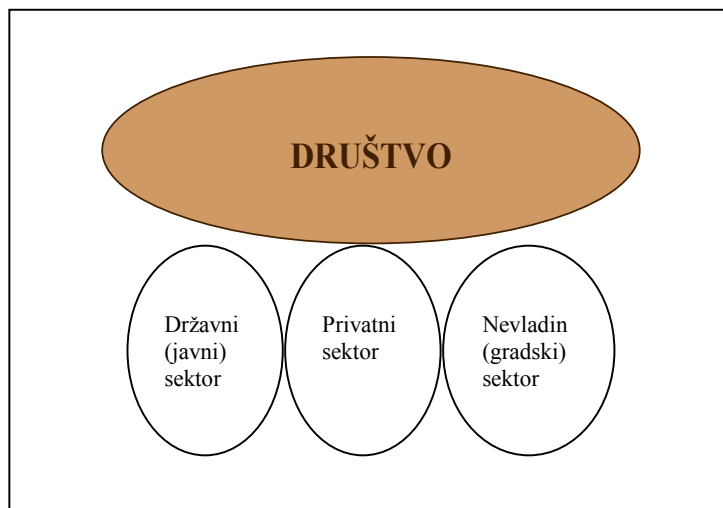
**ULOGE I
ODGOVORNOSTI
VIJEĆNIKA**

3. Uloge i odgovornosti vijećnika

3.1. Dimenzije procesa upravljanja

3.2. Prava, dužnosti i odgovornosti vijećnika

Društvo se može predstaviti pomoću tzv. DRUŠTVENOG TRONOŽCA.

Ravnoteža sva tri sektora drži društvo u pravilnom položaju. Povećanje ili smanjenje (jačanje ili slabljenje) bilo kojeg od ova tri sektora dovodi do poremećaja u društvu i njegove neravnoteže.

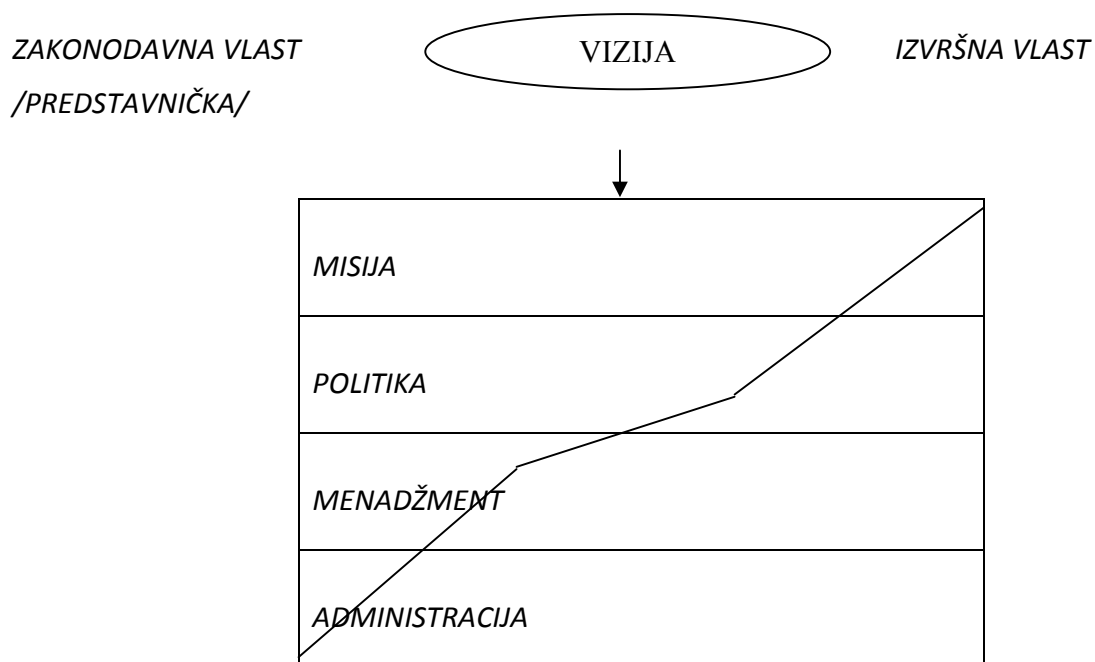
Odlike dobre lokalne uprave su:

- Rad prema “3E” standardu (ekonomičnost, efikasnost, efektivnost)
- Odgovoran rad lokalne uprave
- Redukcija političke korupcije
- Profesionalizacija rada lokalne uprave
- Povećan kvalitet javnih usluga/kvalitet življenja u lokalnoj zajednici
- Uključenost u globalne tokove

Jedinice lokalne uprave bi trebale težiti ovim ciljevima.

3.1. DIMENZIJE PROCESA UPRAVLJANJA

Vlast u lokalnoj upravi se dijeli na izvršnu i zakonodavnu (predstavničku). U ispunjenju vizije postizanja dobre lokalne uprave, izvršna i zakonodavna (predstavnička) vlast imaju svoje učešće. Samo ravnoteža njihovih uloga dovodi do ispunjenja cilja. Zbog toga je neophodno razgraničiti uloge i odgovornosti pojedinih nivoa vlasti, kao što slijedi:

MISIJA

ZAKONODAVNA (PREDSTAVNIČKA) VLAST

- Utvrđuje vrstu usluga koje obezbjeđuje lokalna uprava
- Utvrđuje nivo svih poreza adekvatno svrsi i vrsti usluga
- Određuje vlastitu ulogu u procesu ostvarenja vizije
- Rješava statutarne - regulatorna pitanja

IZVRŠNA VLAST

- Savjetuje općinsko vijeće šta može učiniti da ostvari vlastitu misiju
- Dogovara sa općinskim vijećem vlastitu ulogu

- Analizira uvjete za realiziranje misije
- Analizira lokalne i globalne trendove

POLITIKA

ZAKONODAVNA (PREDSTAVNIČKA) VLAST

- Donosi sve odluke (utvrđuje politike) koje se tiču ostvarenja vizije – strateških ciljeva
- Odobrava sve nove programe
- Odobrava sve nove projekte
- Ratificira budžet

IZVRŠNA VLAST

- Daje preporuke općinskom vijeću za sve odluke koje treba da budu donesene
- Formulira budžet za nove programe i projekte
- Predlaže operativne i kapitalne budžete

MENADŽMENT

ZAKONODAVNA (PREDSTAVNIČKA) VLAST

- Nadgleda ukupnu organizaciju rada službi i administracije
- Predlaže promjene u rukovodstvu službi
- Nadgleda rad rukovodilaca općinskih službi
- Nadgleda rad načelnika općine kao rukovoditelja menadžmenta

IZVRŠNA VLAST

- Kontrolira sve resurse organizacije/ljudske, materijalne, informativne
- Osigurava potrebnu podršku provođenju politike općinskog vijeća
- Osigurava svaku vrstu podrške za efikasan i efektivan administrativni proces

ADMINISTRACIJA

ZAKONODAVNA (PREDSTAVNIČKA) VLAST

- Donosi odluke o implementaciji administrativnih procesa i procedura
- Rješava sve primjedbe na neefikasnost implementacije procesa i procedura
- Nadgleda rad administracije

IZVRŠNA VLAST

- Potvrđuje administrativne postupke i procedure
- Koordinira rad ukupne administracije
- Donosi akte o procesima i procedurama
- Donosi odluke o operacionalizaciji politika općinskog vijeća

“3E” STANDARD

Jedan od osnovnih standarda dobre lokalne uprave je 3E standard kako u radu lokalnih zajednica uopšte, tako i u radu samog općinskog vijeća, kao njihovog zakonodavnog (predstavničkog) tijela,

3E standard uključuje:

1. EKONOMIČNOST
2. EFIKASNOST
3. EFEKTIVNOST

(+ 4. EKOLOGIJA, kao dodatak ovim standardima)

Rad općinskog vijeća 3E standardu podrazumijeva sljedeće:

1. EKONOMIČNOST RADA OPĆINSKOG VIJEĆA

Uspostava - održanje pravog/racionalnog omjera između uložених resursa i dobivenih rezultata

UKLJUČUJE:

1. Ekonomično korištenje resursa općinskog vijeća
2. Kontinuiranu ocjenu implementacije politika
3. Procjenu interesa javnosti i rada općinskog vijeća
4. Partnerski odnos: općinsko vijeće - izvršna vlast - administracija

2. EFIKASNOST RADA OPĆINSKOG VIJEĆA

UKLJUČUJE:

1. Definirane uloge i odgovornosti
2. Postojanje jasnih procedura i pravila
3. Mehanizme za kompetentno donošenje odluka
4. Timski rad
5. Lično usavršavanje i razvoj vijećnika

3. EFEKTIVNOST RADA OPĆINSKOG VIJEĆA

UKLJUČUJE:

1. Starteško planiranje
2. Strateško razmišljanje
3. Strateško djelovanje
4. Princip profesionalizma u javnoj administraciji
5. Obrazovane javne menadžere

3.2. PRAVA, DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI VIJEĆNIKA

Vijećnik ima pravo i dužnost prisustvovati sjednicama i učestvovati u radu općinskog vijeća i radnih tijela čiji je član, te da izvršava zadatke koje mu povjeri općinsko vijeće.

Vijećnik ima **dužnost** i **pravo**:

1. učestvovati u pripremi programa rada općinskog vijeća,
2. podnositi prijedloge za donošenje odluka i drugih akata iz nadležnosti općinskog vijeća,
3. predlagati raspravu o pitanjima koja se odnose na rad načelnika općine i općinske uprave,
4. da bude informiran o pitanjima od značaja za ostvarivanje funkcije vijećnika, kao i mjesta i uloge općinskog vijeća,
5. da izvrši uvid u informativni i dokumentacioni materijal koji se izrađuje i pohranjuje u odgovarajućoj službi.
6. vijećnik dužan je čuvati tajnost podataka i informacija povjerljive prirode i za to je odgovoran općinskom vijeću.

Odgovoran rad izabranih zastupnika (vijećnika) uključuje:

1. Zakonsku odgovornost
2. Političku odgovornost
3. Etičku odgovornost
4. Mehanizme sprovođenja i kontrole odgovornosti

Jedan od osnovnih dokumenata koje bi svaka jedinica lokalne samouprave trebala da ima, a vezana je za rad uposlenika te jedinice lokalne uprave je **KODEKS PONAŠANJA**. Kodeks ponašanja treba da ima tačno definisana pravila ponašanja vijećnika, kao i drugih radnika javne uprave, te precizno određene sankcije vezane za kršenje kodeksa ponašanja. Poštivanje kodeksa ponašanja, kao i poštivanje društveno prihvaćenih normi **etike i morala**, koje svaki vijećnik (kao i drugi radnici javne uprave) mora imati dovelo bi do profesionalizacije rada lokalne uprave, redukcije političke korupcije kao i povećanja odgovornosti rada lokalne uprave.

Svi vijećnici i radnici lokalne samouprave imaju (ili bolje rečeno trebalo bi da imaju) jedinstveni cilj a to je poboljšanje funkcionisanja i statusa lokalne zajednice, odnosno dobrobit općine čije interese predstavljaju.

U ispunjavanju tog cilja neophodno je:

1. stvaranje i poštivanje kodeksa ponašanja;
2. jačanje etike i morala u radu svakog pojedinačnog vijećnika /uposlenika općine;
3. neophodnost razgraničavanja uloge vijećnika od uloge predstavnika političke partije, što znači diferenciranje cilja dobrobiti zajednice od cilja političke partije;
4. stvaranje i jačanje partnerskih odnosa između zakonodavne (predstavničke) i izvršne vlasti općine;
5. određenost ka zajedničkom interesu i zajedničkim ciljevima općinskog vijeća – timski rad općinskog vijeća;
6. motivisanost za aktivno učešće u radu općinskog vijeća.

Vijećnici su predstavnici interesa svih i svakog pojedinog birača koji je za njih glasao.

UČEŠĆE GRAĐANA U LOKALNOJ UPRAVI

4. Učešće građana u lokalnoj samoupravi

4.1. Principi

4.2. Poticajne mjere

4.2.1. Transparentnost

4.2.2. Komunikacija

4.2.3. Forme mikrodemokratije

4.2.4. Lokalni izbori

4.2.5. Poticanje neposrednog učešća javnosti

4.2.6. Propisi

4.2.7. Odlučivanje i planiranje

4.2.8. Mladi, žene, udruženja

4.3. Strategija partnerstva između Općine i građana

4.3.1. Uvod

4.3.1.1. Pravna pozadina za partnerstvo

4.3.2. Potencijalni partneri

4.3.2.1. Partnersko međudjelovanje na lokalnom nivou – doprinos i rezultati

4.3.2.2. Glavni podsticaji za partnerstvo

4.3.2.3. Područja lokalne uprave otvorena za partnerstvo

4.3.2.4. Utvrđivanje standarda u pružanju usluga – moguće oblasti za partnerstva

4.3.3. Proces partnerstva

4.3.3.1. Izgradnja partnerstva kroz projektni ciklus

4.3.4. Mehanizmi za proces partnerstva

4.3.4.1. Mehanizmi za četiri koraka u procesu partnerstva

4.3.5. Kriteriji za pokretanje partnerstva između lokalnih vlasti i građana

4.3.5.1. Procedura za prijavljivanje i selekciju

4.3.5.2. Budžet i finansije

4.3.6. Tijelo zaduženo za partnerstvo

4.3.6.1. Zadaci i odgovornosti tijela zaduženog za partnerstvo

4.3.6.2. Sastav tijela zaduženog za partnerstvo

4.3.6.3. Podrška Strategiji partnerstva

Učešće građana čini okosnicu demokratske ideje i građani koji su privrženi demokratskim vrijednostima, svjesni svojih građanskih dužnosti i koji se angažiraju u političkom životu, predstavljaju srž demokratskog sistema Bosne i Hercegovine.

Demokratija na lokalnom nivou čini jedan od temelja demokratije i njeno jačanje predstavlja faktor stabilnosti u Bosni i Hercegovini.

Demokratija u lokalnoj zajednici mora djelovati u sklopu novih izazova koji proizilaze ne samo iz strukturnih i funkcionalnih promjena u organizaciji lokalne samouprave, nego i iz radikalnih političkih, ekonomskih i društvenih promjena koje se dešavaju u državi Bosni i Hercegovini i svim nižim nivoima vlasti i organizovanja.

Očekivanja javnosti su evoluirala i u Bosni i Hercegovini u smislu da treba doći do promjena u političkom djelovanju na lokalnom nivou i da to zahtijeva neposrednije, fleksibilnije i ad hoc metode angažiranja građana.

U Bosni i Hercegovini je realno došlo do opadanja povjerenja koje građani imaju u svoje izabrane institucije te se ukazuje potreba da se institucije na svim nivoima angažiraju i odgovore na ove zahtjeve javnosti, kako bi sačuvali legitimnost procesa odlučivanja.

4.1. PRINCIPI

- Garantiranje prava građanima na pristup jasnim, potpunim informacijama o različitim pitanjima koja su od interesa za njihovu lokalnu zajednicu i prava da učestvuju u donošenju važnih odluka koje utiču na budućnost njihove zajednice.
- Traženje novih puteva za podizanje građanske svijesti i odgovornosti i promoviranje kulture demokratskog učešća građana u javnom životu i odlučivanju, kako u zajednici tako i u lokalnoj samoupravi.
- Razvijanje svijesti o pripadnosti zajednici i poticanje građana da preuzmu odgovornost za doprinos koji daju javnom životu u svojoj lokalnoj zajednici.
- Uvažavanje značaja komunikacije između javnih službi i građana i poticanje čelnika lokalne uprave da istaknu značaj učešća građana u odlučivanju, kao i važnost pažljivog razmatranja zahtjeva i očekivanja građana, kako bi reagiranje na iskazane potrebe građana bila adekvatna.
- Usvajanje sveobuhvatnog pristupa pitanju učešća građana u javnom životu, uzimajući u obzir i mehanizme predstavničke demokratije i oblike neposrednog učešća građana u procesu odlučivanja i u upravljanju poslovima lokalne samouprave.
- Izbjegavanje pretjerano krutih rješenja i ostavljanje prostora za eksperimentiranje.
- Omogućavanje razmjene informacija na svim nivoima vlasti i organizovanja i prema vani o tome koja su se rješenja u praksi najbolje pokazala u poticanju učešća građana u javnom životu, održavanju spremnosti lokalnih samouprava da jedni drugima prenose iskustva o uspješnosti pojedinih metoda za osiguravanje boljeg angažiranja građana te upoznavanje javnosti u potpunosti sa svim mogućnostima koje stoje na raspolaganju građanima.
- Posvećivanje posebne pažnje onim kategorijama građana kojima je teže da se aktivno uključe i koji de facto ostaju na marginama javnog života u lokalnoj zajednici.
- Prihvatanje važnosti ravnopravne zastupljenosti žena u politici na lokalnom nivou.

- Prihvatanje činjenice da djeca i mladi ljudi predstavljaju potencijal budućeg održivog razvoja Bosne i Hercegovine i razvoja lokalne zajednice i isticanje važnosti njihovih uloga.
- Prihvatanje jačanja uloge koje imaju asocijacije i grupe građana kao ključni partneri u razvijanju i održavanju kulture učešća građana u procesima odlučivanja i kao pokretačka snaga u praktičnoj primjeni demokratskog procesa odlučivanja.
- Pridobijanje udruženih snaga vlasti na svakom nivou teritorijalnih jedinica, s tim što će svaki nivo uprave biti odgovoran za provedbu odgovarajućih akcija u domenu svoje nadležnosti, a u skladu sa principom subsidijarnosti.

4.2. POTICAJNE MJERE

- Definirati ključne funkcije koje lokalna samouprava ima u okruženju koje je stalno podložno promjenama.
- Treba iskoristiti svaku mogućnost za decentralizaciju funkcija i to davanje veće odgovornosti školama i drugim dječjim ustanovama, ustanovama za stare, bolnicama, domovima zdravlja, sportsko - rekreativnim centrima, pozorištima, bibliotekama itd...
- Unapređivanje građanskog obrazovanja i njegovo uključivanje u školske i nastavne programe kao zadatak, podizanje svijesti kod građana o odgovornosti koju ima svaki pojedinac u demokratskom društvu, posebno u lokalnoj zajednici, bilo kao izabrani predstavnik, rukovodilac lokalne uprave, službenik u javnom sektoru ili običan građanin.
- Poticanje izabranih predstavnika lokalne zajednice i lokalnih organa vlasti, svim prihvatljivim sredstvima, uključujući i uvođenje kodeksa ponašanja koji propisuje ponašanje u skladu sa najvišim etičkim standardima i provedbu kontrole o tome da li se propisane norme poštuju.

4.2.1. Transparentnost

- Uvođenje veće transparentnosti u način funkcioniranja lokalnih institucija i samouprave, posebno u domenu javnosti procesa odlučivanja (objavljivanje dnevnog reda sjednica organa lokalne uprave i lokalnih organa izvršne vlasti, da sastanci organa lokalne uprave i njegovih komisija budu otvorene za javnost, rezervirano vrijeme za pitanja i odgovore na sjednicama, objavljivanje odluka i zapisnika sa sjednica, itd.).
- U domenu dostupnosti informacija o poslovima lokalne samouprave svakom građaninu treba osigurati pristup informacijama (organiziranjem informativnih centara, javnih baza podataka, korištenjem informacijske tehnologije, pojednostavljivanjem administrativnih procedura i smanjivanjem troškova za pribavljanje kopija dokumenata, itd.).

- U domenu adekvatnog informiranja javnosti o administrativnim tijelima i njihovoj organizacijskoj strukturi, kao i informiranje građana na koji neposredno utiče neki postupak koji je u toku, o napredovanju tog postupka i saopćavanja ideniteta nadležne osobe.
- Dostupnost informacija o aktivnostima organa lokalne uprave podrazumijeva dosljedno provođenje Zakona o slobodi pristupa informacijama, uspješan rad službenika za informiranje, formiranje javne baze podataka (internet), oglasne table i posebna je važnost istupa u medijima.

4.2.2. Komunikacija

- Vođenje politike veoma širokih komunikacija, kako bi građanima bila pružena prilika za bolje razumijevanje glavnih pitanja od važnosti za zajednicu, kao i posljedica važnih političkih odluka koje donose odgovarajuća tijela samouprave, upoznavanje građana sa mogućnostima i oblicima njihovog učešća u javnom životu lokalne zajednice.
- Posebna je važnost u ukupnoj komunikaciji uspješan rad ureda za odnose sa javnošću, odnosno službenika za informiranje, koji u komunikaciji sa građanima odgovaraju direktno na pritužbe građana, pomažu administraciji da razmjenjuje informacije sa građanima, određuju stepen zadovoljstva građana i pomažu pri određivanju budžetskih prioriteta. U komunikaciji sa medijima neophodno je organizirati konferencije za medije, koordinirati između novinara i službenika uprave, pripremati govore i davati savjete zvaničnicima o njihovim javnim istupima, provoditi kampanje javnog informiranja, ispitivati javno mnijenje, objavljivati izvještaje, brošure itd...

4.2.3. Forme mikrodemokratije

- Razvijanje formi mikrodemokratije i u najnaseljenijim urbanim centrima i u seoskim sredinama, kako bi stanovništvo moglo imati veći uticaj na lokalnu sredinu i komunalne djelatnosti u raznim oblastima.
- Organiziranje na podopćinskom nivou odgovarajućih tijela s izabranim članovima ili sačinjenih od izabranih predstavnika, koja će imati savjetodavnu i informativnu funkciju i na koje će eventualno biti prenesena i izvršna vlast.
- Otvaranje na podopćinskom nivou ureda lokalne samouprave radi lakše uspostave kontakta između lokalnih organa vlasti i građana.
- Usvajanje integralnog pristupa u svakoj oblasti u organiziranju i osiguravanju javnih službi koje će se bazirati na spremnosti da se građani saslušaju i orijentiranje na zadovoljenje izraženih potreba građana.
- Poticanje lokalnog stanovništva da se uključi neposredno ili preko udruženja građana u kreiranje i realizaciju projekata koji neposredno utiču na njihovu okolinu, kao što su projektiranje i održavanje zelenih površina i igrališta, borba protiv kriminala,

uvođenje službi za podršku ili samopomoć a posebno u vezi sa brigom o djeci i brigom o starima.

4.2.4. Lokalni izbori

- Provjera funkcioniranja izbornog sistema lokalne samouprave.
- Poticanje građana da učestvuju na izborima.
- Provjera registriranih birača i broja birača koji su izašli na izbore.
- Razmatranje mjera koje će olakšati glasanje s obzirom na složenosti i zahtjeve savremenog načina života.
- Mogu se prethodno uraditi pilot - programi radi provjere funkcioniranja novih biračkih mehanizama.
- Preispitivanje procedure za kandidiranje kandidata za izborne funkcije u lokalnoj samoupravi.
- Preispitivanje pojave višestrukih izbornih funkcija, kako bi se onemogućilo da ista osoba bude istovremeno nosilac nekoliko funkcija, u slučajevima kada to onemogućava kvalitetno obavljanje odgovarajućih dužnosti ili bi moglo dovesti do sukoba interesa.
- Preispitivanje uvjeta rada izbornih zvaničnika kako bi se ustanovilo da li neki konkretni aspekti vezani za status izabranih predstavnika lokalne administracije ili neki prekićni mehanizmi vezani za obavljanje dužnosti, eventualno onemogućavaju bavljenje politikom. Po potrebi mogu se razmotriti mjere kojima bi se ove prepreke otklonile i naročito da bi se izabranim čelnicima lokalne uprave omogućilo da posvete odgovarajuće vrijeme obavljanju svojih dužnosti i da budu rasterećeni izvjesnih materijalnih ograničenja.

4.2.5. Poticanje neposrednog učešća javnosti

- Unapređivanje dijaloga između građana i izabranih predstavnika lokalne samouprave, upoznavanje lokalnih organa vlasti sa različitim tehnikama komunikacije sa javnošću i mnogobrojnim načinima pomoću kojih građani mogu neposredno učestvovati u procesu odlučivanja. Na razvijanje ove svijesti može se uticati putem publikacija u vidu priručnika, održavanjem konferencija ili seminara ili otvaranjem ažurne web strane, kako bi se pozitivni primjeri mogli predstaviti javnosti i procijeniti.
- Upoznavanje, na osnovu anketa i rasprava, sa dobrim stranama i slabostima različitih instrumenata koji se koriste za poticanje učešća građana u procesu odlučivanja, otvorenost prema inovacijama i eksperimentiranju u uspostavi bolje komunikacije između lokalne samouprave i građana radi neposrednijeg angažiranja javnosti u procesima odlučivanja na lokalnom nivou.
- Neophodna je upotreba svih raspoloživih sredstava posebno u domenu novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i poduzimanje mjera kako bi lokalne

- vlasti i druga javna tijela koristili (pored tradicionalnih, ali i dalje dragocijenih metoda kao što su zvanična obavještenja ili službene brošure) sva raspoloživa savremena sredstva na planu komunikacija (interaktivne web strane, višekanalni elektronski mediji, itd.).
- Primjena većeg stepena razmatranja u procesu odlučivanja, koji se u većoj mjeri baziraju na razmatranje i raspravama, odnosno koji podrazumijevaju razmjenu informacija i mišljenja, npr. na javnim sastancima građana, na porotama građana i raznim građanskim forumima, grupama čija je uloga savjetodavna ili predlagačka, okruglim stolovima, ispitivanje javnog mnijenja, anketa među potrošačima i drugo.

4.2.6. Propisi

- Uvođenje novih ili po potrebi poboljšanje postojećih propisa koji omogućavaju peticije/molbe, prijedloge i žalbe koje podnose građani organu lokalne samouprave ili lokalnoj administraciji.
- Inicijative građana, kojima se traži od izabranih tijela lokalne uprave da riješe pitanje pokrenuto u inicijativi, da se građanima da odgovor ili da se pokrene postupak za raspisivanje referenduma.
- Savjetodavni referendum ili referendum u kome se odlučuje o pitanjima od interesa za lokalnu zajednicu, koje lokalne vlasti provode po vlastitoj inicijativi, ili na zahtijev lokalne zajednice.
- Mehanizmi za uključivanje građana u tijela u kojima se odlučuje, uključujući i predstavnička tijela.
- Mehanizmi za uključivanje građana u upravljanje – komiteti potrošača, zajednički odbori, neposredno upravljanje građana u sektoru komunalnih usluga i drugo.

4.2.7. Odlučivanje i planiranje

- Davanje većeg uticaja građanima u oblasti planiranja na lokalnom nivou i uopće u oblasti donošenja strateških i dugoročnih odluka.
- Pružiti priliku građanima da se uključe u različite faze procesa odlučivanja u postupku donošenja ovih odluka, tako što će se postupak podijeliti u više faza.
- Prikazivanje svake faze procesa planiranja jasnim i razumljivim materijalom, koji će javnosti biti lako dostupan, uz primjenu pored konvencionalnih sredstava (mape, makete, audio-vizuelni materijal), i drugih medija iz oblasti novih tehnologija (CD, DVD, elektronske baze dokumenata dostupne javnosti).
- Uspostava sistematskog mehanizma za dobijanje povratnih informacija od građana koji će omogućiti da građani učestvuju u vrednovanju i unapređivanju rada lokalne samouprave.
- Neposredno učešće građana treba imati stvarni uticaj na proces odlučivanja i građani trebaju biti obaviješteni o efektima njihovog učešća u odlučivanju i trebaju vidjeti opipljive rezultate.

- Lokalna administracija mora pošteno nastupiti pred građanima kada se radi o ograničenjima neposrednog učešća građana u procesu odlučivanja koje im je ponuđeno kao bi se izbjegla pretjerana očekivanja građana, u smislu da je moguće izaći u susret svim mogućim interesima, posebno kada se odlučuje o sukobljenim interesima ili o smanjenju sredstava.
- Poticanje i potpuno prihvatanje volonterskog djelovanja koje je prisutno u velikom broju lokalnih zajednica, putem subvencija i drugih oblika podrške i pomoći za neprofitne, volonterske lokalne organizacije, grupe građana ili zaključivanjem ugovora i sporazuma između ovih organizacija i lokalnih vlasti, koji bi se bavili pitanjima prava, očekivanja, uloga ovih strana u zajednici i njihovim međusobnim odnosima.

4.2.8. Mladi, žene, udruženja

- Redovno prikupljanje informacija o učešću različitih kategorija građana u javnom životu i utvrđivanje da li su neke kategorije, kao naprimjer žene, mladi, marginalizirane društvene grupe ili neke profesionalne grupe, nedovoljno zastupljene u izabranim tijelima i igraju sporednu ulogu, ili uopće nemaju nikakvu ulogu u izbornim procesima ili procesima neposrednog odlučivanja na lokalnom nivou.
- Postavljanje određenih ciljeva koji trebaju biti ostvareni kao poželjni nivo zastupljenosti ili učešća u procesu odlučivanja nekih grupa građana i uvođenja niza konkretnih mehanizama kojima će se poboljšati nivo njihovog angažiranja u javnom životu lokalne zajednice.
- Uvođenje sistema aktivne komunikacije i informiranja za navedene grupe građana, posebne medijske kampanje za poticanje njihovog učešća u javnom životu (pri tome treba imati u vidu da se koristi jezik, mediji i stil kampanje, koji su prilagođeni potrebama svake od ovih grupa).
- Uvođenje posebnih institucionalnih oblika za učešće u javnom životu koji su po mogućnosti pripremljeni uz konsultacije sa grupom ili grupama građana čije je učešće u javnom životu treba stimulirati (postoji veliki broj mogućnosti za zadovoljavanje potreba različitih grupa, kao što su različite forme sastanaka, savjetovanja, uključivanje).
- Postavljanje rukovodilaca posebno odgovornih za rad na pitanjima od interesa posebnih grupa građana koji će njihove zahtjeve prenositi tijelima nadležnim za odlučivanje, a izvještavati grupe građana o toku postupka i o dobijenom odgovoru na njihove zahtjeve.
- Posebno treba isticati važnost ravnopravne zastupljenosti žena u tijelima nadležnim za odlučivanje i ispitati sve mehanizme koji bi mogli olakšati aktivno političko angažiranje žena, uz njihove obaveze prema porodici i na radnom mjestu. Uvesti sistem obaveznih ili preporučenih kvota, ako za to postoje zakonske mogućnosti u vezi najmanjeg broja kandidata istog spola koji se mogu pojaviti na izbornim listama ili kvote mjesta koja su rezervirana za žene u organima lokalne samouprave, izvršnim

- tijelima i raznim komitetima i odborima koje formiraju institucije lokalne samouprave.
- Po pitanju mladih posebno se treba angažirati na razvijanju takve škole koja će biti zajednički poligon koji će poticati učešće mladih u javnom životu i pružiti edukaciju o principima demokratije. Promovirati inicijative tipa “Vijeća djece” i “Vijeća mladih” na nivou lokalne samouprave, kao istinskih korisnih formi u edukaciji mladih u cilju razvijanja svijesti o pripadnosti lokalnoj zajednici. Pored toga ova vijeća su i prilika za uspostavu dijaloga sa najmlađim članovima društva. Poticati udruženja mladih i posebno razvijati fleksibilne forme i strukture za angažiranje mladih na lokalnom nivou, kao što su centri za mlade u kojima će do punog izražaja doći sposobnost mladih da sami osmisle i realiziraju svoje projekte. U svemu ovome posebno mjesto zauzima savjetnik za pitanja mladih (na nivou izvršne vlasti) koji treba da identificira probleme mladih u lokalnoj zajednici i koordinira proces uspostavljanja i sprovođenja omladinske politike na lokalnom nivou. Poseban je značaj Komisije za mlade (na nivou općinskog vijeća) i Savjetodavnog odbora za mlade (na nivou općinskog načelnika) koja treba da inicira akte i aktivnosti općine kojima se poboljšava položaj mladih i prati realizaciju odluka i budžeta za mlade.

Za uspostavljanje trajnijih veza i jasnih pravila saradnje između općine (općinsko vijeće i općinski načelnik) i građana koristan može biti primjer dokumenta - Strategije partnerstva između općine i građana, a koja se temelji na članu 3. Evropske povelje o lokalnoj samoupravi, koja je ratifikovana Uredbom o ratifikaciji Evropske povelje o lokalnoj samoupravi («Službeni list RBiH», broj; 31/94), članu 8. i 13. Zakona o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine FBiH», broj; 49/06) i odredbama Statuta općine.

4.3. STRATEGIJA PARTNERSTVA OPĆINE I GRAĐANA

4.3.1. Uvod

Strategija partnerstva između općine i građana (u daljem tekstu: Strategija partnerstva) je planski dokument koji predstavlja izraz zajedničkog opredjeljenja Općine i građana da rade u partnerstvu, a za dobrobit svakog pojedinca, a time i društva u cjelini.

Strategija partnerstva jeste stvaranje institucionalnog puta za saradnju između lokalne samouprave i građana, što za cilj ima institucionalizaciju društva i aktivnije učestvovanje građana u javnim poslovima i procesima.

Partnerstvo je uzajamni odnos između dvije ili više stranaka – gdje jednu stranu čini Općina a drugu stranu čine građani radeći zajedno u ostvarivanju zajedničkog cilja a kroz kreiranje i sprovođenje aktivnosti koje su usmjerene ka rješavanju zajednički identifikovanih problema i podjeli odgovornosti za opći rezultat.

Osnovni ciljevi partnerstva su da:

- Partneri dijele zajednički cilj ili viziju,
- Partneri doprinose cjelokupnom sprovođenju aktivnosti,
- Partneri dijele odgovornost za cjelokupno sprovođenje aktivnosti,
- Partneri izgrađuju i razvijaju svijest o pripadnosti lokalnoj zajednici.

Navedeno partnerstvo podrazumijeva i to da su partneri dobro upoznati sa radnim metodama i aktivnostima koje se odvijaju na drugoj strani i da mogu razumjeti proces donošenja odluka svog partnera.

Dobro partnerstvo gradi se na osnovu uzajamnog povjerenja, poštovanja nezavisnosti partnera i aktivne saradnje.

Jedan od ciljeva implementacije ove Strategije partnerstva jeste stalni razvoj međusobnog povjerenja između Općine i građana.

4.3.1.1. Pravna pozadina za partnerstvo

U skladu sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi, Evropskom poveljom o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou, UN - Agendom 21, Konvencijom o pristupu informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i o pristupu pravosuđu u vezi sa pitanjima životne sredine (Arhuska konvencija), Zakonom o principima lokalne samouprave u Federacije BiH i Statutom općine, Općina obezbjeđuje osnov za različite oblike učešća građana i razvoj partnerskog odnosa između građana i lokalne vlasti.

Općina je dužna da:

- stalno podstiče i omogućava veće učešće i uticaj građana i poreskih obveznika u svim fazama odlučivanja i rada lokalne uprave;
- obezbijedi aktivnu ulogu mjesnih zajednica u donošenju odluka i pružanju usluga lokalne samouprave;
- obezbijedi efektivne i efikasne mehanizme za ostvrivanje uticaja građana na kvalitet usluga, rad i ponašanje lokalne uprave;
- inicira i promoviše i ostvaruje vrijednosti i mehanizme partnerstva javnog, nevladinom i privatnog sektora u kreiranju i implementaciji odluka u vezi sa ekonomskim i socijalnim razvojem.

4.3.2. Potencijalni partneri

U razvoju partnerstva koje se odnosi na uspostavljanje standarda u pružanju usluga, Općina može visoko djelovati sa pojedinim građanima, kao i grupama građana, odnosno korisnicima usluga.

Za partnerstvo u provođenju općinskih zadataka i odgovornosti na lokalnom nivou potencijalni partneri iz sektora građanskog društva su formalno uspostavljene grupe građana:

- nevladine organizacije (NVO),
- udruženja građana,
- mjesne zajednice, i
- građani (individualno).

4.3.2.1. Partnersko međudjelovanje na lokalnom nivou – doprinos i rezultati

Doprinos predstavlja ono što partneri koji međusobno djeluju ugrade u aktivnost koja ima odlike partnerstva. Rezultati predstavljaju ono što partneri dobijaju uključeni u datu aktivnost, a mogu se posmatrati i kao početni poticaj za uspostavljanje partnerstva, jer se pruža mogućnost:

1. Bavljena građana novim poslovima
2. Povećanja stope poštivanja zakona u sredini
3. Dobivanja stručnjaka bez trošenja budžetskog novca
4. Rješavanja konflikta između interesnih grupa građana
5. Ispunjenja predizbornih obećanja
6. Uvođenja kvalifikovanih ljudi koji se ne žele kandidovati na javne funkcije
7. Davanja mogućnosti manjinama da izraze svoje mišljenje
8. Izgradnje javnog konsenzusa o kontraverznim stvarima prije donošenja odluka

Doprinos partnerstva – organizacije građanskog društva	Rezultat partnerstva – organizacije civilnog društva
- volonterizam - stručnost, znanje i iskustvo - finansijski i drugi resursi - dobri kontakti i iskustvo u radu sa zajednicom, - ideje - legitimnost	- povećan kredibilitet - povećana «vidljivost», - povećana podrška zajednice - poboljšani kapaciteti, znanje i ljudski resursi - legitimnost - ostvareni ciljevi

Doprinos partnerstva – lokalne vlasti	Rezultat partnerstva – lokalne vlasti
- finansijski i drugi resursi (logistički i operativni) - iskustvo na terenu i kontakti unutar samog institucionalnog okvira - tehnička podrška - legalitet - politička podrška	- povećan kredibilitet kroz poboljšanu javnost rada i odgovornost, - razvijeni novi kapaciteti i uvedene nove operativne procedure, - povećana efikasnost i efektivnost, - ostvareni ciljevi

Korist za zajednicu

- poboljšano pružanje usluga
- stvorena dodatna vrijednost
- poboljšan kvalitet života
- poboljšana kohezija i kapaciteti zajednice

4.3.2.2. Glavni podsticaji za partnerstvo

Glavni podsticaji za partnerstvo su:

Uključenje u proces donošenja odluka: Uključujući građane u proces donošenja odluka na općinskom nivou, oni dobijaju šansu da iznesu svoja razmišljanja i utvrde prioritete u vezi sa procesom uspostavljanja standarda u pružanju usluga i sprovođenju općinskih zadataka i odgovornosti. Od suštinskog je značaja da se promoviše uključenje građana u toku identifikacije problema, s ciljem da se osigura njihova posvećenost donošenju odluka o budućim projektima u općini.

Podjela odgovornosti: Na taj način, lokalne vlasti dijele odgovornost za općinski razvoj i planiranje sa svojim građanima. To povećava mogućnost zadovoljstva građana politikom lokalne uprave, pošto ona odražava potrebe građana i na taj način čini da i građani snose dio odgovornosti za aktivnosti koje se odigravaju na lokalnom nivou. Ova specifičnost čini razliku između principa partnerstva i koncepta učešća građana, tako što uključivanje građana diže na nivo odgovornosti građana.

Legitimnost: Pod ovim se podrazumijeva da lokalna uprava kroz partnerstvo može da poveća svoju legitimnost, pošto uključivanje građana u proces donošenja odluka na lokalnom nivou povećava demokratska ovlaštenja dana od strane građana za specifične projekte, kao i ovlaštenja lokalnoj upravi uopće.

Transparentnost: Osim toga, princip partnerstva može da poveća transparentnost u radu lokalnih vlasti. Pošto su građani uključeni u proces donošenja odluka i proces sprovođenja projekta, Općina pokazuje otvorenost koja građanima može dati bolji uvid u rad i funkcionisanje njenih predstavnika.

Vlasništvo: Ovi procesi povećanog demokratskog učešća građana na lokalnom nivou mogu da pomognu u promovisanju osjećaja vlasništva među građanima tj. osjećaj odgovornosti za aktivnosti u općini i aktivno učešće u tim aktivnostima.

Obostrane prednosti (Dodatna stručnost / Ušteda troškova / Podrška specifičnim grupama): Za lokalnu upravu, uključenje građana prema njihovim specifičnim sposobnostima može biti od pomoći. Građani sa stručnim ili posebnim sposobnostima mogu pomoći u planiranju i sprovođenju projekta. Na taj način Općina može da uštedi sredstva koja bi inače bila potrošena. S druge strane, pruža se podrška stručnosti građana, a građani kao pojedinci ili putem udruženja građanskog društva ohrabruju u svom radu.

Zadovoljstvo /Promovisanje/Pozitivna slika: Otvorena saradnja između lokalnih vlasti i građana može da dovede do povećanja zadovoljstva građana onim što je urađeno u općini. Kroz ocjenu projekta građani dobijaju priliku da ponovo iskažu svoje mišljenje i daju komentar na sprovođenje projekata. Pored toga, lokalna uprava ovo može da iskoristi da u javnosti promoviše pozitivnu sliku o svom radu.

Dodatna vrijednost / Povjerenje: Svi ovi vidovi partnerstva mogu dodatno da doprinesu međusobnom razumijevanju i ciljevima u općinskim poslovima, kao i osjećaju ostvarivanja ciljeva zajedničkim snagama. Ovo može doprinijeti i povećanju povjerenja građana u lokalne vlasti i lokalne strukture uopće.

	Građani/građansko društvo	Lokalne vlasti
Identifikacija problema	- mogućnost davanja mišljenja, - mogućnost uticaja manjina	- povećana legitimnost - podjela odgovornosti - verifikacija finansiranja i planiranja
Izrada projektnog plana	- transparentnost - planiranje u skladu sa identifikovanim problemima - podrška specifičnih grupa	- stručnost i kapaciteti - pozitivna slika

Sprovođenje projektnog plana	- vlasništvo - kontrola	- ušteda sredstava - volonterizam i razvoj kulture učešća
Ocjena	- satisfakcija/kontrola	- satisfakcija/promocija - poboljšanje
	- dodatna vrijednost - povjerenje	- dodatna vrijednost - povjerenje

4.3.2.3. Područja lokalne uprave otvorena za partnerstvo

Područja primjene partnerstva najčešće se ostvaruju u oblastima:

- ekonomski razvoj, rad i zapošljavanje,
- demokratizacija, zaštita ljudskih prava i bezbjednost
- socijalni razvoj, socijalna pomoć, kultura, zdravstvo, informisanje i obrazovanje,
- životna sredina,
- infrastruktura - stanovanje i stvaranje uslova za stanovanje, komunalne djelatnosti i komunalna infrastruktura i lokalni saobraćaj.

Ekonomski razvoj:

Ekonomski razvoj često zahtijeva prvenstveno pravilnu promociju, naročito kada su u pitanju ekonomske aktivnosti kao što su turizam, proizvodnja zdrave hrane, podsticaj mladih kroz projekte samozapošljavanja itd.

Demokratizacija:

Bilo koja aktivnost koja pospješuje učešće građana, transparentnost i odgovornost lokalnih vlasti je otvorena za partnerstvo u ovoj oblasti.

Socijalni razvoj, socijalna pomoć i kultura:

Partnerstvo u ovoj oblasti bi podrazumijevalo uključivanje građana u pružanje usluga socijalno ugroženim kategorijama, koje se mogu ogledati kroz pomoć starim i iznemoglim osobama, djeci, povratnicima, ovisnicima, edukacijama stanovništva iz oblasti zdravstva i dopunska edukacija iz oblasti obrazovanja.

Vezano za kulturu, partnerstvo je zajednička aktivnost građana i lokalnih vlasti u njegovanju i očuvanju kulturnog naslijeđa.

Životna sredina:

Razne aktivnosti kroz partnerstvo: edukacija o zaštiti životne sredine, akcije čišćenja grada i naselja, kontrola i saradnja sa nadležnim organima i dr.

Infrastruktura:

Partnerstvo u izgradnji infrastrukturnih objekata je najpoznatiji i najčešći oblik partnerstva u općini. Ovo uključuje izgradnju puteva, sistema vodosnabdijevanja ili sličnih projekata u kojima lokalne vlasti i građani daju zajednički doprinos kroz novčana sredstva i kroz rad.

4.3.2.4. Utvrđivanje standarda u pružanju usluga – moguće oblasti za partnerstva

Standardi za provođenje partnerstva u navedenim oblastima provode se kroz:

- administrativne procedure,
- socijalne mjere i sprovođenje politike,
- komunalne djelatnosti i infrastruktura,
- objava informacija i konsultacije,
- usluge koje pruža ugovorena treća strana.

Administrativne procedure:

Uspostavljanje standarda u administrativnim procedurama podrazumijeva odgovornost Općine za donošenje ili izmjenu administrativne procedure u poboljšanu standarda u pružanju usluga s ciljem ispunjenja očekivanja građana.

Socijalne mjere i sprovođenje politike:

Poboljšanje kvaliteta pomoći koju Općina pruža bilo kojoj socijalno ugroženoj kategoriji ili poboljšanje kvaliteta pomoći koji Općina pruža svojim najznačajnijim institucijama kroz različite vidove sprovođenja mjera socijalne politike.

Komunalne djelatnosti i infrastruktura:

Uspostavljanje standarda u pružanju usluga na reagovanje i zahtjeve građana kojima traže poboljšanje usluga i kontrola nad izvršenim komunalnim uslugama i objektima infrastrukture.

Informisanje i konsultacije:

Poboljšanje u pružanju usluga bi značilo i poboljšanje kvaliteta i kvantiteta informacija koje se prenose građanima, mehanizama za informisanje i konsultacije sa građanima, sa naglaskom na učestalost i način komuniciranja, te promocija Zakona o slobodi pristupa informacijama.

Usluge koje pruža ugovorena treća strana:

Poboljšanje standarda kroz mjerenje zadovoljstva građana (anketiranje građana), a pitom izmjene budućih rješenja ili poboljšanje ili poništavanje postojećih ugovora, sve s ciljem zadovoljavanja zahtjeva građana.

4.3.3. Proces partnerstva

4.3.3.1. Izgradnja partnerstva kroz projektni ciklus

Projektni ciklus podrazumijeva sljedeće korake:

- 1.identifikacija problema
- 2.izrada akcionog plana
- 3.sprovođenje akcionog plana
- 4.nadgledanje i ocjenjivanje sprovedenog akcionog plana.

Koraci u partnerskom ciklusu

Korak 1 - Identifikacija problema

Korak 1 se fokusira na zajedničku identifikaciju problema koji treba da se riješi kroz partnerstvo. Problemi se mogu zajednički identifikovati putem niza procedura, kao na primjer:

- putem konsultacija koje se dešavaju na redovnim sastancima ili već uspostavljenim tijelima,
- predstavljanjem određenog pitanja kao problema drugoj strani, s čime se druga strana složi,
- istraživanjem javnog mnijenja koje sprovode lokalne vlasti.

Bez obzira na to koja se procedura primjenjuje za zajedničku identifikaciju problema, partnerstvo se u ovoj fazi ogleda kroz sljedeće:

- utvrđivanje zajedničke vizije (potreba da se riješi identifikovani problem),
- sve strane dijele određeni nivo odgovornosti za odabir jednog problema kao prioritnog nad ostalim problemima,
- moguće konsultacije, rasprave i kompromisi koje bi trebalo ostvariti prije donošenja konačne odluke.

Korak 2 – Zajednička izrada akcionog plana

Korak 2 se odnosi na izradu akcionog plana koji ima za cilj da riješi zajednički identifikovan problem putem učešća svih partnera i njihovog doprinosa, što podrazumijeva da obje strane učestvuju u procesu donošenja odluka i dijele odgovornost za konačan rezultat – kvalitet akcionog plana.

Zajedničke komisije ili mješovite radne grupe predstavljaju osnovni mehanizam za ostvarivanje partnerstva u ovoj fazi.

Važno je naglasiti da će nivo doprinosa svakog partnera zavistiti od prirode problema i nivoa stručnosti potrebnog za njegovo rješavanje – jednak doprinos nije uslov.

Korak 3 – Sprovođenje akcionog plana

Korak 3 koji se odnosi na sprovođenje akcionog plana podrazumijeva učešće svih partnera, ali ne pretpostavlja njihov jednak doprinos aktivnosti.

Partneri su odgovorni za realizaciju aktivnosti u skladu sa zajednički dogovorenim akcionim planom i odgovorni za rezultate.

Nivo doprinosa svakog partnera može zavisiti od prirode aktivnosti koja se sprovodi, njenog intenziteta i nivoa stručnosti koje njeno sprovođenje zahtijeva.

U sprovođenje se, takođe, mogu uključiti vanjski saradnici koji mogu da daju dodatni doprinos svojim kapacitetima i stručnošću.

Korak 4 – nadgledanje i vrednovanje sprovođenja akcionog plana

Korak 4 se odnosi na mješovite komisije koje će nadgledati i ocjenjivati sprovedene aktivnosti, istraživanje javnog mnijenja i izvještavanje.

Partneri mogu zajednički da nadgledaju sprovođenje akcionog plana kroz gore navedenu mješovitu komisiju ili druga tijela i da analiziraju i cijene njegov uticaj i sprovođenje.

Ova aktivnost pojačava zajedničku odgovornost svih strana uključenih u partnerstvo i dalje promoviše transparentnost u lokalnoj zajednici.

4.3.4. Mehanizmi za proces partnerstva

4.3.4.1. Mehanizmi za četiri koraka u procesu partnerstva

Mogući mehanizmi za zajedničku identifikaciju problema su: javni skupovi (zborovi građana, javne rasprave, neformalni susreti s građanima, anketiranje građana), mjesne zajednice, građanske inicijative, koordinativni sastanci s građanskim grupama, javni mediji i sl.

Mogući mehanizmi za zajedničku izradu akcionog plana su: mješovite radne grupe po pojedinim temama (nakon identifikacije problema), koordinacijski sastanci sa zainteresovanim grupama, fokus grupe.

Mogući mehanizmi za zajedničku sprovedbu akcionog plana su: učešće građanskih grupa u finansiranju i provedbi (korištenje stručnih i fizičkih kapaciteta, sudjelovanje u raznim odborima i provedbenim tijelima za korištenje drugih resursa).

Mogući mehanizmi za zajedničko vrednovanje partnerske aktivnosti su: učešće predstavnika građanskih grupa u radu tijela za odbor i vrednovanje, zajedničko sačinjavanje evaluacijskog izvještaja i njihova prezentacija građanima.

4.3.5. Kriteriji za pokretanje partnerstva između lokalnih vlasti i građana

Kriteriji za selekciju partnerskih aktivnosti su:

- korist za širu zajednicu
- dio općinskih strateških razvojnih ciljeva
- specijalne/hitne/specifične potreba građana ili građanski grupa.

Kriteriji za selekciju partnera su:

- ugled i kredibilitet,
- legitimnost i autoritet,
- kapacitet za doprinos,
- pouzdanost i posvećenost.

4.3.5.1. Procedura za prijavljivanje i selekciju

Općina j će, uz stručnu pomoć Radne grupe za partnerstvo i uz konsultaciju građanskih grupa, izraditi obrazac za iniciranje partnerskih praksi od strane građanskih grupa.

Obrazac će biti dostupan na info šalteru Općine i mjesnim uredima, kao i u prostorijama mjesnih zajednica i udruženja građana.

Prikupljeni obrasci sa inicijativama će biti kvartalno razmatrani od strane općinske administracije i Radne grupe za partnerstvo.

4.3.5.2. Budžet i finansije

Građanima imaju uticaj na predviđanje novčanih sredstava za partnerske aktivnosti putem redovnih konsultacija pri kreiranju i usvajanju budžeta Općine.

Implementacija Strategije partnerstva odnosno provođenje partnerskih aktivnosti će se finansirati iz budžetskih sredstava, u zavisnosti od oblasti u kojoj se partnerstvo provodi i doprinosa zainteresovanih strana.

4.3.6. Tijelo zaduženo za partnerstvo

4.3.6.1. Zadaci i odgovornosti tijela zaduženog za partnerstvo

Radna grupa za partnerstvo je formirana s ciljem postavljanja smjernica za poboljšanje postojećih i uvođenje novih praksi partnerstva sa građanima, te izrade Strategija partnerstva kao strateškog dokumenta Općine u ovoj oblasti.

Radna grupa će kvartalno razmatrati ponuđene prakse partnerstva, prosljeđivati ih dalje prema relevantnim općinskim službama i djelovati konsultativno u daljem toku procesa.

Radna grupa je stalno tijelo s mandatom od četiri godine i odluke donosi većinom glasova.

Partneri u radu Radne grupe za partnerstvo su: općinsko vijeće, općinski načelnik, općinske službe, mjesne zajednice, udruženja građana, mediji i drugi.

4.3.6.2. Sastav tijela zaduženog za partnerstvo

Radna grupa za partnerstvo je sastavljena od predstavnika općinskog vijeća, općinskih službi i građana.

Članove radne grupe ispred općinskog vijeća predlaže predsjedavajući općinskog vijeća, a ispred općinskih službi predlaže općinski načelnik.

Članove ispred građana predlažu nevladine organizacije i mjesne zajednice.

Konačan sastav Radne grupe za partnerstvo potvrđuje općinski načelnik.

Administrativno-tehničke poslove za Radnu grupu za partnerstvo obavljaće nadležna općinska služba koju odredi općinski načelnik.

4.3.6.3. Podrška Strategiji partnerstva

Obaveza je Radne grupe, općinskih službi i građana da svojom aktivnošću osiguraju promociju Strategije partnerstva, kako u javnosti, tako i u medijima.

I kroz prezentiranu Strategiju omogućava se stalna razrada i primjena principa PARTICIPACIJE a time se obezbjeđuje organizovano ostvarivanje većeg učešća i uticaja građana i poreskih obveznika na rad lokalne uprave i proces odlučivanja u općini, radi unapređenja rada, donošenja kvalitetnijih i prihvatljivijih odluka i većeg zadovoljstva građana radom lokalne uprave.

ODNOSI SA JAVNOŠĆU

5. Odnosi sa javnošću

- 5.1. Uvod
- 5.2. Princip transparentnosti
- 5.3. Princip efikasnosti
- 5.4. Princip participacije
- 5.5. Odnosi sa javnošću u kriznim situacijama
- 5.6. Najčešći alati komunikacije
- 5.7. Dobar primjer komunikacije sa građanima

5.1. Uvod

Fenomen javnosti predstavlja jedan od osnovnih elemenata demokratskih odnosa tržišne privrede i mogućnosti da građanin aktivno učestvuje u društvenim poslovima i događajima, odnosno da bude potpuno informisan. Odnosi sa javnošću bave se ljudima, a ne sistemima: ljudima koji uspostavljaju vezu i komuniciraju kako bi ostvarili jasne ciljeve svoje organizacije. Umjetnost komuniciranja, jasnoća dijaloga, sloboda kreativne komunikacije i odnos sa drugim ljudima, predstavljaju osnovu odnosa sa javnošću.

Odnosi sa javnošću su funkcija upravljanja koja otkriva, uspostavlja i održava uzajamno korisne odnose između organizacije i različitih segmenata javnosti, od kojih zavisi njen uspjeh. Za stvaranje dobre reputacije, potrebno je da se uloži mnogo napora. Veoma je važno stvoriti «otvorenu organizaciju» koja je spremna na komunikaciju sa ciljem izgradnje ugleda u okolini.

B. Canifled je dao sljedeću definiciju: «Odnosi sa javnošću predstavljaju specijalnu filozofiju upravljanja, izraženu u politici i praksi, koja se bazira na komuniciranju sa javnošću u cilju osiguranja međusobnog razumijevanja i dobre volje (good will-a)».

Među brojnim definicijama korisno je izdvojiti i sljedeću: «Odnosi sa javnošću predstavljaju umijeće rada i govora koji će stvoriti pozitivno mišljenje kod ljudi o nekoj organizaciji, instituciji ili pojedincu».

Odnosi sa javnošću nisu:

- prikazivanje organizacije samo sa sunčane strane
- propaganda – postizanje ciljeva po svaku cijenu
- samo odnosi sa medijima
- zamjena za lošu situaciju u organizaciji
- pasivno prenošenje poruka vođstva

Odnosi sa javnošću su:

- a) nešto što «prodaje» robu – ugled vaše organizacije,
- b) sistematični i planirani koraci,
- c) analiza okruženja,
- d) konsultovanje sa upravom,
- e) donošenje planova aktivnosti koji će rezultirati dobrim za zajednicu,
- f) oči, uši i usta organizacije.

Ključne riječi koje opisuju odnose sa javnošću su: reputacija, imidž, identitet, kredibilitet, povjerenje, harmonija, obostrano razumijevanje, istinitost i potpuno informisanje.

U praktičnom smislu, termin odnosa sa javnošću javlja se kao posebno zanimanje ili profesija, koja u profesionalnom smislu uključuje niz aktivnosti konkretne organizacije, preduzetih sa namjerom da se postigne željeni uticaj na stavove, mišljenja i percepcije ponašanja okoline u odnosu na organizaciju.

Menadžment organizacije koristi se odnosima sa javnošću kao instrumentom strategijsko - komunikacijske politike, u cilju komunikacije između organizacije i društva i između više organizacionih dijelova unutar same organizacije. Komunikacija se uspostavlja sa svim relevantnim grupama (internim i eksternim) javnosti, sa namjerom da uskladi ciljeve organizacije i potrebe društva.

Uspješni odnosi sa javnošću baziraju se na pretpostavci da na izvršenju poslova i zadataka rade svi zaposleni u organizaciji. Sve poslovne funkcije okupljene su oko odnosa sa javnošću, sa namjerom da se o organizaciji stvori što povoljnija i potpunija slika u okruženju. Zaposleni zaduženi za odnose sa javnošću ne treba da imaju predrasude i da ubjeđuju, već treba da izazivaju radoznalost. To treba da čine dobrim člankom u novinama, emisijom na radiju ili televiziji, video trakom itd.

Odnosi sa javnošću mogu pojačati efekte pozitivnih događaja i procesa u zajednici, ali ne može se graditi «dobro za zajednicu» samo odnosima sa javnošću. Ali, odnosi sa javnošću mogu spriječiti učinke negativnih događaja ili procesa u zajednici. Međutim, ne mogu biti zamjena za loše upravljanje zajednicom.

U kreiranju odnosa sa javnošću neophodno je voditi računa o sljedećem:

1. Poruka koja se šalje javnosti mora biti:

- a) kratka
- b) jasna
- c) tačna

2. Osobine poruke treba da budu:

- a) novost
- b) istinitost
- c) aktuelnost
- d) važnost
- e) zanimljivost

3. Poruka mora:

- a) A (attention) – probuditi pažnju
- b) I (interest) – izazvati interes
- c) D (desire) - izazvati želju
- d) A (action) - motivisati za akciju

4. Porukama možemo:

- a) samo informisati
- b) formirati mišljenje
- c) uticati na odlučivanje

O gore navedenim praktičnim savjetima (i iskustvima) svjedoče i činjenice da u ljudskom sjećanju se iz jedne poruke pamti samo: 7 % riječi, 38 % glas i 55 % govor tijela.

U odnosu na okolinu, jedan od značajnijih zadataka službe odnosa sa javnošću je da stvori i omogući što bolju saradnju i povezanost između organizacije i medija. Služba odnosa sa javnošću ima veliku odgovornost da sredstva javnog informisanja/komuniciranja budu kontinuirano i pravovremeno obaviještena o svim važnim događajima i poslovnim poduhvatima.

Organizacija odnosa sa javnošću temelji se na tzv.

- a) **korijenima zajednice**
- b) **srcu zajednice**
- c) **nepromjenjivim karakteristikama zajednice**

Korijeni zajednice su:

1. zemlja
2. socijalno - geografska situacija
3. politička situacija (generalno)
4. način života (kakvi su ljudi)

Srce zajednice su:

1. uređenje prostora za sjednice općinskog vijeća
2. atmosfera vijećnika prema građanima
3. atmosfera u sali za sjednice

Nepromjenjive karakteristike su:

1. »vječni» prijatelji urbanog i ruralnog stanovništva u dobru i zlu
2. partner u pregovorima sa višim nivoima vlasti
3. mjesto gdje se skuplja svo znanje o lokalnoj samoupravi
4. mjesto viđanja svih stanovnika
5. stimulans za inovacije u zajednicie
6. mjesto pomoći za sve poslove i sve članove

Ciljne grupe mogu biti:

1. urbano stanovništvo
2. ruralno stanovništvo
3. mladi
4. lokalni privredni subjekti
5. penzioneri
6. mediji
7. birači
8. viši nivoi vlasti
9. mjesne zajednice
10. sportisti
11. umjetnici
12. lokalne interesne grupe, nevladine organizacije i udruženja građana

Svojim ciljnim grupama se obraća korištenjem različitih instrumenata.

1. Jedan od načina najave određenog događaja su **konferencije za medije**. Konferencije za medije organizuju se sa namjerom okupljanja medija na jednom mjestu i u određeno vrijeme , čime se omogućuje da novinari čuju izjave značajnih, kompetentnih ličnosti i da postave pitanja. Konferencija za medije je jedan od najotvorenijih metoda stvaranja publiciteta. Najvažniji dio konferencije je izjava koja se daje. Bez obzira sa kojom pažnjom se prati konferencija za medije, ako je izjava marginalna , utisak će u najboljem slučaju biti minimalan. Bitna aktivnost u pripremanju konferencije za medije je sastavljanje liste pitanja koja mogu postavljati novinari. Ova lista se stavlja na raspolaganje ljudima koji drže govore na konferenciji. Poželjno je da se osoba koja govori pripremi na pitanja na koja je teško odgovoriti, ili u datom trenutku nije moguće odgovoriti. Potrebno je da proučiti bazu podataka i o ranije postavljanim pitanjima novinara , na istim ili sličnim konferencijama. Na ovaj način, sa velikom vjerovatnoćom, moguće je predvidjeti pitanja.

2. **Saopštenja za javnost** trebaju sadržavati osnovne činjenice o nekom događaju. Treba da pruži odgovore na pitanja: šta, gdje, ko, kako i zašto. Pisano medijsko obavještenje ne bi trebalo biti duže od jedne stranice. Ne bi trebala biti duga i «kitnjasta». Treba sadržavati i ime i adresu organizacije, ime osobe zadužene za dodatne informacije, adresu, e-mail, telefon.

3. **Simpozijumi** bi se mogli definisati kao serije sastanaka koje obično traju dva ili više dana. Njihova svrha je razmjenjivanje informacija, susreti ljudi sa istim poslovnim interesima, diskusije o sličnim problemima i uživanje u rekreaciji i socijalnim druženjima.

4. **Sponzorstvo** predstavlja specifičnu aktivnost odnosa sa javnošću. Sponzorstvo je riječ latinskog porijekla koja ima značenja: pokrovitelj, jamac, finansijer, zaštitnik. Ovdje je riječ o odnosu razmjene u kojoj jedna strana , sponzor, koji kao kupac kupuje određena prava (plasman svojih poruka u javnosti), a druga strana, primalac sponzorstva, dobija određenu sumu novca ili neka druga prava. Sponzorstvo je aktivnost koja se preduzima u namjeri da se lakše dođe do poznatosti u okruženju i ostvarenju određenih ciljeva, nego što bi se to postiglo sa

reklamom. Sponzorstvo ne obuhvata samo uplatu novca, nego i niz aktivnosti kao što su: priprema reklamnog teksta, panoa, prezentacije, kontakata sa medijima i sl.

5. **Centri za informacije**
6. **Brošure, novine, leci**
7. **Službene i neformalne posjete ciljnim grupama**
8. **Tribine, okrugli stolovi**
9. **Prijemi, izložbe**
10. **Prijem građana**
11. **Organizacija predavanja**
12. **Rad sa školama**
13. **Radne akcije**
14. **Web stranica**
15. **Kutije/knjige za prijedloge i pritužbe**
16. **Dan otvorenih vrata**

Potrebno imati plan za odnose sa javnošću, u koji će se uložiti sredstva, znanje i volja, a zauzvrat dobiti zadovoljne, motivisane i obaviještene građane.

Plan odnosa sa javnošću sadrži sljedeće elemente:

1. Problem

Konkretizujete situaciju/problem koji zahtijevaju akciju.

2. Analiza situacije

Procjena o trenutnoj situaciji.

3. Ciljna grupa/grupe

Želite da utičete na ponašanja ljudi (pojedince ili grupe).

4. Cilj

Sadržan samo u jednoj rečenici: «Želimo postići....»

5. Strategija

Kako ostvariti cilj?

6. Aktivnosti

Praktični i konkretni koraci kako ostvariti strategiju.

7. Vremenski okvir

8. Budžet

9. Procjena uspješnosti Plana

Kako mjeriti ciljeve?

Odnosi sa javnošću su dio ispunjavanja principa transparentnosti, efikasnosti i participacije lokalne uprave.

5.2. PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Razradom i primjenom principa **TRANSPARENTNOSTI** obezbjeđuje se *puna javnost rada, otvorenost i odgovornost svih segmenata lokalne uprave u svim aspektima rada i ponašanja, radi jačanja povjerenja u lokalnu upravu, preventivnog antikorupcionog djelovanja, onemogućavanja nepotizma i sprečavanja sukoba interesa.*

Razrada i primjena principa **TRANSPARENTNOSTI** podrazumijeva slijedeća *djelovanja i načine ponašanja* lokalne uprave:

1.1. Lokalna uprava je dužna da obezbijedi javnost u procesu odlučivanja, što uključuje objavljivanje zaključaka/odluka/planova/programa u fazama pripreme, donošenja i realizacije, upoznavanje javnosti sa osnovom i razlogom na kojem se zasniva donošenje odluka, kao i izgradnju mehanizama za učešće građana u donošenju odluka;

1.2. Lokalna uprava je dužna da obezbijedi javnost u svim segmentima svog rada, prije svega:

- objavljivanjem programa rada, dnevnog reda i izvještaja o radu općinskog vijeća i svih tijela općinskog vijeća (komisija, odbora, i sl.) na način dostupan najširoj javnosti, te omogućavanjem organizovanog prisustva građana sjednicama, u svojstvu posmatrača,
- objavljivanjem programa rada i izvještaja o radu općinske administracije kao i redovnim *godišnjim* objavljivanjem informacije o učešću vijećnika u radu općinskog vijeća, na način dostupan najširoj javnosti,
- objavljivanjem informacija o pružaocima, uslovima i cijenama javnih usluga, te programa rada i izvještaja o radu javnih preduzeća i ustanova u nadležnosti općine, na način dostupan najširoj javnosti;

1.3. Lokalna uprava je dužna da obezbijedi javnost u pripremi, usvajanju i realizaciji budžeta, a posebno da kontinuirano i detaljno informire građane o ostvarenim budžetskim prihodima i rashodima, u pravilu svaka tri mjeseca, na način dostupan najširoj javnosti;

1.4. Lokalna uprava treba da obezbijedi da se javne nabavke (u segmentu općinske administracije i javnih preduzeća/ustanova) vrše u skladu sa zakonskim i internim propisima, usklađenim sa međunarodnim standardima, procedurama i pravilima, u javnim procedurama i sa kontinuiranim javnim izvještavanjem o procesima javnih nabavki;

1.5. Sve bitne informacije o uslugama koje pruža lokalna uprava (vrsta usluga, način obavljanja, procedure, itd.) trebaju biti na pregledan i razumljiv način dostupne građanima;

1.6. Svi segmenti rada lokalne uprave treba da budu otvoreni i pristupačni za sve vrste kontrola i revizija, unutrašnjih i spoljnih, preduzetih od strane nadležnih institucija ili posebno formiranih tijela;

1.7. Procesi izbora rukovodilaca i prijema osoblja u lokalnoj upravi treba da se obavljaju javno, na osnovu unaprijed definisanih i poznatih kriterija izbora, jednakih za sve;

1.8. Lokalna uprava treba da izgradi aktivan pristup u domenu odnosa sa javnošću, obezbjeđujući jednak tretman svih medija;

1.9. Transparentnost – javnost u smislu prethodnih tačaka obezbjeđuje se na slijedeće načine:

- internim obavještanjem (oglasna ploča, uputstva, informacije, vizuelni prikazi, bilteni, itd.)
- eksternim obavještanjem (elektronski mediji, štampa, internet, servisni telefoni...)
- redovnim kontrolama i revizijama rada svih segmenata lokalne uprave
- omogućavanjem neposrednog uvida zainteresovanim građanima u rad lokalne uprave;

5.3. PRINCIP EFIKASNOSTI

Razradom i primjenom principa **EFIKASNOSTI** obezbjeđuje se *brzo, kvalitetno, korisnicima prilagođeno i ekonomično obavljanje usluga i rješavanje problema iz nadležnosti lokalne uprave radi zadovoljenja potreba građana i poreskih obveznika.*

Razrada i primjena principa **EFIKASNOSTI** podrazumijeva slijedeća **djelovanja i načine ponašanja lokalne uprave:**

Lokalna uprava je dužna da striktno poštuje zakonom predviđene rokove za pružanje usluga iz svoje nadležnosti, težeći maksimalnom skraćivanju vremena potrebnog za obavljanje usluga;

1.1 Lokalna uprava je dužna da obezbijedi visok nivo kvaliteta usluga iz svoje nadležnosti, smatrajući i kvalitet odnosa prema korisnicima bitnom komponentom kvaliteta usluge;

1.2 Lokalna uprava je dužna da, u okviru zakonom definisanih ograničenja, bitno prilagodi procedure i usluge korisnicima, posebno u pogledu jasnoće i jednostavnosti procedura, približavanja mjesta obavljanja usluge korisnicima, i sl. (sa osnovnom idejom da papiri i informacije »hodaju« umjesto ljudi);

1.3 Lokalna uprava je dužna da obezbijedi maksimalnu ekonomičnost usluga iz svoje nadležnosti, na bazi savremenih organizacionih i tehnoloških rješenja u radu lokalne uprave;

1.4 Lokalna uprava je dužna da ukine monopole i uvede princip konkurentnosti u pružanju usluga iz svoje nadležnosti, gdje god je to moguće, posebno u sferi javnih usluga, ali i u pogledu dostupnosti radnih mjesta i kadrovskih rješenja;

1.5 Efikasnost rada u smislu prethodnih tačaka obezbjeđuje se prvenstveno:

- uspostavljanjem savremenih mikroorganizacionih rješenja,
- uspostavljanjem kompjuterizovanog integrisanog informacionog sistema,
- uspostavljanjem šalter sale po principu »sve na jednom mjestu za korisnike usluga«,
- uvođenjem sistema upravljanja kvalitetom u skladu sa ISO standardima,
- pojednostavljivanjem procedura, postupaka i uputstava, te decentralizacijom usluga prema mjesnim zajednicama,
- stručnim usavršavanjima i edukacijama zaposlenih,
- uspostavljanjem savremenog koncepta i mehanizama upravljanja ljudskim resursima,
- uspostavljanjem standarda i normi izvršenja, te sistema praćenja izvršenja, posebno sa aspekta vremena (rokovi), troškova i kvaliteta.

5.4. PRINCIP PARTICIPACIJE

Razradom i primjenom principa **PARTICIPACIJE** obezbjeđuje se *organizovano ostvarivanje većeg učešća i uticaja građana i poreskih obveznika na rad lokalne uprave i proces odlučivanja u općini, radi unapređenja rada, donošenja kvalitetnijih i prihvatljivijih odluka i većeg zadovoljstva građana radom lokalne uprave.*

Razrada i primjena principa **PARTICIPACIJE** podrazumijeva slijedeća *djelovanja i načine ponašanja* lokalne uprave:

Lokalna uprava je dužna da stalno podstiče i omogućava veće učešće i uticaj građana i poreskih obveznika u svim fazama odlučivanja i rada lokalne uprave putem:

- edukacije građana o načinu ostvarivanja njihovih prava i upoznavanja sa mehanizmima participacije,
- iniciranja organizovanog kontakta građana sa vijećnicima,
- korištenja svih mehanizama za ostvarivanje participacije građana.

Lokalna uprava je dužna da obezbijedi aktivnu ulogu mjesnih zajednica u donošenju odluka i pružanju usluga lokalne uprave;

Lokalna uprava je dužna da obezbijedi efektivne i efikasne mehanizme za ostvarivanje uticaja građana na kvalitet usluga, rada i ponašanja lokalne uprave.

5.5. Odnosi sa javnošću u kriznim situacijama

Krizne situacije stavljaju organizacije u središte javne pažnje sa mnoštvom pitanja na koje treba dati trenutne odgovore. One određuju potrebu organizacije da komunicira brzo, tačno i vješto sa velikim brojem ciljnih grupa, kao što su zaposleni, mediji i dr. Istovremeno, javnost kreira stanja koja mogu otežati donošenje ispravne odluke i sprovođenje efektne komunikacije tokom različitih stadijuma krizne situacije. Aktivnosti koje se dalje sprovode su: krizno planiranje, sprovođenje jedinstvenih komunikacijskih akcija za vrijeme trajanja krize i adekvatno djelovanje u vremenu kada traju posljedice krize.

Dobro organizovane aktivnosti odnosa sa javnošću u kriznim situacijama pokazuju da se organizacija poistovjećuje sa svojim okruženjem i zaslužuje javno razumijevanje i podršku.

Upravljanje u kriznim situacijama podrazumijeva pripremu i primjenu strategija i taktika koje mogu da spriječe ili bar izmijene uticaj nepovoljnih događaja na organizaciju. Obuhvata sve ljude, odluke i vidove komunikacije, koji su potrebni da se spriječi nastanak krizne situacije, ili da se sa njom uspješno suoči. Upravljanje krizom počinje kada se prepozna krizna situacija, odnosno kada se utvrdi momenat njenog nastajanja.

Upravljanje krizom ima zadatak, da prije svega spriječi krizu, ukoliko je to moguće. Drugi zadatak je da, ako se kriza pojavi, njene negativne uticaje svede na najmanju moguću mjeru. Neke od provjerenih taktika za upravljanje kriznim situacijama su sljedeće:

- Okruženje obično želi da vidi da je konkretnoj organizaciji žao zbog situacije koja se desila.
- Ponuditi rješenje. Iznošenje načina na koji se problem namjerava riješiti veoma povoljno utiče na okruženje.
- Promjene. Promjenama nepovoljnih uticaja na organizaciju izbjegava se ponovno nastajanje krize.
- Naknada štete. Ukoliko je uzrok krize neka šteta, njena nadoknada veoma povoljno utiče na rješavanje problema.

Osnova za uspješno upravljanje krizom je njeno planiranje, odnosno planiranje onoga što može da se desi i šta je moguće uraditi da se to spriječi.

Danas se kriza posmatra kao problem odnosa s javnošću, koji može imati velike posljedice ako se ne riješi. Shodno tome, način na koji organizacija rješava kriznu situaciju stvara dugoročan utisak u okruženju, koji na kraju može promijeniti ili sačuvati trenutni ugled organizacije.

U kriznim situacijama mediji imaju ključnu ulogu. Uspostavljanje dobrih odnosa sa medijima prije nastanka krizne situacije doprinijeće da novinari više vjeruju strani priče koju organizacija predstavlja.

Važno je družiti se sa medijima

Općinski vijećnici i općinski načelnik mogu puno dobiti ako ovladaju osnovnim pravilima koja se odnose na njihove veze sa medijima.

Povoljno je izgraditi korektne odnose sa novinarima jer mediji pružaju mogućnost informisanja i komuniciranja.

DOBRI ODNOSI SA MEDIJIMA UKLJUČUJU:

- Distribuirati materijale medijima
- Odrediti osobu koja će informisati medije o sastancima općinskog vijeća/u općini
- Stalno obavještavanje medija o dešavanjima u općinskom vijeću/općini.
- Usaglašavanje pravila o načinu obavještavanja medija sa zatvorenih sjednica
- Mediji ne predstavljaju javnost, ali su najlakši put do javnosti
- Poštovanje rokova za dostavljanje informacija
- Poštovanje novinara - osigurati pristupnost da uvijek mogu razgovarati sa članovima općinskog vijeća i općinskim načelnikom.

Kako postupati sa novinarima?

Dobre odnose dugoročno utvrđuje otvorenost prema medijima

- Planirati rad
- Kreirati direktne odnose
- Otvoreno komunicirati i o problemima
- Olakšati im posao!

Nekoliko praktičnih savjeta:

Uvijek treba biti dobro pripremljen o predmetu razgovora, te sebe i ostale učesnike uzimati za ozbiljno.

Po mogućnosti trebalo bi unaprijed saznati ko će voditi intervjua, koliko su upućeni o temi razgovora, postoje li posebni interesi, te šta se želi postići intervjuom.

Unaprijed planirati šta se želi reći i koja se poruka želi poslati javnosti.

Koristiti humor u određenoj mjeri i podržati stavove prijatnim i pozitivnim pričama.

Koristiti što manje tehničkih izraza i komplikovanog jezika, te koristiti kratke i jasne rečenice.

Nikada ne koristiti ironiju !

Biti pristupačan.

U slučaju da nije moguće odgovoriti na zadano pitanje, ne izmišljati odgovore, nego preusmjeriti konverzaciju.

Posvetiti pažnju na odjeću kada je intervju na televiziji; ne nositi upadan nakit, crno - bijela odjela, prugasta ili šarena odjela, kao ni bijele čarape.

Preporučuje se:

ŽENE (solidna odjeća, bogate i svijetle boje – kraljevsko plava, svakodnevna šminka i jednostavan nakit.

MUŠKARCI (solidno odijelo – sivo, bijela, svijetlo plava ili siva košulja).

Stići na vrijeme za zakazani intervju, kako bi se pripremili za termin.

U televizijskom intervjuu treba govoriti polako, u kratkim rečenicama, gledati u voditelja i posvetiti pažnju na govor tijela, dok u radio - intervjuu treba govoriti malo brže.

Ne dopustiti voditelju da prekida.

Za vrijeme intervju-a više puta ponoviti poruku koju želite istaći publici.

Unaprijed napraviti spisak svih važnih tački koje se želite istaći kako ne bi propustili da kažete nešto važno.

Voditi računa ko je publika kojoj se obraća.

5.6. NAJČEŠĆI ALATI KOMUNIKACIJE

Važno je poznavati svoja prava i obaveze u kontaktu sa novinarima.

Kao javna osoba, političar, potrebno je razumjeti obaveze prema javnosti. Građani imaju pravo da znaju koji se poslovi obavljaju, koje se odluke donose, način na koji se reaguje u datim situacijama. Jedna od obaveza novinara je da prikupe ove informacije za javnost.

Ne bi trebalo zaboraviti da novinari takođe imaju prava i obavezu da informišu, zato je besmisleno prvo ispričati nešto, a kasnije zamoliti novinara da o tome ne piše.

U slučaju pogrešnog citata ne može se puno učiniti. Ovo su neki načini koji mogu umanjiti mogućnost pogrešnih citata:

- a) Potrebno je biti jasan što je više moguće!
- b) Po mogućnosti snimiti intervju.
- c) Razjasniti sve političke termine i skraćenice.
- d) Ne spekulirati, čak ni onda kada novinar insistira.
- e) Pobrinuti se da poruka dođe do javnosti.
- f) Zamoliti provjeru teksta prije objavljivanja – skraćivanje intervjua može iskriviti poruku.

TELEVIZIJA je još uvijek najmoćniji medij. To je najbolja prilika za publicitet

Neke **tehničke informacije** koje mogu pomoći:

1. OBAVJEŠTENJA ZA JAVNOST

- Oznaka: Informacija / Obaviještenje za javnost / Saopštenje za medije
- Običan bijeli papir, A4 (dupli razmak, font 11, čitljiva tipografija)
- Naslov jednostavan i direktan
- Kraj i datum nastanka obaviještenja
- Odgovoriti - šta, gdje, ko, kako, zašto
- 30 – 45 redova
- Ime i adresa organizacije
- Ime osobe zadužene za dodatne informacije, adresa, broj telefona, e-mail

2. KONFERENCIJA ZA ŠTAMPU

- Razlozi za poziv
- Datum održavanja
- Mjesto održavanja
- Pozvani (novinari, gosti...)
- Pozivi
- Protokol (ciljevi, govornici, teme, redoslijed, trajanje)
- Uloga voditelja/moderatora konferencije za štampu
- Materijali za novinare (opširniji materijali, imena učesnika, obaviještenje za javnost, fotografije, diskete/CD/DVD)
- Prikladno posluž enje

5.7. Dobar primjer komunikacije sa građanima⁸

Primjer: Korupcija u lokalnoj samoupravi

Otkrili ste da vaše građane zabrinjava korupcija u lokalnoj samoupravi.

Vaše aktivnosti

Lokalna samouprava je uvela program u cilju sprečavanja korupcije.

Program je veoma rigorozan ali za sada se odnosi samo na imenovane zvaničnike.

Problem

Prilikom anketiranja građana saznali ste da u jednom komunalnom preduzeću građani mogu dobiti prioritet u pružanju usluga za određenu novčanu naknadu.

Mediji su upravo primili tu informaciju i objaviće je za dan ili dva.

Koraci ka rješenju

- ☐ Obavijestite općinske funkcionere o problemu sa komunalnim preduzećem
- ☐ Prikupite sve činjenice o optužbama koje će biti iznesene u medijima
- ☐ Stupite u kontakt sa korisnicima usluga tog preduzeća kako bi saznali činjenice
- ☐ Općinski funkcioneri treba da razgovaraju sa direktorima tog preduzeća kako bi od njih saznali činjenice
- ☐ Razmotrite političke posljedice određenih koraka, kao što su otpuštanje direktora tog preduzeća
- ☐ Preduzimanje čvrstih mjera u takvim situacijama ima najbolji odjek u javnosti
- ☐ Ne skrivajte činjenice
- ☐ Ne odbijajte odgovonost za iznalaženje rješenja

Zaključci

⁸ SLGRP „Kako poboljšati komunikaciju sa građanima“ (Priručnik), Beograd, 2004.

Potrebno je zadovoljiti sljedeće zahtjeve javnosti:

1. Javnost očekuje da preduzmete čvrste mjere protiv sadašnjih direktora komunalnog preduzeća
2. Javnost želi da zna šta će općinski rukovodioci učiniti kako bi spriječili ovu vrstu korupcije u budućnosti

Rješenja

- ☐ Situacija zahtjeva sveobuhvatan plan za čiju primjenu je potrebno nekoliko koraka i nekoliko nedjelja ili mjeseci
- ☐ Sastaviti odgovor za medije koji će biti uključen u bilo koju priču koju oni planiraju da objave. Ova izjava bi trebalo da izražava otvoreno protivljenje ovom tipu korupcije posebno u trenutku kada općina preduzima antikorupcijske mjere
- ☐ Planirati kratkoročna i dugoročna rješenja. Kratkoročno rješenje bi bilo preduzimanje čvrstih mjera protiv direktora preduzeća koji su učestvovali u bilo kakvom vidu korupcije. Dugoročno rješenje bi bilo proširiti čvrstu antikorupcijsku politiku na sve imenovane i izabrane općinske funkcionere. Mora postojati čvrst program sprovođenja kako bi se javnost uvjerila da ta politika ne postoji samo na papiru već je pravi program koji će spriječiti dodatno plaćanje usluga na koje građani imaju puno pravo
- ☐ Direktni razgovori između funkcionera i građana
- ☐ Organizujte razgovore lokalnih funkcionera sa građanima kojima je učinjena nepravda i saslušajte šta oni imaju da kažu. Lično ih uvjerite u iskrenu namjeru da riješite problem
- ☐ Pošaljite pisma svim korisnicima usluga tog preduzeća sa obavještenjem o novoj politici preduzeća

BUDŽET OPČINE

6. Budžet općine

6.1. Definicije

6.2. Usvajanje budžeta

6.3. Praćenje realizacije budžeta

6.1. DEFINICIJE POJMOVA

Budžet je akt kojim se utvrđuje plan finansijskih aktivnosti budžetskih korisnika, koji obuhvata projekciju iznosa prihoda i primitaka i utvrđenog iznosa rashoda i izdataka Federacije, kantona, gradova i općina za razdoblje od jedne fiskalne godine. Budžetom je utvrđena i gornja granica ukupnog duga Federacije, kantona, gradova i općina, uključujući i postojeći dug i projekciju novog duga za datu fiskalnu godinu.

Budžet donosi zakonodavno tijelo Federacije, kantona, gradska vijeća i općinska vijeća.

Projekcija budžeta je procjena prihoda i primitaka te rashoda i izdataka budžeta za višegodišnje planiranje.

Budžetski prihodi podrazumijevaju, bez ograničenja, porezne i neporezne prihode i ostale prihode utvrđene zakonima, odnosno djelatnostima budžetskih institucija.

Budžetski rashodi su propisani zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona za poslove, funkcije i programe koji se planiraju u budžetu i finansijskim planovima budžetskih korisnika.

Budžetski primici su prilivi novca od finansijske imovine, nefinansijske imovine, domaće i inozemne podrške i zaduživanja.

Budžetska rezerva općinskog budžeta predstavlja dio planiranih sredstava budžeta koji se ne raspoređuje unaprijed, već na osnovu posebnih odluka načelnika općina, odnosno gradonačelnika (nepredviđeni i nedovoljno planirani rashodi, te privremeno izvršavanje obaveza budžeta usljed smanjenog obima budžetskih sredstava). Budžetske rezerva ne smije prelaziti 3% budžetskih prihoda bez primitaka.

Budžetski korisnici su ministarstva i ostali organi uprave i ostali koji su u budžetu uvršteni kao budžetski korisnici,

Budžetsko odobravanje sredstava je okvirni iznos sredstava za pokriće rashoda i izdataka koji se budžetskom korisniku utvrđuje mjesečno,

Budžetski izdaci su odlivi novca za finansijsku i nefinansijsku imovinu i otplatu zajmova.

Fiskalna godina je razdoblje od 1. januara do 31. decembra,

Aproprijacija predstavlja zakonsko ovlaštenje koje daje zakonodavno tijelo, sadržano u budžetu za budžetske korisnike za preuzimanje obaveza za nabavku roba, usluga radova ili objekata, koji će se koristiti u svrhe utvrđene u budžetu i to u iznosima koji ne mogu biti veći od iznosa odobrenog za te namjene u toku fiskalne godine.

Finansijski plan je akt budžetskog korisnika, izvanbudžetskog fonda i izvanbudžetskog korisnika kojim su utvrđeni njegovi prihodi i primici, te rashodi i izdaci za jednu godinu u skladu sa ovim zakonom.

Finansijsko izvještavanje je skup informacija o finansijskom položaju, uspješnosti poslovanja i novčanim tokovima budžeta, te budžetskih korisnika, izvanbudžetskih fondova i izvanbudžetskih korisnika.

Glavna knjiga trezora je sistemska evidencija transakcija i poslovnih aktivnosti, prihoda, primitaka, rashoda i izdataka, te stanja imovine, obaveza, tražbina i izvora vlasništva, što su nastali u vezi sa budžetom u toku fiskalne godine.

Izvanbudžetski korisnici su privredna društva, organizacije i ustanove koje obavljaju javne usluge i vrše javni servis, a osnovne su posebnim propisima, i druga pravna lica u kojima Federacija Bosne i Hercegovine, kantoni, gradovi i općine imaju odlučujući uticaj na upravljanje na osnovu strukture kapitala.

Javna novčana sredstva predstavljaju, bez ograničenja, sva novčana sredstva naplaćena na osnovu prihoda, naknade i prihode od pružanja javnih usluga i djelatnosti, kredita i grantova, koji se moraju deponirati na Jedinostvenom računu trezora i isplaćivati sa Jedinostvenog računa trezora.

Jedinstveni račun trezora je sistem bankovnih računa budžeta, preko kojeg se izvršavaju uplate prihoda i primitaka te isplate rashoda i izdataka i evidentiraju u sistemu Glavne knjige trezora.

Operativni plan je iznos sredstava za pokriće rashoda i izdataka koji na prijedlog budžetskog korisnika odobrava ministar finansija.

Plan razvojnih programa je planiranje izdataka za investicije i kapitalne donacije.

Budžetski i izvanbudžetski nadzor je sistem kontrole materijalno - finansijskog poslovanja budžetskog korisnika, pravnih i fizičkih lica kojima se sredstva obezbjeđuju u budžetu.

Interna kontrola je organizacija, politike i procedure koji se koriste da bi se osiguralo da vladini programi postižu namjeravane rezultate; da su resursi korišteni u ovim programima u skladu sa postavljenim ciljevima određene organizacije; da su programi zaštićeni od gubitaka, prevare i lošeg upravljanja i da su na raspolaganju pouzdane i pravovremene informacije koje se koriste pri izvještavanju, podršci i donošenju odluka.

Interna revizija je nezavisno tijelo koje obezbjeđuje objektivne analize u cilju poboljšanja poslovanja određenog organa. Ova aktivnost pomaže organu da ostvari svoje ciljeve uvođenjem sistematičnih i discipliniranih metoda procjene i poboljšanja efikasnosti upravljanja rizikom kontrole i procesa upravljanja.

Zaduživanje je uzimanje zajma ili izdavanje vrijednosnih papira (za otplatu glavnice duga i finansiranje budžetskog deficita, te finansiranje kapitalnih investicija i posebnih programa).

Budžetski suficit predstavlja pozitivnu razliku između prihoda i rashoda na kraju fiskalne godine.

Budžetski deficit predstavlja negativnu razliku između prihoda i rashoda na kraju fiskalne godine (finansira se zaduživanjem u zemlji i inostranstvu).

Rebalans budžeta je uravnoteženje budžeta usljed povećanja ili smanjenja budžetskih sredstava, a isto tako povećanja ili smanjivanja budžetskih izdataka, po postupku za donošenje budžeta.

6. 2. USVAJANJE BUDŽETA

Izrada i izvršavanje budžeta zasniva se na načelu zakonitosti, efikasnosti, ekonomičnosti i transparentnosti.

Općinsko vijeće ima dvije osnovne dužnosti u odnosu na budžet i finansijski menadžment:

- usvajanje racionalnog i pouzdanog budžeta zasnovnog na realnim prihodima
- praćenje izvršenja prihoda i rashoda

Da bi se ispoštovala navedena zadaća organa vlasti, potrebne su:

- ažurne i pravovremene informacije
- vremenske odrednice da formaliziraju budžetski proces (budžetski kalendar)

Budžet se sastoji od općeg i posebnog dijela i plana razvojnih programa. Opći dio budžeta čini Račun prihoda i rashoda i Račun finansiranja. Posebni dio budžeta sastoji se od plana rashoda i izdataka budžetskih korisnika raspoređenih u tekuće i razvojne programe za tekuću budžetsku godinu i naredne dvije godine.

Plan razvojnih programa po godinama čine planovi razvojnih programa budžetskih korisnika koji su utvrđeni Dokumentom o srednjeročnom planu razvoja, posebnim zakonima ili drugim propisima.

Račun prihoda i rashoda budžeta Federacije i budžeta kantona, gradova i općina sastoji se od :

1) PRIHODA

- poreza koji su utvrđeni zakonom,

- neporeznih prihoda kao što su prihodi od poduzetništva i imovine,
- administrativne i sudske naknade i takse i novčane kazne,
- prihoda ostvarenih obavljanjem osnovne djelatnosti i ostalih poslova budžetskih korisnika na tržištu.

2) RASHODA

- za zaposlene, kao što su tekući izdaci za plaće, naknade, izdaci za materijal i usluge,
- tekući transferi i plaćanje kamata,
- za subvencije, pomoći i naknade,
- kapitalni transferi.

Izveštaje o privrednoj i fiskalnoj politici za tekuću godinu, te plan za sljedeću budžetsku godinu i procjenu razvoja za sljedeće dvije godine nadležni organi Federacije izrađuju najkasnije u aprilu tekuće godine.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (na općinskom nivou općinski načelnik) na prijedlog Federalnog ministarstva finansija (općinske službe za finansije) donosi smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnji period na usvajanje.

Smjernice sadrže:

- pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za budžetsku i za sljedeće dvije godine,
- osnovne indikatore fiskalne i ekonomske politike Federacije (općine),
- procjenu prihoda i rashoda, te primitaka i izdataka svih nivoa budžeta Federacije (svih budžetskih korisnika na nivou općine),
- okvirni prijedlog obima finansijskog plana po budžetskim korisnicima za prethodnu budžetsku godinu, tekuću budžetsku godinu, sljedeću budžetsku godinu i za sljedeće dvije godine,
- ukupan pregled preuzetih obaveza za budžet Federacije (općine) koje se moraju podmiriti u sljedećim godinama i politiku plana razvojno - investicionih programa.

Smjernice Ministarstvo finansija (općinska služba za finansije) dužno je dostaviti vladi (općinskom načelniku) najkasnije u maju tekuće godine. Na osnovu smjernica, ministar finansija (šef općinske službe za finansije) dužan je budžetskim korisnicima uputiti akt o načinu i elementima izrade prijedloga finansijskog plana.

Prijedlog finansijskog plana mora sadržavati:

- prihode i primitke iskazane po vrstama (uključujući i prihode koji se smatraju vlastitim prihodima budžetskih korisnika),
- rashode i izdatke predviđene za trogodišnji period (budžetsku godinu i naredne dvije) razvrstane po budžetskim klasifikacijama propisanim u računskom planu budžeta, planirani broj radnih mjesta i strukturu zaposlenih (za budžetsku godinu i naredne dvije) za koje se traže budžetska sredstva u skladu sa smjernicama, zakonima i podzakonskim aktima,
- obrazloženje finansijskog plana i predviđenih potreba kako bi ministarstvo finansija moglo izvršiti pregled i analizu svih prijedloga budžetskih korisnika, plan razvojnih programa po godinama svakog budžetskog korisnika, a koji su utvrđeni Dokumentom o srednjeročnom planu razvoja, posebnim zakonima ili drugim propisima,
- plan nabavke stalne imovine koji obuhvata stalnu imovinu potrebnu za rad budžetskog korisnika,
- zakonske propise koji omogućavaju njegovu provedbu.

Ministarstvo finansija (općinska služba za finansije) dužno je proslijediti uputstva budžetskim korisnicima, u pogledu pripreme zahtjeva za dodjelu sredstava iz budžeta, rokove za podnošenje zahtjeva za dodjelu sredstava i ograničenja u pogledu potrošnje, najkasnije do 1. jula tekuće godine za narednu godinu. Uputstvo će sadržavati osnovni sadržaj Dokumenta okvirnog budžeta i indikativnu gornju granicu rashoda za narednu fiskalnu godinu, izvedenu iz Dokumenta okvirnog budžeta za svakog budžetskog korisnika.

Uz procjene prihoda i zahtjeve za odobrenje rashoda budžetski korisnici podnose odgovarajuće analize ili obrazloženja. Kod kapitalnih projekata, u prvoj godini zahtjev mora sadržavati ukupni iznos izdataka projekta, fazni plan upravljanja projektom i procjenama troškova za svaku narednu godinu. Budžetski korisnici su dužni svoje zahtjeve dostaviti ministarstvu finansija (općinskoj službi za finansije) do 1. augusta tekuće godine.

Ministarstvo finansija (općinska služba za finansije) razmatra procjene prihoda i zahtjeve za odobrenje rashoda budžetskih korisnika i nakon konsultovanja i pregovaranja sa budžetskim korisnicima predlaže visinu sredstava za svakog budžetskog korisnika. Ministar finansija (općinska služba za finansije) upućuje vladi (općinskom načelniku) nacrt budžeta za sljedeću fiskalnu godinu do 1. oktobra tekuće godine.

Nakon razmatranja nacrta općinski načelnik podnosi prijedlog budžeta za sljedeću godinu općinskom vijeću, najkasnije do 1. novembra tekuće godine za sljedeću fiskalnu godinu. Uz prijedlog budžeta općine, zajedno se podnosi i Dokument okvirnog budžeta kao osnovi informacija za izradu budžeta.

Sve izmjene koje općinsko vijeće unese u predloženi budžet moraju biti u skladu sa utvrđenom gornjom granicom manjka. Prijedlozi o povećanju izdataka moraju sadržavati i mjere za povećanje prihoda ili za smanjenje ostalih izdataka za isti iznos. Općinsko vijeće usvaja predloženi budžet do 31. decembra tekuće godine.

Ako općinsko vijeće ne donese budžet prije početka fiskalne godine, finansiranje se obavlja privremeno, a najduže za prva tri mjeseca fiskalne godine. Odluku o privremenom finansiranju donosi općinsko vijeće. Nakon proteka privremenog finansiranja, u tom razdoblju ostvareni prihodi i primici, te izvršeni rashodi i izdaci uključuju se u budžet tekuće godine. Budžet se mora usvojiti najkasnije 31. marta tekuće godine. Ukoliko se budžet ne usvoji do 31. marta, nakon toga se neće realizovati rashodi u bilo koju svrhu, osim otplate zajmova, sve dok se budžet ne usvoji.

6.3. PRAĆENJE REALIZACIJE BUDŽETA

Nakon donošenja budžeta, ministarstvo finansija (općinska služba za finansije) dužno je izvijestiti budžetske korisnike o odobrenim budžetskim sredstvima i alokacijama budžetskih sredstava po vremenskim razdobljima.

Budžet se izvršava na osnovu mjesečnog plana alokacija raspoloživih budžetskih sredstava budžetskim korisnicima, koja odobrava ministar finansija (šef općinske službe za finansije), na osnovu plana novčanih tokova putem kojeg se projiciraju sve uplate i isplate sa jedinstvenog računa trezora (računa općinskog budžeta).

Budžetskim korisnicima nije dozvoljeno da stvaraju obaveze, odnosno rashode ili opterećenja budžetskih pozicija, ako ti rashodi ili opterećenja budžetskih pozicija nisu odobreni u okviru iznosa alociranog za tog budžetskog korisnika. Rashodi svakog budžetskog korisnika ne mogu prelaziti iznose alociranih budžetskih sredstava odobrenih za svaki mjesec ili drugi vremenski period koje je utvrdilo ministarstvo finansija (općinska služba za finansije), osim uz saglasnost tog ministarstva (općinske službe za finansije).

Ministar finansija (šef općinske službe za finansije) ima pravo rješenjem obustaviti od izvršenja odluku koja je u suprotnosti sa Zakonom o budžetu i Zakonom o izvršenju budžeta (Općinskim budžetom i Odlukom o izvršenju budžeta općine).

Ministarstvo finansija (općinska služba za finansije), na prijedlog budžetskog korisnika, može donijeti odluku o prestrukturiranju rashoda u okviru ukupnog iznosa odobrenog za budžetskog korisnika, najviše do 10% ukupno odobrenih rashoda za budžetskog korisnika. Zakonom (općinskom odlukom) o izvršavanju budžeta regulisati će se obim i vrste rashoda za prestrukturiranje.

Ministar finansija (šef općinske službe za finansije/općinski načelnik) obavezan je tromjesečno izvještavati vladu o korištenju budžetskih rezervi.

Zaduživanje općine može nastati u sljedećim slučajevima:

- za finansiranje budžetskog deficita,

- za finansiranje kapitalnih investicija i posebnih programa odobrenih od strane općinsko vijeća ili zakonodavnog tijela viših nivoa vlasti,
- za refinansiranje ukupnog ili dijela neizmirenog duga općine i dr.

Općina se može kratkoročno zadužiti unutar države za privremeno finansiranje deficita nastalog iz gotovinskog toka. Ovaj kratkoročni dug otplatiti će se u tekućoj fiskalnoj godini i ni u kom vremenskom periodu u toku tekuće fiskalne godine neće preći 5% ostvarenih prihoda bez primitaka, u prethodnoj fiskalnoj godini.

Kanton, grad i općina mogu stvoriti obaveze po osnovu zaduživanja u skladu sa zakonom, jedino ukoliko je kantonalna skupština, gradsko, odnosno općinsko vijeće odobrilo zaduženje ili izdavanje garancije. Otplata duga kantona, grada ili općine predstavlja izričitu obavezu kantona, grada, odnosno općine.

Dug kantona, grada i općine, u skladu sa zakonom, može nastati u svrhe:

- za finansiranje budžetskog deficita,
- za finansiranje kapitalnih investicija i posebnih programa odobrenih od strane Parlamenta,
- za refinansiranje ukupnog ili dijela neizmirenog duga Federacije,
- za plaćanje po osnovu izdatih garancija u potpunosti ili djelomično u slučajevima kad zajmoprimac ne isplati svoje obaveze.

Kanton, grad ili općina može izdati jamstvo za finansiranje kapitalne investicije samo pod uslovom da je pravno lice koje je zajmoprimac sredstava pravno lice čiji je većinski vlasnik kanton, grad ili općina, ili je pod nadzorom kantona, grada ili općine.

Budžetski korisnici obavezni su urediti sistem interne kontrole u skladu sa međunarodnim standardima interne kontrole, kako bi se osiguralo da izvršavaju aktivnosti u okviru osnovne djelatnosti. Ministarstvo finansija (općinska služba za finansije) donosi instrukcije za uspostavu i održavanje sistema interne kontrole, a budžetski korisnici obavezni su donijeti pravilnik o internim kontrolama. Sistem interne kontrole osigurava uspostavu organizacije, politika i procedura koji se koriste za postizanje namjeravanih rezultata u vladinim programima, da su resursi korišteni u tim programima u skladu sa postavljenim ciljevima određene organizacije, da su programi zaštićeni od gubitaka, prevare i lošeg upravljanja i da su na raspolaganju pouzdane i pravovremene informacije koje se koriste pri izvještavanju, podršci i donošenju odluka.

Interna revizija je tijelo budžetskog korisnika, koje nezavisno i objektivno utvrđuje ostvarivanje cjelovitih zadataka i funkcija budžetskih korisnika, upozorava na nepravilnosti i usklađenost sa zakonskim i drugim propisima, kojima je utvrđeno njihovo poslovanje te predlaže mjere za njihovo otklanjanje i mjere za unapređenje poslovanja budžetskih korisnika. Internu reviziju budžetskog korisnika organizuje rukovodilac budžetskog korisnika.

Kada je **izvršenje budžeta** u pitanju, potrebno je napomenuti da je računovodstveno evidentiranje svih prihoda i svih rashoda veoma bitno. To podrazumijeva ažurno knjigovodstvo. Svi prihodi se knjiže za period za koji se podnosi izvještaj kao i oni prihodi koji su naplaćeni «ubrzo nakon toga». Ovakav način evidentiranja prihoda je bitan iz razloga kako bi se ti prihodi mogli koristiti za plaćanje obaveza.

Kod **knjiženja rashoda** (plaće, naknade plaća, obaveze po osnovu plaća) i sve druge rashode koji se odnose na izvještajni period svi rashodi se priznaju i iskazuju u izvještajima obračunskog perioda u kome je nastala i na koji se odnosi obaveza za plaćanje bez obzira na to da li je, kada ili kada će biti izvršeno samo plaćanje.

Realizacija budžeta se prati razmatranjem izvještaja o izvršenju budžeta. Izvještaje razmatra općinsko vijeće.

Ministar finansija (šef općinske službe za finansije) obavezan je pravovremeno dostaviti Vladi Federacije (općinskom načelniku) izvještaj o izvršenju budžeta Federacije (općine) za prethodnu godinu, a vlada (općinski načelnik) ga je obavezna podnijeti na usvajanje Parlamentu (općinsko vijeće) u roku od šest mjeseci od završetka fiskalne godine.

Sadržaj izvještaja mora biti u skladu sa sadržajem i klasifikacijama računa budžeta, a sadrži:

- prihode i primitke, rashode i izdatke za fiskalnu godinu koji su odobreni od strane Parlamenta (općinskog vijeća) ili naknadno izmijenjeni,
- ostvarene prihode i primitke, rashode i izdatke u toku godine koji su prikazani tako da se može jasno vidjeti razlika između odobrenog budžeta i njegovog ostvarenja,
- početno i završno stanje JRT (računa budžeta općine),
- početno i završno stanje imovine, obaveza i izvora vlasništva,
- objašnjenje većih odstupanja,
- podatke o svim promjenama na osnovu zaduživanja i upravljanja dugom i o jamstvima datim u toku fiskalne godine,
- podatke o korištenju budžetske rezerve,
- informacija o poduzetim korektivnim radnjama u cilju realiziranja preporuka revizije iz prethodne godine.

Transparentnost budžeta

Dokument okvirnog budžeta, Budžet, Zakon o izvršavanju budžeta, kao i svaka izmjena i dopuna budžeta Federacije objavljuje se u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno u službenim glasilima kantona, u roku deset dana od dana njihovog donošenja.

Svako korištenje tekućih rezervi objavljuje se u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno u službenim glasilima kantona, u roku od deset dana od dana donošenja odluke vlade.

Tromjesečni, polugodišnji i godišnji izvještaji o izvršenju budžeta objavljuju se u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno u službenim glasilima kantona, u roku od deset dana od dana njihovog podnošenja.

Mjesečni izvještaj o izvršenju budžeta se objavljuju na službenoj stranici ministarstva finansija.

Odluke o dugu, jamstvima i zajmovima objavljuju se u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno u službenim glasilima kantona, u roku od deset dana od dana njihovog donošenja.

Ove odredbe primjenjuju se na kantone, gradove i općine.

Kakva je praksa prilikom izvještavanja?

Izvještaji o izvršenju obično ignorišu Zakone o budžetu time što obezbjeđuju ograničene uporedne podatke - primjenjena je samo jedna cifarska kolona bez poređenja realizacije sa planom. Obično rashodi nisu razbijeni po budžetskim korisnicima, tako da se ne primjenjuje organizacijska klasifikacija. U izvještaju se ne pokazuje ili se i ne spominje iznos deficita u izvještajnom periodu. Izvještaji ne sadrže analize i preporuke nadležne službe za finansije.

Kada je izvještavanje o izvršenju budžeta u pitanju, postavljaju se minimalni zahtjevi za periode izvještavanja. Općinsko vijeće samo se jedanput godišnje informiše o finansijskoj situaciji. Takav način informisanja ne daje mogućnosti da općinski vijećnici, kao donosioci odluke, prate izvršenje budžeta, pošto:

- dobijaju finansijsku informaciju kada može biti suviše kasno da reaguju adekvatno
- ne mogu da utvrde da li ostvareni iznosi predstavljaju povećanje ili smanjenje u poređenju sa planiranim
- ne mogu identifikovati budžetske korisnike koji poštuju kao i one koji ne poštuju usvojeni budžet

Koje su posljedice nedovoljne javnosti u izvještavanju?

- vijećnici ne mogu ustanoviti da li postoji deficit i tačan iznos deficita
- često su ostavljeni da sami interpretiraju izvještaje o izvršenju
- oslanjaju se na mehanizam rebalansa da riješe sve probleme.

Da bi se izbjegli negativni efekti potrebno je jačati ulogu i odgovornost pomoćnika načelnika za finansije. Njihovu ulogu treba posmatrati tako da imaju pravo i odgovornost da otkrivaju šta se desilo sa planom u odnosu na realizaciju i zašto i da predlažu načine za poboljšanje finansijske situacije. Pri tome se mora voditi računa da se postupa u cjelosti u skladu sa Zakonom o budžetu. Osim toga treba raditi na tome da se dobije više periodičnih izvještaja (mjesečni, tromjesečni), da se to radi savremenim sredstvima rada (kompjuterizacija i uvezivanje u jedinstven sistem).

PROPRATNI DOKUMENTI

7. Popratni dokumenti

1. Evropska povelja o lokalnoj samoupravi
2. Model kodeksa ponašanja za izabrane zvaničnika (Dodatak uz Preporuku br. R (2000) 10 Komiteta ministara zemljama članicama o Kodeksu ponašanja za javne zvaničnike)
3. Vijeće ministara - Komitet ministara (PREPORUKA br. R (2001) 19 KOMITETA MINISTARA ZEMLJAMA ČLANICAMA O UČEŠĆU GRAĐANA U JAVNOM ŽIVOTU NA LOKALNOM NIVOU)
4. Zakon o izboru, prestanku mandata, opozivu i zamjeni načelnika općina u Federaciji Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
5. Zakon o izboru, prestanku mandata, opozivu i zamjeni načelnika općina u Federaciji Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)
6. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
7. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti Federacije Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)
8. Zakon o budžetima Federacije Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
9. Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (bosanski jezik)
10. Zakon o principima lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik)

1. EVROPSKA POVELJA O LOKALNOJ SAMOUPRAVI

Preambula

Zemlje Savjeta Evrope potpisnice ove Povelje;

Imajući u vidu to da je cilj Savjeta Evrope da postigne veće jedinstvo među svojim članicama u svrhu očuvanja i postizanja ideala i principa koji predstavljaju njihovo zajedničko naslijeđe;

Imajući u vidu to da je jedan od metoda kojima je ovaj cilj moguće postići – sporazumijevanje na administrativnom planu;

Imajući u vidu da su lokalne vlasti jedan od osnovnih temelja svakog demokratskog režima;

Imajući u vidu to da je pravo građana da učestvuju u vođenju javnih poslova demokratski princip koji važi u svim zemljama – članicama Savjeta Evrope;

Uvjerene da je najneposrednije ostvaranje ovog prava moguće upravo na lokalnom nivou;

Uvjerene da postojanje lokalne vlasti sa stvarnim odgovornostima mogu da osiguraju upravu koja će biti i efikasna i bliska građanima;

Svjesne da je očuvanje i jačanje lokalne samouprave u različitim evropskim zemljama značajan doprinos izgradnje Evrope zasnovane na načelima demokratije i decentralizacije vlasti;

Ocjenjujući da sve ovo podrazumijeva postojanje lokalne vlasti koje posjeduju demokratski obrazovane organe za donošenje odluka i raspolazu visokim stepenom autonomije, u skladu sa svojim odgovornostima, i kojima stoje na raspolaganju odgovarajući putevi i načine da ove odgovornosti realiziraju, kao i sredstva potrebna za njihovu realizaciju;

Dogovorile su se kako slijedi:

Član 1.

Zemlje potpisnice će se smatrati obaveznim da poštuju slijedeće članove ove Povelje, na način i u obimu predviđenim članom 12. Povelje:

DIO 1.

Član 2.

Ustavna i zakonska osnova lokalne samouprave

Princip lokalne samouprave bit će utvrđen zakonodavstvom zemlje potpisnice i gdje je to moguće – ustavom.

Član 3.

Koncept lokalne samouprave

1. Lokalna samouprava podrazumijeva pravo i osposobljenost lokalnih vlasti da, u granicama zakona, reguliraju i rukovode znatnim dijelom javnih poslova, na osnovu vlastite odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.
2. Ovo pravo lokalne vlasti će vršiti putem savjeta i skupštine, sastavljenih od članova izabranih na slobodnih izborima, rajnim glasanjem, na bazi neposrednog, opšteg, za sve jednakog biračkog prava, a koji (savjeti odnosno skupštine) mogu da imaju izvršne organe koji su im odgovorni. Ovo pravo neće ni u kome smislu derogirati zborove građana, referendume ili bilo koji drugi oblik neposrednog učešća građana u odlučivanju – tamo gdje su ini predviđeni Statutom.

Član 4.

Djelokrug lokalne samouprave

1. Osnovna prava i dužnosti lokalnih vlasti biće utvrđeni ustavom ili statutom, time se, međutim, ne spriječava prenošenje na lokalne vlasti prava i odgovornosti za specifične zadatke, u skladu sa zakonom.
2. Lokalne vlasti će, u granicama zakona, imati puno diskreciono pravo da provode svoje inicijative u vezi sa svim stvarima koje nisu isključene iz njihove nadležnosti, niti stavljene u nadležnost neke druge vlasti.
3. Javni poslovi će se po pravilu, vršiti prije svega od strane onih vlasti koje su najbliže građanima. Prilikom prenošenja odgovornosti na neke drugu vlast vodit će se računa o obimu i prirodi posla, kao i o zahtjevima efikasnosti i ekonomičnosti.
4. Prava povjerena lokalnim vlastima će po pravilu biti puna i isključiva. Ona ne smiju biti uskraćena ili ograničena od strane neke druge – centralne ili regionalne vlasti, osim u slučajevima predviđenim zakonom.
5. U slučajevima prenošenja ovlaštenja sa centralnih i regionalnih na lokalne vlasti, lokalnim vlastima će, u što je moguće većoj mjeri, biti dozvoljeno da prilagođavaju njihovo provođenje u lokalnim uslovima.
6. Lokalne vlasti će biti konsultovane, u najvećoj mogućoj mjeri, pravovremeno i na odgovarajući način, u procesu planiranja i donošenja odluka o svim stvarima koje ih se direktno tiču.

Član 5.

Zaštita granica lokalna vlasti

Promjene granica lokalne vlasti neće biti izvršene bez prethodne konsultacije sa lokalnim zajednicama kojih se to tiče, vjerovatno putem referenduma gdje je to predviđeno statutom.

Član 6.

Odgovarajuća organizacija uprave i izvori sredstava za obavljanje poslova lokalne vlasti

1. U mjeri u kojoj to nije u sukobu sa općim statutarnim odredbama, lokalne vlasti će imati mogućnost da određuju vlastitu internu upravnu strukturu, u cilju njenog prilagođavanja lokalnim potrebama i efikasnog rukovođenja radom organa uprave.
2. Uslovi rada zaposlenih u lokalnim vlastima bit će takvi da omoguće zapošljavanje visokokvalitetnog osoblja, sposobnog i kompetentnog. U tom cilju, osigurat će se odgovarajući uslovi i mogućnosti za obuku zaposlenih u u pravi, njihovo odgovarajuće nagrađivanje, kao i mogućnost napredovanja u službi.

Član 7.

Uslovi vršenja funkcija lokalnih vlasti

1. Uslovi rada izabranih lokalnih funkcionera moraju biti takvi da osiguravaju slobodno vršenje njihovih funkcija.
2. Ti uslovi podrazumijevaju i odgovarajuću finansijsku kompenzaciju troškova nastalih u vršenju ovih dužnosti kao i, gdje je to potrebno, nadoknadu za izgubljenu zaradu, odnosno naknadu za obavljanje dužnosti, uz odgovarajuće socijalno osiguranje.
3. Sve funkcije i aktivnosti koje se smatraju inkompatibilnim sa vršenjem dužnosti lokalnog funkcionera bit će predviđene statutom ili osnovnim pravnim načelima.

Član 8.

Upravni nadzor nad radom lokalnih vlasti

1. Sve vrste upravnog nadzora nad radom lokalnih vlasti mogu se vršiti isključivo u slučajevima i po postupku predviđenim ustavom ili statutom. Svaki oblik pravnog nadzora nad radom lokalnih vlasti će, po pravilu, imati za cilj jedino da osigura usklađenost rada lokalnih vlasti sa zakonom i ustavnim načelima. Upravni nadzor nad radom lokalnih vlasti mogu vršiti viši nivoi vlasti radi osiguravanja ekspeditivnosti u obavljanju onih poslova koji su delegirani lokalnim vlastima.
2. Upravni nadzor nad radom lokalnih vlasti vršit će se na način kojem će se osigurati da intervencija kontrolnog organa bude u srazmjeri sa značajem interesa koji se štiti.

Član 9

Izvori finansiranja lokalnih vlasti

1. Lokalne vlasti će, u skladu sa ekonomskom politikom zemlje, imati pravo na odgovarajuće vlastite izvore finansiranja, kojima će raspolagati slobodno, u okviru svojih ovlašćenja.
2. Izvori finansiranja lokalnih vlasti će biti primjereni njihovim dužnostima koje propisuju ustav ili zakon.
3. Najmanje jedan dio sredstava lokalnih vlasti će poticati od lokalnih taksi i naknada za koje lokalne vlasti, u mjeri utvrđenoj statutom, imaju pravo da utvrđuju stope.
4. Sistemi finansiranja na kojima se zasnivaju izvori sredstava lokalnih vlasti treba da budu dovoljno raznoliki i elastični kako bi omogućili usklađivanje, u najvećoj mjeri, sa stvarnom procjenom troškova za obavljanje njihovih aktivnosti.
5. Potreba zaštite finansijski slabih lokalnih vlasti nalaže uspostavljanje odgovarajućih postupaka ili mjera finansijskog izjednačavanja, sa ciljem ispravljanja posljedica nejednake distribucije izvora finansiranja odnosno finansijskog opterećenja lokalnih vlasti. Takvim postupcima ili mjerama se ne mogu sužavati prava lokalnih vlasti koje one imaju u okviru svoje nadležnosti.
6. Lokalne vlasti će, na odgovarajući način, biti konsultovane u pogledu metoda na osnovu kojeg će im biti dodjeljeni redistribuirani izvori finansiranja.
7. Koliko god je to moguće, sredstva koja se prenose lokalnim vlastima neće imati karakter namjenskih sredstava. Dodjelom tih sredstava ne može se ugroziti diskreciono pravo lokalnih vlasti da vode politiku u okviru svojih ovlašćenja.
8. Kako bi im se omogućilo uzimanje kredita za kapitalne investicije, lokalnim vlastima je prijeko potrebno omogućiti pristup nacionalnom tržištu kapitala, u skladu sa zakonom.

Član 10.

Pravo lokalnih vlasti na udruživanje

1. Lokalne vlasti imaju pravo da, u vršenju svojih dužnosti međusobno sarađuju i da se, u skladu sa zakonom, udružuju sa drugim lokalnim vlastima radi vršenja poslova od zajedničkog interesa.
2. Svaka zemlja mora priznati pravo lokalnim vlastima da pripadaju udruženju (savezu) lokalnih vlasti – radi zaštite i unapređenja njihovih zajedničkih interesa i da pripadaju međunarodnoj organizaciji lokalnih vlasti.

3. Lokalne vlasti imaju pravo da, pod uslovima koji mogu biti propisani zakonom, sarađuju sa odgovarajućim lokalnim vlastima drugih zemalja.

Član 11.

Zakonska zaštita lokalne samouprave

Lokalne vlasti imaju pravo na pravna sredstva radi osiguranja slobodnog obavljanja svojih dužnosti i poštovanja načela lokalne samouprave uspostavljenih ustavom ili zakonom zemlje kojoj pripadaju.

DIO 2.

Ostale odredbe

Član 12.

Preuzimanje obaveza

1. Svaka od potpisnica se obavezuje na poštivanje najmanje 20 stavova Dijela 1. Povelje, od kojih najmanje 10 mora biti među slijedećim stavovima:

- član 2.
- član 3. stav 1. i 2.
- član 3. stav 1, 2. i 4
- član 5.
- član 7. stav 1.
- član 8. stav 2.
- član 9. stav 1, 2. i 3.
- član 10. stav 1.
- član 11.

2. Svaka od potpisnica će, prilikom deponovanja svog instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili pristanka, obavijestiti Generalnog Sekretara Savjeta Evrope o stavovima odabranim u skladu sa odredbama stava 1. ovog člana.

3. Svaka od potpisnica može, u bilo koje vrijeme, obavijestiti Generalnog Sekretara da se smatra obaveznom da poštuje i druge stavove ove Povelje koje prije toga nije prihvatila prema uslovima propisanim stavom 1. ovog člana. Ovo naknadno preuzimanje obaveza smatrat će se integralnim dijelom ratifikacije, prihvatanja ili pristanka od strana zemlje koja o ovome obavijesti Generalnog Sekretara, i stupit će na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi po isteku perioda od tri mjeseca od datuma kada Generalni Sekretar Savjeta Evrope primi ovakvo obavještenje.

Član 13.

Vlasti na koje se Povelja odnosi

Načela lokalne samouprave, sadržana u ovoj Povelji odnose se na sve kategorije lokalnih vlasti koje postoje na teritoriji zemlje potpisnice. Međutim, svaka od potpisnica može, prilikom deponiranja svog instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili pristanka, da odredi kategoriju lokalnih ili regionalnih vlasti na koje ne namjerava da primjenjuje odredbe Povelje. Ona, isto tako, može da uključi i druge kategorije lokalnih ili regionalnih vlasti pod odredbe ove Povelje – naknadnim obavještenjem Generalnog Sekretara Savjeta Evrope.

Član 14.

Dostavljanje informacije

Svaka od zemalja potpisnica će dostaviti Generalnom Sekretaru Savjeta Evrope sve relevantne informacije koje se odnose na zakonodavne odredbe i druge mjere koje budu preuzeli radi usaglašavanja svoje regulative sa odredbama ove Povelje.

DIO 3.

Član 15.

Potpisivanje, ratifikacija i stupanje na snagu

1. Ova je Povelja otvorena za potpis zemalja članica Savjeta Evrope. Ona je podložna ratifikaciji, prihvatanju ili pristanku. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja ili pristanka će biti deponovani kod Generalnog Sekretara Savjeta Evrope.
2. Ova Povelja stupa na snagu prvog dana mjeseca po isteku perioda od tri mjeseca poslije datuma kojeg četiri zemlje članice Savjeta Evrope izraze svoj pristanak da budu obavezne Poveljom, u skladu sa odredbama prethodnog paragrafa.
3. U slučaju kada bilo koja zemlja – članica naknadno izrazi svoj pristanak da bude obavezna ovom Poveljom, Povelja će stupiti na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi poslije isteka perioda od tri mjeseca od datuma deponovanja instrumenata ratifikacije, prihvatanja ili pristanka.

Član 16.

Teritorijalna klauzula

1. Svaka država može, u momentu potpisivanja ili prilikom deponovanja instrumenata ratifikacije, prihvatanja ili pristanka, da odredi teritoriju, ili teritorije na koje će se odnositi ova Povelja.
2. Svaka država može, bilo kog kasnijeg datuma, putem deklaracije upućene Generalnom Sekretaru Savjeta Evrope, da proširi primjenu ove Povelje na bilo koju drugu teritoriju koju imenuje u toj deklaraciji. Za tu teritoriju Povelja će stupiti na snagu prvog dana mjeseca počev od datuma prijema takve deklaracije od strane Generalnog Sekretara.
3. Svaka deklaracija koja se dostavi u skladu sa prethodna dva stava može, za svaku od teritorije navedenih u skladu sa prethodna dva stava, za svaku od teritorija navedenih u takvoj deklaraciji, da bude povučena putem posebnog obavještenja upućenog Generalnom Sekretaru. Ovaj akt o povlačenju će stupiti na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi po isteku perioda od šest mjeseci poslije prijeme takvog obavještenja od strane Generalnog Sekretara.

Član 17.

Otkazivanje

1. Svaka od potpisnica može da povuče svoj pristanak na ovu Povelju u svakom momentu po isteku perioda od pet godina od dana kada je Povelja stupila na snagu za tu zemlju. U tom smislu, Generalnom Sekretaru Savjeta Evrope je potrebno dostaviti posebnu izjavu sa otkaznim rokom od šest mjeseci. Ovakvo otkazivanje neće uticati na važenje Povelje za druge zemlje – potpisnice, pod uslovom da ni u jednom momentu ne bude manje od četiri zemlje – potpisnice Povelje.
2. Svaka od potpisnica može, u skladu sa odredbama prethodnog stava, da otkáže bilo koji stav Dijela 1. i Povelje koje je prihvatila, pod uslovom da ostane obavezna, po broju i vrsti, članova predviđenim u članu 12. stava 1. Za svaku potpisnicu koja, otkazavši svoju saglasnost na određeni stav, prestane da ispunjava zahtjev člana 12. stav 1. smatrat će se da je otkazala i Povelju u cjelosti.

Član 18.

Notifikacije

Generalni Sekretar Savjeta Evrope će obavijestiti zemlje članice Savjeta Evrope o:

- a.) svakom potpisu
- b.) deponovanju svakog instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili pristanka
- c.) svakom datumu stupanja na snagu ove Povelje, u skladu sa članom 15.,
- d.) svakom obavještenju primljenom u skladu sa odredbama člana 12. paragrafa 2. i 3.
- e.) svakom obavještenju primljenom u skladu sa odredbama člana 13.,
- f.) svakom drugom aktu, obavještenju ili saopštenju koje se odnosi na Povelju.

U potvrdu ovo dijela dolje potpisani, koji su za to propisno ovlašteni, potpisali su ovu Povelju.

Sačinjeno u Strazburgu, 15-og dana oktobra 1985. na engleskom i francuskom, pri čemu su oba teksta podjednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će biti deponovan u arhivu Savjeta Evrope. Generalni Sekretar Savjeta Evrope će proslijediti ovjerene kopije svakoj zemlji – članici Savjeta Evrope.

2. MODEL KODEKSA PONAŠANJA ZA JAVNE ZVANIČNIKE

Dodatak uz Preporuku br. R (2000) 10 Komiteta ministara zemljama članicama o Kodeksu ponašanja za javne zvaničnike

(usvojena od strane Komiteta ministara na 106. sjednici 11. maja 2000. godine)

Interpretacija i primjena

Član 1.

1. Ovaj Kodeks primjenjuje se na sve javne zvaničnike.
2. Kada je u pitanju ovaj Kodeks, pod terminom «javni zvaničnik» podrazumijeva se osoba koja je zaposlena od strane organa vlasti.
3. Odredbe ovog Kodeksa također se mogu primijeniti na osobe zaposlene od strane privatnih organizacija koje se bave pružanjem javnih usluga.
4. Odredbe ovog Kodeksa ne primjenjuju se na javno izabrane predstavnike, članove Vlade i zaposlene u pravosuđu.

Član 2.

1. Po stupanju na snagu ovog Kodeksa, javna uprava ima dužnost obavijestiti javne zvaničnike o njegovim odredbama.
2. Kodeks predstavlja dio odredbi koje uređuju radno angažiranje javnog zvaničnika, od trenutka kada on potvrdi da je obaviješten o tome.
3. Svaki javni zvaničnik ima dužnost poduzeti sve neophodne aktivnosti, kako bi poštivao odredbe ovog Kodeksa.

Član 3. – Cilj Kodeksa

Svrha ovog Kodeksa je da odredi standarde koji se tiču integriteta i djelovanja javnog zvaničnika, da im pomogne da odgovore na te standarde i da obavijesti javnost o tome kakav rad može očekivati od javnog zvaničnika.

Član 4. – Opći principi

1. Javni zvaničnik trebao bi obavljati svoje dužnosti u skladu sa zakonom, sa zakonskim instrukcijama i etičkim standardima koji su u vezi sa njegovim dužnostima.
2. Javni zvaničnik trebao bi se ponašati na politički neutralan način i ne pokušavati utjecati na djelovanje koje je u skladu sa zakonom, te na donošenje odluka javnih vlasti.

Član 5.

1. Javni zvaničnik ima dužnost lojalno služiti zakonski konstituiranoj državnoj, lokalnoj ili regionalnoj vlasti.

2. Od javnog zvaničnika očekuje se da bude pošten, nepristran, efikasan, da obavlja svoje dužnosti na najbolji mogući način, vješto, korektno i s razumijevanjem, imajući u vidu samo javni interes i relevantne okolnosti slučaja.

3. Javni zvaničnik trebao bi se s izrazima poštivanja odnositi prema građanima kojima služi, kao i prema svojim nadređenima, kolegama i podređenom osoblju.

Član 6.

U obavljanju svojih dužnosti, javni zvaničnik ne bi se trebao ponašati kao sudija, kako ne bi naškodilo bilo kojoj osobi, grupi ili organu, i morao bi poštivati prava, dužnosti i odgovarajuće interese svih ostalih.

Član 7.

Prilikom donošenja odluka, javni zvaničnik trebao bi se ponašati pravedno i primjenjivati svoja diskrecijska prava nepristrano, uzimajući u obzir samo relevantna pitanja.

Član 8.

1. Jedan zvaničnik ne smije dozvoliti da se njegovi privatni interesi sukobljavaju sa njegovom javnom ulogom. Odgovornost javnog zvaničnika je da izbjegne sukobe interesa takve vrste; bilo da su realni, mogući ili očigledni.

2. Javni zvaničnik nikada ne bi trebao neopravdano i nepozvano koristiti svoju poziciju za lične interese.

Član 9.

Javni zvaničnik ima dužnost da se ponaša na način kojim bi opravdao povjerenje javnosti i osigurao da integritet, nepristranost i djelotvornost javne službe budu sačuvani i poboljšani.

Član 10.

Javni zvaničnik je odgovoran svom neposredom rukovodiocu, po hijerarhijskom redu nadređenom, osim ako nije drugačije propisano zakonom.

Član 11.

Imajući u vidu pravo na pristup službenim informacijama, javni zvaničnik u okviru svojih dužnosti mora, na odgovarajući i povjerljiv način, tretirati sve informacije i dokumente s kojima dođu u vezu.

Član 12. – Izvještavanje

1. Javni zvaničnik koji vjeruje da se od njega zahtijeva da djeluje na način koji je nezakonit, neodgovarajući ili neetički, koji uključuje zloupotrebu položaja, ili koji nije u skladu s ovim Kodeksom na bilo koji drugi način, to treba prijaviti, u skladu sa zakonom.

2. Javni zvaničnik bi trebao, u skladu sa zakonom, obavještavati nadležne vlasti ukoliko bude svjestan kršenja ovog Kodeksa od strane nekog drugog zvaničnika.

3. Javni zvaničnik, koji je prijavio bilo što od gore navedenog, u skladu sa zakonom, i koji smatra da odgovor koji je primio ne umanjuje njegovu zabrinutost, može to ponovo prijaviti, u pismenoj formi, odgovarajućoj nadležnoj osobi u javnoj službi.

4. Kada pitanje ne može biti riješeno proceduralno ili žalbama postavljenim u zakonodavstvu javne službe, na način prihvatljiv za osobu koja je to prijavila, javni zvaničnik bi trebao provesti date zakonske instrukcije.

5. Javni zvaničnik bi kompetentnim vlastima trebao prijaviti bilo kakav dokaz, navod ili sumnju u vezi sa nezakonitom kriminalnom aktivnošću, na koju je naišao obavljajući javnu službu. Kompetentne vlasti bi trebale provesti istragu na osnovu prijavljenih činjenica.

6. Javna administracija bi morala osigurati da predrasude ne budu uzrok prijavljivanja bilo čega gore navedenog, i da javni zvaničnik, u dobroj namjeri, prijavljuje samo činjenice, i to one zasnovane na relnoj osnovi i u dobroj namjeri.

Član 13. – Sukob interesa

1. Sukob interesa javlja se u situacijama u kojima javni zvaničnik ima privatni interes; kao što utjecaj ili pojava utjecaja, što utječe na nepristranost i objektivnost obavljanja njegovih službenih dužnosti.
2. Privatni interes javnog zvaničnika uključuje bilo koju vrstu koristi za njega, njegovu porodicu, bliske rođake, prijatelje i osobe ili organizacije sa kojima je poslovao ili još uvijek posluje ili sa kojima ima određene političke odnose. To također uključuje bilo koju vrstu pravne odgovornosti, bilo finansijske ili civilne prirode, ili svake druge u vezi sa navedenim.
3. Pošto je javni zvaničnik obično jedina osoba koja je svjesna svoje situacije, o ima ličnu odgovornost da:
 - Bude oprezan kada su u pitanju aktuelni ili potencijalni sukobi interesa;
 - Poduzme korake ka izbjegavanju takvog konflikta;
 - Otkrije svom rukovodiocu bilo kakav sukob, čim ga postane svjestan;
 - Povinuje konačnoj odluci da se povuče iz takve situacije ili da se distancira od povlastice ili moguće koristi koja prouzrokuje sukob;
4. Kada god se od njega traži da to uradi, javni zvaničnik bi se morao izjasniti da li kod njega postoji sukob interesa;
5. Svaka vrsta sukoba interesa u vezi sa kandidatom za javnu službu ili novoimenovanom osobom na položaj u javnoj službi, morala bi biti razriješena prije početka zaposlenja.

Član 14. – Izjašnjavanje o interesima

Javni zvaničnik koji zauzima poziciju u kojoj njegovi lični ili privatni interesi mogu biti povrijeđeni njegovim službenim dužnostima trebao bi se, kako je to zakonom određeno, izjasniti o svom angažmanu, u redovnim vremenskim razmacima nakon toga, i kada god se dese promjene u smislu prirode i proširivanja tih interesa.

Član 15. – Nekompatibilni vanjski utjecaj

1. Javni zvaničnik ne treba biti angažiran u nekoj djelatnosti ili transakciji ili dobiti bilo koju poziciju ili funkciju, plaćenu ili neplaćenu, koja je nekompatibilna s ili ometa odgovarajuće obavljanje dužnosti javnog zvaničnika. U slučajevima kada nije potpuno jasno da li je aktivnost kompatibilna, javni zvaničnik bi trebao potražiti savjet od svog nadređenog.
2. Kao što je propisano zakonskim odredbama, od javnog zvaničnika bi se trebalo zahtijevati da obavijesti i traži odobrenje svog nadređenog u javnoj službi za obavljanje određenih djelatnosti, plaćenih ili neplaćenih, ili da prihvati određene pozicije ili funkcije izvan njegovog zaposlenja u javnoj službi.
3. Javni zvaničnik bi trebao poštivati sve zakonske zahtjeve da bi prihvatio članstvo ili saradnju s organizacijama koje bi mogle oslabiti njegovu poziciju i odgovarajuće obavljanje dužnosti kao javnog zvaničnika.

Član 16. – Politička ili javna aktivnost

1. Javni zvaničnik trebao bi se pobrinuti da niti jedna od njegovih političkih aktivnosti ili uključenje u političke ili javne debate ne šteti povjerenju javnosti i njegovih zaposlenih u njegove sposobnosti u obavljanju njegovih dužnosti na nepristran i lojalan način što je i predmet poštivanja temeljnih i konstitucionalnih prava.
2. U obavljanju njegovih dužnosti, javni zvaničnik ne bi trebao dozvoliti da bude iskorišten u uskostranačke političke svrhe.

3. Javni zvaničnik treba poštivati svaku restrikciju političke aktivnosti zakonski nametnutu na određene kategorije javnih zvaničnika, koja proizilazi iz njihove pozicije ili prirode njihovih dužnosti.

Član 17. – Zaštita privatnosti javnih zvaničnika

Potrebno je poduzeti sve neophodne korake da se osigura da privatnost javnog zvaničnika bude na odgovarajući način poštivana; u vezi s tim, deklaracije osigurane u svrhu ovog Kodeksa moraju biti čuvane na povjerljiv način, osim ako zakonom nije drugačije propisano.

Član 18. – Pokloni

1. Javni zvaničnik ne treba zahtijevati niti prihvatati poklone, usluge, gostoprимljivost ili neku drugu korist za sebe, svoju porodicu, bliske rođake i prijatelje, ili osobe i organizacije sa kojima je poslovao ili posluje i/ili ima političke relacije koje mogu utjecati ili predstavljati utjecaj na nepristranost sa kojom javni zvaničnik ispunjava svoje obaveze, ili može izgledati da je nagrađen za obavljanje svojih dužnosti. Ovo ne uključuje konvencionalnu gostoprимljivost ili simbolične poklone.

2. Kada je javni zvaničnik u nedoumici da li da prihvati ili odbije poklon ili gostoprимljivost, potrebno je da potraži svoga nadređenog.

Član 19. – Reakcija na neodgovarajuće ponude

Ukoliko je javnom zvaničniku ponuđena nezaslužena usluga ili korist, potrebno je poduzeti sljedeće korake kako bi se zaštitio:

- Odbiti nezasluženu uslugu, nema potrebe da je prihvati u svrhu dokaznog materijala;
- Pokušati identificirati osobu koja je ponudila uslugu;
- Izbjeći duge kontakte, ali saznati razloge za ponudu, moglo bi biti korisno kao dokaz;
- Ukoliko poklon ne može biti odbijen ili vraćen pošiljaocu, može biti sačuvan, ali korišten što je manje moguće;
- Što je prije moguće pripremiti pismeni izvještaj o pokušaju, i ukoliko je moguće – izvještaj službene prirode;
- Prijaviti izvještaj što je prije moguće svom nadređenom ili direktno odgovarajućim vlastima;
- Nastaviti s radnim aktivnostima, posebno oko pitanja vezanih za ponudu neopravdane usluge.

Član 20. – Podložnost utjecaju ostalih

Javni zvaničnik ne bi trebao dozvoliti da bude, ili izgleda kao, u poziciji obaveze vraćanja usluge bilo kojoj osobi ili organu. Isto tako, njegovo obavljanje dužnosti u službenom ophođenju ili privatnom životu ne bi ga trebalo činiti podložnim neodgovarajućem utjecaju drugih ljudi.

Član 21. – Zloupotreba službenog položaja

1. Javni zvaničnik ne bi trebao ponuditi ili dati bilo kakvu povlasticu, na bilo koji način povezanu sa svojom pozicijom javnog zvaničnika; osim ako je zakonski ovlašten za to.

2. Javni zvaničnik ne bi trebao tražiti da se izvrši utjecaj u privatne svrhe na bilo koju osobu ili organ, uključujući ostale javne zvaničnike, uz korištenje njegove javne pozicije ili uz ponudu lične koristi.

Član 22. – Informacije u posjedu javnih vlasti

1. Imajući u vidu okvire rada osigurane domaćim zakonom za pristup informacijama u posjedu javnih vlasti, javni zvaničnik bi trebao otkriti samo informacije u skladu sa pravilima i zahtjevima primjenjivim na vlasti kod kojih je bio zaposlen.

2. Javnom zvaničniku se preporučuje da poduzme odgovarajuće korake da zaštiti sigurnost i povjerljivost informacije za koju je odgovoran i koje je svjestan.

3. Javni zvaničnik ne treba tražiti pristup informacijama za koje nije potrebno da ih posjeduje. Javni zvaničnik ne bi trebao na neodgovarajući način koristiti informacije kojima ima pristup u okviru svog zaposlenja.

4. Javni zvaničnik ima dužnost zadržavati službene informacije koje bi, u normalnim uvjetima, bile objavljene, kao i dužnost da ne osigura informacije za koje smatra da postoji osnovana sumnja da su lažne i dezinformirajuće.

Član 23. – Javni i službeni resursi

U primjeni svojih diskrecijskih prava, javni zvaničnik bi trebao osigurati da, na jednoj strani osoblje, i na drugoj strani javna imovina, objekti, usluge i finansijski resursi koji su mu povjereni, bivaju vođeni i korišteni na efektivan, efikasan i ekonomičan način. Oni ne bi trebali biti korišteni u lične svrhe, osim u slučaju kada je osigurana dozvola na zakonit način.

Član 24. – Provjera integriteta

1. Javni zvaničnik koji je odgovoran za zapošljavanje, unapređenje ili oglašavanje, trebao bi osigurati da odgovarajuće provjere integriteta kandidata budu osigurane na zakonskoj osnovi.

2. Ukoliko rezultata bilo kakve vrste provjere učini da se javni zvaničnik osjeti nesigurnim u smislu kako da postupi, potrebno je da potraži savjet.

Član 25. – Odgovornost rukovodioca

1. Javni zvaničnik koji nadzire druge javne zvaničnike potrebno je da te zadatke obavlja u skladu sa smjernicama i kompetencijama javne vlasti za koju radi. Potrebno je da on bude odgovoran za akte ili previde učinjene od strane njegovog osoblja, koji nisu konzistentni sa tim smjernicama i kompetencijama, ukoliko on nije poduzeo razumne korake zahtijevane od strane osobe u njegovoj poziciji, kako bi spriječio takve akte ili previde.

2. Javni zvaničnik koji nadzire druge javne zvaničnike trebao bi poduzeti razumne korake da spriječi korupciju od strane svog osoblja u vezi s uredom. Ovi koraci mogu uključivati naglašavanje i nametanje pravila i regulativa, osiguravajući odgovarajuće obrazovanje ili obuku, uz spremnost za prihvatanje naznaka finansijskih ili ostalih teškoća, koje mogu proizići iz njegovog obavljanja službe, dajući drugima primjer odgovornosti i integriteta.

Član 26. – Napuštanje javne službe

1. Javni zvaničnik koji ne bi trebao na neodgovarajući način iskorištavati javni ured za pribavljanje mogućnosti zaposlenja izvan javne službe.

2. Javni zvaničnik ne bi trebao dozvoliti da mogućnost drugog zaposlenja za njega kreira aktuelni, potencijalni ili očigledni sukob interesa. On bi odmah trebao saopćiti svom rukovodiocu svaku konkretnu ponudu za zaposlenje koja bi mogla izazvati sukob interesa. Također bi trebao otkriti nadležnoj osobi, ukoliko prihvati bilo kakve ponude za zaposlenje.

3. U skladu sa zakonom, za odgovarajući vremenski period, bivši javni zvaničnik ne bi trebao djelovati u ime bilo koje osobe ili organa po bilo kojem pitanju po kojem je djelovao, ili savjetovao u javnoj službi, a što bi rezultiralo posbenom koristi za tu osobu ili organ.

4. Bivši javni zvaničnik ne bi trebao koristiti ili otkrivati bilo kakve povjerljive informacije sa kojima je u vezi kao javni zvaničnik, osim ako je zakonski ovlašten za to.

5. Javni zvaničnik treba se ponašati u skladu sa zakonskim pravilima koja su primjenjiva na njega, a vezano za prihvatanje ugovaranja o napuštanju javne službe.

Član 27. – Relacije sa bivšim javnim zvaničnicima

Javni zvaničnik ne bi trebao bivšem javnom zvaničniku pružati preferencijalni tretman ili osiguravati privilegirani pristup javnoj službi.

Član 28. – Nadgledanje ovog Kodeksa i sankcije

1. Ovaj Kodeks izdat je po ovlaštenju ministra ili načelnika javne službe. Javni zvaničnik ima dužnost ponašati se u skladu s ovim Kodeksom i, u skladu s tim, informirati se o njegovim odredbama i amandmanima. Javni zvaničnik treba tražiti savjet od odgovarajućih nadležnih osoba, u situacijama kada nije siguran kako da postupi.
2. U skladu sa članom 2. stav 2. odredbe ovog Kodeksa čine dio uvijeta za zapošljavanje javnog zvaničnika. Svako njihovo kršenje može rezultirati disciplinskom mjerom.
3. Javni zvaničnik koji pregovara o uvjetima za zapošljavanje treba u njih uključiti odredbe do stepena kojima ovaj Kodeks nalaže nadgledanje i formiranje dijela tih uvjeta.
4. Javni zvaničnik koji nadgleda ili upravlja radom ostalih javnih zvaničnika ima odgovornost ustanoviti da li oni prate odredbe ovog Kodeksa, te da poduzme ili predloži odgovarajuće disciplinske mjere za njegovo eventualno kršenje.
5. Javna administracija redovno će revidirati odredbe ovog Kodeksa.

3. VIJEĆE EVROPE KOMITET MINISTARA

PREPORUKA br. R (2001) 19 KOMITETA MINISTARA ZEMLJAMA ČLANICAMA O UČEŠĆU GRAĐANA U JAVNOM ŽIVOTU NA LOKALNOM NIVOU

*(Preporuku usvojio Komitet ministara 6. decembra 2001. godine
na 776. sastanku zamjenika ministara)*

Komitet ministara, u skladu s odredbama člana 15.b Statuta Vijeća Evrope,

Imajući u vidu da je zadatak Vijeća Evrope ostvarivanje većeg jedinstva članica u cilju očuvanja i ostvarivanja ideala koji čine njihovu zajedničku baštinu i poticanje njihovog ekonomskog i društvenog napretka;

Imajući u vidu da učešće građana čini okosnicu demokratske ideje, i da građani koji su privrženi demokratskim vrijednostima, svjesni svojih građanskih dužnosti i koji se angažiraju u političkom životu predstavljaju srž svakog demokratskog sistema;

Uvjereni da demokracija na lokalnom nivou čini jedan od kamena temeljaca demokracije u evropskim zemljama i da njeno jačanje predstavlja faktor stabilnosti;

Imajući u vidu da demokracija u lokalnoj zajednici mora djelovati u sklopu novih izazova koji proizilaze ne samo iz strukturnih i funkcionalnih promjena u organizaciji lokalne samouprave, nego i iz radikalnih političkih, ekonomskih i društvenih promjena koje su se desile u Evropi, kao i iz procesa globalizacije;

Svjesni činjenice da su očekivanja javnosti evoluirala, da dolazi do promjena u političkom djelovanju na lokalnom nivou, i da to zahtjeva neposrednije, fleksibilnije i ad hoc metode angažiranja građana;

Imajući u vidu da u određenim okolnostima dolazi do opadanja povjerenja koje građani imaju u svoje izabrane institucije, i da se ukazala potreba da se državne institucije ponovo angažiraju i odgovore na zahtjeve javnosti na drugačiji način, kako bi sačuvali legitimnost procesa odlučivanja;

Prihvatajući činjenicu da se veoma različitim mjerama može unaprijediti učešće građana u javnom životu i da se njihova primjena može prilagoditi različitim prilikama u lokalnim zajednicama;

S obzirom da pravo građana da učestvuju u donošenju važnih odluka iz kojih proističu dugoročne obaveze ili opredjeljenja koja se kasnije ne mogu promijeniti, a koja pogađaju većinu stanovništva, predstavlja jedan od principa demokracije koji je zajednički za sve zemlje članice Vijeća Evrope;

Imajući u vidu da se ovo pravo najneposrednije ostvaruje na lokalnom nivou i da, shodno tome, treba poduzeti korake za neposrednije uključivanje građana u vođenje poslova lokalne samouprave, a da se istovremeno sačuvaju uspješnost i efikasnost u radu lokalne uprave;

Ponovo potvrđujući svoje uvjerenje da predstavnička demokracija jeste dio zajedničkog naslijeđa zemalja članica Vijeća Evrope i da predstavlja osnov za sudjelovanje građana u javnom životu na nivou države, regije i lokalne zajednice;

Imajući u vidu da je dijalog između građana i izabranih predstavnika u lokalnoj samoupravi neophodan za uspostavu demokracije na lokalnom nivou, jer doprinosi jačanju legitimnosti lokalnih demokratskih institucija i uspješnosti njihovog djelovanja;

Imajući u vidu, u skladu sa principom subsidijarnosti, da lokalne vlasti preuzimaju i moraju preuzeti vodeću ulogu u promoviranju učešća građana u javnom životu i da uspješnost svake politike za poticanje demokratskog učešća građana u procesima odlučivanja na lokalnom nivou ovisi o angažiranju lokalnih organa vlasti na ovom planu;

Pozivajući se na Preporuku br. R (81) 18 Komiteta ministara upućenu zemljama članicama u vezi učešća građana na općinskom nivou uprave, i imajući u vidu promjene koje su nastupile poslije njenog usvajanja, opravdano je da se ranija preporuka zamijeni ovom sadašnjom;

Imajući u vidu Mišljenje br. 232 (2001) Parlamentarne skupštine;

Imajući u vidu Mišljenje br. 15 (2001) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Evrope i odgovarajućih kongresnih dokumenata iz ove oblasti,

Komiteta ministara preporučuje vladama zemalja članica da:

- 1) Formuliraju političke smjernice, uz učešće lokalnih, i ako ima, regionalnih vlasti, čiji je cilj poticanje učešća građana u javnom životu na lokalnoj razini, oslanjajući se na principe Evropske o lokalnoj samoupravi, koja je usvojena kao Međunarodni sporazum 15. oktobra 1985.godine, i koju je do danas ratificirala velika većina zemalja članica Vijeća Evrope, i uvažavajući principe sadržane u Prilogu I ove Preporuke;
- 2) Usvoje, u okvirima predhodno definirane politike djelovanja, a uzimajući u obzir mjere navedene u Prilogu II ove Preporuke, mjere koje su unutar njihovih nadležnosti, posebno u pogledu poboljšanja pravnog okvira za učešće građana u procesu odlučivanja, i da osiguraju da državno zakonodavstvo i propisi omoguće lokalnim i regionalnim vlastima primjenu različitih instrumenata za podsticanje učešća građana u javnom životu, u skladu sa stavom 1. Preporuke br. R (2000) 14 Komiteta ministara upućene zemljama članicama u vezi lokalnih poreza, finansijskog izjednačavanja i subvencija lokalne samouprave;
- 3) Pozovu, na odgovarajući način, lokalne i regionalne organe vlasti da:
- 4) prihvate principe sadržane u Prilogu I ove Preporuke i pristupe realizaciji politike poticanja učešća građana u javnom životu na lokalnom nivou;
- 5) Poboljšaju lokalne propise i praktične mehanizme u vezi učešća građana u javnom životu na lokalnom nivou, i da preduzmu druge korake u okviru svojih nadležnosti u cilju unapređivanja učešća građana, uz poštovanje mjera navedenih u Prilogu II ove Preporuke;
- 6) Osiguraju da ova Preporuka bude prevedena na zvanični jezik ili jezike u njihovim zemljama i na način koji smatraju primjerenim objavljena i predstavljena lokalnoj i regionalnoj administraciji.

7) Komitet donosi odluku da se ranija Preporuka br. R (81) 18 zamijeni ovom Preporukom o poticanju učešća građana u javnom životu na nivou općina.

PRILOG I

Osnovni principi politike poticanja građana Da učestvuju u procesu demokratskog odlučivanja

1. Garantiranje prava građanima na pristup jasnim, potpunim informacijama o različitim pitanjima koja su od interesa za njihovu lokalnu zajednicu i prava da učestvuju u donošenju važnih odluka koje utječu na budućnost njihove zajednice.
2. Traženje novih puteva za podizanje građanske svijesti i odgovornosti i promoviranje kulture demokratskog učešća građana u javnom životu i odlučivanju, kako u zajednici tako i u lokalnoj samoupravi.
3. Razvijanje svijesti o pripadnosti zajednici i poticanje građana da preuzmu odgovornost za doprinos koji daju javnom životu u svojoj lokalnoj zajednici.
4. Uvažavanje značaja komunikacije između javnih službi i građana i poticanje čelnika lokalne uprave da istaknu značaj učešća građana u odlučivanju, kao i važnost pažljivog razmatranja zahtijeva i očekivanja građana, kako bi reagiranje na iskazane potrebe građana bilo adekvatno.
5. Usvajanje sveobuhvatnog pristupa pitanju učešća građana u javnom životu, uzimajući u obzir i mehanizme predstavničke demokracije i oblike neposrednog učešća građana u procesu odlučivanja i u upravljanju poslovima lokalne samouprave.
6. Izbjegavanje pretjerano krutih rješenja i ostavljanje prostora za eksperimentiranje, uz davanje prednosti širenju kompetencija umjesto propisivanju pravila; u skladu s tim osiguravanje različitih instrumenata za poticanje učešća građana u javnom životu lokalne zajednice, uz mogućnost kombinovanja ovih elemenata i prilagođavanja njihove primjene uslovima sredine
7. Polazište treba biti temeljeno na sagledavanju situacije u vezi učešća građana u odlučivanju na lokalnom nivou, utvrđivanjem referentnih tačaka i uvođenjem sistema za praćenje postignutih promjena, kako bi se identificirali uzroci i pozitivnih i negativnih kretanja u učešću građana, te da bi rezultati usvojenih mehanizama mogli biti izmjereni
8. Omogućavanje razmjene informacija na svim nivoima vlasti u zemlji kao i sa drugim državama o rješenjima koja su se najbolje pokazala u poticanju učešća građana u javnom životu, podržavanje spremnosti lokalnih samouprava da jedni drugima prenose iskustva o uspješnosti pojedinih metoda za osiguravanje boljeg angažiranja građana te upoznavanje javnosti u potpunosti sa svim mogućnostima koje stoje na raspolaganju građanima.
9. Posvećivanje posebne pažnje onim kategorijama građana kojima je teže da se aktivno uključe ili koji, de facto, ostaju na marginama javnog života u lokalnoj zajednici.
10. Prihvatanje važnosti ravnopravne zastupljenosti žena u politici na lokalnom nivou.
11. Prihvatanje činjenice da djeca i mladi ljudi predstavljaju potencijal budućeg održivog razvoja razvoja lokalne zajednice i isticanje važnosti njihove uloge.

12. Prihvatanje i jačanje uloge koje imaju asocijacije i grupe građana, kao ključni partneri u razvijanju i održavanju kulture učešća građana u procesima odlučivanja i kao pokretačka snaga u praktičnoj primjeni demokratskog procesa odlučivanja.

13. Pridobijanje udruženih snaga vlasti na svakom nivou teritorijalnih jedinica, s tim što će svaki nivo uprave biti odgovoran za provedbu odgovarajućih akcija u domenu svoje nadležnosti, a u skladu sa principom subsidiarnosti.

PRILOG II

Mjere i koraci za poticanje i jačanje učešća Građana u javnom životu lokalne zajednice

A. Opće mjere i koraci

1. Treba utvrditi da li je, u našem ovako složenom i sve više globaliziranom svijetu, javnost upoznata sa tim koliko veliki značaj ima djelovanje i odlučivanje na lokalnom nivou, te sa tim ciljem treba definirati ključne funkcije koje lokalna samouprava ima u okruženju koje je stalno podložno promjenama.
2. Dati pravi značaj ovim funkcijama i utvrditi, ako je neophodno, da li je uspostavljena takva ravnoteža snaga na nivou zemlje, regije i lokalne samouprave, da je osigurano dovoljno prostora za lokalno djelovanje lokalne samouprave i njenih izabranih predstavnika, čime će se dobiti neophodni poticaji i motivacija za angažiranje građana. U tom smislu treba iskoristiti svaku mogućnost za decentralizaciju funkcija, naprimjer davanjem veće odgovornosti školama i drugim dječijim ustanovama, ustanovama za stare, bolnicama, domovima zdravlja, sportsko - rekreativnim centrima, pozorištima, bibliotekama itd..
3. Unapređivanje građanskog obrazovanja i njegovo uključivanje u školske i nastavne programe kao zadatak, podizanje svijesti kod građana o odgovornosti koju ima svaki pojedinac u demokratskom društvu, posebno u lokalnoj zajednici, bilo kao izabrani predstavnik, rukovodilac lokalne uprave, službenik u javnom sektoru ili običan građanin.
4. Poticanje izabranih predstavnika lokalne zajednice i lokalnih organa vlasti, svim prihvatljivim sredstvima, uključujući i uvođenje kodeksa ponašanja koji propisuje ponašanje u skladu sa najvišim etičkim standardima i provedbu kontrole o tome da li se propisane norme poštuju.
5. Uvođenje veće transparentnosti u način funkcionisanja lokalnih institucija i samouprave, posebno u domenu:
 - a. javnosti procesa odlučivanja (objavljivanje dnevnog reda sjednica organa lokalne uprave i lokalnih organa izvršne vlasti, da sastanci organa lokalne uprave i njegovih komisija budu otvorene za javnost, rezervirano vrijeme za pitanja i odgovore na sjednicama, objavljivanje odluka i zapisnika sa sjednica, itd.).
 - b. dostupnosti informacija o poslovima lokalne samouprave, svakom građaninu treba osigurati pristup informacijama (organiziranjem informativnih centara, javnih baza podataka, korištenjem informacijske tehnologije, pojednostavljivanjem administrativnih procedura i smanjivanjem troškova za pribavljanje kopija dokumenata, itd.).
 - c. U domenu adekvatnog informiranja javnosti o administrativnim tijelima i njihovoj organizacijskoj strukturi, kao i informiranje građana na koji neposredno utiče neki postupak koji je u toku, o napredovanju tog postupka i saopćavanju identiteta nadležne osobe.

6. Vođenje politike veoma širokih komunikacija, kako bi građanima bila pružena prilika za bolje razumijevanje glavnih pitanja od važnosti za zajednicu, kao i posljedica važnih političkih odluka koje donose odgovarajuća tijela samouprave, upoznavanje građana sa mogućnostima i oblicima njihovog učešća u javnom životu lokalne zajednice.

7. Razvijanje formi mikrodemokracije i u najnaseljenijim urbanim centrima i u seoskim sredinama, kako bi stanovništvo moglo imati veći uticaj na lokalnu sredinu i komunalne djelatnosti u raznim oblastima. Konkretnije:

- a) organiziranje na podopćinskom nivou odgovarajućih tijela s izabranim članovima ili sačinjenih od izabranih predstavnika, koja će imati savjetodavnu i informativnu funkciju i na koje će eventualno biti prenesena i izvršna vlast.
- b) otvaranje na podopćinskom nivou ureda lokalne samouprave radi lakše uspostave kontakta između lokalnih organa vlasti i građana.
- c) usvajanje integralnog pristupa u svakoj oblasti u organiziranju i osiguravanju javnih službi koje će se bazirati na spremnosti da se građani saslušaju i orijentiranje na zadovoljenje izraženih potreba građana.
- d) poticanje lokalnog stanovništva da se uključi neposredno ili preko udruženja građana u kreiranje i realizaciju projekata koji neposredno utiču na njihovu okolinu, kao što su projektiranje i održavanje zelenih površina i igrališta, borba protiv kriminala, uvođenje službi za podršku ili samopomoć a posebno u vezi sa brigom o djeci i brigom o starima.

B. Koraci i mjere za poticanje učešća građana na lokalnim izborima i u sistemu predstavničke demokratije

1. Provjera funkcioniranja izbornog sistema lokalne samouprave radi utvrđivanja eventualnih temeljnih nedostataka ili biračkih mehanizama koji bi odvratili određene kategorije društva od glasanja, te sagledavanje mogućnosti za otklanjanje tih nedostatakam ili mehanizama.

2. Poticanje građana da učestvuju na izborima. Po potrebi mogu se voditi kampanje u cilju informiranja građana o tome kako se provodi glasanje i poticanje građana da se registriraju za glasanje i o tome kako da iskoriste svoj glas na izborima.

3. Provjera registriranih birača i broja birača koji su izašli na izbore i utvrđivanje da li je došlo do neke promjene općeg obrasca ili se problemi javljaju kod nekih kategorija ili grupa građana koji pokazuju slabu zainteresiranost za glasanje na izborima.

4. Razmatranje mjera koje će olakšati glasanje s obzirom na složenosti i zahtjeve savremenog načina života, na primjer:

- a) preispitivanje načina rada biračkih mjesta (broj biračkih mjesta, pristupačnost lokacije, radno vrijeme, itd.)
 - b) uvođenje novih opcija za glasanje, koje bi bile usklađene sa navikama građana (glasanje u ranijim satima, glasanje preko pošte, glasanje u pošti, glasanje elektronskim putem, itd.)
 - c) uvođenje određenih oblika pomoći (naprimjer za hendikepirane ili nepismene osobe) ili drugih posebnih biračkih mehanizama za određene kategorije stanovništva (glasanje preko opunomoćenika, glasanje kod kuće, u bolnici, u kasarnama ili zatvorima, itd.)
5. Kada je to potrebno, da bi se bolje ocijenili učinci predviđenih mjera, mogu se prethodno uraditi

pilot-programi radi provjere funkcioniranja novih biračkih mehanizama.

6. Preispitivanje procedure za kandidiranje kandidata za izborne funkcije u lokalnoj samoupravi, uz razmatranje, na primjer, sljedećih pitanja:

- a) da li birači trebaju učestvovati u procesu kandidiranja, naprimjer uvođenjem mogućnosti da se mogu predlagati liste neovisnih kandidata ili pojedinačne kandidature, ili davanja mogućnosti biračima da imaju jedan ili više glasova koje će dodjeljivati po preferencijalnom sistemu glasanja;
- b) da li biračima treba omogućiti veći uticaj na izbor ili imenovanje čelnika izvršnih tijela lokalne uprave. Ovo se može ostvariti neposrednim izborima, referendumom ili nekim drugim metodama čiji je rezultat obavezujući za lokalnu samoupravu,

7. Preispitivanje pojave višestrukih izbornih funkcija, kako bi se onemogućilo da ista osoba bude istovremeno nosilac nekoliko funkcija, u slučajevima kada to onemogućava kvalitetno obavljanje odgovarajućih dužnosti ili bi moglo dovesti do sukoba interesa.

8. Preispitivanje uvjeta rada izbornih zvaničnika kako bi se ustanovilo da li neki konkretni aspekti vezani za status izabranih predstavnika lokalne administracije ili neki prethodni mehanizmi vezani za obavljanje dužnosti, eventualno onemogućavaju bavljenje politikom. Po potrebi mogu se razmotriti mjere kojima bi se ove prepreke otklonile i naročito da bi se izabranim čelnicima lokalne uprave omogućilo da posvete odgovarajuće vrijeme obavljanju svojih dužnosti i da budu rasterećeni izvjesnih materijalnih ograničenja.

C. Koraci i mjere za poticanje neposrednog učešća javnosti u procesu odlučivanja na lokalnom nivou i u upravljanju poslovima lokalne zajednice

1. Unapređivanje dijaloga između građana i izabranih predstavnika lokalne samouprave, upoznavanje lokalnih organa vlasti sa različitim tehnikama komunikacije sa javnošću i mnogobrojnim načinima pomoću kojih građani mogu neposredno učestvovati u procesu odlučivanja. Na razvijanje ove svijesti može se uticati putem publikacija u vidu priručnika (naprimjer, u vidu povelje za poticanje učešća građana u odlučivanju na lokalnom nivou), održavanjem konferencija ili seminara ili otvaranjem ažurne web strane, kako bi se pozitivni primjeri mogli predstaviti javnosti i procijeniti.

2. Upoznavanje, na osnovu anketa i rasprava, sa dobrim stranama i slabostima različitih instrumenata koji se koriste za poticanje učešća građana u procesu odlučivanja, otvorenost prema inovacijama i eksperimentiranju u uspostavi bolje komunikacije između lokalne samouprave i građana radi neposrednijeg angažiranja javnosti u procesima odlučivanja na lokalnom nivou.

3. Upotreba svih raspoloživih sredstava, posebno u domenu:

- a) novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i poduzimanje mjera kako bi lokalne vlasti i druga javna tijela koristili (pored tradicionalnih, ali i dalje dragocjenih metoda kao što su zvanična obavještenja ili službene brošure) sva raspoloživa savremena sredstva na planu komunikacija (interaktivne web strane, višekanalni elektronski mediji, itd.).
- b) Primjena većeg stepena razmatranja u procesu odlučivanja, koji se u većoj mjeri baziraju na razmatranje i raspravama, odnosno koji podrazumijevaju razmjenu informacija i mišljenja, npr. na javnim sastancima građana, na porotama građana ili raznim građanskim forumima, grupama, javnim komitetima, čija je uloga savjetodavna ili predlagačka, okruglim stolovima, ispitivanje javnog mnijenja, anketa među potrošačima i drugo.

4. Uvođenje novih ili, po potrebi poboljšanje postojećih propisa koji omogućavaju:

- a) peticije/molbe, prijedloge i žalbe koje podnose građani organu Vijeću samouprave ili lokalnoj administraciji.
- b) inicijative građana, kojima se traži od izabranih tijela lokalne uprave da riješe pitanje pokrenuto u inicijativi, da se građanima da odgovor ili da se pokrene postupak za raspisivanje referenduma
- c) savjetodavni referendum ili referendum u kome se odlučuje o pitanjima od interesa za lokalnu zajednicu, koje lokalne vlasti provode po vlastitoj inicijativi, ili na zahtjev lokalne zajednice.
- d) mehanizmi za uključivanje građana u tijela u kojima se odlučuje, uključujući i predstavnička tijela.
- e) mehanizmi za uključivanje građana u upravljanje (komiteti potrošača, zajednički odbori, neposredno upravljanje građana u sektoru komunalnih usluga itd.).

5. Davanje većeg uticaja građanima u oblasti planiranja na lokalnom nivou, i uopće u oblasti donošenja strateških i dugoročnih odluka, konkretnije:

- a) pružiti priliku građanima da se uključe u različite faze procesa odlučivanja u postupku donošenja ovih odluka, tako što će se postupak podijeliti u više faza (naprimjer, unošenje u program, izrada nacрта projekata i alternativnih rješenja, realizacija, planiranje proračuna i finansiranja);
- b) prikazivanje svake faze procesa planiranja jasnim i razumljivim materijalom, koji će javnosti biti lako dostupan, uz primjenu pored konvencionalnih sredstava (mape, makete, audio-vizuelni materijal), i drugih medija iz oblasti novih tehnologija (CD-rom, DVD, elektronske baze dokumenata dostupne javnosti).

6. Uspostava sistematskog mehanizma za dobijanje povratnih informacija od građana (koji će omogućiti da građani učestvuju u vrednovanju i unapređivanju rada lokalne samouprave).

7. Neposredno učešće građana treba imati stvarni uticaj na proces odlučivanja i građani trebaju biti obaviješteni o efektima njihovog učešća u odlučivanju i trebaju vidjeti opipljive rezultate. Ako je sudjelovanje građana samo simbolično, ili je samo upotrebjeno da osigura legitimnost unaprijed donijetih odluka, podrška javnosti će u tom slučaju sigurno izostati. Međutim, lokalna administracija mora pošteno nastupiti pred građanima kada se radi o ograničenjima neposrednog učešća građana u procesu odlučivanja koje im je ponuđeno kao bi se izbjegla pretjerana očekivanja građana, u smislu da je moguće izaći u susret svim mogućim interesima, posebno kada se odlučuje o sukobljenim interesima ili o smanjenju sredstava.

8. Poticanje i potpuno prihvatanje volonterskog djelovanja koje je prisutno u velikom broju lokalnih zajednica, putem subvencija i drugih oblika podrške i pomoći za neprofitne, volonterske lokalne organizacije, grupe građana ili zaključivanjem ugovora i sporazuma između ovih organizacija i lokalnih vlasti, koji bi se bavili pitanjima prava, očekivanja, uloga ovih strana u zajednici i njihovim međusobnim odnosima.

D. Konkretni koraci i mjere za poticanje onih kategorija građana koji, iz raznih razloga, manje učestvuju u javnom životu lokalnih zajednica

1. Redovno prikupljanje informacija o učešću različitih kategorija građana u javnom životu i utvrđivanje da li su neke kategorije, kao na primjer žene, mladi, marginalizirane društvene grupe ili neke profesionalne grupe, nedovoljno zastupljene u izabranim tijelima i igraju sporednu ulogu, ili uopće nemaju nikakvu ulogu u izbornim procesima ili procesima neposrednog odlučivanja na lokalnom nivou.

2. Postavljanje određenih ciljeva koji trebaju biti ostvareni kao poželjni nivo zastupljenosti i/ili učešća u procesu odlučivanja nekih grupa građana i uvođenja niza konkretnih mehanizama kojima će se poboljšati nivo njihovog angažiranja u javnom životu lokalne zajednice, na primjer:

- a) uvođenje sistema aktivne komunikacije i informiranja, za navedene grupe građana, posebne medijske kampanje za poticanje njihovog učešća u javnom životu (pri tome treba imati u vidu da se koristi jezik, mediji i stil kampanje, koji su prilagođeni potrebama svake od ovih grupa).
- b) uvođenje posebnih institucionalnih oblika za učešće u javnom životu koji su po mogućnosti pripremljeni uz konsultacije sa grupom ili grupama građana čije je učešće u javnom životu treba stimulirati (postoji veliki broj mogućnosti za zadovoljavanje potreba različitih grupa, kao što su različite forme sastanaka, savjetovanja, uključivanje).
- c) postavljanje rukovodilaca posebno odgovornih za rad na pitanjima od interesa posebnih grupa građana koji će njihove zahtjeve prenositi tijelima nadležnim za odlučivanje, a izvještavati grupe građana o toku postupka i o dobijenom odgovoru na njihove zahtjeve.

3. U vezi žena, posebno treba:

- a) isticati važnost ravnopravne zastupljenosti žena u tijelima nadležnim za odlučivanje, ispitati sve mehanizme koji bi mogli olakšati aktivno političko angažiranje žena, uz njihove obaveze prema porodici i na radnom mjestu.
- b) uvesti sistem obaveznih ili preporučenih kvota, ako za to postoje zakonske mogućnosti u vezi najmanjeg broja kandidata istog spola koji se mogu pojaviti na izbornim listama ili kvote mjesta koja su rezervirana za žene u organima lokalne samouprave, izvršnim tijelima i raznim komitetima i odborima koje formiraju institucije lokalne samouprave.

4. Po pitanju mladih posebno se treba angažirati na:

- a) razvijanju takve škole koja će biti zajednički poligon koji će poticati učešće mladih u javnom životu i pružiti edukaciju o principima demokracije;
- b) promovirati inicijative tipa "Vijeća djece" i "Vijeća mladih" na nivou lokalne samouprave, kao istinski korisnih formi u edukaciji mladih u cilju razvijanja svijesti o pripadnosti lokalnoj zajednici. Pored toga, ova vijeća su i prilika za uspostavu dijaloga sa najmlađim članovima društva;
- c) poticati udruženja mladih i posebno razvijati fleksibilne forme i strukture za angažiranje mladih na lokalnom nivou, kao što su centri za mlade u kojima će do punog izražaja doći sposobnost mladih da sami osmisle i realiziraju svoje projekte;
- d) razmatranju spuštanja starosne granice za glasanje ili kandidiranje na lokalnim izborima ili učestvovanje na lokalnim referendumima, konsultacijama, ili inicijativama građana;
- e) razmatranju i raznih drugih vrsta inicijativa koje su predložene u Evropskoj povelji o učešću mladih u javnom životu na lokalnom i regionalnom nivou, koja je usvojena 1992. godine na Kongresu lokalnih i regionalnih samouprava Evrope.

5. Posebno, što se tiče stranaca, treba poticati njihovo aktivno učešće u životu lokalne zajednice, bez ikakve diskriminacije, uz poštivanje odredbi iz Konvencije Vijeća Evrope o učešću stranaca u javnom životu na nivou lokalne zajednice iz 1992. godine, čak i kada odredbe ove Konvencije nisu pravno obavezujuće za države, mehanizme koji se u njoj navode treba koristiti kao inspiraciju.

4. Z A K O N
O IZBORU, PRESTANKU MANDATA, OPOZIVU I ZAMJENI
NAČELNIKA OPĆINA U FEDERACIJI
BOSNE I HERCEGOVNE

I. UVODNI DIO

Član 1.

(Predmet Zakona)

Ovim Zakonom uređuje se izbor, prestanak mandata, opoziv i zamjena načelnika općina u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: načelnik).

II. GLAVNI DIO

Član 2.

(Kandidiranje)

Svaki kandidat za načelnika kandiduje se u skladu sa odredbama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06 i 32/07) (u daljnjem tekstu: Izborni zakon).
Kandidati za načelnika nalaze se na istoj listi kandidata.
Redoslijed kandidata za načelnika vrši se na način kako je to propisano odredbama Izbornog zakona.

Član 3.

(Glasački listić)

Glasački listić za načelnika omogućava glasaču da svoj glas dodijeli samo jednom kandidatu.
Glasački listić sadrži:
datum izbora;
naziv organa za koji se vrši izbor;
imena svih kandidata iza kojih je označen naziv

stranke, odnosno koalicije, ili oznaka nezavisni kandidat.

Glasački listić smatrat će se važećim ili nevažećim u slučajevima kako je to propisano odredbama Izbornog zakona.

Član 4.

(Izbor načelnika)

Načelnik se bira direktnim izborom od birača upisanih u Centralni birački spisak u toj općini.
Za načelnika je izabran onaj kandidat koji je dobio najveći broj glasova.

Mandat načelnika traje četiri godine i vezan je za mandat saziva općinskog vijeća.

Mandat načelnika izabranog na prijevremenim izborima teče do redovnog isteka mandata općinskog vijeća.

Član 5.

(Prestanak mandata načelnika)

Izabranom načelniku prestaje mandat prije isteka vremena na koje je izabran u skladu sa odredbom člana 1.10. Izbornog zakona.

Član 6.

(Opoziv načelnika)

Inicijativa s obrazloženjem za pokretanje postupka opoziva načelnika može biti pokrenuta od općinskog vijeća putem 1/3 vijećnika općinskog vijeća, ili 10% registrovanih birača na području općine.

Općinsko vijeće dužno je sve inicijative za pokretanje opoziva načelnika iz stava 1. ovog

člana staviti na dnevni red naredne sjednice općinskog vijeća.
Odluka o pokretanju opoziva načelnika donosi se većinom glasova od ukupnog broja vijećnika u općinskom vijeću. U slučaju prihvatanja inicijative općinsko vijeće dužno je donijeti odluku o pokretanju postupka opoziva načelnika u roku od 30 dana.
Ako općinsko vijeće donese odluku o prihvatanju inicijative opoziva načelnika, provodi se postupak u kojem građani odlučuju direktnim tajnim glasanjem. Mandat načelnika prestaje ukoliko natpolovična većina građana koji su glasali donese odluku o opozivu načelnika.
Odluka građana je obvezujuća za općinsko vijeće i načelnika.

Član 7.

(Zamjena načelnika)

Načelnika za vrijeme privremene odsutnosti ili spriječenosti zamjenjuje dužnosnik ili djelatnik općinskih organa uprave, kojeg on ovlasti. Dužnost načelnika u slučaju prestanka mandata u smislu člana 5. ovog Zakona i u slučaju opoziva u smislu člana 6. ovog Zakona, do ponovnog izbora načelnika, vrši osoba izabrana od općinskog vijeća natpolovičnom većinom od ukupnog broja članova općinskog vijeća.

Član 8.

(Prijevremeni izbori)

Nakon prestanka mandata načelnika u smislu člana 5. ovog Zakona i opoziva načelnika u smislu člana 6. ovog Zakona, prijevremeni izbori za izbor načelnika moraju se održati u roku od 60 dana od dana prestanka mandata ili opoziva.

III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 9.

(Primjena Izbornog zakona)

Opće biračko pravo (aktivno i pasivno) za izbor načelnika, tijela za provedbu izbora, ovjera i kandidovanje za izbor, provedba izbora, zaštita izbornog prava, verifikovanje izbornih rezultata i ponovni, odgođeni i prijevremeni izbori regulirani su Izbornim zakonom i direktno se primjenjuju na izbor načelnika.

Član 10.

(Obaveza usklađivanja statusa)

Općinska vijeća dužna su uskladiti statute općina sa odredbama ovog Zakona u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona, a najkasnije do dana primjene ovog Zakona. Ukoliko općinska vijeća ne ispune obavezu iz prethodnog stava direktno će se primjenjivati ovaj Zakon.

Član 11.

(Izuzetak od primjene postupka opoziva)

Postupak opoziva načelnika ne može se voditi 100 dana nakon izbora načelnika, niti u izbornoj godini predviđenoj za lokalne izbore.

Član 12.

(Pravo načelnika nakon prestanka dužnosti)

Nakon prestanka dužnosti načelnika, a do početka ostvarivanja plaće po drugom osnovu ili do ispunjavanja uvjeta za penziju, načelnici imaju pravo na:
sa radnim stažom do pet godina, tri mjeseca na naknadu plaće koju su ostvarivali dok su bili na javnoj dužnosti, a sljedećih devet mjeseci 50% od te plaće;
sa radnim stažom od pet do 15 godina, šest mjeseci naknadu plaće koju su ostvarivali dok su bili na javnoj dužnosti, a sljedećih šest mjeseci 50% od te plaće;
sa radnim stažom od 15 do 25 godina, devet mjeseci naknadu plaće koju su ostvarivali dok su bili na javnoj dužnosti, a sljedeća tri mjeseca

50% od te plaće;
sa radnim stažom preko 25 godina, 12 mjeseci
naknadu plaće koju su ostvarivali dok su bili na
javnoj dužnosti.

važiti Zakon o direktnom izboru općinskog
načelnika u Federaciji Bosne i Hercegovine
("Službene novine Federacije BiH", br. 20/04).

Član 13.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od
dana objavljivanja u "Službenim novinama
Federacije BiH".

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje

5. Z A K O N
O IZBORU, PRESTANKU MANDATA, OPOZIVU I ZAMJENI
NAČELNIKA OPĆINA U FEDERACIJI
BOSNE I HERCEGOVNE

I. UVODNI DIO

nevažećim u slučajevima kako je to propisano odredbama Izbornog zakona.

Članak 1.

(Predmet Zakona)

Ovim Zakonom uređuje se izbor, prestanak mandata, opoziv i zamjena načelnika općine u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: načelnik).

Članak 4.

(Izbor načelnika)

Načelnik se bira izravnim izborom od strane birača upisanih u Centralni birački spisak u toj općini.

Za načelnika je izabran onaj kandidat koji je dobio najveći broj glasova.

Mandat načelnika traje četiri godine i vezan je za mandat saziva općinskog vijeća.

Mandat načelnika izabranog na prijevremenim izborima teče do redovitog isteka mandata općinskog vijeća.

II. GLAVNI DIO

Članak 2.

(Kandidiranje)

Svaki kandidat za načelnika kandidira se sukladno odredbama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06 i 32/07) (u daljnjem tekstu: Izborni zakon).

Kandidati za načelnika se nalaze na istoj listi kandidata.

Redosljed kandidata za načelnika vrši se na način kako je to propisano odredbama Izbornog zakona.

Članak 5.

(Prestanak mandata načelnika)

Izabranom načelniku prestaje mandat prije isteka vremena na koje je izabran sukladno odredbi članka 1.10. Izbornog zakona

Članak 3.

(Glasački listić)

Glasački listić za načelnika omogućava glasaču da svoj glas dodijeli samo jednom kandidatu.

Glasački listić sadrži:

datum izbora;

naziv organa za koji se vrši izbor;

imena svih kandidata, iza kojih je označen naziv stranke, odnosno koalicije, ili s oznakom neovisni kandidat.

Glasački listić će se smatrati važećim ili

Članak 6.

(Opoziv načelnika)

Inicijativa s obrazloženjem za pokretanje postupka opoziva načelnika može biti pokrenuta od općinskog vijeća putem 1/3 vijećnika općinskog vijeća, ili 10% registriranih birača na području općine.

Općinsko vijeće je dužno sve inicijative za pokretanje opoziva načelnika iz stavka 1. ovog članka staviti na dnevni red naredne sjednice općinskog vijeća.

Odluka o pokretanju opoziva načelnika donosi se većinom glasova od ukupnog broja vijećnika u općinskom vijeću. U slučaju prihvatanja

inicijative općinsko vijeće dužno je donijeti odluku o pokretanju postupka opoziva načelnika u roku od 30 dana.

Ako općinsko vijeće donese odluku o prihvatanju inicijative opoziva načelnika, sprovodi se postupak u kojem građani odlučuju izravnim tajnim glasanjem. Mandat načelnika prestaje ukoliko natpolovična većina građana, koji su glasovali, donese odluku o opozivu načelnika. Odluka građana je obvezujuća za općinsko vijeće i načelnika.

Članak 7.

(Zamjena načelnika)

Načelnika za vrijeme privremene izočnosti ili spriječenosti zamjenjuje dužnosnik ili djelatnik općinskih organa uprave, kojeg on ovlasti. Dužnost načelnika u slučaju prestanka mandata u smislu članka 5. ovog Zakona i u slučaju opoziva u smislu članka 6. ovog Zakona, do ponovnog izbora načelnika, vrši osoba izabrana od strane općinskog vijeća natpolovičnom većinom od ukupnog broja članova općinskog vijeća.

Članak 8.

(Prijevremeni izbori)

Nakon prestanka mandata načelnika u smislu članka 5. ovog Zakona i opoziva načelnika u smislu članka 6. ovog Zakona, prijevremeni izbori za izbor načelnika moraju se održati u roku od 60 dana od dana prestanka mandata ili opoziva.

III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 9.

(Primjena Izbornog zakona)

Opće biračko pravo (aktivno i pasivno) za izbor načelnika, tijela za provedbu izbora, ovjera i kandidiranje za izbor, provedba izbora, zaštita izbornog prava, verificiranje izbornih rezultata i ponovni, odgođeni i prijevremeni izbori

regulirani su Izbornim zakonom i direktno se primjenjuju na izbor načelnika.

Članak 10.

(Obveza usklađivanja statusa)

Općinska vijeća dužna su uskladiti statute općina sa odredbama ovog Zakona u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona, a najkasnije do dana primjene ovog Zakona. Ukoliko općinska vijeća ne ispune obvezu iz prethodnog stavka direktno će se primjenjivati ovaj Zakon.

Članak 11.

(Izuzeće od primjene postupka opoziva)

Postupak opoziva načelnika ne može se voditi 100 dana nakon izbora načelnika, niti u izbornoj godini predviđenoj za lokalne izbore.

Članak 12.

(Pravo načelnika nakon prestanka dužnosti)

Nakon prestanka dužnosti načelnika, a do početka ostvarivanja plaće po drugom temelju ili do ispunjavanja uvjeta za mirovinu, načelnici imaju pravo:
sa radnim stažom do pet godina, tri mjeseca na naknadu plaće koju su ostvarivali dok su bili na javnoj dužnosti, a sljedećih devet mjeseci 50% od te plaće;
sa radnim stažom od pet do 15 godina, šest mjeseci naknadu plaće koju su ostvarivali dok su bili na javnoj dužnosti, a sljedećih šest mjeseci 50% od te plaće;
sa radnim stažom od 15 do 25 godina, devet mjeseci naknadu plaće koju su ostvarivali dok su bili na javnoj dužnosti, a sljedeća tri mjeseca 50% od te plaće;
sa radnim stažom preko 25 godina, 12 mjeseci naknadu plaće koju su ostvarivali dok su bili na javnoj dužnosti.

Članak 13.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Danom stupanja na snagu ovog Zakona prestaje važiti Zakon o izravnom izboru općinskog načelnika u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" broj 20/04).

OBJAVLJENO:

"Službene novine Federacije BiH", broj 21/08
/23.4.2008./

6. Z A K O N
O SUKOBU INTERESA
U ORGANIMA VLASTI U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. SUKOB INTERESA

Član 1.

Opće odredbe

(1) Radi sprečavanja sukoba interesa ovim Zakonom uređuju se posebne obaveze izabranih dužnosnika, nosilaca izvršnih funkcija i savjetnika u organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), kantona i jedinica lokalne samouprave u vršenju javne funkcije.

(2) Sukob interesa postoji u situacijama u kojima izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici imaju privatni interes koji utiče ili može uticati na zakonitost, otvorenost, objektivnost i nepristrasnost u vršenju javne funkcije.

Član 2.

Principi djelovanja

(1) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici u vršenju javnih funkcija moraju postupati zakonito, efikasno, nepristrano, časno, te se pridržavati principa odgovornosti, poštenja, savjesnosti, otvorenosti i vjerodostojnosti.

(2) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici lično su odgovorni za svoje djelovanje u vršenju javnih funkcija na koje su imenovani, odnosno izabrani i politički su odgovorni prema organu ili građanima koji su ih imenovali ili izabrali.

(3) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici koji vrše javne funkcije trebaju se ponašati savjesno i odgovorno, da ne ugrožavaju povjerenje i pouzdanje građana, te da poštuju kako zakonske, tako i druge propise kojima se određuju prava, obaveze i odgovornosti u vršenju javnih funkcija.

(4) U vršenju javne funkcije izabrani dužnosnici,

nosioci izvršnih funkcija i savjetnici moraju se pridržavati etike poziva i funkcije koju vrše.

(5) U vršenju javne funkcije izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici ne smiju svoj privatni interes stavljati iznad javnog interesa.

(6) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici ne smiju koristiti javnu funkciju za ličnu dobit lica koje je sa njima povezano. Izabrani dužnosnici, nosioci izvršne funkcije i savjetnici ne smiju biti ni u kakvom odnosu zavisnosti prema licima koja bi mogla uticati na njihovu objektivnost.

(7) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici kao javne ličnosti moraju djelovati u interesu građana.

(8) U vršenju funkcija izabrani dužnosnici, nosioci izvršne funkcije i savjetnici obavezni su imovinu, sredstva za rad i finansijska sredstva koja su im povjerena koristiti isključivo u svrhu za koju su namijenjena i na efikasan način.

(9) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršne funkcije i savjetnici u vrijeme vršenja javne funkcije primaju plaću i naknade za funkciju koju vrše u skladu sa zakonskim propisima o plaćama i naknadama zaposlenih u Federaciji i drugim propisima.

Član 3.

Definicije

U smislu ovog Zakona:

a) "ovlaštenim licem" smatra se lice koje je osnivačkim aktom ili statutom preduzeća ovlašteno da predstavlja i zastupa preduzeće. Pod ovlaštenim licem podrazumijeva se i poduzetnik, odnosno fizičko lice koje samostalno na tržištu obavlja djelatnosti radi sticanja dobiti;

b) "srodnici" su bliski srodnici, srodnici u pravoj liniji, srodnici u pobočnoj liniji do trećeg stepena, srodnici po tazbini do drugog stepena i

dijete bračnog druga;

c) "bliskim srodnikom" smatraju se bračni i vanbračni drug, dijete, majka, otac, usvojilac i usvojenik izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije i savjetnika;

d) "interesno povezano lice" podrazumijeva srodnika ili lice koje je sa izabranim dužnosnikom, nosiocem izvršne funkcije i savjetnikom u ličnoj, političkoj, ekonomskoj ili drugoj vezi koja bi mogla uticati na objektivnost u radu izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije i savjetnika;

e) "izabranim dužnosnicima" smatraju se:

1. zastupnici i delegati Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlament Federacije),

2. zastupnici u zakonodavnim organima kantona,

3. vjećnici u gradskim i općinskim vijećima;

f) "nosiocima izvršnih funkcija" smatraju se predsjednik i potpredsjednici Federacije, članovi Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) i vlada kantona, gradonačelnici i općinski načelnici, direktori i zamjenici direktora agencija, direkcija, zavoda, ustanova i drugih institucija u Federaciji i kantonima koji su izabrani i imenovani, ili je za njihov izbor ili imenovanje data saglasnost od predsjednika, potpredsjednika Federacije, Parlamenta Federacije ili zakonodavnog organa kantona ili gradskih i općinskih vijeća, Vlade Federacije ili vlada kantona, a koji nisu obuhvaćeni Zakonom o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/03, 39/04, 54/04, 67/05 i 8/06);

g) "savjetnicima" se smatraju savjetnici izabranim dužnosnicima i nosiocima izvršnih funkcija kako je utvrđeno Zakonom o pravima izabranih dužnosnika, nosilaca izvršnih funkcija i savjetnika u institucijama vlasti Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 59/06 i 23/08);

h) "ulaganje kapitala" je ulaganje novca, stvari i prava u vlasničku strukturu preduzeća;

i) "finansijski interes" znači:

1. svaki interes kojim se izabranom dužnosniku, nosiocu izvršne funkcije ili savjetniku

omogućava da primi novac u vrijednosti većoj od 1.000,00 KM godišnje, kao i

2. svaki vlasnički interes koji ima izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili savjetnik koji odgovara vrijednosti od najmanje 10.000,00 KM u nekom preduzeću, društvu sa neograničenom odgovornošću, komanditnom društvu, dioničarskom društvu ili društvu sa ograničenom odgovornošću;

j) "poklon" znači svaku isplatu, djelovanje, uslugu ili predmet od vrijednosti učinjene neposredno primaocu, bez naknade ili očekivanja naknade. Pokloni primljeni od bliskog srodnika, kao i pokloni čija vrijednost ne prelazi 200,00 KM nisu obuhvaćeni ovim Zakonom;

k) "privatno preduzeće" označava svako zakonom utvrđeno preduzeće koje nije javno preduzeće definirano u daljnjem tekstu;

l) "javno preduzeće" podrazumijeva preduzeće kako je to definirano zakonima o javnim preduzećima;

m) "javna funkcija" podrazumijeva poslove izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije i savjetnika koji proizilaze iz funkcije koju vrši;

n) "vlada" podrazumijeva Vladu Federacije, vlade kantona, gradonačelnike gradova i načelnike općina koji su ovlašteni da raspolažu novčanim sredstvima, imovinom i pravima;

o) "lična usluga" podrazumijeva svako djelovanje kojim se jedna strana obavezuje obaviti određeni posao, a druga platiti joj za to određenu naknadu, a koja ne proizilazi iz radnog odnosa.

Član 4.

Nespojivosti

(1) Članstvo u upravnom odboru, nadzornom odboru, skupštini, upravi ili menadžmentu ili u svojstvu ovlaštenog lica u javnom preduzeću nespojivo je sa javnim funkcijama izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije ili savjetnika.

(2) Članstvo u upravnom ili nadzornom odboru ili vršenje dužnosti direktora direkcije ili agencije za privatizaciju nespojivi su sa javnim funkcijama izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije ili savjetnika.

(3) Angažman u privatnom preduzeću u uvjetima u kojima se stvara sukob interesa nespojiv je sa javnim funkcijama izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije ili savjetnika.

(4) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici moraju podnijeti ostavku na svaku od nespojivih funkcija i poslova najkasnije u roku od tri dana nakon preuzimanja javne funkcije.

Član 5.

Javna preduzeća i agencije za privatizaciju

(1) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici za vrijeme vršenja javne funkcije i šest mjeseci nakon prestanka vršenja te funkcije ne mogu biti članovi upravnog odbora, nadzornog odbora, skupštine, uprave ili menadžmenta niti biti u svojstvu ovlaštenog lica u javnom preduzeću.

(2) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici za vrijeme vršenja javne funkcije i šest mjeseci nakon prestanka vršenja te funkcije ne mogu biti članovi upravnog ili nadzornog odbora, niti direktori direkcije ili agencije za privatizaciju.

Član 6.

Vladina ulaganja u privatna preduzeća

(1) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu biti članovi skupštine, nadzornog odbora, uprave ili menadžmenta niti biti u svojstvu ovlaštenog lica svakog privatnog preduzeća u koje je organ vlasti čiji je član izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili savjetnik ulagao kapital u periodu od četiri godine prije preuzimanja funkcije i za vrijeme vršenja funkcije izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije ili savjetnika.

(2) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici, za vrijeme vršenja dužnosti, ne mogu biti članovi skupštine, nadzornog odbora, uprave ili menadžmenta, niti biti u svojstvu ovlaštenog lica bilo kojeg privatnog preduzeća koje sklapa ugovore vrijednosti veće od 5.000,00 KM godišnje, sa organima koji se finansiraju iz budžeta na bilo kojem nivou vlasti.

Član 7.

Zabrana djelovanja u slučaju sukoba interesa

(1) Izabrani dužnosnici i nosioci izvršnih funkcija ne mogu glasati po bilo kojem pitanju koje se direktno tiče privatnog preduzeća u kojem taj izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili interesno povezana lica imaju finansijski interes. Izabrani dužnosnici i nosioci izvršnih funkcija koji se nađu u takvim situacijama uzdržat će se od glasanja, te na otvorenoj sjednici objasniti razloge zbog kojih su uzdržani.

(2) Nosioci izvršnih funkcija i savjetnici neće preduzimati nikakve službene radnje koje bi mogle direktno uticati na privatno preduzeće u kojem nosilac izvršne funkcije ili savjetnik ili interesno povezana lica imaju finansijski interes. Nosioci izvršnih funkcija i savjetnici će u takvim situacijama proslijediti donošenje odluke o preduzimanju radnje drugom nadležnom organu i pisanim putem navesti razloge za takvo prosljeđivanje.

(3) U slučaju da izabrani dužnosnik, nosilac izvršnih funkcija ili savjetnik prekrši odredbe ovog člana, glas ili odluka dužnosnika ili nosioca izvršne funkcije smatrat će se ništavnim.

Član 8.

Ugovori o ličnim uslugama

1) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu sklapati ugovore o pružanju ličnih usluga sa bilo kojim javnim preduzećem.

(2) Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu sklapati ugovore o pružanju ličnih usluga sa bilo kojim privatnim preduzećem koje sklapa ugovore ili na drugi način posluje sa vladama na bilo kojem nivou. Odredba ovog člana primjenjuje se samo na privatna preduzeća koja su sklopila ugovor ili posluju sa vladama istovremeno dok izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili savjetnik vrši funkciju i samo onda kada vrijednost ugovora ili posla sa vladom prelazi 5.000,00 KM godišnje.

(3) U slučaju da izabrani dužnosnik, nosilac izvršnih funkcija ili savjetnik prekrši odredbe ovog člana, ugovor dužnosnika, nosioca izvršnih funkcija i savjetnika smatrat će se ništavnim.

Član 9.

Angažman bliskih srodnika

Pod uvjetima definiranim u čl. 4., 5., 6. i 8. ovog Zakona, angažman bliskih srodnika izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije i savjetnika također dovodi do situacije u kojoj za ovog izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije i savjetnika dolazi do sukoba interesa.

Član 10.

Zabranjene aktivnosti

Osim ako je to izričito propisano odredbama ovog Zakona, izabranom dužnosniku, nosiocu izvršne funkcije i savjetniku zabranjuje se:

- a) primiti ili zahtijevati poklon ili drugu korist ili obećanje poklona ili druge koristi radi vršenja javne funkcije;
- b) primiti dodatnu naknadu za poslove vršenja javne funkcije protivno odredbama pozitivnih zakonskih propisa o plaćama i naknadama zaposlenih u organima vlasti u Federaciji i drugih propisa;
- c) tražiti, prihvatiti ili primiti vrijednost ili uslugu radi glasanja o bilo kojem pitanju ili uticati na odluku nekog organa ili lica;
- d) obećavati zaposlenje ili neko drugo pravo u zamjenu za poklon ili obećanje poklona;
- e) privilegovati lica radi stranačkog ili drugog opredjeljenja ili radi porijekla, ličnih ili porodičnih veza;
- f) odbiti uvid u svoje finansijsko poslovanje;
- g) uticati na dobivanje poslova ili narudžbi države u cilju sticanja materijalne ili nematerijalne koristi za sebe ili za drugog;
- h) koristiti povlaštene informacije o radu državnih organa radi lične koristi ili koristi interesno povezanih lica i
- i) na drugi način koristiti svoj položaj kako bi uticali na zakonodavne, izvršne ili sudske vlasti te tako postigli ličnu korist ili korist interesno povezanih lica, neku povlasticu ili pravo, sklopili pravni posao ili na drugi način interesno pogodovali sebi ili drugom interesno povezanom licu.

Član 11.

Primanje poklona

(1) Poklonom u smislu ovog Zakona smatra se lična korist u vezi sa vršenjem javne dužnosti, a

podrazumijeva: stvari, prava, usluge bez naknade te neku drugu ličnu korist datu ili obećanu dužnosniku, nosiocu izvršne funkcije i savjetniku.

(2) Poklon u vrijednosti do 200,00 KM izabrani dužnosnici, nosioci izvršne funkcije i savjetnici mogu zadržati i ne trebaju ga prijaviti.

(3) Poklonom u smislu stava (2) ovog člana smatra se i više poklona poklonjenih od istog lica u periodu od jedne godine.

(4) Poklone iznad vrijednosti iz stava (2) ovog člana izabrani dužnosnici, nosioci izvršne funkcije i savjetnici ne smiju zadržati već su ih obavezni prijaviti i predati organu vlasti u čije ime vrše povjerenu javnu dužnost.

(5) Izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije i savjetnik ne smije primiti novac, ček ili drugi vrijednosni papir bez obzira na iznos.

(6) U slučaju sumnje o vrijednosti poklona izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije i savjetnik dužan je zatražiti račun od davaoca poklona.

(7) Vrijednost poklona je njegova tržišna vrijednost.

(8) Primanje poklona prema st. od (1) do (7) ovog člana odnosi se i na lica koja bi primila poklon u korist izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije i savjetnika s tim da takvo lice zna za primanje poklona.

Član 12.

Zabrana obavljanja drugih poslova dužnosnika

(1) Za vrijeme vršenja javne dužnosti izabrani dužnosnici, nosioci izvršne funkcije i savjetnici ne smiju vršiti dužnost ovlaštenih lica u fondacijama i udruženjima osnovanim u skladu sa zakonima o udruženjima i fondacijama, a koje se finansiraju iz budžeta bilo kojeg nivoa vlasti u iznosu većem od 10.000,00 KM godišnje, odnosno u iznosu većem od 50.000,00 KM godišnje u fondacijama i udruženjima iz oblasti kulture i sporta.

(2) Izuzetno od prethodnih odredaba, izabrani dužnosnici, nosioci izvršne funkcije i savjetnici mogu vršiti izvršnu funkciju u fondacijama i udruženjima koji se ne finansiraju iz budžeta bilo kojeg nivoa vlasti zasnovanim u skladu sa zakonima o udruženjima i fondacijama.

II. OTVORENOST

Član 13.

Lično finansijsko stanje

Izabrani dužnosnici, nosioci izvršnih funkcija i savjetnici dostavljaju redovne finansijske izvještaje kako je predviđeno zakonom i propisima Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine.

III IMPLEMENTACIJA I POSTUPAK PRED CENTRALNOM IZBORNOM KOMISIJOM BOSNE I HERCEGOVINE

Član 14.

Implementacija

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine odlučuje da li neko stanje, postupak ili radnja predstavljaju kršenje odredaba ovog Zakona kao i o svakoj stvari u vezi sa implementacijom ovog Zakona u skladu sa Zakonom o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 16/02, 14/03, 12/04 i 63/08).

Član 15.

Postupak pred Centralnom izbornom komisijom Bosne i Hercegovine

Postupak pred Centralnom izbornom komisijom Bosne i Hercegovine kao i žalbeni postupak pokreće se i vodi u skladu sa Zakonom o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine.

Član 16.

Sankcije

(1) Ako se utvrdi da neki izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili savjetnik krši odredbe

čl. 5., 6., 8. i 9. ovog Zakona, on se smatra nepodobnim da se kandiduje za bilo koju funkciju izabranog dužnosnika, nosioca izvršne funkcije ili savjetnika u periodu od četiri godine nakon počinjenog prekršaja. Pored toga izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili savjetnik može biti novčano kažnjen u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM.

(2) Ako se utvrdi da neki izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili savjetnik krši odredbe čl. 7., 10., 11. i 12. taj izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili savjetnik kažnjava se novčano u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM.

Izabrani dužnosnik, nosilac izvršne funkcije ili savjetnik također ima obavezu vratiti poklon ili novac koji je ekvivalentan vrijednosti poklona.

(3) Novčane kazne uplaćuju se u budžet Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 17.

Zastarjevanje

Postupak za primjenu sankcija vezano za kršenje ovog Zakona mora se pokrenuti u roku od četiri godine od navodnog kršenja Zakona.

IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 18.

Stupanje Zakona na snagu

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

7. Z A K O N
O SUKOBU INTERESA
U ORGANIMA VLASTI U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. SUKOB INTERESA

Članak 1
Opće odredbe

(1) Radi sprječavanja sukoba interesa ovim se zakonom uređuju posebne obveze izabranih dužnosnika, nositelja izvršnih funkcija i savjetnika u organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), kantona i jedinica lokalne samouprave u obnašanju javne funkcije.

(2) Sukob interesa postoji u situacijama u kojima izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici imaju privatni interes koji utječe ili može utjecati na zakonitost, otvorenost, objektivnost i nepristrasnost u obnašanju javne funkcije.

Članak 2.
Načela djelovanja

(1) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici u obnašanju javnih funkcija moraju postupati zakonito, učinkovito, nepristrano, časno, te se pridržavati načela odgovornosti, poštenja, savjesnosti, otvorenosti i vjerodostojnosti.

(2) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici osobno su odgovorni za svoje djelovanje u obnašanju javnih funkcija na koje su imenovani, odnosno izabrani i politički su odgovorni prema organu ili građanima koji su ih imenovali ili izabrali.

(3) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici koji obnašaju javne funkcije trebaju se ponašati savjesno i odgovorno, da ne ugrožavaju povjerenje i pouzdanje građana, te da poštuju kako zakonske, tako i druge propise kojima se određuju prava, obveze i odgovornosti u obnašanju javnih funkcija.

(4) U obnašanju javne funkcije izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici moraju se pridržavati etike poziva i funkcije koju obnašaju.

(5) U obnašanju javne funkcije izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne smiju svoj privatni interes stavljati iznad javnog interesa.

(6) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne smiju koristiti javnu funkciju za osobnu dobit osobe koja je s njima povezana. Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne smiju biti ni u kakvom odnosu ovisnosti prema osobama koje bi mogle utjecati na njihovu objektivnost.

(7) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici kao javne osobe moraju djelovati u interesu građana.

(8) U obnašanju funkcija izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici obvezni su imovinu, sredstva za rad i financijska sredstva što su im povjerena koristiti isključivo u svrhu za koju su namijenjena i na učinkovit način.

(9) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici u vrijeme obnašanja javne funkcije primaju plaću i naknade za funkciju koju obnašaju sukladno zakonskim propisima o plaćama i naknadama uposlenih u Federaciji i drugim propisima.

Članak 3.
Definicije

U smislu ovoga zakona:

a) "ovlaštenom osobom" smatra se osoba koja je osnivačkim aktom ili statutom poduzeća ovlaštena da predstavlja i zastupa poduzeće. Pod ovlaštenom osobom podrazumijeva se i poduzetnik, odnosno fizička osoba koja samostalno na tržištu obavlja djelatnosti radi stjecanja dobiti;

b) "srodnici" su bliski srodnici, srodnici u pravoj liniji, srodnici u pobočnoj liniji do trećeg stupnja, srodnici po tazbini do drugog stupnja i dijete bračnog druga;

c) "bliskim srodnikom" smatraju se bračni i izvanbračni drug, dijete, majka, otac, usvojitelj i usvojenik izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije i savjetnika;

d) "interesno povezana osoba" podrazumijeva srodnika ili osobu koja je s izabranim dužnosnikom, nositeljem izvršne funkcije i savjetnikom u osobnoj, političkoj, ekonomskoj ili drugoj vezi koja bi mogla utjecati na objektivnost u radu izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije i savjetnika;

e) "izabranim dužnosnicima" smatraju se:

1. zastupnici i izaslanici Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlament Federacije),
2. zastupnici u zakonodavnim organima kantona,
3. vijećnici u gradskim i općinskim vijećima;

f) "nositeljima izvršnih funkcija" smatraju se predsjednik i dopredsjednici Federacije, članovi Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije) i vlada kantona, gradonačelnici i općinski načelnici, direktori i zamjenici direktora agencija, direkcija, zavoda, ustanova i drugih institucija u Federaciji i kantonima koji su izabrani i imenovani, ili je za njihov izbor ili imenovanje data suglasnost od predsjednika, dopredsjednika Federacije, Parlamenta Federacije ili zakonodavnog organa kantona ili gradskih i općinskih vijeća, Vlade Federacije ili vlada kantona, a koji nisu obuhvaćeni Zakonom o državnoj službi u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/03, 39/04, 54/04, 67/05 i 8/06);

g) "savjetnicima" se smatraju savjetnici izabranim dužnosnicima i nositeljima izvršnih funkcija kako je utvrđeno Zakonom o pravima izabranih dužnosnika, nositelja izvršnih funkcija i savjetnika u institucijama vlasti Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 59/06 i 23/08);

h) "ulaganje kapitala" je ulaganje novca, stvari i prava u vlasničku strukturu poduzeća;

i) "financijski interes" znači:

1. svaki interes kojim se izabranom dužnosniku, nositelju izvršne funkcije ili savjetniku omogućava da primi novac u vrijednosti većoj od 1.000,00 KM godišnje, kao i
 2. svaki vlasnički interes koji ima izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik koji odgovara vrijednosti od najmanje 10.000,00 KM u nekom poduzeću, društvu s neograničenom odgovornošću, komanditnom društvu, dioničarskom društvu ili društvu s ograničenom odgovornošću;
- j) "dar" znači svaku isplatu, djelovanje, uslugu ili predmet od vrijednosti učinjene izravno primatelju, bez naknade ili očekivanja naknade. Darovi primljeni od bliskog srodnika, kao i darovi čija vrijednost ne prelazi 200,00 KM nisu obuhvaćeni ovim zakonom;
- k) "privatno poduzeće" označava svako zakonom utvrđeno poduzeće koje nije javno poduzeće definirano u daljnjem tekstu;
- l) "javno poduzeće" podrazumijeva poduzeće kako je to definirano zakonima o javnim poduzećima;
- m) "javna funkcija" podrazumijeva poslove izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije i savjetnika koji proizilaze iz funkcije koju obnaša;
- n) "vlada" podrazumijeva Vladu Federacije, vlade kantona, gradonačelnike gradova i načelnike općina koji su ovlašteni da raspolažu novčanim sredstvima, imovinom i pravima;
- o) "osobna usluga" podrazumijeva svako djelovanje kojim se jedna strana obvezuje obaviti određeni posao, a druga platiti joj za to određenu naknadu, a koja ne proizilazi iz radnog odnosa.

Članak 4.

Nespojivosti

- (1) Članstvo u upravnom odboru, nadzornom odboru, skupštini, upravi ili menadžmentu ili u svojstvu ovlaštene osobe u javnom poduzeću nespojivo je s javnim funkcijama izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika.
- (2) Članstvo u upravnom ili nadzornom odboru ili obnašanje funkcije direktora direkcije ili agencije za privatizaciju nespojivi su s javnim

funkcijama izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika.

(3) Angažman u privatnom poduzeću u uvjetima u kojima se stvara sukob interesa, nespojiv je s javnim funkcijama izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika.

(4) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici moraju podnijeti ostavku na svaku od nespojivih funkcija i poslova najkasnije u roku od tri dana nakon preuzimanja javne funkcije.

Članak 5.

Javna poduzeća i agencije za privatizaciju

(1) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici za vrijeme vršenja javne funkcije i šest mjeseci nakon prestanka vršenja te funkcije ne mogu biti članovi upravnoga odbora, nadzornoga odbora, skupštine, uprave ili menadžmenta niti biti u svojstvu ovlaštene osobe u javnom poduzeću.

(2) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici za vrijeme vršenja javne funkcije i šest mjeseci nakon prestanka vršenja te funkcije ne mogu biti članovi upravnoga ili nadzornoga odbora, niti direktori direkcije ili agencije za privatizaciju.

Članak 6.

Vladina ulaganja u privatna poduzeća

(1) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu biti članovi skupštine, nadzornoga odbora, uprave ili menadžmenta niti biti u svojstvu ovlaštene osobe svakog privatnog poduzeća u koje je organ vlasti čiji je član izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik ulagao kapital u razdoblju od četiri godine prije preuzimanja funkcije i za vrijeme vršenja funkcije izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika.

(2) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici, za vrijeme obnašanja funkcije, ne mogu biti članovi skupštine, nadzornog odbora, uprave ili menadžmenta, niti biti u svojstvu ovlaštene osobe bilo kojeg privatnog poduzeća koje sklapa ugovore vrijednosti veće od 5.000,00 KM godišnje, s organima koji se

financiraju iz proračuna na bilo kojoj razini vlasti.

Članak 7.

Zabrana djelovanja u slučaju sukoba interesa

(1) Izabrani dužnosnici i nositelji izvršnih funkcija ne mogu glasovati po bilo kojem pitanju koje se izravno tiče privatnoga poduzeća u kojem taj izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili interesno povezane osobe imaju financijski interes. Izabrani dužnosnici i nositelji izvršnih funkcija koji se nađu u takvim situacijama uzdržat će se od glasovanja, te na otvorenoj sjednici objasniti razloge zbog kojih su uzdržani.

(2) Nositelji izvršnih funkcija i savjetnici neće poduzimati nikakve službene radnje koje bi mogle izravno utjecati na privatno poduzeće u kojem nositelj izvršne funkcije ili savjetnik ili interesno povezane osobe imaju financijski interes. Nositelji izvršnih funkcija i savjetnici u takvim će situacijama proslijediti donošenje odluke o poduzimanju radnje drugom mjerodavnom tijelu i pisanim putem navesti razloge za takvo prosljeđivanje.

(3) U slučaju da izabrani dužnosnik, nositelj izvršnih funkcija ili savjetnik prekrši odredbe ovoga članka, glas ili odluka dužnosnika ili nositelja izvršne funkcije smatrat će se ništavnim.

Članak 8.

Ugovori o osobnim uslugama

(1) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu sklapati ugovore o pružanju osobnih usluga s bilo kojim javnim poduzećem.

(2) Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici ne mogu sklapati ugovore o pružanju osobnih usluga s bilo kojim privatnim poduzećem koje sklapa ugovore ili na drugi način posluje s vladama na bilo kojoj razini. Odredba ovoga članka primjenjuje se samo na privatna poduzeća koja su sklopila ugovor ili posluju s vladama istodobno dok izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik vrši funkciju i samo onda kada vrijednost ugovora ili posla s vladom prelazi 5.000,00 KM godišnje.

(3) U slučaju da izabrani dužnosnik, nositelj

izvršnih funkcija ili savjetnik prekrši odredbe ovoga članka, ugovor dužnosnika, nositelja izvršnih funkcija i savjetnika smatrat će se ništavnim.

Članak 9.

Angažman bliskih srodnika

Pod uvjetima definiranim u čl. 4., 5., 6. i 8. ovoga zakona, angažman bliskih srodnika izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije i savjetnika također dovodi do situacije u kojoj za ovog izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije i savjetnika dolazi do sukoba interesa.

Članak 10.

Zabranjene aktivnosti

Osim ako je to izričito propisano odredbama ovoga zakona, izabranom dužnosniku, nositelju izvršne funkcije i savjetniku se zabranjuje:

- a) primiti ili zahtijevati dar ili drugu korist ili obećanje dara ili druge koristi radi obnašanja javne funkcije;
- b) primiti dodatnu naknadu za poslove vršenja javne funkcije protivno odredbama pozitivnih zakonskih propisa o plaćama i naknadama uposlenih u organima vlasti u Federaciji i drugih propisa;
- c) tražiti, prihvatiti ili primiti vrijednost ili uslugu radi glasovanja o bilo kojem pitanju ili utjecati na odluku nekog organa ili osobe;
- d) obećavati uposlenje ili neko drugo pravo u zamjenu za dar ili obećanje dara;
- e) privilegirati osobe radi stranačkog ili drugog opredjeljenja ili radi podrijetla, osobnih ili obiteljskih veza;
- f) odbiti uvid u svoje financijsko poslovanje;
- g) utjecati na dobivanje poslova ili narudžbi države u cilju stjecanja materijalne ili nematerijalne koristi za sebe ili za drugoga;
- h) koristiti povlaštene informacije o radu državnih tijela radi osobne koristi ili koristi interesno povezanih osoba i
- i) na drugi način koristiti svoj položaj kako bi utjecali na zakonodavne, izvršne ili sudbene vlasti te tako postigli osobnu korist ili korist interesno povezanih osoba, neku povlasticu ili pravo, sklopili pravni posao ili na drugi način

interesno pogodovali sebi ili drugoj interesno povezanoj osobi.

Članak 11.

Primanje dara

(1) Darom u smislu ovoga zakona smatra se osobna korist u svezi vršenja javne funkcije, a podrazumijeva: stvari, prava, usluge bez naknade te neku drugu osobnu korist datu ili obećanu dužnosniku, nositelju izvršne funkcije i savjetniku.

(2) Dar u vrijednosti do 200,00 KM izabrani dužnosnici, nositelji izvršne funkcije i savjetnici mogu zadržati i ne trebaju ga prijaviti.

(3) Darom u smislu stavka (2) ovoga članka smatra se i više darova darovanih od iste osobe u razdoblju od jedne godine.

(4) Darove iznad vrijednosti iz stavka (2) ovoga članka izabrani dužnosnici, nositelji izvršne funkcije i savjetnici ne smiju zadržati već su ih obvezni prijaviti i predati organu vlasti u čije ime obnašaju povjerenu javnu funkciju.

(5) Izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije i savjetnik ne smije primiti novac, ček ili drugi vrijednosni papir bez obzira na iznos.

(6) U slučaju sumnje o vrijednosti dara izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije i savjetnik dužan je zatražiti račun od davatelja dara.

(7) Vrijednost dara je njegova tržišna vrijednost.

(8) Primanje dara prema st. (1) do (7) ovoga članka odnosi se i na osobe koje bi primile dar u korist izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije i savjetnika s tim da takva osoba zna za primanje dara.

Članak 12.

Zabrana obavljanja drugih poslova dužnosnika

(1) Za vrijeme vršenja javne funkcije izabrani dužnosnici, nositelji izvršne funkcije i savjetnici ne smiju obavljati funkciju ovlaštenih osoba u fondacijama i udrugama, osnovanim sukladno zakonima o udrugama i fondacijama, a koje se financiraju iz proračuna bilo koje razine vlasti u iznosu većem od 10.000,00 KM godišnje odnosno u iznosu većem od 50.000,00 KM godišnje u fondacijama i udrugama iz oblasti kulture i sporta.

(2) Iznimno od prethodnih odredaba, izabrani

dužnosnici, nositelji izvršne funkcije i savjetnici mogu obnašati izvršnu funkciju u fondacijama i udrugama, koje se ne financiraju iz proračuna bilo koje razine vlasti utemeljenim sukladno zakonima o udrugama i fondacijama.

II. OTVORENOST

Članak 13.

Osobno finansijsko stanje

Izabrani dužnosnici, nositelji izvršnih funkcija i savjetnici dostavljaju redovita finansijska izvješća kako je predviđeno zakonom i propisima Središnjeg izbornog povjerenstva Bosne i Hercegovine.

III. IMPLEMENTACIJA I POSTUPAK PRED SREDIŠNJIM IZBORNIM POVJERENSTVOM BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 14.

Implementacija

Središnje izorno povjerenstvo Bosne i Hercegovine odlučuje da li neko stanje, postupak ili radnja predstavljaju kršenje odredaba ovoga zakona kao i o svakoj stvari u svezi s implementacijom ovoga zakona sukladno Zakonu o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 16/02, 14/03, 12/04 i 63/08).

Članak 15.

Postupak pred Središnjim Izbornim povjerenstvom Bosne i Hercegovine

Postupak pred Središnjim izbornim povjerenstvom Bosne i Hercegovine kao i prizivni postupak pokreće se i vodi sukladno Zakonu o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine.

Članak 16.

Sankcije

(1) Ako se utvrdi da neki izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik krši odredbe čl. 5., 6., 8. i 9. ovoga zakona, on se smatra nepodobnim da se kandidira za bilo koju funkciju izabranog dužnosnika, nositelja izvršne funkcije ili savjetnika u razdoblju od četiri godine nakon počinjenog prekršaja. Pored toga, izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik može biti novčano kažnjen u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM.

(2) Ako se utvrdi da neki izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik krši odredbe čl. 7., 10., 11. i 12. taj izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik kažnjava se novčano u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM. Izabrani dužnosnik, nositelj izvršne funkcije ili savjetnik također ima obvezu vratiti dar ili novac koji je ekvivalentan vrijednosti dara.

(3) Novčane kazne uplaćuju se u Proračun Federacije Bosne i Hercegovine.

Članak 17.

Zastarjevanje

Postupak za primjenu sankcija u svezi s kršenjem ovoga zakona mora se pokrenuti u roku od četiri godine od navodnog kršenja Zakona.

IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 18.

Stupanje Zakona na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

OBJAVLJENO:

"Službene novine Federacije BiH", broj 24/09 /9.4.2009./

8. Z A K O N

O BUDŽETIMA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se planiranje, izrada, donošenje i izvršavanje budžeta Federacije Bosne i Hercegovine, budžeta kantona, gradova i općina (u daljem tekstu: budžet) i finansijskih planova izvanbudžetskih fondova, zaduživanje, garancije i upravljanje dugom, računovodstvo, izvještavanje, nadzor i revizija budžeta i drugih budžetskih korisnika.

Član 2.

U smislu ovog zakona, termini koji se u njemu koriste imaju sljedeće značenje:
aproprijacija predstavlja zakonsko ovlaštenje koje daje zakonodavno tijelo, sadržano u budžetu za budžetske korisnike za preuzimanje obaveza za nabavku roba, usluga radova ili objekata, koji će se koristiti u svrhe utvrđene u budžetu i to u iznosima koji ne mogu biti veći od iznosa odobrenog za te namjene u toku fiskalne godine,
finansijski plan je akt budžetskog korisnika, izvanbudžetskog fonda i izvanbudžetskog korisnika kojim su utvrđeni njegovi prihodi i primici, te rashodi i izdaci za jednu godinu u skladu sa ovim zakonom,
finansijsko izvještavanje je skup informacija o finansijskom položaju, uspješnosti poslovanja i novčanim tokovima budžeta, te budžetskih korisnika, izvanbudžetskih fondova i izvanbudžetskih korisnika,
fiskalna godina je razdoblje od 1. januara do 31. decembra,
funkcionalna klasifikacija je skup poslova, funkcija i programa Federacije, kantona, gradova i općina razvrstanih prema namjeni kojoj služe,

glavna knjiga trezora je sistemska evidencija transakcija i poslovnih aktivnosti, prihoda, primitaka, rashoda i izdataka, te stanja imovine, obaveza, tražbina i izvora vlasništva, što su nastali u vezi sa budžetom u toku fiskalne godine,
izvanbudžetski fond je pravno lice, osnovano na osnovu zakona, koje se finansira iz namjenskih poreza i neporeznih prihoda, odnosno doprinosa.

Izvanbudžetskim fondovima, u smislu ovog zakona, smatraju se penzijsko-invalidski fond, zdravstveni fond, fond za zapošljavanje, kao i drugi fondovi uspostavljeni po zakonu,
izvanbudžetski korisnici u smislu ovog zakona jesu privredna društva, organizacije i ustanove koje obavljaju javne usluge i vrše javni servis, a osnovne su posebnim propisima, i druga pravna lica u kojima Federacija Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), kantoni, gradovi i općine imaju odlučujući uticaj na upravljanje na osnovu strukture kapitala,
javna novčana sredstva predstavljaju, bez ograničenja, sva novčana sredstva naplaćena na osnovu prihoda, naknade i prihode od pružanja javnih usluga i djelatnosti, kredita i grantova, koji se moraju deponirati na Jedinstvenom računu trezora i isplaćivati sa Jedinstvenog računa trezora,
jedinstveni račun trezora je sistem bankovnih računa budžeta, preko kojeg se izvršavaju uplate prihoda i primitaka te isplate rashoda i izdataka i evidentiraju u sistemu Glavne knjige trezora,
konsolidacija je iskazivanje finansijskih podataka više međusobno povezanih budžeta i/ili budžetskih korisnika te izvanbudžetskih fondova kao da se radi o jedinstvenom subjektu,
modificiran računovodstveni osnov nastanka događaja je računovodstveni osnov prema

kojem se prihodi evidentiraju u razdoblju u kojem postaju raspoloživi i mjerljivi, a rashodi se priznaju u trenutku nastanka obaveze, operativni plan je iznos sredstava za pokriće rashoda i izdataka koji na prijedlog budžetskog korisnika odobrava ministar finansija, plan razvojnih programa je planiranje izdataka za investicije i kapitalne donacije, prihodi podrazumijevaju, bez ograničenja, porezne i neporezne prihode i ostale prihode utvrđene zakonima, odnosno radnjama budžetskih institucija, budžet je akt kojim se utvrđuje plan finansijskih aktivnosti budžetskih korisnika, koji obuhvata projekciju iznosa prihoda i primitaka i utvrđenog iznosa rashoda i izdataka Federacije, kantona, gradova i općina za razdoblje od jedne fiskalne godine. Budžetom je također utvrđena gornja granica ukupnog duga Federacije, kantona, gradova i općina, uključujući i postojeći dug i projekciju novog duga za datu fiskalnu godinu. Budžet donosi zakonodavno tijelo Federacije, kantona, gradska vijeća i općinska vijeća, budžetsko odobravanje sredstava je okvirni iznos sredstava za pokriće rashoda i izdataka koji se budžetskom korisniku utvrđuje mjesečno, budžetski izdaci su odlivi novca za finansijsku i nefinansijsku imovinu i otplatu zajmova, budžetski i izvanbudžetski nadzor je sistem kontrole materijalno-finansijskog poslovanja budžetskog korisnika, pravnih i fizičkih lica kojima se sredstva obezbjeđuju u budžetu, budžetski korisnici su ministarstva i ostali organi uprave i ostali koji su u budžetu uvršeni kao budžetski korisnici, budžetski primici su prilivi novca od finansijske imovine, nefinansijske imovine, domaće i inozemne podrške i zaduživanja, projekcija budžeta je procjena prihoda i primitaka te rashoda i izdataka budžeta za višegodišnje planiranje, budžetsko računovodstvo je dio računovodstvenog sistema kojim se uređuje planiranje, evidentiranje, analiziranje, nadzor i izvještavanje o poslovnim događajima budžetskih korisnika i izvanbudžetskih fondova, budžetski rashodi su propisani zakonom i

propisima donesenim na osnovu zakona za poslove, funkcije i programe koji se planiraju u budžetu i finansijskim planovima budžetskih korisnika, interna kontrola je organizacija, politike i procedure koji se koriste da bi se osiguralo da vladini programi postižu namjeravane rezultate; da su resursi korišteni u ovim programima u skladu sa postavljenim ciljevima određene organizacije; da su programi zaštićeni od gubitaka, prevare i lošeg upravljanja i da su na raspolaganju pouzdane i pravovremene informacije koje se koriste pri izvještavanju, podršci i donošenju odluka, interna revizija je nezavisno tijelo koje obezbjeđuje objektivne analize u cilju poboljšanja poslovanja određenog organa. Ova aktivnost pomaže organu da ostvari svoje ciljeve uvođenjem sistematičnih i discipliniranih metoda procjene i poboljšanja efikasnosti upravljanja rizikom kontrole i procesa upravljanja, zaduživanje je uzimanje zajma ili izdavanje vrijednosnih papira (za otplatu glavnice duga i finansiranje budžetskog deficita, te finansiranje kapitalnih investicija i posebnih programa).

Član 3.

Sredstva budžeta koriste se za finansiranje poslova, funkcija i programa organa Federacije, odnosno kantona, gradova i općina, kao i drugih korisnika budžeta u visini koja je neophodna za njihovo obavljanje i izvršavanje, te prava primalaca sredstava budžeta utvrđenih zakonima i drugim propisima donesenim na osnovu zakona. Propisi koji imaju finansijske posljedice na budžet moraju biti obrazloženi, odnosno opravdani analizom troškova i koristi. Izrada i izvršavanje budžeta zasniva se na načelu zakonitosti, efikasnosti, ekonomičnosti i transparentnosti.

Član 4.

Svi prihodi i primici, rashodi i izdaci iskazuju se u budžetu na bruto načelu.

Budžet mora biti uravnotežen tako da ukupni prihodi i primici pokrivaju ukupne rashode i izdatke.

Prihodi i primici služe za podmirivanje svih rashoda i izdataka, osim ako ovim zakonom i zakonom o izvršavanju budžeta za pojedinu godinu nije drugačije propisano.

Budžetski korisnici mogu preuzeti obaveze na teret budžeta tekuće godine samo za namjene i do visine utvrđene u posebnom dijelu budžeta ako su za to ispunjeni svi zakonom i drugim propisima utvrđeni uslovi, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Član 5.

Budžet donosi Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Parlament), zakonodavna tijela kantona, odnosno gradska i općinska vijeća, za budžetsku godinu koja odgovara kalendarskoj godini, i to prije početka godine na koju se odnosi.

Uz budžet iz stava 1. ovog člana donosi se Zakon o izvršavanju budžeta, kojim se uređuje struktura prihoda i primitaka te rashoda i izdataka budžeta i njegovo izvršavanje, prioriteti plaćanja, obim, zaduživanja i garancije, upravljanje javnim dugom, te finansijskom i nefinansijskom imovinom, prava i obaveze korisnika budžetskih sredstava, ovlaštenja vlade, ministarstva finansija i ministra finansija, u izvršavanju budžeta za tekuću godinu, kazne za neispunjenje obaveza te druga pitanja u izvršavanju budžeta.

Član 6.

Budžet se sastoji od općeg i posebnog dijela i plana razvojnih programa.

Opći dio budžeta čini Račun prihoda i rashoda i Račun finansiranja.

Posebni dio budžeta sastoji se od plana rashoda i izdataka budžetskih korisnika raspoređenih u tekuće i razvojne programe za tekuću budžetsku godinu i naredne dvije godine.

Plan razvojnih programa po godinama čine planovi razvojnih programa budžetskih korisnika koji su utvrđeni Dokumentom o srednjeročnom planu razvoja, posebnim zakonima ili drugim propisima.

Član 7.

Račun prihoda i rashoda budžeta Federacije i budžeta kantona, gradova i općina sastoji se od :

1) PRIHODA

- poreza koji su utvrđeni zakonom,
- neporeznih prihoda kao što su prihodi od poduzetništva i imovine,
- administrativne i sudske naknade i takse i novčane kazne,
- prihoda ostvarenih obavljanjem osnovne djelatnosti i ostalih poslova budžetskih korisnika na tržištu.

2) RASHODA

- za zaposlene, kao što su tekući izdaci za plaće, naknade, izdaci za materijal i usluge,
- tekući transferi i plaćanje kamata,
- za subvencije, pomoći i naknade,
- kapitalni transferi.

U Računu finansiranja iskazuju se primici od finansijske i nefinansijske imovine, inozemnih i domaćih podrški (grantovi) i primljeni krediti i zajmovi, te izdaci za finansijsku i nefinansijsku imovinu i za otplatu zajmova i kredita.

Član 8.

Finansijski plan izvanbudžetskih fondova sastoji se od općeg dijela i posebnog dijela u kojima su iskazani prihodi i primici, te rashodi i izdaci raspoređeni u tekuće i razvojne programe. Federalni ministar finansija (u daljem tekstu: ministar finansija) propisuje sadržaj finansijskog plana iz stava 1. ovog člana.

II - IZRADA BUDŽETA I FINANSIJSKOG PLANA

1. Dokument okvirnog budžeta

Član 9.

Upravljanje budžetom i izrada budžeta zasniva se na Dokumentu okvirnog budžeta koji obuhvata najmanje fiskalnu godinu i dvije naredne fiskalne godine.

Osnove za izradu budžeta Federacije zasnivaju se na procjeni privrednog razvoja, razvoja

socijalnog sektora, makroekonomskih indikatora i prognozi prihoda i rashoda za godine koje su obuhvaćene Dokumentom okvirnog budžeta. Trogodišnje planiranje budžeta postaje obaveza za sve korisnike budžetskih sredstava i izvanbudžetskih fondova.

Ministarstvo koje u svom budžetskom razdjelu sadrži niže jedinice izrađuje finansijski plan iz člana 11. ovog zakona, na razini budžetskog korisnika i potrošačke jedinice, za koje je to ministarstvo nadležno.

Član 10.

Izveštaje o privrednoj i fiskalnoj politici za tekuću godinu, te plan za sljedeću budžetsku godinu i procjenu razvoja za sljedeće dvije godine nadležni organi Federacije izrađuju najkasnije u aprilu tekuće godine.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: vlada) na prijedlog Federalnog ministarstva finansija donosi smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnji period na usvajanje.

Smjernice sadrže:

pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za budžetsku i za sljedeće dvije godine, osnovne indikatore fiskalne i ekonomske politike Federacije, procjenu prihoda i rashoda, te primitaka i izdataka svih nivoa budžeta Federacije, okvirni prijedlog obima finansijskog plana po budžetskim korisnicima za prethodnu budžetsku godinu, tekuću budžetsku godinu, sljedeću budžetsku godinu i za sljedeće dvije godine, ukupan pregled preuzetih obaveza za budžet Federacije koje se moraju podmiriti u sljedećim godinama i politiku plana razvojno-investicionih programa.

Smjernice iz stava 2. ovog člana Ministarstvo finansija dužno je dostaviti vladi najkasnije u maju tekuće godine.

Član 11.

Na osnovu smjernica, ministar finansija dužan je budžetskim korisnicima uputiti akt o načinu i elementima izrade prijedloga finansijskog plana. Prijedlog finansijskog plana mora sadržavati: prihode i primitke iskazane po vrstama

(uključujući i prihode koji se smatraju vlastitim prihodima budžetskih korisnika), rashode i izdatke predviđene za trogodišnji period (budžetsku godinu i naredne dvije) razvrstane po budžetskim klasifikacijama propisanim u računskom planu budžeta, planirani broj radnih mjesta i strukturu zaposlenih (za budžetsku godinu i naredne dvije) za koje se traže budžetska sredstva u skladu sa smjernicama, zakonima i podzakonskim aktima, obrazloženje finansijskog plana i predviđenih potreba kako bi ministarstvo finansija moglo izvršiti pregled i analizu svih prijedloga budžetskih korisnika, plan razvojnih programa po godinama svakog budžetskog korisnika, a koji su utvrđeni Dokumentom o srednjeročnom planu razvoja, posebnim zakonima ili drugim propisima, plan nabavke stalne imovine (u daljem tekstu: plan nabavke) koji obuhvata stalnu imovinu potrebnu za rad budžetskog korisnika. zakonske propise koji omogućavaju njegovu provedbu.

Član 12.

Programi budžetskih korisnika iz člana 11. stav 2. tačke 5. sadrže:

naziv programa, opis programa (općih i posebnih ciljeva), potrebna sredstva za provođenje programa, potreban broj radnika za provođenje programa, procjenu rezultata, procjenu nepredviđenih rashoda i rizika. U planu razvojnih programa iskazuju se planirani prihodi i primici, te planirani rashodi budžeta za nefinansijsku imovinu (investicije), kapitalne pomoći i donacije u sljedeće tri godine, koji su razrađeni po: vrstama prihoda i primitaka, pojedinim programima budžetskih korisnika, godinama u kojima će rashodi za programe teretiti budžete sljedećih godina, izvorima prihoda za potpuno izvođenje programa.

Plan razvojnih programa usklađuje se svake godine.

Finansiranje plana razvojnih programa vrši se u skladu sa utvrđenom dinamikom ulaganja po godinama, a na osnovu Dokumenta okvirnog

budžeta.

Član 13.

Budžetski korisnik izrađuje prijedlog plana razvojnog programa sa obrazloženjem koji predlaže nadležnom ministarstvu, odnosno organu nadležnom za budžetskog korisnika. Prijedlog plana razvojnog programa iz stava 1. ovog člana mora biti usklađen sa prijedlogom finansijskog plana budžetskog korisnika. Budžetski korisnici dužni su dostaviti i obrazloženja o svim prekinutim višegodišnjim razvojnim programima. Nadležno ministarstvo, odnosno organ nadležan za budžetskog korisnika izrađuje zajednički prijedlog plana razvojnog programa koji mora biti usklađen sa prijedlogom budžeta. Pojedinačni program ili program korisnika mora biti usklađen sa dokumentima srednjeročnog plana razvoja i sa budžetskim smjernicama. Budžetski korisnik izrađuje i prijedlog plana nabavke stalnih sredstava koji mora biti usklađen sa prijedlogom finansijskog plana budžetskog korisnika i predlaže ga nadležnom ministarstvu, odnosno organu nadležnom za budžetskog korisnika.

Član 14.

Ministar finansija razmatra finansijske planove i programe budžetskih korisnika i istim predlaže potrebne promjene planova budžetskih korisnika. Vlada razmatra i usvaja Dokument okvirnog budžeta do 30. juna tekuće godine, zajedno sa srednjeročnim okvirom rashoda za tri godine.

2. Podnošenje budžetskih zahtjeva

Član 15.

Ministarstvo finansija dužno je proslijediti uputstva budžetskim korisnicima, u pogledu pripreme zahtjeva za dodjelu sredstava iz budžeta, rokove za podnošenje zahtjeva za dodjelu sredstava i ograničenja u pogledu potrošnje, najkasnije do 1. jula tekuće godine za narednu godinu.

Uputstvo će sadržavati osnovni sadržaj Dokumenta okvirnog budžeta i indikativnu gornju granicu rashoda za narednu fiskalnu godinu, izvedenu iz Dokumenta okvirnog budžeta za svakog budžetskog korisnika. Vlada će uredbom regulisati koji prihodi su vlastiti prihodi i način i rokove raspodjele. Uz procjene prihoda i zahtjeve za odobrenje rashoda budžetski korisnici podnose odgovarajuće analize ili obrazloženja. Kod kapitalnih projekata, u prvoj godini zahtjev mora sadržavati ukupni iznos izdataka projekta, fazni plan upravljanja projektom i procjenama troškova za svaku narednu godinu. Budžetski korisnici su dužni svoje zahtjeve iz stava 4. ovog člana dostaviti ministarstvu finansija do 1. augusta tekuće godine.

Član 16.

Ministarstvo finansija razmatra procjene prihoda i zahtjeve za odobrenje rashoda budžetskih korisnika i nakon konsultovanja i pregovaranja sa budžetskim korisnicima predlaže visinu sredstava za svakog budžetskog korisnika. Ministar finansija upućuje vladi nacrt budžeta za sljedeću fiskalnu godinu do 1. oktobra tekuće godine. Ako u toku razmatranja nacrta predloženog budžeta dođe do neslaganja između ministra finansija i ministara odgovornih za pojedine budžetske korisnike ili drugih rukovodioca organa uprave, ministar finansija obavezan je da izradi izvještaj za vladu, koja o tome donosi konačnu odluku.

3. Sadržaj Budžeta

Član 17.

Nacrt budžeta obavezno sadrži: detaljan prikaz svih javnih prihoda i izdataka budžeta utvrđen u čl. 6. i 7. ovog zakona, prijedlog upotrebe budžetskog suficita, odnosno izvore za finansiranje budžetskog deficita, funkcionalnu klasifikaciju izdataka budžetskih

korisnika u skladu sa metodologijom koju propisuje ministar finansija, prihode i izdatke svakog budžetskog korisnika u skladu sa prihodima i izdacima (po kategorijama, potkategorijama i stavkama) klasifikacije računskog plana.

U slučaju usvajanja višegodišnjeg investicionog programa kapitalni izdaci smatrati će se budućim opterećenjima budžetskih pozicija prema kriterijima vremenske dinamike utvrđene kao sastavni dio investicionog programa. Nacrt budžeta obavezno sadrži godišnji pregled predviđenih izdataka po stavkama za investicione programe koji traju duže od jedne fiskalne godine.

Nacrtom budžeta utvrditi će se maksimalni iznos kratkoročnog zaduženja koje će ministarstvu finansija omogućiti pokrivanje rashoda i efikasno upravljanje gotovinom, s tim da se takve pozajmice moraju otplatiti u toku fiskalne godine.

Nacrtom budžeta utvrditi će se maksimalni iznos dugoročnog zaduženja koje može nastupiti u toku fiskalne godine.

Nacrtom budžeta utvrditi će se maksimalni iznos garancija i svih drugih jamstava koji predstavljaju potencijalne obaveze.

U nacrtu budžeta utvrditi će se i visina tekuće rezerve koja ne smije prelaziti 3% budžetskih prihoda bez primitaka.

Uz nacrt budžeta prilaže se obrazloženje koje sadrži:
makroekonomske pokazatelje i analizu njihovih efekata iz Dokumenta okvirnog budžeta, podatke o svim prihodima i rashodima prethodne fiskalne godine i izvještaj o izvršenju budžeta u prvom polugodištu tekuće fiskalne godine za svakog budžetskog korisnika, podatke o tekućim i dugoročnim obavezama na osnovu vanjskog duga Federacije, uključujući otplatu glavnice, plaćanje kamata i ostalih obaveza na osnovu servisiranja duga, podatke o obavezama na osnovu unutrašnjeg

duga Federacije, uključujući preostalu otplatu glavnice i plaćanje kamata, kapitalne izdatke, garancije.

4. Finansijski plan izvanbudžetskog fonda

Član 18.

Finansijski plan izvanbudžetskog fonda donosi nadležni organ utvrđen zakonom, odnosno aktom tog fonda na način predviđen tim propisima i pod uslovima određenim ovim zakonom.

Kod izrade finansijskog plana izvanbudžetskog fonda primjenjuju se ekonomski parametri i smjernice iz člana 10. stava 2. ovog zakona.

Prijedlog finansijskog plana izvanbudžetskog fonda mora sadržavati podatke iz člana 11. ovog zakona.

Prijedlog finansijskog plana izvanbudžetskog fonda dostavlja nadležno federalno ministarstvo vladi do 20. septembra tekuće godine uz prethodnu saglasnost ministra finansija, koji je ovlašten predložiti njegove izmjene i dopune.

III - DONOŠENJE BUDŽETA

Član 19.

Nakon razmatranja od strane vlade, premijer podnosi prijedlog budžeta za sljedeću godinu Parlamentu, najkasnije do 1. novembra tekuće godine za sljedeću fiskalnu godinu.

Uz prijedlog budžeta Federacije, zajedno se podnose Parlamentu finansijski planovi izvanbudžetskih fondova uz obrazloženje, te Dokument okvirnog budžeta kao osnovi informacija za izradu budžeta.

Sve izmjene koje Parlament unese u predloženi budžet moraju biti u skladu sa utvrđenom gornjom granicom manjka. Prijedlozi o povećanju izdataka moraju sadržavati i mjere za povećanje prihoda ili za smanjenje ostalih izdataka za isti iznos.

Parlament usvaja predloženi budžet do 31. decembra tekuće godine.

Član 20.

Budžeti kantona, gradova i općina i finansijski planovi njihovih izvanbudžetskih fondova objedinjuju se na nivou kantona i dostavljaju ministarstvu finansija u roku od 15 dana od dana njihovog donošenja, radi konsolidiranja.

1. Privremeno finansiranje

Član 21.

Ako Parlament ne donese Budžet prije početka fiskalne godine, finansiranje se obavlja privremeno, a najduže za prva tri mjeseca fiskalne godine.

Odluku o privremenom finansiranju donosi Parlament.

Privremeno finansiranje, u smislu stava 1. ovog člana obavlja se srazmjerno sredstvima utrošenim u istom periodu, odnosno najviše do tromjesečnog prosjeka za prethodnu fiskalnu godinu.

Budžetski korisnici ne mogu započeti nove ili proširene programe i aktivnosti dok se ne odobri Budžet.

Nastavljanje višegodišnjih projekata, nabavka roba i usluga, odnosno nastavljanje isplate sredstava za ove svrhe, dopušteno je u skladu sa uslovima privremenog finansiranja, s tim da je višegodišnje finansiranje ili ovlaštenje za buduće obaveze odobreno u prethodnim budžetima. Nakon proteka privremenog finansiranja, u tom razdoblju ostvareni prihodi i primici, te izvršeni rashodi i izdaci uključuju se u budžet tekuće godine.

Budžet se mora usvojiti najkasnije 31. marta tekuće godine.

Ukoliko se Budžet ne usvoji do 31. marta, nakon toga se neće realizovati rashodi u bilo koju svrhu, osim otplate zajmova, sve dok se budžet ne usvoji.

2. Privremene mjere za uravnoteženje budžeta i izmjene i dopune budžeta

Član 22.

Izuzetno, ako se u toku budžetske godine zbog nastanka novih obaveza za budžet ili promjena privrednih kretanja povećaju rashodi i/ili izdaci, odnosno smanje prihodi i/ili primici budžeta, vlada može, na prijedlog ministarstva finansija, donijeti odluku o obustavljanju izvršavanja pojedinih rashoda i/ili izdataka u trajanju do 45 dana.

Mjerama privremenog obustavljanja izvršavanja, vlada može:
zaustaviti preuzimanje obaveza i/ili, predložiti produženje ugovorenih rokova plaćanja i/ili, zaustaviti preraspodjelu budžetskih sredstava, potrebno radi preuzimanja obaveza.

Član 23.

O odluci iz stava 2. člana 22. ovog zakona, vlada mora obavijestiti Parlament odmah nakon donošenja te odluke.

Ako se za vrijeme provođenja mjera privremene obustave izvršavanja budžeta budžet ne može uravnotežiti, vlada mora predložiti Parlamentu izmjene i dopune budžeta, najkasnije u roku od 15 dana prije isteka roka za privremenu obustavu izvršavanja budžeta.

Pored toga, ako prihodi porastu ministarstvo finansija može također odlučiti da započne sa postupcima izmjena i dopuna budžeta. Svaka izmjena i dopuna budžeta vrši se po istom postupku koji se primjenjuje kod usvajanja budžeta.

U toku postupka izmjena i dopuna budžeta, vlada može na prijedlog ministra finansija produžiti privremenu obustavu izvršavanja pojedinih izdataka.

Izmjenama i dopunama budžeta koje usvoji Parlament na prijedlog vlade, ponovo se uravnotežuju prihodi i primici, odnosno rashodi i izdaci budžeta.

Član 24.

Odredbe čl. 9. do 23. ovog zakona shodno se primjenjuju kod izrade i donošenja budžeta kantona, gradova i općina i finansijskih planova njihovih izvanbudžetskih fondova.

IV - IZVRŠAVANJE BUDŽETA

Član 25.

Unutar ministarstava finansija uspostavlja se trezor u svrhu izvršavanja budžeta, nadzora izvršenja budžeta, upravljanja novcem i vođenja Jedinstvenog računa trezora (u daljem tekstu: JRT), te vođenja računovodstva. Izvanbudžetski fondovi i općine dužni su uvesti trezorsko poslovanje u roku od dvije godine od stupanja na snagu ovog zakona. Ministarstvo finansija propisuje procedure i računovodstvenu metodologiju radi obezbjeđenja jedinstvenog postupanja svih budžetskih korisnika u izvršavanju budžeta. JRT sastoji se od depozitnog, investicionog, te jednog ili više transakcijskih računa, posebnog računa za upravljanje razvojnim sredstvima kao i posebnih računa za upravljanje dugom i međunarodnim ugovorima.

Član 26.

Ministarstvo finansija odgovorno je za potpuno i pravovremeno prikupljanje prihoda na JRT u skladu sa Zakonom o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 58/02 i 19/03) i odgovarajućim provedbenim propisima. Nadležna ministarstva i drugi budžetski korisnici odgovorni su za potpuno i pravovremeno prikupljanje i uplaćivanje vlastitih prihoda i naknada na JRT. Ministarstva i drugi budžetski korisnici odgovorni su za zakonitost, svrsishodnost, efikasnost i za ekonomično raspolaganje budžetskim sredstvima. Uslovi o tražbinama nastalim na osnovu ugovora ili bilo koje tražbine na osnovu prihoda ne mogu se otpisati ili izmijeniti bez odobrenja ministarstva finansija.

Član 27.

Transakcije svih prihoda, primitaka, rashoda i izdataka evidentiraju se u Glavnoj knjizi trezora. Registar budžetskih korisnika vodi ministarstvo finansija po propisanoj budžetskoj klasifikaciji.

Član 28.

Nakon donošenja budžeta, ministarstvo finansija dužno je izvjestiti budžetske korisnike o odobrenim budžetskim sredstvima i alokacijama budžetskih sredstava po vremenskim razdobljima. Budžet se izvršava na osnovu mjesečnog plana alokacija raspoloživih budžetskih sredstava budžetskim korisnicima, koja odobrava ministar finansija, na osnovu plana novčanih tokova putem kojeg se projiciraju sve uplate i isplate sa JRT.

Član 29.

Na osnovu alokacije budžetskih sredstava i instrukcije ministarstva finansija, budžetski korisnici pripremaju i podnose prijedloge operativnih budžeta ministarstvu finansija. U prijedlozima operativnih budžeta biti će obuhvaćeni rashodi za svaki mjesec. Ministarstvo finansija izvjestiti će budžetske korisnike o odobrenim operativnim budžetima. U okviru iznosa odobrenih operativnih budžeta, budžetski korisnici će izdati zahtjev za plaćanje i voditi evidenciju o budžetskim transakcijama koristeći automatizovani sistem Glavne knjige trezora, u skladu sa instrukcijama ministarstva finansija.

Član 30.

Ministarstvo finansija vrši plaćanja u ime svih budžetskih korisnika putem automatizovanog sistema JRT. Budžetski korisnici dužni su o statusu uplata, te o raspoloživim sredstvima iz budžeta, izrađivati izvještaje prema uputstvima ministarstva finansija.

Član 31.

Budžetskim korisnicima nije dozvoljeno da stvaraju obaveze, odnosno rashode ili opterećenja budžetskih pozicija, ako ti rashodi ili opterećenja budžetskih pozicija nisu odobreni u okviru iznosa alociranog za tog budžetskog korisnika. Rashodi svakog budžetskog korisnika ne mogu prelaziti iznose alociranih budžetskih sredstava odobrenih za svaki mjesec ili drugi vremenski

period koje je utvrdilo ministarstvo finansija, osim uz saglasnost tog ministarstva.

Ministar finansija ima pravo rješenjem obustaviti od izvršenja odluku koja je u suprotnosti sa ovim zakonom i Zakonom o izvršenju budžeta.

Rashodi ili opterećenja budžetskih pozicija koja se plaćaju iz doznačenih grantova ili zajmova datih budžetskim korisnicima ne mogu se realizovati prije dobijanja instrukcija koje donosi ministarstvo finansija.

Član 32.

Neiskorištene aproprijacije i opterećenja ističu 31. januara naredne fiskalne godine.

Aproprijacije se mogu prenositi u narednu fiskalnu godinu za finansiranje kapitalnih projekata iz posebnih fondova, kao i za finansiranje projekata od posebnog značaja za razvoj privrede ili poboljšanja efikasnosti. Aproprijacije u svrhe finansiranja višegodišnjih kapitalnih projekata prenose se na narednu fiskalnu godinu prema iznosima i vremenskom rasporedu utvrđenom u višegodišnjem kapitalnom budžetu.

Član 33.

Ministarstvo finansija, na prijedlog budžetskog korisnika, može donijeti odluku o prestrukturiranju rashoda u okviru ukupnog iznosa odobrenog za budžetskog korisnika, najviše do 10% ukupno odobrenih rashoda za budžetskog korisnika.

Zakonom o izvršavanju budžeta regulisati će se obim i vrste rashoda za prestrukturiranje.

U okviru odobrenog budžeta, preraspodjela sredstava iznimno je dozvoljena između budžetskih korisnika, o čemu odlučuje vlada na prijedlog ministarstva finansija.

Član 34.

Hitni i nepredviđeni izdaci koji se pojave u toku budžetske godine podmiruju se iz sredstava tekuće rezerve utvrđenih u budžetu iz člana 17. stava 6. ovog zakona.

Raspodjelu sredstava odobrava vlada u skladu sa kriterijima za upotrebu sredstava tekuće

rezerve i utvrđenim zakonom o izvršavanju budžeta, a po dobijanju mišljenja ministarstva finansija.

Budžetsko izdvajanje za tekuću rezervu ne smije preći 3% ukupnih prihoda, isključujući primitke. Ukoliko se u toku fiskalne godine prenesu određene nadležnosti budžetskog korisnika ili sam budžetski korisnik prestane postojati, vlada je dužna uspostaviti komisiju za popis imovine, obaveza i potraživanja. Nakon usvajanja izvještaja komisije, ministarstvo finansija vrši prijenos preostalih planiranih sredstava u tekuću rezervu, dok se prijenos ostalih sredstava vrši na osnovu odluke vlade. Ministar finansija obavezan je tromjesečno izvještavati vladu o korištenju budžetskih rezervi.

Korištenje tekuće rezerve iz stava 1. ovog člana odobrava do određenih iznosa premijer, zamjenici premijera i ministar finansija, u skladu sa Zakonom o izvršavanju budžeta.

Vlada polugodišnje izvještava Parlament o korištenju budžetskih rezervi iz stava 1. ovog člana.

1. Planiranje likvidnosti

Član 35.

Ministarstvo finansija nadležno je za planiranje tromjesečnih i mjesečnih novčanih tokova iz člana 28. stava 2. ovog zakona kojima se procijena priliv i odliv sredstava sa JRT i koji predstavljaju osnovu za izvršavanje budžeta. Pri izradi planova novčanih tokova ministarstvo finansija koristi informacije iz različitih izvora, koje uključuju, ali nisu ograničeni samo na: završne bilanse JRT za prethodni period, predviđanja svih prihoda na JRT, predviđanja svih rashoda, predviđanja servisiranja dugova, projekcije vanjskog toka pomoći i posuđivanja, kretanja u ključnim makroekonomskim parametrima.

Ministarstvo finansija analizira ove informacije, priprema prijedlog plana novčanih tokova i utvrđuje tromjesečno i mjesečno budžetsko izmirenje obaveza u skladu sa likvidnosti

budžeta i preuzetim obavezama budžetskog korisnika, do visine planirane u godišnjem finansijskom planu budžetskog korisnika. Ukoliko je planiran deficit, u plan novčanih tokova uključuju se i preporuke o potrebnim korektivnim mjerama.

Član 36.

U okviru izrade budžeta i finansijskih planova na osnovu trogodišnjeg planiranja budžeta i izvršavanja budžeta vlada poduzima mjere u odnosu na izvanbudžetske korisnike u Federaciji, putem ovlaštenih organa u skladu sa zakonom.

2. Investiranje javnih sredstava

Član 37.

Ministarstvo finansija može plasirati bilo koji iznos koji je na JRT, a koji trenutačno nije potreban za budžetske svrhe.

Investiranje neangažiranih javnih sredstava iz stava 1. ovog člana izvršavati će se isključivo u svrhu povećanja resursa budžeta u skladu sa uslovima propisanim Zakonom o investiranju javnih sredstava ("Službene novine Federacije BiH", broj 77/04).

Svi prihodi koji su stečeni investiranjem javnih sredstava iz stava 1. ovog člana polažu se na JRT.

Investicione aktivnosti iz stava 2. ovog člana predmet su revizije Ureda za reviziju budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Izveštavanje o rezultatima uloženi javnih sredstava vrši se u skladu sa odredbama zakona iz stava 2. ovog člana.

Član 38.

Odredbe čl. 25. do 37. ovog zakona shodno se primjenjuju kod izvršavanja budžeta kantona, gradova i općina i njihovih izvanbudžetskih fondova.

V - ZADUŽIVANJE I UPRAVLJANJE DUGOM

Član 39.

Finansijske obaveze preuzete u ime i za račun Federacije u skladu sa zakonom i drugim propisima čine dug Federacije i obaveza su Federacije.

Federacija, kanton, grad i općina mogu se zadužiti u svrhe, pod uslovima i u obimu propisanim zakonom.

Dug Federacije može biti u obliku zajma, izdavanja vrijednosnih papira ili evidentiranja u knjizi računa.

Član 40.

O visini zaduživanja Federacije i jamstava Federacije odlučuje Parlament, na prijedlog vlade.

Odluka iz stava 1. ovog člana donosi se u skladu sa iznosima i namjenama utvrđenima godišnjim budžetom i Zakonom o izvršavanju budžeta Federacije.

Zakonom o izvršavanju budžeta Federacije utvrđuje se gornji iznos novog zaduživanja, kao i obaveza iz osnova tekućih otplata duga Federacije, te druga kratkoročna zaduživanja.

Član 41.

Zaduživanje Federacije može nastati u sljedećim slučajevima:

za finansiranje budžetskog deficita,
za finansiranje kapitalnih investicija i posebnih programa odobrenih od strane Parlamenta,
za refinansiranje ukupnog ili dijela neizmirenog duga Federacije,
za finansiranje i izmirenje obaveza Vlade Federacije na osnovu unutrašnjeg duga u skladu sa Zakonom o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 66/04).

plaćanje garancija Federacije u potpunosti ili djelomično u slučajevima da zajmoprimac ne isplati svoje obaveze.

Član 42.

Federacija se može kratkoročno zadužiti unutar države za privremeno finansiranje deficita nastalog iz gotovinskog toka.

Kratkoročni dug iz stava 1. ovog člana otplatiti će se u tekućoj fiskalnoj godini i ni u kom vremenskom periodu u toku tekuće fiskalne godine neće preći 5% ostvarenih prihoda bez primitaka, u prethodnoj fiskalnoj godini.

Član 43.

Odredbe člana 42. primjenjuju se i na kantone, gradove i općine.

Član 44.

Federalnim izvanbudžetskim fondovima dozvoljeno je da se zadužuju jedino unutar države i u domaćoj valuti, u skladu sa zakonom, uz prethodno pisano odobrenje ministra finansija.

Saglasnost na gornji iznos zaduživanja iz stava 1. ovog člana daje Parlamentu u okviru donošenja godišnjeg finansijskog plana izvanbudžetskih fondova u kojem mora biti naznačen gornji iznos novog zaduživanja kao i obaveza iz osnova tekućih otplata duga izvanoračunskog fonda, te druga kratkoročna zaduživanja.

Član 45.

Garancije Federacije u skladu sa zakonom, mogu se izdati samo u vezi sa finansiranjem kapitalnih investicija.

Član 46.

Kanton, grad i općina mogu stvoriti obaveze po osnovu zaduživanja u skladu sa zakonom, jedino ukoliko je kantonalna skupština, gradsko, odnosno općinsko vijeće odobrilo zaduženje ili izdavanje garancije.

Otplata duga kantona, grada ili općine predstavlja izričitu obavezu kantona, grada, odnosno općine.

Dug kantona, grada ili općine ne predstavlja direktnu niti indirektnu obavezu Federacije, osim ukoliko ministarstvo finansija nije izdalo jamstvo u vezi sa kreditom kantona, grada ili općine.

Član 47.

Dug kantona, grada i općine, u skladu sa zakonom, može nastati u svrhe: za finansiranje budžetskog deficita,

za finansiranje kapitalnih investicija i posebnih programa odobrenih od strane Parlamenta, za refinansiranje ukupnog ili dijela neizmirenog duga Federacije, plaćanje po osnovu izdatih garancija u potpunosti ili djelomično u slučajevima kad zajmoprimac ne isplati svoje obaveze.

Član 48.

Kanton, grad ili općina može izdati jamstvo za finansiranje kapitalne investicije samo pod uslovom da je pravno lice koje je zajmoprimac sredstava pravno lice čiji je većinski vlasnik kanton, grad ili općina, ili je pod nadzorom kantona, grada ili općine.

Član 49.

Jamstva kantona, u skladu sa zakonom, mogu se izdati samo u vezi sa finansiranjem kapitalnih investicija.

Član 50.

O obliku zajma i vrsti instrumenta obezbjeđenja otplate zajma odlučuje vlada.

Ugovore o zaduživanju budžeta i izdavanju garancije potpisuje ministar finansija.

Član 51.

U upravljanju dugovima u Federaciji, Federacija i kanton zajedno dogovaraju i određuju gornji nivo konsolidiranog duga Federacije, kao i gornji nivo novih zajmova u okviru pripreme budžeta za sljedeću fiskalnu godinu.

U slučaju da se ne može doći do sporazuma, ministar finansija ovlašten je da predloži gornji nivo konsolidiranog duga Federacije, uključujući i gornji nivo novih zajmova za narednu fiskalnu godinu prije finaliziranja budžeta.

U vezi stava 1. ovog člana, vlada može predložiti mjere ograničenja vezane za zaduživanje kantona, gradova i općina i izvanbudžetskih fondova u Zakonu o izvršavanju budžeta za određenu godinu.

Član 52.

Za upravljanje dugom nadležno je ministarstvo finansija.

Ministarstvo finansija vodi evidenciju o dugu, izdatim jamstvima i zajmovima, u skladu sa zakonom i provedbenim propisima.

Član 53.

Detaljnu evidenciju o imaoima vrijednosnih papira iz člana 39. stava 3. ovog zakona vodi u ime Federacije finansijska institucija koju za tu svrhu ovlasti ministarstvo finansija.

Sa JRT Federacije mogu se podmirivati sve kamate i otplate glavnice po dugu i jamstvima Federacije, u skladu sa uslovima i rokovima, koje je ugovorila Federacija.

Član 54.

Ministarstvo finansija vodi Evidenciju ukupnog neizmirenog duga i jamstava Federacije, kantona, gradova i općina.

Ministarstvo finansija propisuje sadržaj evidencija o dugu i jamstvima u Federaciji kao i rokove dostavljanja izvještaja o ukupnom neizmirenom dugu i jamstvima kantona, gradova i općina.

Ministarstvo finansija dužno je dostaviti Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine Izvještaj o konsolidiranom dugu Federacije sa stanjem duga na dan 31. decembra prethodne fiskalne godine najkasnije do 31. marta tekuće fiskalne godine.

VI - RAČUNOVODSTVO, NADZOR I REVIZIJA BUDŽETA

Član 55.

Ministri i rukovodioci budžetskih organa i tijela odgovorni su za računovodstvo, unutrašnju kontrolu i nadzor svojih ministarstava uključujući budžetske korisnike i potrošačke jedinice, odnosno budžetskih organa i tijela koji spadaju u njihovu nadležnost.

Ministar finansija je, pored upravljanja prihodima i izdacima ministarstva finansija, odgovoran u ime vlade za računovodstvo i unutrašnji nadzor transakcija zaduživanja i duga. Ministarstvo finansija može obavljati nadzor računovodstvenih dokumenata prihoda i

izdataka budžetskih korisnika, nadzor izvanbudžetskih fondova, te nadzor kantona, gradova i općina.

Način nadzora iz st. 1., 2. i 3. ovog člana propisuje ministar finansija, a obavlja se u određenim vremenskim razmacima.

1. Računovodstvo

Član 56.

Budžetskim računovodstvom uređuju se poslovne knjige, knjigovodstvene isprave i obrada podataka, sadržaj računa računskog plana, priznavanje prihoda i primitaka te rashoda i izdataka, procjenjivanje bilansnih pozicija, revalorizacija, finansijsko izvještavanje i druga područja u vezi sa budžetskim računovodstvom.

Član 57.

Budžetsko računovodstvo se zasniva na računovodstvenim načelima: tačnosti, istinitosti, pouzdanosti, sveobuhvatnosti, pravovremenosti i pojedinačnom iskazivanju poslovnih događaja, te na međunarodnim računovodstvenim standardima za javni sektor.

Budžetsko računovodstvo vodi se po načelu dvojnog knjigovodstva i na računima računskog plana budžeta.

Član 58.

Budžetsko računovodstvo primjenjuju Trezor i budžetski korisnici.

Budžetsko računovodstvo primjenjuju i izvanbudžetski fondovi.

Član 59.

Priznavanje prihoda i primitaka, te rashoda i izdataka putem sistema Glavne knjige trezora provodi se po načelu modificiranog nastanka događaja.

Prihodi i primici priznaju se samo u onom periodu kada su mjerljivi i raspoloživi, to jest kada su uplaćeni na JRT.

Rashodi i izdaci priznaju se u onom periodu kada je obaveza nastala za plaćanje.

Član 60.

Vlada donosi uredbu o računovodstvu za budžet Federacije i budžete kantona, gradova i općina i izvanbudžetskih fondova.

Član 61.

Ministar finansija obezbjeđuje provođenje jedinstvenih računovodstvenih procedura i donosi propise o knjigovodstvu te sadržaju i načinu finansijskog izvještavanja za sva ministarstva, budžetske korisnike, izvanbudžetske fondove te kantone, gradove i općine.

2. Interna kontrola i interna revizija

Član 62.

Budžetski korisnici obavezni su urediti sistem interne kontrole u skladu sa međunarodnim standardima interne kontrole, kako bi se osiguralo da izvršavaju aktivnosti u okviru osnovne djelatnosti. Ministarstvo finansija donosi instrukcije za uspostavu i održavanje sistema interne kontrole, a budžetski korisnici obavezni su donijeti pravilnik o internim kontrolama. Sistem interne kontrole osigurava uspostavu organizacije, politika i procedura koji se koriste za postizanje namjeravanih rezultata u vladinim programima, da su resursi korišteni u tim programima u skladu sa postavljenim ciljevima određene organizacije, da su programi zaštićeni od gubitaka, prevare i lošeg upravljanja i da su na raspolaganju pouzdane i pravovremene informacije koje se koriste pri izvještavanju, podršci i donošenju odluka.

Član 63.

Interna revizija je tijelo budžetskog korisnika, koje nezavisno i objektivno utvrđuje ostvarivanje cjelovitih zadataka i funkcija budžetskih korisnika, upozorava na nepravilnosti i usklađenost sa zakonskim i drugim propisima, kojima je utvrđeno njihovo poslovanje te predlaže mjere za njihovo

otklanjanje i mjere za unapređenje poslovanja budžetskih korisnika.

Internu reviziju budžetskog korisnika organizuje rukovodilac budžetskog korisnika.

Vlada će posebnim aktom utvrditi za koje budžetske korisnike će internu reviziju vršiti ministarstva finansija.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, na prijedlog ministarstva finansija, vlada će utvrditi plan internih revizija gdje će internu reviziju vršiti ministarstvo finansija.

Ministar finansija pravilnikom propisuje uslove koje moraju ispunjavati lica za obavljanje poslova interne revizije, metodologiju rada u skladu sa strukovnim načelima i standardima internog revidiranja te kodeksom strukovne etike internog revizora.

Ministar finansija pravilnikom propisuje zajedničke kriterije o organizaciji interne revizije budžetskih korisnika, a u skladu sa Međunarodnim standardima za internu reviziju. Budžetski korisnici su dužni organizirati internu reviziju najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu pravilnika iz stava 5. ovog člana.

Član 64.

Odredbe čl. 55. do 63. ovog zakona primjenjuju se na kantone, gradove i općine.

3. Finansijsko izvještavanje i revizija

Član 65.

Ministarstvo finansija dužno je podnositi vladi mjesečne finansijske izvještaje u roku od najviše 30 dana, a tromjesečne i polugodišnje finansijske izvještaje u roku od najviše 60 dana, od završetka svakog izvještajnog razdoblja.

Član 66.

U skladu sa instrukcijama ministarstva finansija, svi budžetski korisnici pripremaju tromjesečne finansijske izvještaje sa obrazloženjima koja se odnose na programske rezultate izvršenja budžeta. Tromjesečni izvještaji podnose se

ministru finansija u roku od 30 dana nakon isteka svakog tromjesečja.
Ministar finansija može izdati posebna uputstva o finansijskom izvještavanju za određene organe federalne uprave.

Član 67.

Ministarstvo finansija dužno je pripremiti i podnijeti tromjesečni izvještaj o izvršenju budžeta vladi, koji mora sadržavati:
prikaz fiskalnog stanja,
komparativni pregled odobrenih i stvarnih prihoda i rashoda,
prijedlog mjera za poboljšanje situacije.

Član 68.

U okviru izvršavanja budžeta vlade, na prijedlog nadležnih ministarstava, najmanje dva puta godišnje razmatraju izvještaje o poslovanju izvanbudžetskih korisnika iz člana 36. ovog zakona.

Član 69.

Izvještaji o izvršenju budžeta kantona, gradova i općina i finansijskih planova njihovih izvanbudžetskih fondova za svako tromjesečje fiskalne godine objedinjuju se i dostavljaju ministarstvu finansija u roku 30 dana po završetku obračunskog perioda.

Član 70.

Budžetski korisnik i izvanbudžetski fond obavezni su izraditi godišnji obračun svog finansijskog plana za prethodnu godinu i dostaviti ih nadležnom ministarstvu (ili službi) finansija i nadležnim institucijama u skladu sa zakonom i drugim propisima, najkasnije do kraja februara tekuće godine.

U slučaju da budžetski korisnik završni godišnji izvještaj ne podnese pravovremeno, ministar finansija ima diskreciono pravo da privremeno obustavi odobrenje rashoda sve dok se ne izvrši prijem godišnjeg izvještaja.

Član 71.

Ministarstva finansija, odnosno upravna tijela za finansije dužna su izraditi konsolidirani godišnji obračun za budžetske korisnike i godišnji obračun za prethodnu fiskalnu godinu do 15. aprila tekuće godine.

Član 72.

Konsolidirani godišnji obračuni budžeta kantona, gradova i općina i finansijskih planova njihovih izvanbudžetskih fondova objedinjuju se na nivou kantona i dostavljaju ministarstvu finansija do 15. maja tekuće godine za prethodnu fiskalnu godinu.

Član 73.

Ministar finansija obavezan je pravovremeno dostaviti Vladi Federacije izvještaj o izvršenju budžeta Federacije za prethodnu godinu, a vlada ga je obavezna podnijeti na usvajanje Parlamentu u roku od šest mjeseci od završetka fiskalne godine.

Član 74.

Sadržaj izvještaja iz člana 73. ovog zakona mora biti u skladu sa sadržajem i klasifikacijama računa budžeta, kao i odredbama iz člana 17. ovog zakona, a sadrži:
prihode i primitke, rashode i izdatke za fiskalnu godinu koji su odobreni od strane Parlamenta ili naknadno izmijenjeni,
ostvarene prihode i primitke, rashode i izdatke u toku godine koji su prikazani tako da se može jasno vidjeti razlika između odobrenog budžeta i njegovog ostvarenja,
početno i završno stanje JRT,
početno i završno stanje imovine, obaveza i izvora vlasništva,
objašnjenje većih odstupanja,
podatke o svim promjenama na osnovu zaduživanja i upravljanja dugom i o jamstvima datim u toku fiskalne godine,
podatke o korištenju budžetske rezerve,
8. informacija o poduzetim korektivnim radnjama u cilju realiziranja preporuka revizije iz prethodne godine.
Ministarstvo finansija posebnim aktom regulira pripremu bilo kakvih dodatnih finansijskih izvještaja.

Član 75.

Reviziju godišnjih izvještaja svakog budžetskog korisnika obavlja Ured za reviziju budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o reviziji budžeta u Federaciji Bosne i Hercegovine («Službene novine Federacije BiH», broj 48/99).

Revizija iz stava 1. ovog člana mora se izvršiti u roku od četiri mjeseca nakon podnošenja godišnjih izvještaja federalnih budžetskih korisnika, prije nego što je ministarstvo finansija dužno podnijeti godišnji izvještaj o izvršenju budžeta, u skladu sa članom 73. ovog zakona.

4. Objavljivanje

Član 76.

Dokument okvirnog budžeta iz člana 14. ovog zakona, Budžet, Zakon o izvršavanju budžeta, kao i svaka izmjena i dopuna budžeta Federacije objavljuje se u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno u službenim glasilima kantona, u roku deset dana od dana njihovog donošenja. Svako korištenje tekućih rezervi objavljuje se u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno u službenim glasilima kantona, u roku od deset dana od dana donošenja odluke vlade, u skladu sa članom 34. ovog zakona. Tromjesečni, polugodišnji i godišnji izvještaji o izvršenju budžeta objavljuju se u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno u službenim glasilima kantona, u roku od deset dana od dana njihovog podnošenja, u skladu sa čl. 68. i 73. ovog zakona.

Mjesečni izvještaj o izvršenju budžeta i svi dokumenti navedeni u ovom članku također se objavljuju na službenoj stranici ministarstva finansija.

Odluke o dugu, jamstvima i zajmovima objavljuju se u "Službenim novinama Federacije BiH", odnosno u službenim glasilima kantona, u roku od deset dana od dana njihovog donošenja.

Član 77.

Odredbe čl. 65. do 76. ovog zakona primjenjuju se na kantone, gradove i općine.

VII - KAZNE NE ODREDBE

Član 78.

Novčanom kaznom od 1.000 KM do 5.000 KM kaznit će se za prekršaj odgovorno lice budžetskog korisnika, odgovorno lice izvanbudžetskog fonda, nosioc izvršne vlasti kantona, grada ili općine, nadležan za budžet ili drugo odgovorno lice, ako: zahtjevi za izdvajanje iz budžeta ne budu podneseni u skladu sa članom 15. ovog zakona, ako se u izradi i donošenju budžeta ne pridržava odredaba čl. 19. do 23. ovog zakona, ako se računovodstvene evidencije ne vode u skladu sa članom 57. ovog zakona, tromjesečni izvještaji ne budu podneseni u skladu sa članom 66. ovog zakona. Novčanom kaznom od 5.000 KM do 20.000 KM kaznit će se za prekršaj odgovorno lice budžetskog korisnika, odgovorno lice izvanbudžetskog fonda, nosioc izvršne vlasti kantona, grada ili općine, nadležan za budžet ili druga odgovorna osoba, ako: su rashodi budžetskog korisnika realizovani u suprotnosti sa čl. 31. do 34. ovog zakona, ovlaštenim službenicima za internu reviziju nije omogućeno da provode reviziju u skladu sa članom 63. ovog zakona, je upravljanje gotovinom izvršeno u suprotnosti sa članom 26. ovog zakona, ako provede zaduženje suprotno odredbama čl. 39. do 54. ovog zakona.

VIII - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 79.

Vlada će u roku 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti propise iz čl. 15., 60., i 63. ovog zakona.

Ministar finansija će u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti provedbene akte iz člana 8. stav 2., člana 25. stav 3., člana 54. stav 2, člana 61., člana 62. stav 2 i člana 63 ovog zakona.

Član 80.

U slučaju da su obaveze i prava koja proističu iz drugih zakona i propisa u suprotnosti sa ovim zakonom, primjenjivati će se ovaj zakon.

Član 81.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o budžetima u Federaciji Bosne i

Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 20/98).

Član 82.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

OBJAVLJENO:

„Službene novine Federacije BiH“, broj 88/08

9. Z A K O N

O PRINCIPIMA LOKALNE SAMOUPRAVE U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. OSNOVNA ODREDBA

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se: definicija lokalne samouprave, samoupravni djelokrug, organi jedinica lokalne samouprave, međusobni odnosi vijeća i načelnika/ca jedinica lokalne samouprave, mjesna samouprava, finansiranje i imovina, javnost rada, neposredno učestvovanje građana u odlučivanju, upravni nadzor, saradnja jedinica lokalne samouprave i viših organa vlasti, odnos i saradnja federalnih i kantonalnih vlasti i jedinica lokalne samouprave, nadzor nad primjenom zakona, kao i druga pitanja.

II. DEFINICIJA LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 2.

Lokalna samouprava podrazumijeva pravo i osposobljenost jedinica lokalne samouprave da, u granicama zakona, reguliraju i upravljaju određenim javnim poslovima na osnovu vlastite odgovornosti i u interesu lokalnog stanovništva.

Član 3.

Lokalna samouprava se organizira i ostvaruje u općinama i gradovima kao jedinicama lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: jedinice lokalne samouprave), a izvršavaju je organi jedinice lokalne samouprave i građani, u skladu sa Ustavom i zakonom i statutom jedinice lokalne samouprave.

Član 4.

Općina je jedinica lokalne samouprave koja je na osnovu ispunjavanja propisanih kriterija uspostavljena zakonom.

Član 5.

Grad je jedinica lokalne samouprave koja predstavlja urbanu, infrastrukturnu cjelinu povezanu svakodnevnim potrebama

stanovništva.

Grad se, osim ustavom, uspostavlja federalnim zakonom na osnovu sporazuma o udruživanju dviju ili više općina, odnosno odluke općinskog vijeća općine koja ispunjava propisane kriterije stava 1. ovog člana, a koja ima najmanje 30.000 stanovnika, odnosno u čijem gradskom središtu kao zaokruženom urbanom području živi najmanje 10.000 stanovnika.

Grad u smislu ovog zakona predstavlja sjedište kantona i u slučaju neispunjavanja uvjeta iz stava 2. ovog člana.

Izuzetno od uvjeta iz st. 1. i 2. ovog člana, gradom se može proglasiti općina od posebnog historijskog i kulturnog značaja.

Član 6.

Jedinica lokalne samouprave ima svojstvo pravnog lica.

Član 7.

Jedinica lokalne samouprave ima pravo slobodnog i samostalnog raspolaganja svojom imovinom u skladu sa zakonom.

Jedinica lokalne samouprave samostalno raspolaže finansijskim sredstvima u skladu sa zakonom.

III. SAMOUPRAVNI DJELOKRUG JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 8.

Jedinica lokalne samouprave ima vlastite nadležnosti ustanovljene ustavom i zakonom i ima pravo baviti se svim pitanjima od lokalnog značaja koja nisu isključena iz njene nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost neke druge vlasti na osnovu ustava i zakona.

Ona će biti samostalna u odlučivanju o pitanjima iz vlastitih nadležnosti, koje ne mogu biti ograničene ili uskraćene od federalnih ili

kantonalnih vlasti, osim u slučajevima i u okvirima utvrđenim ustavom i zakonom.

U vlastite nadležnosti jedinice lokalne samouprave posebno spadaju:

- osiguranje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Ustavom;
- donošenje budžeta jedinice lokalne samouprave;
- donošenje programa i planova razvoja jedinice lokalne samouprave i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje;
- utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline;
- donošenje prostornih, urbanističkih i provedbenih planova, uključujući zoniranje;
- utvrđivanje i provođenje stambene politike i donošenje programa stambene i druge izgradnje;
- utvrđivanje politike korištenja i utvrđivanje visine naknada za korištenje javnih dobara;
- utvrđivanje i vođenje politike raspolaganja, korištenja i upravljanja građevinskim zemljištem;
- utvrđivanje politike upravljanja i raspolaganja imovinom jedinice lokalne samouprave;
- utvrđivanje politike upravljanja prirodnim resursima jedinice lokalne samouprave i raspodjele sredstava ostvarenih na osnovu njihovog korištenja;
- upravljanje, finansiranje i unapređenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture:
 - o vodosnabdijevanje, odvođenje i prerada otpadnih voda,
 - o prikupljanje i odlaganje čvrstog otpada,
 - o održavanje javne čistoće,
 - o gradska groblja,
 - o lokalni putevi i mostovi,
 - o ulična rasvjeta,
 - o javna parkirališta,
 - o parkovi;
- organiziranje i unapređenje lokalnog javnog prijevoza;
- utvrđivanje politike predškolskog obrazovanja, unapređenje mreže ustanova, te upravljanje i finansiranje javnih ustanova predškolskog obrazovanja;
- osnivanje, upravljanje, finansiranje i

unapređenje ustanova osnovnog obrazovanja;

- osnivanje, upravljanje, unapređenje i finansiranje ustanova i izgradnja objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta;
- ocjenjivanje rada ustanova i kvaliteta usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta, te osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice lokalne samouprave;
- analiza stanja javnog reda i mira, sigurnosti ljudi i imovine, te predlaganje mjera prema nadležnim organima za ova pitanja;
- organiziranje, provođenje i odgovornost za mjere zaštite i spasavanja ljudi i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa;
- uspostavljanje i vršenje inspekcijskog nadzora nad izvršavanjem propisa iz vlastitih nadležnosti jedinice lokalne samouprave;
- donošenje propisa o porezima, naknadama, doprinosima i taksama iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave;
- raspisivanje referendumu za područje jedinice lokalne samouprave;
- raspisivanje javnog zajma i odlučivanje o zaduženju jedinica lokalne samouprave;
- preduzimanje mjera za osiguranje higijene i zdravlja;
- osiguravanje uvjeta rada lokalnih radio i TV stanica u skladu sa zakonom;
- osiguravanje i vođenje evidencija o ličnim stanjima građana i biračkih spiskova;
- poslovi iz oblasti premjera i katastra zemljišta i evidencija o nekretninama;
- organiziranje efikasne lokalne uprave prilagođene lokalnim potrebama;
- uspostavljanje organizacije mjesne samouprave;
- zaštita životinja.

Osim ukoliko zakon ne odredi da neku nadležnost treba smatrati povjerenom, nadležnost, ustanovljena ili predviđena zakonom, smatra se vlastitom nadležnosti jedinice lokalne samouprave.

Član 9.

Poslove iz okvira vlastitih nadležnosti, kao i poslove iz okvira povjerenih poslova jedinice lokalne samouprave mogu obavljati i putem zajedničkih organa, službi, organizacija i institucija s javnim ovlaštenjima i putem drugih vidova saradnje jedinice lokalne samouprave.

Član 10.

Poslovi federalnih i kantonalnih vlasti mogu biti povjereni jedinici lokalne samouprave zakonom nakon konsultovanja organa lokalnih vlasti kojima se navedeni poslovi povjeravaju, uzimajući u obzir princip supsidijarnosti i sposobnosti lokalnih vlasti i njihove administracije da te poslove efikasno obavljaju.

Član 11.

Prijenos i povjeravanje novih poslova jedinicama lokalne samouprave bit će praćeni dodjelom sredstava potrebnih za njihovo efikasno obavljanje.

IV. ORGANI JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 12.

Organi jedinice lokalne samouprave su vijeće i načelnik/ca.

Član 13.

Organ odlučivanja jedinice lokalne samouprave je općinsko vijeće u općini, a gradsko vijeće u gradu (u daljnjem tekstu: vijeće).

Vijeće u okviru svojih nadležnosti:

- priprema i dvotrećinskom većinom glasova usvaja statut jedinice lokalne samouprave;
- usvaja budžet i izvještaj o izvršenju budžeta jedinice lokalne samouprave;
- donosi razvojne, prostorne i urbanističke planove i programe, te provedbene planove, uključujući zoniranje;
- donosi propise o porezima, taksama, naknadama i doprinosima jedinice lokalne samouprave u skladu sa zakonom;
- donosi odluke o upravljanju i raspolaganju imovinom jedinice lokalne samouprave;
- donosi odluke o zaduživanju;

- donosi programe uređenja građevinskog zemljišta;
 - donosi plan korištenja javnih površina;
 - donosi odluke o organizaciji mjesne samouprave i nazivima ulica, trgova i dijelova naseljenih mjesta;
 - donosi odluke o udruživanju jedinica lokalne samouprave u savez i druge oblike organiziranja;
 - donosi odluke o proglašenju praznika jedinice lokalne samouprave;
 - donosi odluke o nagradama i priznanjima jedinica lokalne samouprave;
 - bira i razrješava predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg vijeća;
 - donosi odluke o raspisivanju referenduma;
 - razmatra godišnje izvještaje o provođenju politike jedinice lokalne samouprave i aktivnostima načelnika/ce;
 - osniva preduzeća i ustanove za obavljanje poslova od interesa za jedinicu lokalne samouprave;
 - donosi poslovnik o svom radu;
 - obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.
- Članovi vijeća odgovaraju za ustavnost i zakonitost akata koje vijeće donosi u okviru svojih nadležnosti.

Član 14.

Izvršni organ jedinice lokalne samouprave je općinski načelnik/ca u općini a gradonačelnik/ca u gradu (u daljnjem tekstu: načelnik/ca).

Član 15.

Načelnik/ca u okviru svoje nadležnosti:

- predstavlja i zastupa jedinicu lokalne samouprave;
- donosi akte iz svoje nadležnosti;
- izrađuje i vijeću na usvajanje podnosi nacrt i prijedlog budžeta, ekonomske planove, razvojne planove, investicione programe, prostorne i urbanističke planove i ostale planske i regulatorne dokumente koji se odnose na korištenje i upravljanje zemljištem, uključujući zoniranje i korištenje javnog zemljišta;
- predlaže odluke i druge opće akte vijeću;
- provodi politiku jedinice lokalne samouprave u

skladu sa odlukama vijeća, izvršava budžet jedinice lokalne samouprave i osigurava primjenu odluka i drugih akata vijeća;

- izvršava zakone i druge propise čije je izvršenje povjereno jedinici lokalne samouprave;
- utvrđuje organizaciju službi za upravu i drugih službi jedinice lokalne samouprave;
- donosi pravilnik o unutrašnjoj organizaciji službi jedinice lokalne samouprave;
- realizira saradnju jedinice lokalne samouprave s drugim općinama, gradovima, međunarodnim i drugim organizacijama u skladu sa odlukama i zaključcima vijeća i njegovih radnih tijela;
- podnosi izvještaj vijeću o ostvarivanju politike jedinice lokalne samouprave i svojim aktivnostima.

Načelnik/ca odgovara za ustavnost i zakonitost akata koje donosi, odnosno predlaže vijeću.

V. MEĐUSOBNI ODNOSI VIJEĆA I NAČELNIKA/CE

Član 16.

Međusobni odnosi vijeća i načelnika/ce zasnivaju se na principima međusobnog uvažavanja i saradnje, uz pojedinačnu odgovornost za ostvarivanje vlastitih nadležnosti i zajedničku odgovornost za funkcioniranje jedinica lokalne samouprave.

Član 17.

Načelnik/ca je dužan dostaviti prijedlog budžeta vijeću u roku propisanom budžetskim kalendarom.

Član 18.

Vijeće većinom od ukupnog broja vijećnika usvaja budžet u roku predviđenom budžetskim kalendarom.

Do usvajanja novog budžeta, najduže 90 dana nakon početka budžetske godine, finansiranje jedinice lokalne samouprave ne može biti veće od realizacije budžeta za isti period prethodne godine umanjenog za kapitalne investicije, izuzevši kapitalne investicije čija se realizacija nastavlja u tekućoj godini.

Ukoliko vijeće ne usvoji budžet u roku od 90

dana od početka budžetske godine, načelnik/ca proglašava budžet.

Budžet stupa na snagu nakon objavljivanja u službenom glasilu jedinice lokalne samouprave.

Član 19.

Ukoliko načelnik/ca, vijeće ili jedna trećina vijećnika smatraju da usvojeni budžet u određenoj poziciji može ugroziti funkcioniranje jedinice lokalne samouprave, mogu u roku od sedam dana tražiti arbitražu.

Arbitražu će u roku od mjesec dana vršiti tijelo koje će formirati Federalno ministarstvo finansija, čiji je nalaz obavezujući.

Arbitražno tijelo činit će predstavnici Federalnog ministarstva finansija, kan- tonalnog ministarstva finansija, općinskog vijeća i općinskog načelnika/ce, nezavisni ekspert iz oblasti finansija i predstavnik Saveza općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine. Do donošenja arbitražne odluke budžet se izvršava.

Član 20.

Vijeće, odnosno, načelnik/ca može u roku od tri dana nakon donošenja odluke zatražiti da vijeće, odnosno načelnik/ca preispita odluku ili akt koji smatra neustavnim ili nezakonitim.

U slučaju iz prethodnog stava nadležni organ dužan je preispitati svoju odluku, odnosno akt u roku od 30 dana i obavijestiti vijeće, odnosno načelnika o svojoj odluci do kada se taj akt neće izvršiti.

Kada vijeće, odnosno načelnik/ca potvrdi svoju odluku, odnosno akt, vijeće, odnosno načelnik/ca može u roku od 15 dana pokrenuti postupak preispitivanja odluke, odnosno akta pred nadležnim organom u skladu sa ustavom i zakonom.

Član 21.

Vijeće, odnosno načelnik/ca može u roku od tri dana nakon donošenja odluke zatražiti da vijeće, odnosno načelnik/ca preispita odluku, ili akt koji smatra štetnim po jednicu lokalne samouprave, a čije izvršenje može proizvesti nepopravljivu štetu po interese ili imovinu jedinice lokalne samouprave.

Organ koji je donio odluku preispitat će je nakon 15 dana do kada se ona ne primjenjuje.

Član 22.

Načelnik/ca dužan je redovno informirati vijeće o ostvarivanju politike jedinice lokalne samouprave, odgovarati na zastupnička pitanja i inicijative, na način i u rokovima utvrđenim statutom.

Član 23.

Vijeće je dužno razmotriti prijedlog odluke, odnosno informaciju koju podnese načelnik/ca i o tome se izjasniti u rokovima utvrđenim statutom.

VI. MJESNA SAMOUPRAVA

Član 24.

Mjesna samouprava u jedinici lokalne samouprave ostvaruje se u mjesnoj zajednici kao obaveznom obliku mjesne samouprave koju osniva vijeće, te u gradskim četvrtima i drugim oblicima mjesne samouprave u skladu sa statutom jedinice lokalne samouprave. Odlukom o osnivanju mjesne zajednice utvrđuju se: naziv, sjedište, područje mjesne zajednice, mjesna područja, odnosno drugi dijelovi mjesne zajednice, kao i druga pitanja u vezi sa ostvarivanjem mjesne samouprave.

Član 25.

Građani u mjesnoj zajednici putem organa mjesne zajednice odlučuju o poslovima značajnim za život i rad na području mjesne zajednice, a naročito:

- pokreću i učestvuju u javnoj raspravi kod pripreme i donošenja urbanističkih planova na području mjesne zajednice, pokreću inicijative, daju mišljenja i učestvuju u izgradnji komunalnih objekata i objekata u općoj upotrebi;
- pokreću i učestvuju u raspravama o inicijativama i aktivnostima za razvoj privrede i društvenih djelatnosti;
- brinu o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i u tu svrhu pokreću saradnju sa stručnim organima u oblasti socijalne zaštite;
- staraju se o razvoju kulture i sporta i stvaraju uvjete za dostupnost ustanova i objekata

kulture i sporta svim građanima, a pogotovo mladim;

- stvaraju uvjete i preduzimaju mjere za očuvanje i zaštitu prirodnih i radom ostvarenih vrijednosti čovjekove sredine;
- drugim poslovima utvrđenim statutom i pravilima mjesnih zajednica vodeći računa o vrsti i obimu potreba, raspoloživim sredstvima, kao i interesima građana u cjelini.

Član 26.

Mjesna zajednica može biti osnovana za jedno naseljeno mjesto, više međusobno uvezanih manje naseljenih mjesta, ili za veći dio naselja koji u odnosu na ostale dijelove naselja čini cjelinu.

Inicijativu za osnivanje mjesne zajednice mogu pokrenuti građani, udruženja građana sa područja naseljenog mjesta za čije se područje predlaže osnivanje nove mjesne zajednice, vijeće ili načelnik/ca jedinice lokalne samouprave.

Mjesna zajednica osniva se na način i po postupku utvrđenom statutom jedinice lokalne samouprave u kojoj se osniva mjesna zajednica.

Član 27.

Mjesna zajednica ima svojstvo pravnog lica u okviru prava i dužnosti utvrđenih statutom i odlukom o osnivanju.

Član 28.

Statutom mjesne zajednice, u skladu sa statutom jedinice lokalne samouprave i aktom o osnivanju, utvrđuju se poslovi koje obavlja mjesna zajednica, organi, kao i postupak izbora, organizacija i rad organa, način odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad mjesne zajednice.

Član 29.

Organi mjesnih zajednica bit će obavezno konsultovani o pitanjima o kojima vijeće jedinice lokalne samouprave odlučuje dvotrećinskom većinom i u postupku donošenja planova jedinice lokalne samouprave, kao i o drugim pitanjima o kojima je zatražena konsultacija od vijeća ili načelnika/ce jedinice lokalne

samouprave.

Organi mjesnih zajednica mogu davati inicijative o pitanjima iz nadležnosti mjesne zajednice, jedinice lokalne samouprave i institucija koje vrše javne ovlasti.

Član 30.

Odlukom vijeća jedinice lokalne samouprave može se svim ili pojedinim mjesnim zajednicama povjeriti obavljanje određenih poslova iz izvornog djelokruga lokalne samouprave, uz osiguranje za to potrebnih sredstava.

Član 31.

Sredstva za rad mjesne zajednice, odnosno drugog oblika mjesne samouprave su:

- 1) mjesne zajednice imat će prihode srazmjerne ovlaštenjima predviđenim zakonom i statutom;
- 2) sistem finansiranja mjesnih zajednica mora biti dovoljno raznovrstan i evolutan kako bi mogao slijediti, koliko je praktički moguće, promjene stvarnih troškova obavljanja poslova iz ovlaštenja mjesne zajednice;
- 3) sredstva osigurana iz sredstava samodoprinosu;
- 4) sredstva za usluge koja svojim aktivnostima ostvaruje mjesna zajednica;
- 5) pokloni i druga sredstva.

Mjesna zajednica koristi sredstva u skladu sa svojim programima i planovima.

Član 32.

Nadzor nad radom organa mjesne zajednice vrši vijeće jedinice lokalne samouprave na način utvrđen statutom.

VII. FINANSIRANJE I IMOVINA JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 33.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo na pokretnu i nepokretnu imovinu i na odgovarajuće izvore finansiranja kojima slobodno raspolazu u okviru svojih ovlasti, kao i na sredstva za obavljanje delegiranih ili prenesenih poslova iz okvira prava i dužnosti viših tijela vlasti.

Član 34.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo na odgovarajuće sopstvene finansijske izvore kojima lokalni organi mogu slobodno raspolagati u okviru svoje nadležnosti u skladu sa zakonom. Jedan dio finansijskih izvora jedinica lokalne samouprave ostvarivat će se od lokalnih taksi i naknada čiju stopu jedinica lokalne samouprave utvrđuje u okviru zakona.

Finansijska sredstva jedinica lokalne samouprave bit će srazmjerna njihovim nadležnostima koje su im dodijeljene zakonom. Svaki prijenos novih funkcija bit će praćen finansijskim sredstvima potrebnim za njihovo efikasno izvršavanje.

Zakonodavac je dužan pribaviti mišljenje od Saveza općina i gradova o svim pitanjima koja se odnose na dodjelu sredstava, kao i o svim promjenama zakona koje mogu utjecati na finansijske obaveze jedinica lokalne samouprave.

U skladu sa utvrđenom fiskalnom politikom, zakonom se utvrđuju vrste poreza, naknada, doprinosa i taksi koji u cijelosti ili djelimično pripadaju jedinicama lokalne samouprave kao izvorni prihodi.

Član 35.

Imovinom u vlasništvu općine mora se upravljati u skladu sa zakonom i drugim propisima, te u interesu lokalnog stanovništva i s pažnjom dobrog domaćina.

Postupak utvrđivanja i prijenosa vlasništva i rješavanje međusobnih potraživanja u vezi s prijenosom vlasništva, kao i druga imovinska potraživanja uređuju se zakonom.

Vijeće odlučuje o pribavljanju, korištenju, upravljanju i raspolaganju imovinom jedinice lokalne samouprave.

Član 36.

U zakonom propisanim okvirima jedinice lokalne samouprave donose propise o naknadama i taksama, kao i provedbene propise o oporezivanju.

Član 37.

Jedinicama lokalne samouprave pripadaju prihodi:

a) vlastiti prihodi:

- porezi za koje jedinice lokalne samouprave samostalno određuju stopu u skladu sa zakonom,
- lokalne takse i naknade čije iznose utvrđuje vijeće u skladu sa zakonom,
- kazne i kamate u skladu sa zakonom,
- prihod od upotrebe i prodaje imovine,
- prihod od preduzeća i drugih pravnih lica u vlasništvu jedinice lokalne samouprave, kao i prihod od koncesija u skladu sa zakonskim propisima,
- darovi, nasljedstva, pomoći i donacije,
- prihodi od samodoprinosu,
- prihodi od budžetskih korisnika,
- drugi prihodi utvrđeni zakonom ili odlukom vijeća;

b) drugi prihodi:

- prihodi od dijeljenih poreza, definirani zakonom,
- transferi i grantovi od viših nivoa vlasti,
- dug u skladu sa zakonom.

Član 38.

Raspodjela sredstava jedinicama lokalne samouprave vršit će se na osnovu kriterija i formula za dodjelu koji će biti utvrđeni posebnim zakonom, uvažavajući princip solidarnosti i fiskalnog izjednačavanja.

VIII. JAVNOST RADA ORGANA LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 39.

Jedinica lokalne samouprave dužna je, na način utvrđen ovim Zakonom, kao i preduzimanjem drugih mjera i aktivnosti, osigurati, razvijati i jačati javnost rada kao preduvjet efektivnog političkog nadzora i garancije da će organi jedinice lokalne samouprave provoditi svoje dužnosti u interesu lokalne zajednice.

Član 40.

Sjednici vijeća mogu prisustvovati građani na način i pod uvjetima propisanim poslovníkom o radu u skladu sa zakonom.

Obavještenja i informacije o obavljanju poslova organa jedinice lokalne samouprave mogu davati predstavnici načelnika/ce i predstavnici vijeća.

U cilju informiranja javnosti organi jedinice lokalne samouprave podnositi će javnosti godišnje izvještaje u kojima će se uporediti postignuti rezultati s planiranim programskim ciljevima.

Vijeće će statutom regulirati javnost rada pravovremenim, istinskim, potpunim i objektivnim informiranjem javnosti o svom radu.

Član 41.

Službenici lokalne samouprave koji su ovlašteni davati odgovarajuće informacije lično su odgovorni za njihovu tačnost i pravovremenost. Neovlašteno davanje informacija ili davanje netačnih informacija predstavlja težu povredu službene dužnosti.

Član 42.

Predstavnik načelnika/ce i vijeća mogu odlučiti da se u postupku pripreme i donošenja općeg akta objavi njegov tekst u svim fazama donošenja putem sredstava javnog informiranja, kao i da se odredi rok za davanje pisanih primjedbi na odnosni tekst općeg akta.

I X. NEPOSREDNO UČESTVOVANJE GRAĐANA U ODLUČIVANJU U JEDINICAMA LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 43.

Građani neposredno odlučuju o pitanjima iz nadležnosti organa jedinica lokalne samouprave putem referendumu, mjesnog zbora građana i drugih oblika neposrednog izjašnjavanja. Postupak i procedure neposrednog odlučivanja građana iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne samouprave uređuju se zakonom i statutom.

Svoje prijedloge građani podnose putem građanske inicijative, udruženja građana, nevladinih organizacija, kao i na drugi način utvrđen statutom.

Jedinice lokalne samouprave mogu uvoditi bilo

koje druge mehanizme participatorne demokratije koji nisu zabranjeni zakonom.

Član 44.

Referendum se može raspisati radi odlučivanja o prijedlogu o promjeni statuta, o prijedlogu općeg akta ili drugih pitanja iz organa jedinica lokalne samouprave, kao i o drugim pitanjima određenim zakonom i statutom. Odluka donesena na referendumu obavezna je za vijeće jedinice lokalne samouprave.

Član 45.

Građani imaju pravo organu jedinice lokalne samouprave podnositi inicijative za donošenje određenog akta ili rješavanje određenog pitanja iz njegovog djelokruga.

O inicijativi iz stava 1. ovog člana vijeće mora raspravljati ako ga potpisom podrži određeni broj građana upisanih u birački spisak jedinice lokalne samouprave, što se utvrđuje statutom. Ovaj broj neće biti veći od 5% ukupnog broja građana upisanih u birački spisak.

Član 46.

Organi jedinica lokalne samouprave dužni su omogućiti građanima i pravnim licima podnošenje podnesaka i pritužbi na svoj rad, kao i na rad njihovih institucija i tijela, te na nepravilan odnos zaposlenih u tim tijelima kada im se obraćaju radi ostvarivanja svojih prava i interesa ili izvršavanja svojih građanskih dužnosti.

Na podnesene podneske i pritužbe organi jedinica lokalne samouprave dužni su građanima i pravnim licima dati odgovor u roku od 30 dana od dana podnošenja prigovora ili podnesaka.

X. UPRAVNI NADZOR NAD RADOM JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 47.

Upravni nadzor nad aktivnostima jedinica lokalne samouprave vrše nadležni federalni i kantonalni organi u okviru svojih odgovarajućih područja nadležnosti.

Upravni nadzor nad aktivnostima jedinica lokalne samouprave vrši se samo u slučajevima utvrđenim zakonom.

Upravni nadzor nad aktivnostima jedinica lokalne samouprave ne ograničava pravo lokalnih vlasti da samostalno i u skladu sa zakonom upravljaju javnim poslovima koji spadaju u djelokrug njihovih vlastitih nadležnosti.

Nadzor nad vršenjem vlastitih nadležnosti jedinica lokalne samouprave ograničava se na nadzor nad zakonitošću preduzetih aktivnosti. Nadzor u pogledu zakonitosti i ekspeditivnosti donesenih odluka može se vršiti u odnosu na poslove čije je obavljanje povjereno jedinicama lokalne samouprave. Federalni i kantonalni organi mogu zajednički vršiti nadzor nad ekspeditivnošću u donošenju odluka.

Intervencija nadzornih organa bit će srazmjerna važnosti interesa koji štiti. Sve konačne odluke koje se odnose na poništavanje ili preinačavanje akata jedinica lokalne samouprave, usvojenih u okviru njihovih vlastitih nadležnosti, donosi nadležni sud.

Postupak vršenja upravnog nadzora nad aktivnostima jedinica lokalne samouprave utvrđuje se zakonom.

Član 48.

Upravni nadzor nad radom organa jedinice lokalne samouprave u vršenju vlastitih nadležnosti jedinice lokalne samouprave uređuje jedinica lokalne samouprave statutom, na način da se ojača uloga nezavisnih tijela, te unutrašnji mehanizmi nadzora, posebno u oblastima finansija i upravljanja.

Član 49.

Organi jedinice lokalne samouprave odgovorni su za hitnu i potpunu provedbu privremene mjere i sudske odluke koje sud donese u okviru svoje nadležnosti u vezi s nadzorom nad radom organa jedinice lokalne samouprave.

XI. SARADNJA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 50.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo da u vršenju svojih dužnosti međusobno sarađuju radi obavljanja poslova od zajedničkog interesa. O oblicima i načinu saradnje iz prethodnog stava jedinice lokalne samouprave zaključuju sporazum.

Član 51.

U cilju zaštite zajedničkog interesa, kao i promoviranja i unapređenja lokalne samouprave, gradovi i općine mogu formirati saveze na nivou Bosne i Hercegovine i Federacije BiH.

Savez na nivou Federacije ima pravo:

1. djelovati kao zakonski zastupnik svojih članica pred vlastima u Federaciji BiH;
2. pripremati prijedloge zakona i amandmane na prijedloge zakona u cilju poboljšanja zakona i propisa koji reguliraju rad jedinica lokalne samouprave;
3. davati mišljenja i prijedloge u vezi s raspodjelom javnih prihoda u dijelu koji se odnosi na finansiranje jedinica lokalne samouprave;
4. uspostavljati kontakte i saradnju sa sličnim organizacijama u zemlji i inozemstvu, te postati član međunarodnih asocijacija;
5. obavljati druge funkcije u skladu sa statutom Saveza.

Prava navedena u ovom članu mogu biti korištena ako Savez na nivou Federacije BiH okuplja više od dvije trećine gradova i općina u Federaciji BiH.

XII. ODNOS I SARADNJA FEDERALNIH I KANTONALNIH VLASTI I JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Član 52.

U vršenju vlasti i ostvarivanju prava i dužnosti građana kantonalne i vlasti jedinica lokalne samouprave djeluju zajednički na partnerskim osnovama, izuzev u oblasti administrativnog nadzora koji veže federalne i kantonalne vlasti u pogledu rada vlasti jedinica lokalne samouprave.

Član 53.

Federalne, odnosno kantonalne vlasti dužne su razmotriti inicijative, prijedloge i sugestije jedinica lokalne samouprave i o svom stavu i preduzetim aktivnostima obavijestiti jedinice lokalne samouprave u roku od 30 dana od dana prijema inicijative, prijedloga ili sugestije.

Član 54.

U vršenju povjerenih ovlasti jedinice lokalne samouprave primjenjuju sva uputstva i smjernice koje dobiju od federalnih i kantonalnih vlasti.

Član 55.

Jedinica lokalne samouprave ima pravo da izvršenje prenesenih nadležnosti prilagodi lokalnim uvjetima kada to predviđa zakon, ili kada ih za to ovlaste nadležne federalne ili kantonalne vlasti.

Član 56.

Federalne, odnosno kantonalne vlasti dužne su u najvećoj mogućoj mjeri konsultovati jedinice lokalne samouprave u postupku donošenja propisa koji ih se direktno tiču. Konsultovanje, u smislu iz prethodnog stava ovog člana, federalne, odnosno kantonalne vlasti vrše putem saveza općina i gradova.

XIII. NADZOR NAD PRIMJENOM ZAKONA

Član 57.

Nadzor nad primjenom ovog zakona vrši Federalno ministarstvo pravde i Federalno ministarstvo finansija, svako u okviru svojih nadležnosti.

XIV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 58.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o osnovama lokalne samouprave ("Službene novine Federacije BiH", br. 6/95). Federacija BiH i kantoni dužni su uskladiti svoje zakone sa ovim zakonom, te izvršiti prijenos poslova i nadležnosti, kao i odgovornosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave

ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

Jedinice lokalne samouprave dužne su uskladiti svoje statute sa ovim zakonom u roku od 12 mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu. Stupanjem na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe kantonalnih zakona o lokalnoj samoupravi i odredbe statuta jedinica lokalne samouprave koje su u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Član 59.

Prijenos poslova i nadležnosti dodijeljenih ovim zakonom, kao i odgovornost jedinica lokalne samouprave za njihovo vršenje, počet će istovremeno s prijenosom sredstava potrebnih za njihovo obavljanje.

Član 60.

Odredbe ovog zakona primjenjivat će se i na Grad Sarajevo i na Grad Mostar, osim onih koje su u suprotnosti sa odredbama Ustava Federacije BiH koje su regulirale status Grada Sarajeva i Grada Mostara.

U Kantonu Sarajevo, ustavom, zakonom i statutom, uredit će se pitanja nadležnosti i teritorijalne organizacije Grada Sarajeva, općina u sastavu Grada Sarajeva, kao i općina koje nisu u sastavu Grada Sarajeva, njihovi međusobni odnosi i način finansiranja, s obzirom na specifičnosti organizacije Sarajeva, u roku od 12 mjeseci od dana donošenja ovog zakona.

Član 61.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

10. Z A K O N

O NAČELIMA LOKALNE SAMOUPRAVE U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I - TEMELJNA ODREDBA

Članak 1.

Ovim se zakonom uređuju: definicija lokalne samouprave, samoupravni djelokrug, tijela jedinica lokalne samouprave, međusobni odnosi vijeća i načelnika/ca jedinica lokalne samouprave, mjesna samouprava, financiranje i vlasništvo, javnost rada, izravno sudjelovanje građana u odlučivanju, upravni nadzor, suradnja jedinica lokalne samouprave i viših tijela vlasti, odnos i suradnja federalnih i kantonalnih vlasti i jedinica lokalne samouprave, nadzor nad primjenom zakona, kao i druga pitanja.

II - DEFINICIJA LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 2.

Lokalna samouprava podrazumijeva pravo i osposobljenost jedinica lokalne samouprave da, u granicama zakona, reguliraju i upravljaju određenim javnim poslovima temeljem vlastite odgovornosti i u interesu lokalnoga stanovništva.

Članak 3.

Lokalna se samouprava organizira i ostvaruje u općinama i gradovima kao jedinicama lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: "jedinice lokalne samouprave"), a izvršavaju je tijela jedinice lokalne samouprave i građani, sukladno ustavu, zakonu i statutu jedinice lokalne samouprave.

Članak 4.

Općina je jedinica lokalne samouprave koja je, temeljem ispunjavanja propisanih kriterija, uspostavljena zakonom.

Članak 5.

Grad je jedinica lokalne samouprave koja predstavlja urbanu, infrastrukturnu cjelinu povezanu svakodnevnim potrebama

stanovništva.

Grad se, osim ustavom, uspostavlja federalnim zakonom, temeljem sporazuma o udruživanju dviju ili više općina, odnosno odluke općinskoga vijeća općine koja ispunjava propisane kriterije stavka 1. ovoga članka, a koja ima najmanje 30.000 stanovnika, odnosno u čijem gradskom središtu kao zaokruženom urbanom području živi najmanje 10.000 stanovnika.

Grad u smislu ovoga Zakona predstavlja sjedište kantona i u slučaju neispunjavanja uvjeta iz stavka 2. ovoga članka.

Izuzetno od uvjeta iz stavka 1. i 2. ovoga članka, gradom se može proglasiti općina od posebnoga povijesnoga i kulturnoga značaja.

Članak 6.

Jedinica lokalne samouprave ima svojstvo pravne osobe.

Članak 7.

Jedinica lokalne samouprave ima pravo slobodnoga i samostalnoga raspolaganja svojom imovinom, sukladno zakonu.

Jedinica lokalne samouprave samostalno raspolaže financijskim sredstvima sukladno zakonu.

III - SAMOUPRAVNI DJELOKRUG JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 8.

Jedinica lokalne samouprave ima vlastite nadležnosti, ustanovljene ustavom i zakonom, i ima pravo baviti se svim pitanjima od lokalnoga značaja koja nisu isključena iz njezine nadležnosti, niti dodijeljena u nadležnost neke druge vlasti temeljem ustava i zakona.

Ona će biti samostalna u odlučivanju o pitanjima iz vlastitih nadležnosti, koja ne mogu biti ograničena ili uskraćena od federalnih ili kantonalnih vlasti, osim u slučajevima i u

okvirima utvrđenim ustavom i zakonom.

U vlastite nadležnosti jedinice lokalne samouprave posebice ulaze:

- osiguranje i zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda sukladno ustavu;
- donošenje proračuna jedinice lokalne samouprave;
- donošenje programa i planova razvitka jedinice lokalne samouprave i stvaranje uvjeta za gospodarski razvitak i upošljavanje;
- utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline;
- donošenje prostornih, urbanističkih i provedbenih planova, uključujući zoniranje;
- utvrđivanje i provođenje stambene politike i donošenje programa stambene i druge gradnje;
- utvrđivanje politike korištenja i utvrđivanje visine naknada za korištenje javnih dobara;
- utvrđivanje i vođenje politike raspolaganja, korištenja i upravljanja građevnim zemljištem;
- utvrđivanje politike upravljanja i raspolaganja imovinom jedinice lokalne samouprave;
- utvrđivanje politike upravljanja prirodnim resursima jedinice lokalne samouprave i raspodjele sredstava ostvarenih temeljem njihovoga korištenja;
- upravljanje, financiranje i unaprjeđenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture:
 - o vodoopskrba, odvođenje i prerada otpadnih voda,
 - o prikupljanje i odlaganje čvrstoga otpada,
 - o održavanje javne čistoće,
 - o gradska groblja,
 - o lokalni putovi i mostovi,
 - o ulična rasvjeta,
 - o javna parkirališta,
 - o parkovi;
- organiziranje i unaprjeđenje lokalnoga javnog prijevoza;
- utvrđivanje politike predškolskoga obrazovanja, unaprjeđenje mreže ustanova, te upravljanje i financiranje javnih ustanova predškolskoga obrazovanja;
- osnivanje, upravljanje, financiranje i unaprjeđenje ustanova osnovnoga obrazovanja;
- osnivanje, upravljanje, unaprjeđenje i financiranje ustanova i gradnja objekata za

zadovoljavanje potreba stanovništva u djelatnosti kulture i športa;

- ocjenjivanje rada ustanova i kvalitete usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i športa, te osiguravanje financijskih sredstava za unaprjeđenje njihovoga rada i kvalitete usluga, sukladno potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice lokalne samouprave;
- analiza stanja javnoga reda i mira, sigurnosti ljudi i imovine, te predlaganje mjera prema nadležnim tijelima za ova pitanja;
- organiziranje, provođenje i odgovornost za mjere zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa;
- uspostavljanje i vršenje inspekcijskoga nadzora nad izvršavanjem propisa iz vlastitih nadležnosti jedinica lokalne samouprave;
- donošenje propisa o porezima, naknadama, doprinosima i pristojbama iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave;
- raspisivanje referendumata za područje jedinice lokalne samouprave;
- raspisivanje javnoga zajma i odlučivanje o zaduženju jedinica lokalne samouprave;
- poduzimanje mjera za osiguranje higijene i zdravlja;
- osiguravanje uvjeta rada lokalnih radio i TV stanica, sukladno zakonu;
- osiguravanje i vođenje evidencija o osobnim stanjima građana i biračkih popisa;
- poslovi iz oblasti premjera i katastra zemljišta i evidenciju o nekretninama;
- organiziranje djelotvorne lokalne uprave prilagođene lokalnim potrebama;
- uspostavljanje organizacije mjesne samouprave;
- zaštita životinja.

Osim ukoliko zakon ne odredi da neku nadležnost treba smatrati povjerenom, nadležnost ustanovljena ili predviđena zakonom smatra se vlastitom nadležnošću jedinice lokalne samouprave.

Članak 9.

Poslove iz okvira vlastitih nadležnosti, kao i poslove iz okvira povjerenih poslova jedinica

lokalne samouprave može obavljati i putem zajedničkih tijela, službi, organizacija i institucija s javnim ovlastima i putem drugih vidova suradnje jedinica lokalne samouprave.

Članak 10.

Poslovi federalnih i kantonalnih vlasti mogu biti povjereni jedinici lokalne samouprave zakonom, nakon konzultiranja tijela lokalnih vlasti kojima se navedeni poslovi povjeravaju, poštujući načelo supsidijarnosti i sposobnost lokalnih vlasti i njihove administracije da te poslove djelotvorno obavljaju.

Članak 11.

Prijenos i povjeravanje novih poslova jedinicama lokalne samouprave bit će praćeni dodjelom sredstava potrebnih za njihovo djelotvorno obavljanje.

IV – TIJELA JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 12.

Tijela jedinice lokalne samouprave su vijeće i načelnik/ca.

Članak 13.

Tijelo odlučivanja jedinice lokalne samouprave je općinsko vijeće u općini, a gradsko vijeće u gradu (u daljnjem tekstu: "vijeće").

Vijeće u okviru svojih nadležnosti:

- priprema i dvotrećinskom većinom glasova usvaja statut jedinice lokalne samouprave;
- usvaja proračun i izvješće o izvršenju proračuna jedinica lokalne samouprave;
- donosi razvojne, prostorne i urbanističke planove i programe, te provedbene planove, uključujući zoniranje;
- donosi propise o porezima, pristojbama, naknadama i doprinosima jedinice lokalne samouprave sukladno zakonu;
- donosi odluke o upravljanju i raspolaganju imovinom jedinice lokalne samouprave;
- donosi odluke o zaduživanju;
- donosi programe uređenja građevnoga zemljišta,
- donosi plan korištenja javnih površina;

- donosi odluke o organizaciji mjesne samouprave i nazivima ulica, trgova i dijelova naseljenih mjesta;
- donosi odluke o udruživanju jedinica lokalne samouprave u savez i druge oblike organiziranja;
- donosi odluke o proglašenju blagdana/praznika jedinice lokalne samouprave;
- donosi odluke o nagradama i priznanjima jedinica lokalne samouprave;
- bira i razrješava predsjedatelja i dopredsjedatelja vijeća;
- donosi odluke o raspisivanju referenduma;
- razmatra godišnja izvješća o provođenju politike jedinice lokalne samouprave i aktivnostima načelnika/ce;
- osniva poduzeća i ustanove za obavljanje poslova od interesa za jedinicu lokalne samouprave;
- donosi poslovnik o svome radu;
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

Članovi vijeća odgovaraju za ustavnost i zakonitost akata koje vijeće donosi u okviru svojih nadležnosti.

Članak 14.

Izvršno tijelo jedinice lokalne samouprave je općinski načelnik/ca u općini, a gradonačelnik/ca u gradu (u daljnjem tekstu: "načelnik/ca").

Članak 15.

Načelnik/ca u okviru svoje nadležnosti:

- predstavlja i zastupa jedinicu lokalne samouprave;
- donosi akte iz svoje nadležnosti;
- izrađuje i vijeću na usvajanje podnosi nacrt i prijedlog proračuna, ekonomske planove, razvojne planove, investicijske programe, prostorne i urbanističke planove i ostale planske i regulacijske dokumente koji se odnose na korištenje i upravljanje zemljištem, uključujući zoniranje i korištenje javnoga zemljišta;
- predlaže odluke i druge opće akte vijeću;
- provodi politiku jedinice lokalne samouprave sukladno odlukama vijeća, izvršava proračun jedinice lokalne samouprave i osigurava

primjenu odluka i drugih akata vijeća;
- izvršava zakone i druge propise čije je izvršenje povjereno jedinici lokalne samouprave;
- utvrđuje organizaciju službi za upravu i drugih službi jedinice lokalne samouprave;
- donosi pravilnik o unutarnjoj organizaciji službi jedinice lokalne samouprave;
- realizira suradnju jedinice lokalne samouprave s drugim općinama, gradovima, međunarodnim i drugim organizacijama sukladno odlukama i zaključcima vijeća i njegovih radnih tijela;
- podnosi izvješće vijeću o ostvarivanju politike jedinice lokalne samouprave i svojim aktivnostima.
Načelnik/ca odgovara za ustavnost i zakonitost akata koje donosi, odnosno predlaže vijeću.

V - MEĐUSOBNI ODNOSI VIJEĆA I NAČELNIKA/CE

Članak 16.

Međusobni odnosi vijeća i načelnika/ce temelje se na načelima međusobnoga uvažavanja i suradnje, uz pojedinačnu odgovornost za ostvarivanje vlastitih nadležnosti i zajedničku odgovornost za funkcioniranje jedinica lokalne samouprave.

Članak 17.

Načelnik je dužan dostaviti prijedlog proračuna vijeću u roku propisanom proračunskim kalendarom.

Članak 18.

Vijeće, većinom ukupnoga broja vijećnika, usvaja proračun u roku predviđenom proračunskim kalendarom.
Do usvajanja novoga proračuna, a najdulje devedeset dana nakon početka proračunske godine, financiranje jedinice lokalne samouprave ne može biti veće od realizacije proračuna za isto razdoblje prethodne godine umanjenoga za kapitalne investicije, izuzevši kapitalne investicije čija se realizacija nastavlja u tekućoj godini.
Ukoliko vijeće ne usvoji proračun u roku devedeset dana od početka proračunske

godine, načelnik proglašava proračun.
Proračun stupa na snagu nakon objave u službenom glasilu jedinice lokalne samouprave.

Članak 19.

Ukoliko načelnik/ca, vijeće ili jedna trećina vijećnika smatraju da usvojeni proračun u određenoj poziciji može ugroziti funkcioniranje jedinice lokalne samouprave, mogu u roku od sedam dana tražiti arbitražu.
Arbitražu će u roku od mjesec dana vršiti tijelo koje će uspostaviti Federalno ministarstvo financija, čiji je nalaz obvezujući.
Arbitražno tijelo činit će predstavnici Federalnoga ministarstva financija, kantonalnoga ministarstva financija, općinskoga vijeća i općinskoga načelnika/ce, neovisni ekspert iz oblasti financija i predstavnik Saveza općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine.
Do donošenja arbitražne odluke proračun se izvršava.

Članak 20.

Vijeće, odnosno načelnik/ca, može, u roku od tri dana nakon donošenja odluke, zatražiti da načelnik, odnosno vijeće, preispita odluku ili akt koji smatra neustavnim ili nezakonitim.
U slučaju iz prethodnoga stavka nadležno tijelo dužno je preispitati svoju odluku, odnosno akt, u roku od 30 dana i izvijestiti vijeće, odnosno načelnika/cu o svojoj odluci, do kada se taj akt neće izvršiti.
Kada vijeće, odnosno načelnik/ca potvrdi svoju odluku, odnosno akt, načelnik/ca, odnosno vijeće može u roku od 15 dana pokrenuti postupak preispitivanja odluke, odnosno akta pred nadležnim tijelom sukladno ustavu i zakonu.

Članak 21.

Vijeće, odnosno načelnik/ca, može u roku od tri dana nakon donošenja odluke zatražiti da načelnik/ca, odnosno vijeće, preispita odluku ili akt koji smatra štetnim po jedinicu lokalne samouprave, a čije izvršenje može proizvesti nepopravljivu štetu po interese ili imovinu jedinice lokalne samouprave.

Tijelo koje je donijelo odluku preispitat će je nakon 15 dana, a do tada se ta odluka ne primjenjuje.

Članak 22.

Načelnik/ca dužan je redovito informirati vijeće o ostvarivanju politike jedinica lokalne samouprave, odgovarati na zastupnička pitanja i inicijative, na način i u rokovima utvrđenim statutom.

Članak 23.

Vijeće je dužno razmotriti prijedlog odluke odnosno informaciju koju podnese načelnik/ca i o tome se očitovati u rokovima utvrđenim statutom.

VI – MJESNA SAMOUPRAVA

Članak 24.

Mjesna samouprava u jedinici lokalne samouprave ostvaruje se u mjesnoj zajednici kao obvezatnom obliku mjesne samouprave, koju osniva vijeće, te gradskim četvrtima i drugim oblicima mjesne samouprave, sukladno statutu jedinice lokalne samouprave. Odlukom o osnivanju mjesne zajednice utvrđuje se naziv, sjedište, područje mjesne zajednice, mjesna područja odnosno drugi dijelovi mjesne zajednice, kao i druga pitanja u svezi s ostvarivanjem mjesne samouprave.

Članak 25.

Građani u mjesnoj zajednici kroz tijela mjesne zajednice odlučuju o poslovima značajnim za život i rad na području mjesne zajednice, a osobito:

- pokreću i sudjeluju u javnoj raspravi u pripremi i donošenju urbanističkih planova na području mjesne zajednice, pokreću inicijative, daju mišljenja i sudjeluju u gradnji komunalnih objekata i objekata u općoj uporabi;
- pokreću i sudjeluju u raspravama o inicijativama i aktivnostima za razvitak gospodarstva i društvenih djelatnosti;
- brinu o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i s tom svrhom pokreću suradnju sa stručnim

tijelima iz djelatnosti socijalne zaštite

- staraju se o razvitku kulture i športa i stvaraju uvjete za dostupnost ustanova i objekata kulture i športa svim građanima, a naročito mladeži;
- stvaraju uvjete i poduzimaju mjere za očuvanje i zaštitu prirodnih i radom ostvarenih vrijednosti čovjekove sredine;
- drugim poslovima utvrđenim statutom i pravilima mjesnih zajednica, vodeći računa o vrsti i obujmu potreba, raspoloživim sredstvima, kao i interesima građana u cjelini.

Članak 26.

Mjesna zajednica može biti utemeljena za jedno naseljeno mjesto, više međusobno uvezanih manje naseljenih mjesta ili za veći dio naselja, koji u odnosu na ostale dijelove naselja čine cjelinu.

Inicijativu za osnivanje mjesne zajednice mogu pokrenuti građani, udruge građana s područja naseljenoga mjesta za čije se područje predlaže osnivanje nove mjesne zajednice, vijeće ili načelnik/ca jedinica lokalne samouprave. Mjesna zajednica se utemeljuje na način i po postupku utvrđenom statutom jedinice lokalne samouprave u kojoj se utemeljuje mjesna zajednica.

Članak 27.

Mjesna zajednica ima svojstvo pravne osobe u okviru prava i dužnosti utvrđenih statutom i odlukom o utemeljenju.

Članak 28.

Statutom mjesne zajednice, sukladno statutu jedinice lokalne samouprave i aktom o osnivanju, utvrđuju se poslovi koje vrši mjesna zajednica, tijela i postupak izbora, ustrojstvo i rad tijela, način odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad mjesne zajednice.

Članak 29.

Tijela mjesnih zajednica bit će obvezatno konzultirana o pitanjima o kojima vijeće jedinice lokalne samouprave odlučuje dvotrećinskom većinom i u postupku donošenja planova jedinice lokalne samouprave, kao i o drugim

pitanjima o kojima je zatražena konzultacija od strane vijeća ili načelnika/ce jedinice lokalne samouprave.

Tijela mjesnih zajednica mogu davati inicijative o pitanjima iz nadležnosti mjesne zajednice, jedinice lokalne samouprave i institucija koje vrše javne ovlasti.

Članak 30.

Odlukom vijeća jedinice lokalne samouprave može se svim ili pojedinim mjesnim zajednicama povjeriti vršenje određenih poslova iz izvornoga djelokruga lokalne samouprave, uz osiguravanje za to potrebnih sredstava.

Članak 31.

Sredstva za rad mjesne zajednice, odnosno drugoga oblika mjesne samouprave su:

- 1) mjesne zajednice imat će prihode razmjerne ovlastima predviđenim Zakonom i statutom;
- 2) sustav financiranja mjesnih zajednica mora biti dovoljno raznolik i evolutan kako bi mogao slijediti, koliko je praktički moguće, promjene stvarnih troškova vršenja poslova iz ovlasti mjesne zajednice;
- 3) sredstva osigurana iz sredstava samodoprinosu;
- 4) sredstva za usluge koja svojim aktivnostima ostvaruje mjesna zajednica;
- 5) pokloni i druga sredstva.

Mjesna zajednica koristi sredstva sukladno svojim programima i planovima.

Članak 32.

Nadzor nad radom tijela mjesne zajednice vrši vijeće jedinice lokalne samouprave na način utvrđen statutom.

VII - FINANCIRANJE I IMOVINA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 33.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo na pokretnu i nepokretnu imovinu i na odgovarajuće izvore financiranja kojima slobodno raspolažu, u okviru svojih ovlasti, kao i na sredstva za vršenje izaslanih ili prenesenih

poslova iz okvira prava i dužnosti viših tijela vlasti.

Članak 34.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo na odgovarajuće vlastite financijske izvore kojima lokalna tijela mogu slobodno raspolagati u okviru svoje nadležnosti sukladno zakonu. Jedan će se dio financijskih izvora jedinica lokalne samouprave ostvarivati od lokalnih pristojbi i naknada čiju stopu jedinica lokalne samouprave utvrđuje u okviru zakona. Financijska sredstva jedinica lokalne samouprave bit će razmjerna njihovim nadležnostima koje su im dodijeljene zakonom. Svaki će prijenos novih funkcija biti praćen financijskim sredstvima potrebnim za njihovo učinkovito izvršavanje.

Zakonodavac je dužan pribaviti mišljenje od Saveza općina i gradova o svim pitanjima što se odnose na dodjelu sredstava, kao i o svim promjenama zakona što mogu utjecati na financijske obveze jedinica lokalne samouprave. Sukladno utvrđenoj fiskalnoj politici, zakonom se utvrđuju vrste poreza, naknada, doprinosa i pristojbi, koji u cijelosti ili djelimično pripadaju jedinicama lokalne samouprave kao izvorni prihodi.

Članak 35.

Imovinom u vlasništvu općine mora se upravljati sukladno zakonu i drugim propisima, te u interesu lokalnoga stanovništva i s pozornošću dobrog domaćina.

Postupak utvrđivanja i prijenosa vlasništva i rješavanje međusobnih potraživanja u svezi s prijenosom vlasništva, kao i druga vlasnička potraživanja, uređuju se zakonom. Vijeće odlučuje o nabavi, korišćenju, upravljanju i raspolaganju vlasništvom jedinice lokalne samouprave.

Članak 36.

U zakonom propisanim okvirima, jedinice lokalne samouprave donose propise o naknadama i pristojbama, kao i provedbene propise o oporezivanju.

Članak 37.

Jedinicama lokalne samouprave pripadaju prihodi:

a) vlastiti prihodi:

- porezi za koje jedinica lokalne samouprave samostalno određuje stopu, sukladno zakonu,
- lokalne pristojbe i naknade čije iznose utvrđuje vijeće sukladno zakonu,
- kazne i kamate sukladno zakonu,
- prihod od uporabe i prodaje imovine,
- prihod od poduzeća i drugih pravnih osoba u vlasništvu jedinice lokalne samouprave, kao i prihod od koncesija sukladno zakonskim propisima,
- darovi, nasljedstva, pomoći i donacije,
- prihodi od samodoprinosu,
- prihodi od proračunskih korisnika,
- drugi prihodi utvrđeni zakonom ili odlukom vijeća;

b) drugi prihodi:

- prihodi od dijeljenih poreza, definirani zakonom,
- transferi i grantovi od viših razina vlasti,
- dug sukladno zakonu.

Članak 38.

Raspodjela sredstava jedinicama lokalne samouprave vršit će se temeljem kriterija i formula za dodjelu koje će biti utvrđene posebnim zakonom, uvažavajući načelo solidarnosti i fiskalnoga izjednačavanja.

VIII - JAVNOST RADA TIJELA LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 39.

Jedinica lokalne samouprave dužna je na način utvrđen ovim zakonom, kao i poduzimanjem drugih mjera i aktivnosti, osigurati, razvijati i jačati javnost rada kao preduvjet efektivnoga političkoga nadzora i jamstva da će tijela jedinice lokalne samouprave provoditi svoje dužnosti u interesu lokalne zajednice.

Članak 40.

Sjednici vijeća mogu nazočiti građani na način i pod uvjetima propisanim poslovnikom o radu, a sukladno zakonu.

Obavijesti i informacije o obavljanju poslova tijela jedinica lokalne samouprave mogu davati predstavnici načelnika/ce i predstavnici vijeća. S ciljem informiranja javnosti tijela jedinice lokalne samouprave podnositi će javnosti godišnja izvješća u kojima će se usporediti postignuti rezultati s planiranim programskim ciljevima.

Vijeće će statutom regulirati javnost rada pravovremenim, istinskim, potpunim i objektivnim informiranjem javnosti o svome radu.

Članak 41.

Službenici lokalne samouprave koji su ovlašćeni davati odgovarajuće informacije osobno su odgovorni za njihovu točnost i pravodobnost. Neovlašćeno davanje informacija ili davanje netočnih informacija predstavlja težu povredu službene dužnosti.

Članak 42.

Predstavnik načelnika/ce i predstavnik vijeća može odlučiti da se u postupku pripreme i donošenja općega akta objavi njegov tekst u svim etapama donošenja putem sredstava javnog informiranja, kao i da se odredi rok za davanje pisanih primjedbi na odnosni tekst općega akta.

I X – IZRAVNO SUDJELOVANJE GRAĐANA U ODLUČIVANJU U JEDINICAMA LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 43.

Građani izravno odlučuju o pitanjima iz nadležnosti tijela jedinica lokalne samouprave putem referendumu, mjesnoga zbora građana i drugih oblika izravnoga očitovanja. Postupak i procedure izravnoga odlučivanja građana iz samoupravnoga djelokruga jedinica lokalne samouprave uređuju se zakonom i statutom.

Svoje prijedloge građani podnose putem

građanske inicijative, udruge građana, nevladinih organizacija, kao i na drugi način utvrđen statutom. Jedinice lokalne samouprave mogu uvoditi bilo koje druge mehanizme participacijske demokratije koji nisu zabranjeni zakonom.

Članak 44.

Referendum se može raspisati radi odlučivanja o prijedlogu o promjeni statuta, o prijedlogu općega akta ili drugih pitanja iz tijela jedinica lokalne samouprave, kao i o drugim pitanjima određenim zakonom i statutom. Odluka donesena na referendumu obvezna je za vijeće jedinice lokalne samouprave.

Članak 45.

Građani imaju pravo tijelu jedinice lokalne samouprave podnositi inicijative za donošenje određenoga akta ili rješavanje određenoga pitanja iz njegovoga djelokruga. O inicijativi iz stavka 1. ovoga članka vijeće mora raspravljati ako ga potpisom podrži određeni broj građana upisanih u birački popis jedinice lokalne samouprave, što se utvrđuje statutom. Ovaj broj neće biti veći od 5% ukupnoga broja građana upisanih u birački popis.

Članak 46.

Tijela jedinica lokalne samouprave dužna su omogućiti građanima i pravnim osobama podnošenje podnesaka i pritužbi na svoj rad kao i na rad njihovih institucija i tijela, te na nepravilan odnos uposlenih u tim tijelima kad im se obraćaju radi ostvarivanja svojih prava i interesa ili izvršavanja svojih građanskih dužnosti. Na podnesene podneske i pritužbe tijela jedinica lokalne samouprave dužna su građanima i pravnim osobama dati odgovor u roku od 30 dana od dana podnošenja prigovora ili podneska.

X - UPRAVNI NADZOR NAD RADOM JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 47.

Upravni nadzor nad aktivnostima jedinica lokalne samouprave vrše nadležna federalna i kantonalna tijela, u okviru svojih odgovarajućih područja nadležnosti.

Upravni nadzor nad aktivnostima jedinica lokalne samouprave vrši se samo u slučajevima utvrđenim zakonom.

Upravni nadzor nad aktivnostima jedinica lokalne samouprave ne ograničava pravo lokalnih vlasti da samostalno i sukladno zakonu upravljaju javnim poslovima koji ulaze u djelokrug njihovih vlastitih nadležnosti.

Nadzor nad vršenjem vlastitih nadležnosti jedinica lokalne samouprave ograničava se na nadzor nad zakonitošću poduzetih aktivnosti. Nadzor u pogledu zakonitosti i ekspeditivnosti donesenih odluka može se vršiti u odnosu na poslove čije je izvršavanje povjereno jedinicama lokalne samouprave. Federalna i kantonalna tijela mogu zajednički vršiti nadzor nad ekspeditivnošću u donošenju odluka.

Intervencija nadzornih tijela bit će razmjerna važnosti interesa koje štite. Sve konačne odluke koje se odnose na poništavanje ili preinačavanje akata jedinica lokalne samouprave, usvojenih u okviru njihovih vlastitih nadležnosti, donosi nadležni sud.

Postupak vršenja upravnoga nadzora nad aktivnostima jedinica lokalne samouprave utvrđuje se zakonom.

Članak 48.

Upravni nadzor nad radom tijela jedinice lokalne samouprave u vršenju vlastitih nadležnosti jedinice lokalne samouprave uređuje jedinica lokalne samouprave statutom, na način da se ojača uloga neovisnih tijela, te unutarnji mehanizmi nadzora, posebice u djelatnostima financija i upravljanja.

Članak 49.

Tijela jedinica lokalne samouprave odgovorna su za žurnu i potpunu provedbu privremene mjere i sudbene odluke koje sud donese u okviru svoje nadležnosti u svezi s nadzorom nad radom tijela jedinice lokalne samouprave.

XI - SURADNJA JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 50.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo da u vršenju svojih dužnosti međusobno surađuju radi izvršavanja poslova od zajedničkoga interesa.

O oblicima i načinu suradnje iz prethodnoga stavka jedinice lokalne samouprave zaključuju sporazum.

Članak 51.

S ciljem zaštite zajedničkoga interesa kao i promoviranja i unaprjeđenja lokalne samouprave, gradovi i općine mogu formirati saveze na razini Bosne i Hercegovine i Federacije BiH.

Savez na razini Federacije BiH ima pravo:

1. Djelovati kao zakonski zastupnik svojih članica pred vlastima u Federaciji.
2. Pripremati prijedloge zakona i amandmane na prijedloge zakona s ciljem poboljšanja zakona i propisa koji reguliraju rad jedinica lokalne samouprave.
3. Davati mišljenja i prijedloge u svezi s raspodjelom javnih prihoda, u dijelu koji se odnosi na financiranje jedinica lokalne samouprave.
4. Uspostaviti kontakte i suradnju sa sličnim organizacijama u zemlji i inozemstvu, kao i postati članom međunarodnih asocijacija.
5. Obavljati druge funkcije sukladno statutu saveza.

Prava navedena u ovome članku mogu biti korištena ako savez na razini Federacije okuplja više od dvije trećine gradova i općina u FBiH.

XII - ODNOS I SURADNJA FEDERALNIH I KANTONALNIH VLASTI I JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE

Članak 52.

U vršenju vlasti i ostvarivanju prava i dužnosti građana kantonalne i vlasti jedinica lokalne samouprave djeluju zajednički na partnerskim

osnovima, izuzev u oblasti administrativnoga nadzora koji veže federalne i kantonalne vlasti u pogledu rada vlasti jedinica lokalne samouprave.

Članak 53.

Federalne, odnosno kantonalne vlasti dužne su razmotriti inicijative, prijedloge i sugestije jedinica lokalne samouprave i o svome stajalištu i poduzetim aktivnostima izvijestiti jedinice lokalne samouprave u roku od 30 dana od dana prijama inicijative, prijedloga ili sugestije.

Članak 54.

U vršenju povjerenih ovlasti, jedinice lokalne samouprave primjenjuju sve upute i smjernice koje dobiju od federalnih i kantonalnih vlasti

Članak 55.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo izvršenje prenesenih nadležnosti prilagoditi lokalnim uvjetima, kada to predviđa zakon ili kada ih za to ovlaste nadležne federalne ili kantonalne vlasti.

Članak 56.

Federalne, odnosno kantonalne vlasti dužne su u najvećoj mogućoj mjeri konzultirati jedinice lokalne samouprave u postupku donošenja propisa koji ih se izravno tiču. Konzultiranje u smislu prethodnoga stavka ovoga članka federalne, odnosno kantonalne vlasti vrše putem saveza općina i gradova.

XIII - NADZOR NAD PRIMJENOM ZAKONA

Članak 57.

Nadzor nad primjenom ovoga zakona vrši Federalno ministarstvo pravde i Federalno ministarstvo financija, svatko u okviru svojih nadležnosti.

XIV - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 58.

Danom stupanja na snagu ovoga zakona prestaje važiti Zakon o osnovima lokalne

samouprave ("Službene novine Federacije BiH", broj 6/95).

Federacija Bosne i Hercegovine i kantoni su dužni uskladiti svoje zakone s ovim zakonom, te izvršiti prijenos poslova i nadležnosti, kao i odgovornosti dodijeljenih jedinicama lokalne samouprave ovim zakonom, u roku od 6 mjeseci od dana njegovoga stupanja na snagu.

Jedinice lokalne samouprave dužne su uskladiti svoje statute s ovim zakonom u roku od 12 mjeseci od dana njegovoga stupanja na snagu. Stupanjem na snagu ovoga zakona prestaju važiti odredbe kantonalnih zakona o lokalnoj samoupravi i odredbe statuta jedinica lokalne samouprave koje su u suprotnosti s odredbama ovoga zakona.

Članak 59.

Prijenos poslova i nadležnosti dodijeljenih ovim zakonom, kao i odgovornost jedinica lokalne samouprave za njihovo vršenje, počet će istodobno s prijenosom sredstava potrebnih za njihovo obavljanje.

Članak 60.

Odredbe ovoga zakona primjenjivat će se i na Grad Sarajevo i na Grad Mostar, izuzev onih koje su u suprotnosti s odredbama Ustava Federacije koje su regulirale status Grada Sarajeva i Grada Mostara.

U Kantonu Sarajevo, ustavom, zakonom i statutom, uredit će se pitanja nadležnosti i teritorijalne organizacije Grada Sarajeva, općina u sastavu Grada Sarajeva, kao i općina koje nisu u sastavu Grada Sarajeva, njihovi međusobni odnosi i način financiranja, s obzirom na specifičnosti ustrojstva Sarajeva, u roku od 12 mjeseci od dana donošenja ovoga Zakona.

Članak 61.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

OBJAVLJENO:

«Službene novine Federacije BiH», broj 51/06
/06.09.2006./

Zahvaljujemo se **Asociación de Profesionales del Desarrollo Local (APRODEL)**
koja je finansijski pomogla štampanje ovog priručnika

